

POLIISIN MYÖNTÄMIEN LUPIEN PERUUTTAMINEN JÄRJESTÄYTYNEESEEN RIKOLLISRYHMÄÄN KUULUMISEN PERUSTEELLA

Kalle Heijari

11/2020

Tiivistelmä

Tekijä Kalle Heijari	Tutkinto Poliisi (ylempi AMK)
Julkaisun nimi Poliisin myöntämien lupien peruuttaminen järjestäytyneeseen rikollisryhmään kuulumisen perusteella	Julkisuusaste Julkinen
Ohjaaja Yliopettaja Pekka Björk	Opinnäytetyön muoto tutkimuksellinen ☒ toiminnallinen ☐ hankkeistettu ☐ tehty koulun omassa hankkeessa ☐
<p>Tiivistelmä</p> <p>Vuosittain poliisi peruuttaa noin 3000 aselupaa ja noin 500 yksityisen turvallisuusalan lupaa. Turva-alan lupiin kuuluvat järjestyksenvalvoja-, vartija- ja turvasuojaajaluvat. Suomessa toimii tällä hetkellä noin 90 järjestäytyneitä rikollisryhmää, joihin kuuluu noin 1000 jäsentä, joista osalta varmasti löytyy poliisin myöntämä ase- tai yksityisen turvallisuusalan lupa. Suomen lainsäädäntö on jo pitkään mahdollistanut kyseisten poliisin myöntämien lupien peruuttamisen ja lupahakemusten hylkäämisen sillä perusteella, että henkilö on järjestäytyneeksi rikollisryhmäksi luokitellun ryhmän jäsen tai kyseisen ryhmän toimintaan aktiivisesti osallistuva. Samoin lainsäädäntö on mahdollistanut myös kyseisten lupien peruuttamisen sellaiselta henkilöltä, jonka lähipiiriin kuuluu henkilö, joka on järjestäytyneeksi rikollisryhmäksi luokitellun ryhmän jäsen.</p> <p>Tässä lainopillisessa tutkimuksessa on pyritty viiden hallinto-oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden oikeuskäytäntöä vuosilta 2009 - 2019 ja lainsäädäntöä tulkitsemalla sekä niitä systematisoimalla ja niistä johtopäätöksiä tekemällä selvittämään, mitä poliisin tekemään luvan peruuttamiseen vaaditaan oikeudellisen tarkastelun kannalta, kun perusteena on kuuluminen järjestäytyneeseen rikollisryhmään. Tarkastelun kohteena on, miten oikeuskäytännön mukaan kyseiset peruuttamispäätökset tulisi perustella ja mitä niissä tulisi ottaa huomioon, miten oikeuskäytännössä kuuluminen järjestäytyneeseen rikollisryhmään on näytetty toteen ja onko poliisin myöntämien lupien peruuttaminen yhtenäistä oikeuskäytännön perusteella, kun kyseiset luvat peruutetaan kuuluminen järjestäytyneeseen rikollisryhmään perusteella.</p> <p>Oikeuskäytännön perusteella tutkimuksessa käy ilmi, että oikeusasteet ovat edellyttäneet tiettyä näyttöä siitä, mikä katsotaan olevan järjestäytynyt rikollisryhmä ja siitä, milloin henkilön on voitu katsoa kuuluvan kyseiseen ryhmään tai osallistuneen aktiivisesti tällaisen ryhmän toimintaan. Tutkimusaineiston pohjalta poliisin tekemissä peruuttamispäätöksissä kyseisellä perusteella on pääsääntöisesti sovellettu oikeita lainsäännöksiä ja tutkimuksen kohteena olevan oikeuskäytännön perusteella poliisin myöntämien lupien peruuttaminen on yhtenäistä, kun kyseiset luvat on peruutettu järjestäytyneeseen rikollisryhmään kuulumisen perusteella.</p>	
Sivumäärä 124	Tarkastuskuukausi ja vuosi Marraskuu 2020
Avainsanat ampuma-aseet, ampuma-aseluvat, ampuma-aselaki 1/1998, hallintolaki 434/2003, järjestyksenvalvoja, järjestäytynyt rikollisuus, laki yksityisistä turvallisuuspalveluista 1085/2015, vartija, yksityiset turvallisuuspalvelut	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
1.1 Tutkimuskysymykset ja aiheen rajausta.....	7
1.2 Tutkimusmenetelmä	8
1.3 Tutkimusaineiston kerääminen.....	9
1.4 Aikaisemmat tutkimukset aiheesta	10
2 POLIISIN LUPAHALLINTO JA SEN TEHTÄVÄT	10
2.1 Lupavalvonnasta.....	11
2.2 Poliisin lupahallintostrategia	12
2.3 Lupahallinnon tilastoja	13
3 LUPAHARKINTAAN LIITTYVÄ YLEISLAINSAÄDÄNTÖ	15
3.1 Hallintolaki	16
3.1.1 Hallintolain soveltamisala.....	17
3.2 Eurooppaoikeuden vaikutus hallinto-oikeuteen	17
3.3 Ne bis in idem.....	18
3.4 Hyvä hallinnon takeet.....	19
3.5 Hallinnon oikeusperiaatteet	20
3.5.1 Yhdenvertaisuusperiaate	20
3.5.2 Tarkoitussidonnaisuuden periaate.....	22
3.5.3 Objektiviteettiperiaate.....	22
3.5.4 Suhteellisuusperiaate	23
3.5.5 Luottamuksensuojaperiaate	24
3.6 Viranomaisen toimintamuotoja hallintoasiassa.....	25
3.6.1 Hallintopäätös	26
3.6.2 Hallintolupa	26
3.6.3 Hallinnolliset seuraamukset ja hallintosanktiot	27
3.7 Päätöksenteko hallintoasiassa.....	28
3.7.1 Asianosaisen kuuleminen	29
3.7.2 Päätöksen tekijän harkintavalta	30
3.7.4 Päätöksen perusteleminen.....	32
3.8 Hallintoluvan peruuttaminen	32
3.9 Muutoksenhakuoikeus	34
4 LUPAHARKINTAAN LIITTYVÄ ERITYISLAINSAÄDÄNTÖ	35
4.1 Ampuma-aselaki.....	35
4.1.1 Ampuma-aseluvan saajaa koskevasta yleisestä edellytyksestä	35
4.1.2 Ampuma-aseluvan peruuttamisen edellytyksistä.....	37
4.1.3 Ampuma-aseiden haltuunotto	39
4.1.4 Aseluvan haltijan huolellisuusvelvollisuudesta	42
4.2 Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista.....	42
4.2.1 Vartijaksi ja järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen edellytykset	42
4.2.2 Vartijaksi, järjestyksenvalvojaksi ja hyväksymisen peruuttaminen	44
4.2.3 Vartijaksi ja järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen väliaikainen peruuttaminen.....	45

5 PERUSTUSLAIN MUKAINEN LAIN SOVELTAMINEN	46
5.1 Yhdenvertaisuus	46
5.2 Kokoon-tumis- ja yhdistymisvapaus	47
5.3 Oikeus työhön ja elinkeinovapaus.....	47
6 JÄRJESTÄYTYNYT RIKOLLISUUS.....	48
6.1 Kansainvälisiä määritelmiä järjestäytyneestä rikollisryhmästä.....	49
6.2 Rikoslain määritelmä järjestäytyneestä rikollisuudesta.....	51
6.3 Rangaistuksen koventamisperusteeseen liittyvä määritelmä.....	54
6.4 Järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistuminen	56
7 OIKEUSKÄYTÄNTÖ AMPUMA-ASELUVAT	58
7.1 Helsingin HaO 2011:1252.....	58
7.1.1 Valituksessa esitetyt vaatimukset ja perusteet	58
7.1.2 Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut	59
7.1.4 KHO 2011:3481.....	60
7.2 Helsingin HaO 2012:0070.....	61
7.2.1 Valituksessa esitetyt vaatimukset ja perusteet	61
7.2.2 Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut	61
7.3 Helsingin HaO 2012:0071	62
7.3.1 Valituksessa esitetyt vaatimukset ja perusteet	62
7.3.2 Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut	63
7.4 Helsingin HaO 2013:0390.....	63
7.4.1 Valituksessa esitetyt vaatimukset ja perusteet	64
7.4.2 Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut	64
7.5 Helsingin HaO 2016:1163.....	65
7.5.1 Valituksessa esitetyt vaatimukset ja perusteet	65
7.5.2 Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut	65
7.6 Hämeenlinnan HaO 2017:0304	66
7.6.1 Valituksessa esitetyt vaatimukset ja perusteet	67
7.6.2 Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut	68
7.7 Itä-Suomen HaO 2019:0786.....	69
7.7.1 Valituksessa esitetyt vaatimukset ja perusteet	69
7.7.2 Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut	70
7.8 Turun HaO 2011:0509.....	71
7.8.1 Valituksessa esitetyt vaatimukset ja perusteet	71
7.8.2 Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut	71
7.9 Turun HaO 2019:0277.....	72
7.9.1 Valituksessa esitetyt vaatimukset ja perusteet	72
7.9.2 Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut	72
7.10 Turun HaO 2020:0011.....	73
7.10.1 Valituksessa esitetyt vaatimukset ja perusteet	73
7.10.2 Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut	74
7.11 Vaasan HaO 2017:0194.....	75
7.11.1 Valituksessa esitetyt vaatimukset ja perusteet	75
7.11.2 Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut	76
7.12 Vaasan HaO 2017:0196.....	77
7.12.1 Valituksessa esitetyt vaatimukset ja perusteet	78
7.12.2 Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut	78
7.13 Vaasan HaO 2018:0025.....	79
7.13.1 Valituksessa esitetyt vaatimukset ja perusteet	80

7.13.2 Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut	80
---	----

8 OIKEUSKÄYTÄNTÖ TURVA-ALAN LUVAT..... 81

8.1 Helsingin HaO 2011:1474.....	81
8.1.1 Valituksessa esitetyt vaatimukset ja perusteet	81
8.1.2 Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut	82
8.1.4 KHO 2012:65.....	82
8.2 Helsingin HaO 2011:1475.....	84
8.2.1 Valituksessa esitetyt vaatimukset ja perusteet	84
8.2.2 Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut	84
8.2.4 KHO 2012:64.....	85
8.3 Helsingin HaO 2012:0734.....	86
8.3.1 Valituksessa esitetyt vaatimukset ja perusteet	86
8.3.2 Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut	87
8.3.4 KHO 2013: 2231.....	87
8.4 Helsingin HaO 2012:1339.....	89
8.4.1 Valituksessa esitetyt vaatimukset ja perusteet	89
8.4.2 Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut	89
8.4.4 KHO 2012:3132.....	90
8.5 Helsingin HaO 2014:0170.....	90
8.5.1 Valituksessa esitetyt vaatimukset ja perusteet	91
8.5.2 Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut	91
8.6 Hämeenlinnan HaO 2013:0057	92
8.6.1 Valituksessa esitetyt vaatimukset ja perusteet	92
8.6.2 Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut	93
8.7 Hämeenlinnan HaO 2013:0058	93
8.7.1 Valituksessa esitetyt vaatimukset ja perusteet	94
8.7.2 Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut	94
8.7.4 KHO 2013:729.....	95
8.8 Hämeenlinnan HaO 2019:0568	95
8.8.1 Valituksessa esitetyt vaatimukset ja perusteet	95
8.8.2 Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut	96
8.9 Itä-Suomen HaO 2019:0933.....	97
8.9.1 Valituksessa esitetyt vaatimukset ja perusteet	97
8.9.2 Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut	97
8.10 Turun HaO 2019:0101.....	98
8.10.1 Valituksessa esitetyt vaatimukset ja perusteet	98
8.10.2 Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut	99
8.11 Vaasan HaO 2017:0195.....	99
8.11.1 Valituksessa esitetyt vaatimukset ja perusteet	100
8.11.2 Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut	100
8.11.4 KHO 2017:3379.....	101

9 TULOKSET..... 102

9.1 Opinnäytetyössä esitelty oikeuskäytäntö.....	102
9.2 Oikeuskäytännön vertailua	103
9.3 Yleisiä huomioita oikeuskäytännöstä	103
9.4 Oikeuskäytännössä sovelletut säännökset ampuma-aseasioissa	105
9.4.1 Ampuma-aselaki	105
9.4.2 Suomen perustuslaki	106
9.5 Oikeuskäytännössä sovelletut säännökset yksityisen turvallisuusalan asioissa	107

9.5.1 Laki järjestyksenvalvojista	107
9.5.2 Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista	108
9.5.3 Suomen perustuslaki	109
9.6 Hallituksen esityöt oikeuskäytännössä ampuma-aseasioissa	109
9.7 Hallituksen esityöt oikeuskäytännössä yksityisen turvallisuusalan asioissa	110
9.8 Valittajia koskevat huomiot.....	111
9.8.1 Ampuma-aseasiat.....	111
9.8.2 Yksityisen turvallisuusalan asiat.....	113
9.9 Havaintoja päätösten perusteluista	114
10 JOHTOPÄÄTÖKSET	115
10.1 Oikeudelliset vaatimukset luvan peruuttamiselle.....	115
10.2 Peruuttamispäätösten perusteleva	117
10.3 Näyttö kuulumisesta järjestäytyneeseen rikollisryhmään	118
10.4 Oikeuskäytännön yhtenäisyys	119
11 POHDINTA	119
11.1 Tutkimuksen luotettavuudesta.....	119
11.2 Jatkotutkimuksen tarve	120
11.3 Oma kehittyminen	121
LÄHTEET	122

1 JOHDANTO

Poliisin tietojen mukaan Suomessa toimii tällä hetkellä noin 90 järjestäytyntä rikollisryhmää, joista suurin osa on niin sanottuja tunnuksellisten rikollisjengien osastoja. Suurin osa tunnuksellisista jengeistä on niin sanottuja moottoripyöräjengejä. Yhteensä Suomessa on poliisin mukaan tällä hetkellä noin 1000 henkilöä, joiden voidaan katsoa kuuluvan järjestäytyneeseen rikollisryhmään. Keskusrikospoliisin tietojen mukaan kyseisten rikollisryhmien toiminta keskittyy suurimmaksi osaksi Etelä-Suomeen. Lähes 30 kunnassa on jonkin järjestäytyneen rikollisryhmän kerhotiloja. Vuoden 2013 järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan strategian mukaan järjestäytyneen rikollisuuden toimialoja ovat huumausaine-, väkivalta-, omaisuus- ja talousrikollisuus. Tämän lisäksi järjestäytynt rikollisuus on kiinnostunut myös perintätoiminnasta, ravintola-alasta, rakennusalaista sekä yksityisestä turvallisuusalaista. Vuonna 2015 laaditun EU:n järjestäytyneen rikollisuuden portfolion mukaan rikolliset moottoripyöräjengit ovat tehneet sijoituksia myös yksityiselle turvallisuusalalle (Savona & Riccardi 2015, 169).

Keskusrikospoliisin asiantuntijan mukaan jo vuonna 2007 he kiinnittivät huomiota siihen, että heidän seuraamillaan rikollisryhmien jäsenillä oli hallussaan luvallisia ampuma-aseita sekä voimassaolevia järjestyksenvalvojalupia. Ampuma-aseet ja niiden hankkiminen laillisin tai laittomin keinoin on aina kiinnostanut järjestäytyntä rikollisuutta. Tästä todisteena ovat muun muassa kotietsinnöillä eri järjestäytyneen rikollisryhmien tiloista tai niiden jäsenten hallusta tehdyt asetakavarikot. Järjestäytynt rikollisuus käyttää ampuma-aseita niin rikosten tekemiseen kuin rahan hankintaan muun muassa laittomalla asekaupalla. Mikäli järjestäytyneen rikollisryhmän jäsenellä on mahdollisuus laillisesti hankkia tai hallussa pitää ampuma-aseita, seuraa tästä aina vakava ampuma-aseen väärinkäytön tai vääriin käsiin joutumisen vaara. Tämän lisäksi tällainen jäsen, jolla on mahdollisuus saada laillisesti ampuma-aseita, on kyseiselle rikolliselle organisaatiolle arvokas. Vuonna 2016 Iltä-Sanomien Minna-Riikka Härkösen artikkelissa todetaan, että yhä useamman yökerhon portsarina on liivijengiläinen ja samana vuonna Rebekka Härkönen ja Samuli Niinivuo kirjoittivat Turun Sanomien artikkelissa, että ravintoloiden ovimiestoiminta on karkaamassa rikollisille. Yksityinen turvallisuusala ja etenkin järjestyksenvalvojatoiminta kiinnostavat järjestäytyntä rikollisuutta ansaintatarkoituksessa. EU:n järjestäytyneen rikollisuuden portfolion mukaan järjestäytyneellä rikollisuudella on investointeja juuri baari- ja ravintola-alalla, koska tätä kautta rikolliset organisaatiot saavat pestyä rahaa ja saatuaan ravintolan tai baarin oven niin sanotusti haltuunsa järjestyksenvalvojatoiminnalla kykenevät organisaatiot pyörittämään kyseisessä paikassa suojatummoin muun muassa laitonta kauppaa, johon liittyy ainakin huumausaineet, alkoholi ja prostituutio (Savona ym. 2015, 169).

Poliisin lupahallintostrategian 2017 - 2021 mukaan hallinnollisella rikostorjunnalla puututaan hallinnollisissa menettelyissä rikollisten toimijoiden taloudellisiin ja muihin toimintaedellytyksiin. Menettelyllä pyritään siihen, että myös hallinnollisessa päätöksenteossa voidaan huomioida eri viranomaisilla oleva tieto rikollisesta toiminnasta, jolloin yksittäisillä viranomaispäätöksillä tai ratkaisuilla ei edistetä rikollisten toimijoiden

toimintaedellytyksiä tai rikollisen toiminnan jatkamista. Samaisen strategian mukaan yksi poliisin lupahallinnon painopisteistä on, että poliisin lupahallinto on merkittävä osa hallinnollista rikostorjuntaa. Poliisin tilastojärjestelmän Polstatin mukaan vuonna 2018 poliisin lupahallinto käsitteli yhteensä 59 397 ampuma-aselupa asiaa ja 20 747 yksityisen turvallisuusalan lupa-asiaa ja vuonna 2019 käsiteltyjä ampuma-aselupa asioita oli poliisilla 60 970 kappaletta ja yksityisen turvallisuusalan lupa-asioita yhteensä 19 722 kappaletta. Vuonna 2018 poliisi teki yhteensä 702 ampuma-aselupien peruuttamispäätöstä ja 2731 ampuma-aselupien peruutus- ja haltuunottopäätöstä ja vuonna 2019 peruuttamispäätöksiä tehtiin yhteensä 692 ja ampuma-aselupien peruutus- ja haltuunottopäätöksiä yhteensä 2591. Vuonna 2018 poliisi teki yhteensä 1063 ja vuonna 2019 1108 kielteistä päätöstä ampuma-aselupahakemuksiin. Yksityisen turvallisuusalan luvista poliisi teki vuonna 2018 yhteensä 456 peruuttamispäätöstä ja antoi 133 varoitusta turvallisuusalan luvanhaltijoille. Vuonna 2019 peruuttamispäätöksiä turvallisuusalan luvista tehtiin yhteensä 534 kappaletta ja annettiin 81 varoitusta. Vuonna 2018 järjestyksenvalvojalupia peruutettiin yhteensä 209, turvasuojaajalupia 195 ja vartijalupia 52 kappaletta. Vuonna 2019 vastaavat luvut olivat järjestyksenvalvojalupien osalta 179, turvasuojaajalupien 291 ja vartijalupien 64 kappaletta. Ampuma-aselaki (1/1998) ja laki yksityisisistä turvallisuuspalveluista (1085/2015) mahdollistavat muun muassa ase- ja järjestyksenvalvojalupien peruuttamisen järjestäytyneeseen rikollisryhmään kuulumisen perusteella. Tämä on jo pitkään huomioitu poliisin lupahallinnossa ja kyseisiä lupia on myös peruutettu kyseisellä perusteella, ja näistä peruutuksista on olemassa myös hallinto-oikeuksien ja korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuja. Tämä mahdollisuus on yksi poliisin hallinnollisen rikostorjunnan parhaista työkaluista.

Poliisin lupavalvonnalla kyetään myös vaikuttamaan yhteiskunnan yleiseen järjestykseen ja turvallisuuden takaamiseen sekä rikosten ennalta estettävyyteen. Lupavalvontaa kohdistetaan niin luvanhaltijoihin kuin luvan hakijoihin. Lupa-asioissa laissa luvanhaltijalle säädettyjen edellytysten tulee täytyä jatkuvasti, ja mikäli jonkin säädetty edellytys ei enää täyty luvanhaltijan kohdalta, voidaan lupa peruuttaa. Luvanhakijan tulee täyttää kyseiset edellytykset lupaa hakiessaan. Tältäkin osin tiedon siirtyminen poliisiorganisaation sisältä kuin myös muilta viranomaisilta lupavalvonnalle on erittäin tärkeää lupavalvonnan onnistumisen ja tehokkuuden kannalta. Lupavalvonnan tulee olla koko poliisitoimintaa leikkaavaa toimintaa, eikä se saa kaatua vain tietyn yksikön tai sektorin tehtäväksi. Erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden osalta lupavalvonta tarvitsee etenkin konkreettisia havaintoja ja tiedustelutietoja niin poliisin eri sektoreilta kuin myös muilta viranomaisilta. Järjestäytyneeseen rikollisuuteen kuuluvan henkilön tunnistaminen on vaikeaa, mutta erilaisten havaintojen perusteella se on mahdollista ja tämän tiedon tulisi saavuttaa myös lupavalvonta.

Mielestäni opinnäytetyöni aihe on ajankohtainen ottaen huomioon viimeaikaiset tapahtumat Suomessa, kuten esimerkiksi United Brotherhood rikollisjärjestölle asetettu väliaikainen toimintakielto sekä Ylen Katri Kirsin 26.9.2020 kirjoittamassa artikkelissa esille tuotu keskusrikospoliisin tieto siitä, että rikollisjengitilanne elää tällä hetkellä voimakkaita murroksen vaiheita ja keskusrikospoliisin tiedossa on, että useita uusia ja nousevia rikollista toimintaa harjoittavia liivijengejä on syntymässä Suomeen. Tämän

lisäksi aihe on erittäin kiinnostava sekä merkittävä, koska esimerkiksi poliisin strategiassa 2020 - 2024 on tavoitteeksi asetettu muun muassa, että poliisi lisää hallinnollisen rikostorjunnan mahdollisuuksia osana ennalta estävyyttä. Lupavalvonnalla on tärkeä rooli tässä hallinnollisessa rikostorjunnassa. Lainsäätäjä on antanut poliisille hyvät toimivaltuudet puuttua järjestäytyneeseen rikollisryhmään kuuluvan henkilön ampuma-ase sekä turvallisuusalan lupiin. Osataanko poliisissa näitä säädöksiä käyttää riittävän tehokkaasti ja miten näitä säädöksiä tulee tulkita ja miten niitä on tulkittu hallinto-oikeuksissa sekä korkeimmassa hallinto-oikeudessa? Näihin kysymyksiin pyrin saamaan vastauksia tällä oppinnäytetyöllä.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tarkastella hallinto-oikeuksien ja korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuja, jotka koskevat poliisin myöntämien lupien peruuttamista kuulumisen järjestäytyneeseen rikollisryhmään perusteella ja kartoittaa mitä edellytyksiä kyseisten lupien peruuttamiseen hallinto-oikeudet ja korkein hallinto-oikeus ovat vaatineet kyseisiltä päätöksiltä. Samoin mihin seikkoihin ratkaisussa on kiinnitetty erityisesti huomiota ja miten kyseiset peruuttamispäätökset ja muut päätökset on perusteltu. Palermon sopimuksessa sekä Suomen rikoslaissa määritetään se, mitä on pidettävä järjestäytyneenä rikollisryhmänä. Hallinnollinen lupien peruuttaminen ei ole rangaistusluonteinen toimenpide, vaan siinä ainoastaan tarkastellaan lupien edellytysten täyttymistä haltijan osalta. Luvat on peruutettava, mikäli niiden haltija ei enää täytä lupien vaatimia edellytyksiä. Näin ollen esimerkiksi sillä, onko henkilö syyllistynyt johonkin rikokseen ei välttämättä ole mitään merkitystä lupien peruuttamisessa. Myös peruttaessa lupia perusteella, että henkilö kuuluu järjestäytyneeseen rikollisryhmään, tämä edellä mainittu seikka saattaa tulla esille kyseessä olevien ratkaisujen perusteluissa. Näin ollen ratkaisujen tarkastelussa tärkeäksi nousee myös kysymys siitä, millä näytöllä niissä tuodaan esille henkilön kuulumisen johonkin järjestäytyneeseen rikollisryhmään. Yleisesti kaikessa laintulkinnassa tulee huomiota perustuslain mukainen laintulkinta, mikä myös voi nousta esille tutkimuskohteena olevasta oikeuskäytännöstä.

1.1 Tutkimuskysymykset ja aiheen rajaus

Tämän tutkimuksen tutkimuskysymyksiä ovat:

1. Mitä poliisin tekemään luvan peruuttamiseen vaaditaan oikeudellisen tarkastelun kannalta, kun perusteena on kuulumisen järjestäytyneeseen rikollisryhmään?
2. Miten oikeuskäytännön mukaan kyseiset peruuttamispäätökset tulisi perustella ja mitä niissä tulisi ottaa huomioon?
3. Miten oikeuskäytännössä kuulumisen järjestäytyneeseen rikollisryhmään on näytetty toteen?
4. Onko poliisin myöntämien lupien peruuttaminen yhtenäistä oikeuskäytännön perusteella, kun kyseiset luvat peruutetaan kuulumisen järjestäytyneeseen rikollisryhmään perusteella?

1.2 Tutkimusmenetelmä

Tämä tutkimus on lainopillinen ja siinä selvitetään korkeimmassa hallinto-oikeudessa ja eri hallinto-oikeuksissa annettujen ampuma-ase-, järjestyksenvalvoja- ja vartijalupien peruuttamista kuuluminen järjestäytyneeseen rikollisryhmään perusteella koskevien ratkaisujen perustelujen yhteneväisyyttä. Työssä halutaan lainsäädäntöä ja oikeuskäytäntöä systematisoimalla sekä tulkitsemalla tehdä johtopäätöksiä kyseessä olevien peruuttamista koskevien valtakunnallisten prosessien yhteneväisyydestä, silloin kun niiden peruuttamisen perusteena on ollut kuuluminen järjestäytyneeseen rikollisryhmään. Lisäksi opinnäytetyössä tarkastellaan, mitä edellytyksiä ja näyttöä hallinto-oikeusasteet ovat vaatineet ratkaisuisaan kyseisellä perusteella.

Voimassa olevat oikeuslähteet ovat lainopin eli oikeusdogmatiikan perusta. Siinä oikeuslähteitä käytetään etusija- ja käyttöjärjestyssääntöjen mukaisessa järjestyksessä selvittäessä, mikä on voimassa olevan oikeuden sisältö käsiteltävässä oikeusongelmassa. Lainopilla pyritään löytämään vastaus siihen, kuinka aktuaalisessa tilanteessa tulee toimia voimassa olevan oikeusjärjestyksen ja oikeuden mukaan. Keskeisimmiltä osiltaan se on oikeusjärjestykseen kuuluvien sääntöjen tutkimusta ja niiden sisällön selvittämiseen tähtävää toimintaa eli tulkitsemista. Lainopin toinen keskeinen tehtävä on tutkimuskohteen systematisointi eli voimassa olevan oikeuden jäsentäminen. Sillä pyritään kehittämään ja luomaan oikeudellista käsitejärjestelmää, jolla oikeutta tulkitaan. (Husa, Mutanen & Pohjolainen 2008, 20.)

Oikeussääntöjen tulkintaa eli sen sisällön selvittämistä, oikeusperiaatteiden punnintaa sekä oikeussäännösten systematisointia on usein pidetty lainopin tehtävänä. Metodisesti lainoppi on tulkintatiedettä, johon liittyy edellä kerrottua ainutkertaista oivaltamista. Vaikka johtopäätökset, jotka on saatu oivaltamalla, eivät ole kontrolloitavissa, toisin kuin niiden perusteena esitetyt argumentit. Näin ollen kaikki lainopilliset tulkintaratkaisut tulee aina perustella ja tässä tiedeyhteisösidonnaisessa perustelemisessa, jossa kannanotto perustellaan oikeusyhteisön hyväksymän oikeuslähdeopin mukaisesti, on lainopin pääpaino. Jokainen sellainen argumentti, jonka nojalla ratkaisu tai oikeudellinen kannanotto joko löydetään tai perustellaan, voidaan määritellä oikeuslähteeksi. Juridisen argumentaation perustana on oikeuslähdeoppi, jolla toisistaan erotetaan ”ei oikeudellinen” ja ”oikeudellinen”. De lege lata eli kannanotto oikeuskysymykseen perustellaan oikeuslähteillä. (Miettinen 2016, 114.)

Asianmukaisten tulosten tai hyvän tutkimuksen takeena ei vielä kuitenkaan ole minkään tietyn metodin noudattaminen vaan olennaista tutkimuksessa on, miten, milloin ja missä tarkoituksessa oikeuslähteitä oikeudellisessa argumentaatiossa käytetään. Lainopissa jokaisella oikeuslähteellä on erilainen oikeuslähdearvo. Eri lähteille annettava painoarvo vaihtelee eri oikeudenaloilla ja jopa saman oikeudenalan sisällä sen mukaan, millainen tulkintaongelma on kysymyksessä. Oikeuslähteitä jaotellaan eri tavoin. Erään jaottelun mukaan oikeuslähteet voidaan jakaa vahvasti velvoittaviin, heikosti velvoittaviin ja sallittuihin oikeuslähteisiin. Mikäli vahvasti velvoittava oikeuslähde sivuutetaan

oikeudellisessa ratkaisutoiminnassa, tekee se ratkaisusta lainvastaisen, minkä takia se on kumottava muutoksenhaussa. Kansallisen oikeuden normistot, kuten esimerkiksi Suomen perustuslain perusoikeudet, lait sekä lakien nojalla annetut alemman tasoiset normit, ovat vahvasti velvoittavia oikeuslähteitä. Samoin tavanomainen oikeus sekä kansallisen oikeuden ulkopuoliset normistot, kuten eurooppaoikeuden sitovat osat, Euroopan ihmisoikeussopimus ja EU-tuomioistuimen sekä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen määrättyt ennakkoratkaisut kuuluvat myös vahvasti velvoittaviin oikeuslähteisiin. Lainvalmisteluaineisto sekä ennakkotapausarvoa omaavat tuomioistuinratkaisut ovat heikosti velvoittavia ja niistä poikkeaminen synnyttää perusteluvollisuuden lainsoveltajalle, ja niiden sivuuttamisesta seurauksena on, jos asianosainen ei ole lopputulokseen tyytyväinen ja hakee siihen muutosta, se, että ratkaisu todennäköisesti muuttuu ylemmässä oikeusasteessa. Sallitulla oikeuslähteellä voidaan vahventaa ratkaisun perusteluja, mutta niiden sivuuttamisesta puolestaan ei ole mitään haitallisia, virallisia tai epävirallisia, seuraamuksia. Lainoppi, vertailevat argumentit, yleiset oikeusperiaatteet, eettiset ja moraaliset perusteet sekä käytännölliset argumentit ovat sallittuja oikeuslähteitä. (Miettinen 2016, 115-117.)

Oikeustieteessä systematisointi tarkoittaa, että oikeudellinen aineisto esitetään siten, että jonkin kontrolloitavan kriteerin mukaisesti oikeusnormit voidaan esittää järjestäytyneenä toistensa suhteen. Sillä selvitetään normien välisiä suhteita, jotka esitetään jonkin valitun perusteen mukaisesti jäsentyneesti. (Miettinen 2016, 128-129.)

1.3 Tutkimusaineiston kerääminen

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan perusoikeuksia, hallinto-oikeutta, sekä hallintoasioihin liittyvää erityislainsäädäntöä, kuten esimerkiksi ampuma-aseisiin ja yksityisiin turvallisuuspalveluihin liittyvää lainsäädäntöä ja niiden valmisteluaineistoa. Perusoikeusmyönteinen laintulkinta vaikuttaa oleellisesti hallintopäätöksiin, minkä vuoksi niiden tarkastelu on myös tärkeässä asemassa tässä opinnäytetyössä. Opinnäytetyötä tehdessä olen perehtynyt edellä mainittujen lisäksi oikeuskirjallisuuteen ja erilaisiin opinnäytetyön aiheeseen liittyviin poliisia koskeviin ohjeistuksiin ja julkaisuihin. Oikeuskäytäntönä olen tässä opinnäytetyössä käyttänyt hallinto-oikeuksien ja korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuja vuosilta 2009 - 2019. Olen hakenut vaadittavat tutkimusluvut kyseiseen aineistoon ja olen saanut aineistoa tätä opinnäytetyötä varten viideltä Suomen hallinto-oikeudelta sekä korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Opinnäytetyötä varten olen pyytänyt kyseisiltä hallinto-oikeuksilta ja korkeimmalta hallinto-oikeudelta kyseessä olevalta ajanjaksolta heidän ratkaisujaan, jotka koskevat poliisin myöntämiä ampuma-aseisiin ja yksityiseen turvallisuusalaan liittyviä lupia, joissa kyseiset luvat on peruutettu tai yritetty peruuttaa kuulumisen järjestäytyneeseen rikollisryhmään perusteella. Yhteensä tällaisia hallinto-oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuja pyydettyä ajanjaksolta kertyi opinnäytetyötäni varten 31 kappaletta.

1.4 Aikaisemmat tutkimukset aiheesta

Aikaisempia tutkimuksia ampuma-aselupien peruuttamisesta löytyy jonkin verran. Vuonna 2019 muun muassa Mika Grönroos on tehnyt opinnäytetyön Poliisiammattikorkeakoululle (YAMK) Ampuma-aseen hallussapitoluvan peruuttaminen yksittäisen törkeän rattijuopumuksen perusteella ja vuonna 2014 Mari Kaisla on tehnyt opinnäytetyön Vaasan ammattikorkeakoululle (AMK) Ampuma-aseluvan peruuttaminen. Vuonna 2016 Tarja Hautamäki on tehnyt väitöskirjan Vaasan yliopistolle aiheesta Yksityisen turvallisuusalan valvonta ja vuonna 2018 Jari Hartikainen on tehnyt pro gradu -tutkielman Tampereen yliopistolle aiheesta Kansalaisen yhdenvertaisuuden toteutuminen poliisin ampuma-aseprosessissa. Tämän lisäksi vuonna 2019 Turun yliopistossa on valmistunut Tatu Hyttisen, Liisa Lähteenmäen, Hanna Malikin, Johanna Vanton, Jalo Vatjus-Anttilan ja Jussi Tapanin tutkimushanke aiheesta Hallinnollinen rikosten torjunta - mahdollisuudet ja rajat.

2 POLIISIN LUPAHALLINTO JA SEN TEHTÄVÄT

Poliisilain (872/2011) 1 luvun 1 pykälä määrittelee poliisin tehtävät. Kyseisen lainkohdan 2 momentin mukaan ”poliisi suorittaa lisäksi lupahallintoon liittyvät ja muut sille laissa erikseen säädetty tehtävät sekä antaa jokaiselle tehtäväpiiriinsä kuuluvaa apua”. Edellä mainitun lisäksi erillislait määrittelevät erilaisia toimivaltuuksia ja tehtäviä poliisille lupahallinnossa. Poliisin lupahallinto koostuu siis laissa määriteltyjen lupien myöntämisestä, lupien ja niiden ehtojen noudattamisen valvonnasta sekä lausuntojen antamisesta erityislakeihin liittyvistä asioista.

Poliisin tehtäväkentässä lupa-asiat muodostavat tärkeän osa-alueen. Poliisi myöntää vuodessa yli miljoona lupaa ja ne liittyvät poliisin tehtävään ylläpitää yleistä järjestystä ja turvallisuutta sekä estää ennalta rikoksia. Kyseisiin lupiin liittykin usein valvontafunktio keskeisemmin kuin muussa lupahallinnossa ja poliisin myöntämät luvat ovat yleensä valvonnallisia. (Helminen, Kuusimäki & Rantaeskola 2012, 318.)

Useimmiten poliisin toimivaltaan kuuluvissa lupa-asioissa kysymys on joko luvan kohteena olevaan toimintaan liittyvien riskien vähentämisestä ja vaarojen torjumisesta tai luvanhakijan henkilökohtaisten ominaisuuksien, kuten esimerkiksi nuhteettomuuden tai luotettavuuden, arvioimisesta. Passin myöntäminen taas on tosin melko rutiinityyppistä. Poliisin toiminnassa kertyvästä tiedosta osa on lupahallintoasioissa tarpeellista ja tiedonlähteinä lupahallintoasioissa voidaan laajalti käyttää poliisin henkilörekistereitä. (Helminen, ym. 2012, 318.)

Paikallispoliisi toimii useimmiten poliisiorganisaatioissa lupaviranomaisena ja poliisilaitoksen ohjesäännössä ja sisäisissä määräyksissä määrätään, kenelle virkamiehelle lupa-asian ratkaiseminen kuuluu. Lupahallintosäädöksissä lupamenettely on säännelty melko yksityiskohtaisesti esimerkiksi lupahakemuksen, myöntämisedellytysten, luvan sisällön ja kestoajan sekä valvontatoimenpiteiden osalta. Mikäli asianomaisessa laissa ei joltakin osin ole toisin säädetty lupamenettelyssä noudatetaan hallintolain (434/2003)

säädöksiä. Lupahallintoasiassa poliisilaitoksen päätöksestä voidaan valittaa hallinto-oikeuteen lain oikeudenkäynnistä hallintoasiassa (808/2019) mukaisesti. (Helminen, ym. 2012, 319.)

Poliisilain 1 luvun 1 pykälän hallituksen esityksen perusteluissa on mainittu, että lähinnä silloin, kun yleinen järjestys ja turvallisuus edellyttävät, lupahallintoasioita on säädetty poliisin tehtäväksi, mutta lupahallinnolla on myös rikoksia estävä tarkoitus. Esimerkkeinä poliisin tehtäviksi säädetyistä lupahallintoasioista kyseisissä perusteluissa on mainittu ampuma-aseluvat, passit, järjestyksenvalvojaksi ja vartijaksi hyväksyminen, sekä turvallisuusselvitysten laatiminen. (Helminen, ym. 2012, 305.)

Sisällöltään lupahallintotehtävät ovat kahdensuuntaiset. Viranomaisen käsitellessä ja ratkaistessa henkilöiden tekemiä luvan saamista tai sen voimassaolon jatkamista koskevia hakemuksia sen toiminnassa on kyse lupapalveluista. Kun lupaviranomaisella on pyrkimys varmistautua luvanhaltijan luvan edellytysten täyttämistä ja lupaehtojen noudattamisesta luvan myöntämisen jälkeen, toiminnassa on kysymys lupavalvonnasta. Mikäli luvanhaltija rikkoo lupaehtoja, syyllistyy tietynlaiseen rikokseen tai ei enää täytä luvan edellytyksiä, kyseeseen saattaa tulla luvan peruuttaminen tai muunlaiset haittaseuraamukset. (Helminen, ym. 2012, 305-306.)

2.1 Lupavalvonnasta

Tarkoitus hallintolupajärjestelmällä on pyrkiä ennalta varmistamaan, että luvansaajalla on lainsäädännössä ja lupaehtoisissa edellytetyllä tavalla kyky ja mahdollisuudet harjoittaa toimintaa sekä mahdollistaa valvonta, kun toiminta on alkanut. Säännönmukaisesti luvanvaraista toimintaa koskevissa säädöksissä on myös valvontaa koskevia säännöksiä. Lupaviranomaisen ollessa ministeriö, aluehallintovirasto tai toimintasektorin erityisviranomaisena toimii poliisi usein myös silloin valvontaviranomaisena. Valvonnan tulee kattaa myös se, että oikeussubjekti, jolla ei ole tarvittavaa hallintolupaa, ei harjoita luvanvaraista toimintaa. Lupaehtojen tai säännösten rikkominen ja niiden vastainen menettely saattavat johtaa luvan peruuttamiseen. Suhteellisuusperiaatteen mukaisesti laiminlyönnin tai virheen ollessa lievä tai tilapäinen, on yleensä käytettävä vähemmän ankaria toimenpiteitä. (Helminen, ym. 2012, 337.)

Mikäli säädöksiä tai lupamääräyksiä rikotaan tavalla, josta aiheutuu vahinkoa tai välitöntä vaaraa, poliisi voi joutua valvontaviranomaisena välittömästi puuttumaan luvanvaraiseen toimintaan. Tällainen puuttuminen ei tuota ongelmia silloin, kun nimenomaisia toimivaltasäännöksiä on asianomaisessa säädöksessä. Esimerkiksi kokoontumislain (530/1999) 3 luvun 15 pykälän mukaan poliisilla ja järjestyksenvalvojalla on kyseisen lainkohdan luetelluissa tapauksissa oikeus estää, keskeyttää ja päättää yleisötilaisuus. Ampuma-aselain (1/1998) 8 luvun 92 pykälän mukaan poliisilla on oikeus ottaa ampumase ja -tarvikkeet väliaikaisesti haltuunsa, jos niitä koskevan luvan peruuttaminen on pantu vireille tai jos niiden väärinkäytön vaara on perusteltua. Kun asianomaisessa säädöksessä ei ole nimenomaista siihen oikeuttavaa säännöstä, joka oikeuttaa poliisin ryhtymään laiminlyönti- ja rikkomustapauksissa välittömiin toimenpiteisiin luvanvaraisen toiminnan

estämiseksi, kysymys toimivallasta on tällöin myös ongelmallisempi. Tällaisessa tapauksessa sovellettaviksi voi tulla vain poliisin yleiset toimivaltasäännökset, joista on säädetty poliisilain (872/2011) 2 luvussa. Esineen takavarikoiminen voi tulla mahdolliseksi pakkokeinolain (806/2011) 7 luvun 1 pykälässä säädetyin edellytyksin, jos epäillään, että rikos tai rikkomus on jo tapahtunut. (Helminen, ym. 2012, 339.)

2.2 Poliisin lupahallintostrategia

Poliisin lupahallintostrategian 2017 - 2021 mukaan poliisin lupahallinnon visio on olla nykyaikainen, vaikuttava sekä taloudellisesti ja toiminnallisesti tehokas asiantuntijaorganisaatio. Poliisin lupahallinnon toiminta-ajatus samaisen strategian mukaan taas on, että poliisin lupahallinnon tehtävänä on muuttuvassa yhteiskunnassa ennalta estää rikoksia sekä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden häiriöitä hallinnollisen päätöksenteon ja valvonnan keinoin. Poliisi huolehtii siitä, että menetelmät, henkilöstön osaaminen ja palvelun tarjoamisen tavat sekä viestintä tukevat tästä tehtävästä suoriutumista asiakaslähtöisesti, laadukkaasti ja taloudellisesti tehokkaasti. (Sisäministeriö 2017, 7.)

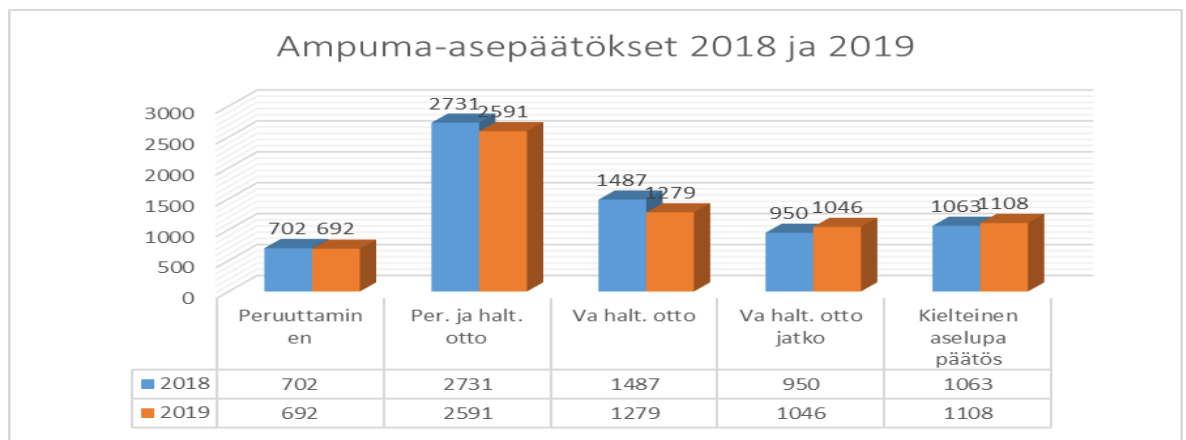
Vaikuttavuuden tavoitteen yksi painopiste lupahallintostrategiassa on se, että poliisin lupahallinto on merkittävä osa hallinnollista rikostorjuntaa ja poliisin tulee huolehtia myös sisäisesti merkittävän tiedon ajantasaisesta välittymisestä poliisitoiminnan eri sektoreiden välillä. Poliisin lupahallintostrategian mukaan lupahallinnon toimenpiteillä vaikutetaan heikentävästi järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorististen toimijoiden toimintaedellytyksiin tuottamalla tietoja näiden torjunnan ja muun rikostorjunnan tarpeisiin. Toiminnallisesti ja päätöksenteossa merkittävän tiedon tulee välittyä ajantasaisesti lupahallinnon järjestelmistä muuhun poliisitoimintaan ja päinvastoin, ja tähän tulee poliisissa luoda digitaaliset menetelmät, jotka sen mahdollistavat. Edellä mainittu edistää lupavalvonnan toimenpiteiden nopeaa käynnistymistä, täytäntöönpanoa, estetiedon saatavuutta ja poliisin työturvallisuutta. (Sisäministeriö 2017, 13.)

Tiedon tuottaminen hallinnollisen rikostorjunnan tarpeisiin sekä lupahallinnon ja muun poliisitoiminnan välisen tiedonvaihdon tarpeen tunnistaminen on yksi toimenpiteistä, joka mainitaan poliisin lupahallintostrategiassa 2017 - 2021 lupahallinnon strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Tämän lisäksi yhtenä toimenpiteenä strategiassa mainitaan niin lupahallinnon tarpeiden kuin muun poliisitoiminnan tarpeiden huomioiminen ja yhteensovittaminen molempien toimintojen tietojärjestelmätyössä. (Sisäministeriö 2017, 20.)

Poliisin lupahallintostrategiassa 2017 - 2021 määritellään myös, mitä siinä tarkoitetaan hallinnollisella rikostorjunnalla. Sen mukaan hallinnollisella rikostorjunnalla puututaan hallinnollisissa menettelyissä rikollisten toimijoiden taloudellisiin ja muihin toimintaedellytyksiin. Menettelyllä pyritään siihen, että myös hallinnollisessa päätöksenteossa pystyttäisiin huomioimaan eri viranomaisilla oleva tieto rikollisesta toiminnasta, ja näin yksittäisillä viranomaispäätöksillä tai ratkaisuilla ei edistettäisi rikollisten toimijoiden toimintaedellytyksiä tai rikollisen toiminnan jatkamista. (Sisäministeriö 2017, 20.)

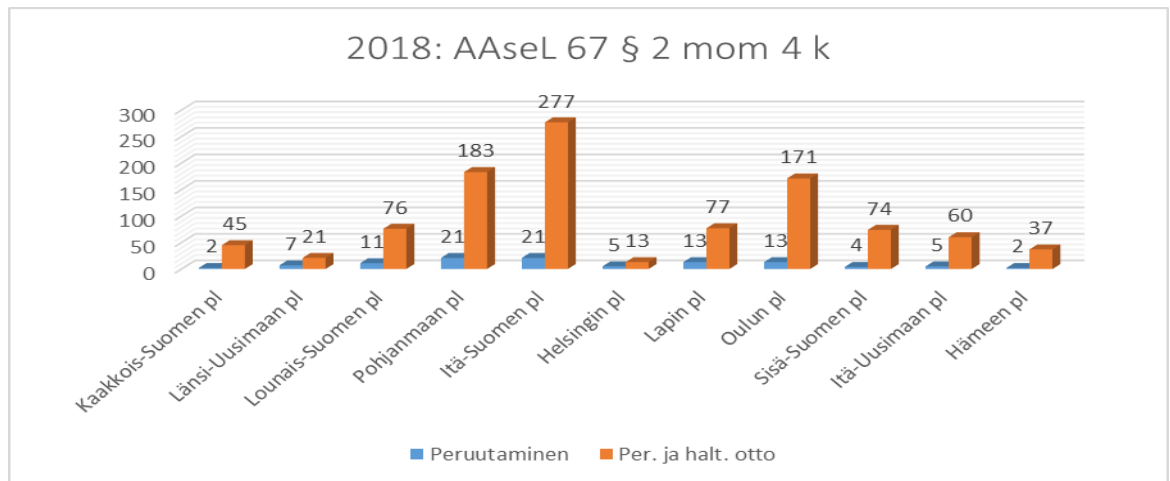
2.3 Lupahallinnon tilastoja

Poliisihallituksen tilastojen 1.10.2020 mukaan poliisi teki vuonna 2018 yhteensä 702 aseluvan peruuttamis päätöstä ja 2731 peruutus- ja haltuunotto päätöstä. Väliaikaisia haltuunotto päätöksiä tehtiin yhteensä 1487 kappaletta ja niiden jatkopäätöksiä 950 kappaletta. Ampuma-aselupahakemuksiin poliisi teki vuonna 2018 yhteensä 1063 kielteistä päätöstä. Vuonna 2019 samaisen tilaston mukaan aseluvan peruuttamis päätöksiä tehtiin yhteensä 692 kappaletta sekä peruutus- ja haltuunotto päätöksiä yhteensä 2591 kappaletta. Väliaikaisia haltuunotto päätöksiä ampuma-aselupien osalta taas tehtiin yhteensä 1279 kappaletta ja niiden jatkopäätöksiä 1046 kappaletta. Kielteisiä päätöksiä aselupahakemuksiin poliisi antoi vuonna 2019 yhteensä 1108 kappaletta.

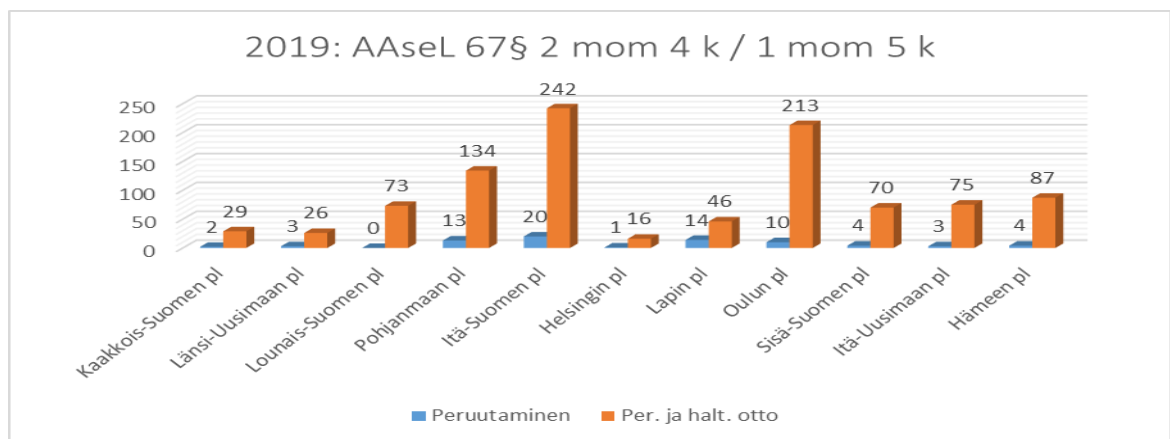
Taulukko 1: Ampuma-asepäätökset 2018 ja 2019

Voimassa olevan ampuma-aselain (1/1998) 15.7.2019 voimaan tulleen 5 luvun 67 pykälän 1 momentin 5 kohdan mukaan ampuma-aseen, aseosen, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten hankkimiseen tai hallussapitoon oikeuttava lupa ja aseenkäsittelylupa on peruutettava, jos luvanhaltijaa on hänen terveydentilansa taikka omaa tai toisen turvallisuutta vaarantavan elämäntapansa tai käyttäytymisensä vuoksi pidettävä sopimattomana hankkimaan tai pitämään hallussa ampuma-aseita, aseosia, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia. Ennen 15.7.2019 kyseisen lainkohta on ollut ampuma-aselain (1/1998) 5 luvun 67 pykälän 2 momentin 4 kohta ja se on kuulunut seuraavasti: Ampuma-aseen, aseosen patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten hankkimiseen tai hallussapitoon oikeuttava lupa voidaan peruuttaa, jos luvanhaltijaa on hänen terveydentilansa taikka omaa tai toisen turvallisuutta vaarantavan elämäntapansa tai käyttäytymisensä vuoksi pidettävä sopimattomana hankkimaan tai pitämään hallussa ampuma-aseita, aseosia, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia. Kyseisiä lainkohtia sovelletaan muun muassa peruutettaessa henkilön ampuma-aselupia kuulumisen järjestäytyneeseen rikollisryhmään perusteella. Vuonna 2018 poliisi on käyttänyt ampuma-aselain (1/1998) 67 pykälän 2 momentin 4 kohtaa perusteena yhteensä 1138:ssä aseluvan peruuttamis- sekä peruutus- ja haltuunotto päätöksessään.

Taulukko 2: AAseL 67 § 2 mom. 4 k peruutusperusteena vuonna 2018

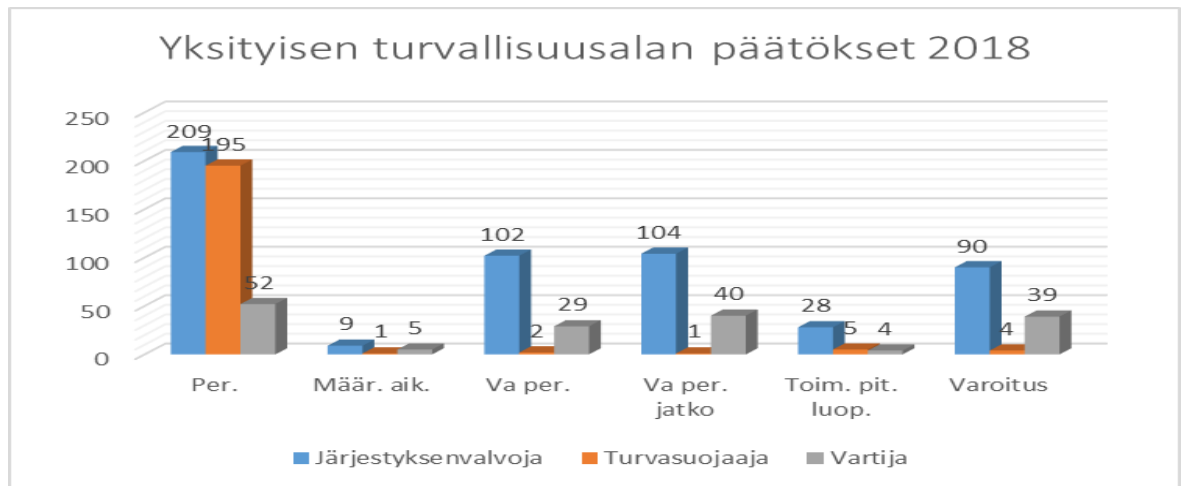
Vuonna 2019 ampuma-aselain (1/1998) 67 pykälän 2 momentin 4 kohtaa sekä 67 pykälän 1 momentin 5 kohtaa taas oli käytetty perusteena yhteensä 1085:ssä aseluvan peruuttamis- sekä peruutus- ja haltuunottopäätöksessä.

Taulukko 3: AAseL 67 § 2 mom. 4 k ja 1 mom. 5 k peruutusperusteena vuonna 2019

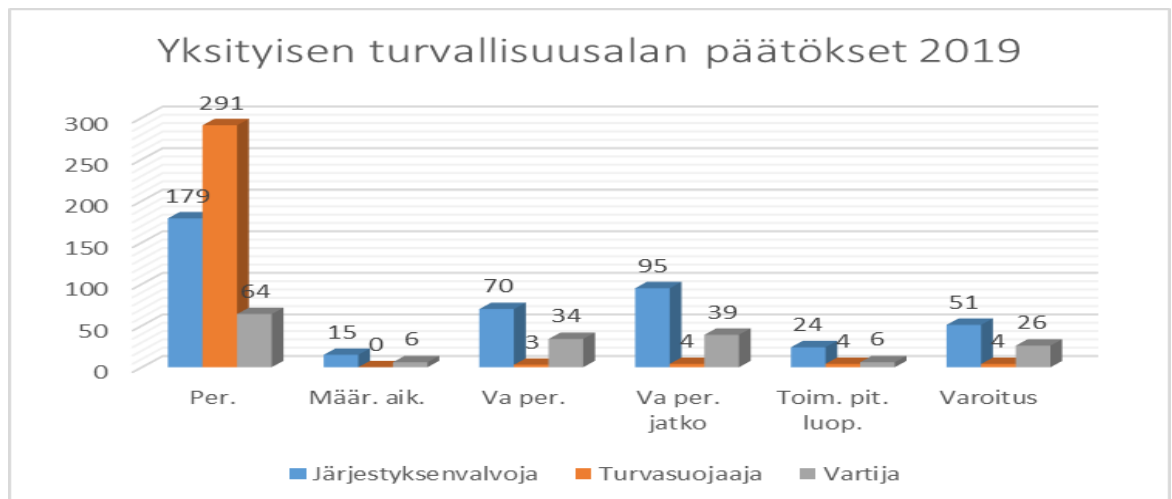
Yksityisen turvallisuusalan päätöksistä poliisi antoi vuonna 2018 yhteensä 456 lupien peruuttamispäätöstä, 12 määräaikaista peruuttamispäätöstä, 133 väliaikaista peruuttamispäätöstä, 145 väliaikaisen peruuttamispäätöksen jatkopäätöstä ja 133 varoitusta. 37 tapauksessa poliisi luopui lupatoimenpiteestä. Vuonna 2019 vastaavat luvut olivat 534 peruuttamispäätöstä, 21 määräaikaista peruuttamispäätöstä, 107 väliaikaista peruuttamispäätöstä, 138 väliaikaisen peruuttamispäätöksen jatkopäätöstä ja 81 varoitusta. Vuonna 2019 poliisi luopui 34 tapauksessa lupatoimenpiteestä.

Seuraavista taulukoista ilmenee, miten edellä mainitut päätökset ovat jakautuneet järjestyksenvalvoja-, turvasuojaaja- sekä vartijalupien osalta vuosina 2018 ja 2019. Vuonna 2018 eniten peruutettiin järjestyksenvalvojalupia eli yhteensä 209 järjestyksenvalvojalupaa, ja varoituksia järjestyksenvalvojille annettiin yhteensä 90 kappaletta eli noin 84 prosenttia kaikista vuonna 2018 annetuista varoituksista.

Taulukko 4: Yksityisen turvallisuusalan päätökset 2018

Vuonna 2019 eniten taas peruutettiin turvasuojaajan lupia eli yhteensä 291 turvasuojaajalupaa ja varoituksia annettiin eniten järjestyksenvalvojille eli yhteensä 51 varoitusta, joka on noin 63 prosenttia kaikista vuonna 2019 annetuista varoituksista.

Taulukko 5: Yksityisen turvallisuusalan päätökset 2019

3 LUPAHARKINTAAN LIITTYVÄ YLEISLAINSÄÄDÄNTÖ

Suomessa kaiken julkisen vallan käytön on perustuttava eduskunnan hyväksymään lakiin. Hallintoviranomaiset toimivat oikeusvaltiossa lain mukaan. Tämä pelkästään eritasoisten voimassaolevien normien noudattaminen ei kuitenkaan vielä ole riittävää hallinnossa, vaikka muodollisen oikeusvarmuuden ja yhdenvertaisuuden takaamiseksi se onkin tärkeää. Lainsidonnaisuuden lisäksi viranomaisten vallankäytöllä tulee olla myös kansanvaltainen perusta. Oikeusvaltiossa julkisen hallinnon edellytetään noudattavan muodollista lakisidonnaisuutta laajempaa ja sisällöllisempää vaatimusta eli hallinnon lainalaisuusperiaatetta. (Mäenpää 2011, 68-69.)

Ellei hallintoelimille ole laissa määritelty oikeuttavaa toimivaltaa, eivät ne voi myöskään tehdä julkisen vallan käyttöä sisältäviä päätöksiä tai käyttää toiminnassaan julkista valtaa. Kyseinen toimivalta tulee olla määritelty myös riittävän täsmällisesti ja sen tulee olla

ennakoitavaa, koska vallankäytön kohteelle se perustaa oikeudellisesti sitovia velvoitteita. (Mäenpää 2011, 69.)

Suomen perustuslain (731/1999) 2 §:n 1 momentti, 2 §:n 3 momentti, 80 §:n 1 momentti määrittelevät lainalaisuusperiaatteen. Niiden mukaan valtiolta Suomessa kuuluu kansalle, julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin ja kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia sekä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista on säädettävä lailla. Viranomaisen käyttämä julkinen valta ei siis voi lainalaisuusperiaatteen mukaisesti perustua delegoituun lainsäädäntöön kuten esimerkiksi asetuksiin. Toimivallan perusteeksi ei näin ollen myöskään riitä pelkät hallinnolliset normit kuten esimerkiksi ministeriöiden määräykset tai ohjeet. Näin ollen viranomaisen velvollisuutena on toimivaltansa sisällä soveltaa lakia eikä hallintonsa sisäistä ohjausta. Hallinnollisilla määräyksillä ja ohjeilla voidaan kuitenkin ohjata julkisen vallan käyttöä koskevaa päätöksentekoa, jos se perustuu riittävän täsmälliseen toimivaltasääntöön. (Mäenpää 2011, 69.)

3.1 Hallintolaki

Hallinnon, julkisten hallintotehtävien ja niiden palvelujen toteuttamisen menettelylliset puitteet ja laadulliset vähimmäisvaatimukset sekä aineellisen lainsäädännön soveltaminen määritellään hallintolaissa, minkä lisäksi hallintolaki on hyvän hallinnon perusteita ja hallintoasian asianmukaista käsittelyä määrittelevä laki. Hallintoasian käsittelyssä noudatettavat yleiset menettelyvaatimukset tulisi olla määritelty kattavasti, yhtenäisesti ja riittävän yksityiskohtaisesti hallintolaissa, jolloin niistä ei tarvitsisi säätää erikseen viranomaisen soveltamassa materiaalisessa laissa. Hallintolain suhde viranomaisen soveltamisen ja täytäntöönpanon kohteena olevaan lainsäädäntöön on siis ensisijaisesti menettelyllinen. Usein kuitenkin menettelyä koskevia säännöksiä on sisällytetty aineelliseen lainsäädäntöön. Erityissäännöksiä esimerkiksi asian vireillepanosta, selvittämiskeinoista, käsittelytavoista sekä päätöksen oikaisemisesta on useissa laeissa ja hallintolain (434/2003) 5 § 1 momentissa onkin säädetty, että ”*jos muussa laissa on tästä laista poikkeavia säännöksiä, niitä sovelletaan tämän lain asemasta*”. Näin ollen hallintolaki on yleislaki, josta voidaan poiketa muussa laissa olevilla erityissäännöksillä, mutta yleislakina se täydentää aineellisen lain puutteellisia tai väljempää menettelysäännöksiä. (Mäenpää 2011, 19.) Hallintolain täydentävän soveltamisen edellytykset arvioidaan yleisen soveltamisperiaatteen mukaan tilanteittain ottamalla huomioon kunkin erityissäännöksen tarkoituksen ja oikeussuojan tarpeen. (Kulla 2012, 91).

Hallintolaki määrittelee edellä mainituilla perusteilla myös poliisin lupamenettelyä, joka on hallinnollista menettelyä. Hallintolaissa säädetyt hyvän hallinnon perusteet, käsittelyn viivytyksettömyys, käsittelyn julkisuus, esteellisyysäännösten noudattaminen, selvittämisvelvollisuus, asianosaisen kuuleminen, päätöksen perusteleminen, oikaisuvaatimusmenettely sekä muutoksenhakumahdollisuus ovat lupamenettelyssä noudatettavia keskeisiä vaatimuksia, joilla turvataan muun muassa kansalaisten oikeusturvaa kyseisissä asioissa. Tämän takia lupamenettely on myös melko sidottua,

vaikka esimerkiksi lupaharkinta tietyissä lupahallinnon asioissa taas voi olla melko vapaata ja säätelemätöntä.

3.1.1 Hallintolain soveltamisala

Viranomaisen ja hallinnossa asioivan yksityisen välinen hallinto-oikeudellinen suhde on hallintotoiminnan keskiössä. Tämän hallinto-oikeudellisen suhteen sisältöä määrittelee voimassa oleva aineellinen lainsäädäntö. Ensisijaisesti hallintolaki kohdistuu viranomaisiin ja julkista hallintotehtävää hoitaviin, mutta samalla se myös määrittelee hallinnossa asioivan menettelyllisiä oikeuksia ja myös joitakin hänen velvollisuuksia, jotka koskevat esimerkiksi asian vireillepanon muotoa, asianosaisen velvollisuutta esittää vaatimustensa perusteista selvitystä sekä myötävaikuttaa vireille panemansa asian selvittämistä. Hallintolaki asettaa viranomaiselle menettelyllisiä velvoitteita sekä määrittelee laadulliset perusteet hallintoasioissa noudatettavalle hyvälle hallinnolle. (Mäenpää 2011, 29.)

Hallintolaki säätelee hallintoasian käsittelyä. Kaikessa viranomaisen toiminnassa ja julkisten hallintotehtävien hoitamisessa on noudatettava hyvän hallinnon perusteita. Yleensä hallintoasian käsittelyllä tarkoitetaan viranomaisen toimintaa, joka päättyy hallintopäätökseen. Hallintoasiassa on tärkeää varmistua, että hallintolaissa määritellyt velvoitteet tulee toteutettua asianmukaisesti. Tämän lisäksi hallintoasiassa on keskeistä, että hallinnon asiakkaan oikeuksista ja velvollisuuksista on selkeä säännöksiin perustava tieto, minkä vuoksi kaikkeen hallintotoimintaan on tarkoitettu sovellettavaksi hallintolakia. (Mäenpää 2011, 30-33.)

Hallintolain sisältö jakautuu kahteen päälohkoon, mikä on sen soveltamisalaa säänneltäessä otettu huomioon. Nämä kaksi päälohkoa ovat hyvän hallinnon perusteet ja hallintomenettelyn säännökset. Hyvän hallinnon perusteita sovelletaan kaiken tyyppiseen hallintotoimintaan, ja hallintomenettely taas on hallintoasiassa noudatettavaa menettelyä. Hallintomenettelyn soveltamisalaan hallintolain mukaisesti kuuluu asian käsittely vireillepanosta aina päätöksen tiedoksiantoon ja asiakirjan lähettämiseen saakka. Pääsääntöisesti hallintolakia kuitenkin sovelletaan vain sellaisiin käsittelytoimiin, jotka välittömästi palvelevat asian päätöksentekoa. Hallintolain soveltamisala on hallintotoimintaan sidottu, jossa asian käsittelyn päättää viranomaisen ratkaisu. Asian käsittelynä ei yleensä voida pitää ulkopuoliselta henkilöltä hankittavaa asiantuntijalausannon laatimista tai vastaavaa selvitystyötä. Lakisääteisen oikaisuvaatimuksen käsittely päätöksen tehneessä viranomaisessa on hallintomenettelyä ja siitä on säädetty erikseen. (Kulla 2012, 71-75.)

3.2 Eurooppaoikeuden vaikutus hallinto-oikeuteen

EU-oikeudella ja Euroopan neuvoston oikeudella on vaikutusta myös hallintomenettelyyn. Soveltaessaan ja toimeenpannessaan EU-oikeutta tai siihen perustuvaa kansallista lainsäädäntöä tai kun siinä käsiteltävällä asialla voi olla vaikutusta EU-oikeuden toteuttamiseen, hallintoviranomaisen on noudatettava EU-oikeuteen sisältyviä menettelyllisiä vaatimuksia. Tämän lisäksi Euroopan neuvosto on esittänyt

hallintomenettelyllisiä suosituksia ja myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen päätökset ovat merkityksellisiä tietyiltä osin hallintomenettelyssä. EU-direktiivit tai -asetukset saattavat sisältää suoraan menettelyllisiä vaatimuksia, joilla on EU:n oikeuskäytännön ja sen oikeusperiaatteiden lisäksi vaikutusta hallintomenettelyyn. Kyseiset menettelykriteerit voivat perustaa menettelyoikeuksia tai ainakin hallinnon asiakkaalle menettelyyn kohdistuvia legitiimejä odotuksia samalla ohjaten viranomaisten toimintaa. (Mäenpää 2011, 7-8.)

Edellä mainitusta huolimatta yleistä toimivaltaa, jolla säännellä jäsenvaltion sisäistä hallintoa, Euroopan unionilla ei kuitenkaan ole. Muodollisen hallinto-oikeuden eli menettelyn, hallinto-organisaation ja hallintolainkäytön osalta, jäsenvaltiolla on huomattava autonomia lojaliteettivoitteesta huolimatta. Unionin oikeuden yleiset menettelysäännökset määrittelevät lähinnä asian käsittelyä unionin toimielimissä. Jäsenvaltioiden lainsäädännön ja unionin menettelysääntelyiden välille jää usein jopa jännitteitä ja tulkinnanvaraisuutta. Unionin oikeuden yleisiä menettelyperiaatteita ovat asianosaisen kuuleminen, päätösten perusteleminen, asianosaisen tiedonsaantioikeus ja huolellisen käsittelyn periaate. Nämä ovat niin sanotut ”the principles of good administration” eli hyvän hallinnon periaatteet. (Kulla 2012, 43-45.)

Euroopan ihmisoikeussopimus on Suomessa sitovuudeltaan lain tasolla, koska se on saatettu valtion sisäisesti voimaan lailla. Viran puolesta sopimuksen määräykset tulee ottaa huomioon hallintoasiassakin. Suomen perustuslain perusoikeusluku vastaa lähtökohtaisesti ihmisoikeussopimuksen keskeisiä vaatimuksia, minkä vuoksi perusoikeusturva ensisijaisesti nojaa kotimaiseen perustuslakiin. Tästä huolimatta hallinto- ja oikeuskäytännössä ihmisoikeussopimuksella on huomattava merkitys. Ihmisoikeusmyönteisestä laintulkintaa, jossa oikeuden tulee perusteltavissa olevista vaihtoehdoista valita se vaihtoehto, joka edistää parhaiten ihmisoikeusmääräysten toteutumista, tulee käyttää ristiriitatilanteissa niin hallinto- kuin myös oikeusmenettelyssä ja tällöin asiassa kyseeseen voi jopa tulla ihmisoikeussopimuksen suora soveltaminen. Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artikla koskee pääsääntöisesti vain lainkäyttömenettelyä, mutta hallinnolliseen päätökseen liitettävälle oikaisuvaatimus- ja valitusosoitukselle se asettaa vähimmäisvaatimukset. Sillä on myös vaikutusta hallinnossa sovellettavien esteellisyysperusteiden tulkintaan. Edellä mainitun lisäksi myös kansalaisyhteiskunnan ja poliittisten oikeuksien osalta yleissopimuksella on vaikutuksia hallintomenettelyyn. (Kulla 2012, 46-49.)

3.3 Ne bis in idem

Euroopan ihmisoikeussopimuksen seitsemännen lisäpöytäkirjan 4 artiklan mukaan:

”1. Ketään ei saa saman valtion tuomiovallan nojalla tutkia uudelleen tai rangaista oikeudenkäynnissä rikoksesta, josta hänet on jo lopullisesti vapautettu tai tuomittu syylliseksi kyseisen valtion lakien ja oikeudenkäyntimenettelyn mukaisesti.

2. Edellisen kappaleen määräykset eivät estä ottamasta juttua uudelleen tutkittavaksi asianomaisen valtion lakien ja oikeudenkäyntimenettelyn mukaisesti, jos on näyttöä uusista

tai vasta esiin tulleista tosiseikoista tai jos aiemmassa prosessissa on tapahtunut sellainen perustavaa laatua oleva virhe, joka voisi vaikuttaa lopputulokseen.

3. Tästä artiklasta ei saa poiketa yleissopimuksen 15 artiklan perusteella.”

Kyseessä oleva artikla sisältää ne bis in idem -periaatteen eli kahdenkertaisen seuraamuksen kiellon periaatteen. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen mukaan ne bis in idem -kielto astuu voimaan, jos seuraamukset teosta aiheutuvat samoista tosiseikoista. Näin ollen tuomioistuinten tulee vertailla kuvauksia, joilla rikosprosessissa ja hallinnollisessa menettelyssä vaaditaan asianosaiselle rangaistusluonteista seuraamusta. Ne bis in idem -kielto tarkoittaa siis sitä, että lainvoimainen päätös joko rikossyytteistä tai hallinnollinen rangaistusluonteinen sanktio ovat toistensa esteenä myöhemmän samoihin tosiseikkoihin perustuvan seuraamuksen antamiselle. (Pellonpää, Gullans, Pölonen & Tapanila 2018, 1125-1128.)

3.4 Hyvä hallinnon takeet

Suomen perustuslain (731/1999) 21 pykälän 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Samaisen lainkohdan 2 momentin mukaan käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla. Nämä edellä mainitut lainkohdat määrittelevät hallintomenettelyn perusoikeusluontuuden. Perustuslaissa on myös muita säännöksiä, jotka koskevat hallinnollista menettelyä, kuten esimerkiksi perustuslain 6 pykälän yhdenvertaisuussäännös sekä perustuslain 12 pykälän 2 momentin säännös asiakirjajulkisuudesta. Hallintomenettelyllä on myös merkitystä aineellisten perusoikeuksien toteuttamisessa ja suojaamisessa, koska eräät oikeudet vaativat toteutuakseen erityisen tehokasta menettelyä. (Kulla 2012, 35-36.)

Tätä edellä mainittua kokonaisuutta, jonka keskeisin ja olennaisin osa on yksilöity perustuslain (731/1999) 21 pykälässä, kutsutaan hyvän hallinnon takeiksi. Hyvän hallinnon menettelyllisiä perusoikeuksia ovat jokaisen oikeus saada asiansa käsitellyksi viranomaisessa asianmukaisesti ja ilman viivytystä, käsittelyn julkisuus, oikeus tulla kuulluksi, oikeus saada perusteltu päätös ja oikeus muutoksenhakuun. Nämä perusoikeudet edistävät menettelyn läpinäkyvyyttä, puolueettomuutta ja tehokkuutta. Edellä mainittu luettelo hyvän hallinnon menettelyllisistä perusoikeuksista ei kuitenkaan vielä ole tyhjentävä, vaan kaikki ne hallintomenettelyn keskeiset säännökset, jotka tulevat sovellettaviksi asianosaisasioissa kuten esimerkiksi esteellisyyden sääntely ovat myös hyvän hallinnon takeita. (Kulla 2012, 36.)

Hyvän hallinnon takeet nauttivat institutionaalista suojaa. Perustuslain (731/1999) 21 pykälän 2 momentin mukaisesti edellä mainitut hyvän hallinnon takeet turvataan lailla,

jolloin niitä ei voida olennaisesti rajoittaa muuten kuin perustuslain säätämisyjärjestyksessä. Tämä sitoo myös viranomaistoimintaa ja lainkäyttöä. Yleensä kuitenkin tavallisilla lainsäädännön menettelysääntelyillä yksilöidään hyvän hallinnon takeet, mutta niiden soveltamisessa tulee käyttää perusoikeusmyönteistä laintulkintaa, jossa keskeisinä tulkinta-argumentteina käytetään perustuslain (731/1999) 21 pykälän sisältöä ja tavoitteita. Näin ollen hyvän hallinnon takeet kaventavat viranomaisen harkintavaltaa ja samalla tehostavat oikeussuojaa. (Kulla 2012, 37.)

3.5 Hallinnon oikeusperiaatteet

Suomalaisessa hallinto-oikeudessa vakiintuneet ja yleisesti hyväksytyt sekä keskeiset arvopäämäärät ovat ihmisten yhdenvertaisuus, hallinnollisten ratkaisujen objektiivisuus, julkisen vallankäytön suhteellisuus sekä lainsäädännön mukaisen päätöksenteon turvaaminen. Lisäksi EU-oikeudellisen oikeuskäytännön mukana on vahvistunut myös tarve suojata perusteltuja odotuksia. (Mäenpää 2011, 74.)

Hyvän hallinnon keskeisintä aluetta ovat juuri hallinnon oikeusperiaatteet. Niitä voidaan kutsua myös harkintavallan rajoitusperiaateiksi tai niiden rikkomista yksinkertaisesti harkintavallan väärinkäytöksi. Periaatteiden asettaessa hallintotoiminnalle sisällöllisiä laatuvaatimuksia ne ovat aineellisia ratkaisuperiaatteita. Useat hallinnon oikeusperiaatteet ulottuvat myös hallintomenettelyyn, ja niitä on kutsuttu vakiintuneesti myös hallinto-oikeuden yleisiksi periaateiksi. Käsitteiltään edellä mainittu on tunnusmerkeiltään väljä ja vaikeasti rajattava. Arvoperustaltaan hallinnon oikeusperiaatteet on sidottu oikeudenmukaisuuden vaatimukseen. Oikeudenmukaisuuden käsitteellä on yleisesti tunnustettu ydinsisältö, vaikka sitä ei voida tyhjentävästi rationaalisin argumentein täsmentää. Edellytyksenä toiminnan oikeudenmukaisuuden arvioinnille on usean tapauksen välinen vertailu. Oikeudenmukaisuus voidaan myös ymmärtää mielivaltaisen kohtelun kieltona sekä vaatimuksena, että määrättävän seuraamuksen täytyy olla oikeassa suhteessa tekoon. Esteellisyyden huomioon ottaminen, asianosaisen kuuleminen ja päätösten perustelevuus ovat menettelyllisiä oikeusperiaatteita. (Kulla 2012, 93-95.)

3.5.1 Yhdenvertaisuusperiaate

Yhdenvertaisuusperiaatteella tarkoitetaan sitä, että virkamiehellä ja viranomaisella on velvollisuus hallinnon asiakkaan tasapuoliseen ja johdonmukaiseen kohteluun. (Mäenpää 2011, 74). Perustuslain (731/1999) 6 pykälän mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan muun muassa iän, alkuperän tai terveydentilan perusteella. Tähän kiinnittyy hallintotoiminnan tasapuolisuuden vaatimus ja hallintotoiminnan kannalta yhdenvertaisuusperiaate täsmentää näitä perustuslain vaatimuksia. Riippumatta viranomaistoiminnan sisällöstä tai muodosta kyseinen säännös koskee kaikkea viranomaistoimintaa. Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) ja tasa-arvolaki (609/1986) konkretisoivat yhdenvertaisuusperiaatetta. (Mäenpää 2017, 147.)

Viranomaisen on tulkitessaan ja soveltaessaan normia kohdeltava samanlaisia tapauksia samalla tavalla ja toisistaan erilaisissa tapauksissa huomioon ottaa sen sijaan niiden eroavuudet. Yleisenä tavoitteena on kuitenkin normien yhdenmukainen soveltaminen, joten myös erilaisten tilanteiden erilaisen kohtelun tulee olla asiallisesti perusteltavissa. Arvioitaessa tapausten samanlaisuutta tai erilaisuutta tulee käyttää objektiivisia kriteereitä, jolloin vältetään mielivaltaisilta ja syrjiviltä päätöksiltä. Etenkin jos päätösten perusteet eivät ole julkisia, päätöksenteko voi olla syrjivää tai mielivaltaista. Yhdenvertaisuusperiaate vaatii myös sitä, että viranomaisen menettely on tasapuolista. Päätöksenteon tulee tasapuolisuuden vuoksi tapahtua myös ennalta määriteltujen, yleisesti hyväksytyjen ja tasapuolisesti sovellettavien perusteiden mukaisesti. (Mäenpää 2017, 148-149.)

Lähtökohtaisesti yhdenvertaisuussäätely edellyttää samanlaista kohtelua, jolloin esimerkiksi viranomaisen käyttäessä harkintavaltaa lupapäätöksen tekemisessä se ei voi perustaa päätöstään esimerkiksi hakijan uskontoon, ikään tai asuinpaikkaan. Syrjintäkiellon ei kuitenkaan voida katsoa kieltävän kaikenlaista erottelua ihmisten välillä, koska sen kohteena on eri asemaan asettaminen ilman hyväksyttävää perustetta. Näin ollen syrjinnän kiellon vastaista ei ole se, että viranomaisen ottaa huomioon asiaa selvittäessään kaikki relevantit seikat päätöksenteon kannalta ja perustaa päätöksensä niihin. Viranomaisen päätös voi kohdistua esimerkiksi tietyn ikäiseen tai vammaiseen henkilöön riittävän selvityksen perusteella, mikäli kyseisellä seikalla ei päätöksenteon kannalta ole perusteettomasti merkitystä. Syrjintä voi olla välillistä tai välitöntä ja syrjintäkielto koskee niitä molempia. Yhdenmukaisuuslain 13 pykälässä on määritelty välillinen syrjintä. Sen mukaan *”syrjintä on välillistä, jos näennäisesti yhdenvertainen sääntö, peruste tai käytäntö saattaa jonkun muita epäedullisempaan asemaan henkilöön liittyvän syyn perusteella, paitsi jos säännöllä, perusteella tai käytännöllä on hyväksyttävä tavoite ja tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ovat asianmukaisia ja tarpeellisia”*. (Mäenpää 2017, 151-152.)

Vaatus päätöksenteon johdonmukaisuudesta sisältyy yhdenvertaisuusperiaatteeseen. Samanlaisissa asioissa tulisi noudattaa johdonmukaista ratkaisulinjaa ja samanlaista menettelyä. Epäyhtenäinen, valikoiva tai muuten epäjohdonmukainen päätöksenteko viittaa epäasiallisten perusteiden vaikutukseen, joten johdonmukaisen käytännön edellytyksenä on mielivallan kieltö, joka sisältyy yhdenvertaisuusperiaatteeseen. Kaavamainen päätöksenteko ei kuitenkaan ole oikeutus tai edellytys johdonmukaisuusvaatimukselle, koska jokainen asia on arvioitava huomioon ottaen sen erityispiirteet. Ratkaisulinjan tai menettelykäytännön muuttamista johdonmukaisuus ei kuitenkaan estä, mikäli siihen on perusteltua syytä ja se on lainmukainen. Perusteena ratkaisulinjan tai käytännön muuttamiseen voi esimerkiksi olla ratkaisuun sovellettavan lain uudenlainen tulkinta, asiaa koskevan oikeuskäytännön muutos, uusi selvitys tai olosuhteiden olennainen muuttuminen. Vakiintuneen käytännön muuttaminen on kuitenkin perusteltava aina. (Mäenpää 2017, 153-154.)

3.5.2 Tarkoitussidonnaisuuden periaate

Tarkoitussidonnaisuuden periaatteella tarkoitetaan viranomaisen velvollisuutta käyttää toimivaltaansa vain lain mukaan perusteltuihin tarkoituksiin sekä kieltoa harkintavallan väärinkäytöstä (Mäenpää 2011, 74). Sen mukaisesti viranomaisen toimivallan käyttö on sidottu laissa määriteltyihin ja muuten lainmukaisiin tarkoituksiin, eikä viranomainen näin ollen voi käyttäessään harkintavaltaa perustaa päätöstään asiaankuulumattomiin syihin tai asettaa lakiin perustumattomia tai asiaan liittymättömiä ehtoja päätökselleen. (Mäenpää 2017, 156.)

Tarkoitussidonnaisuus hallinto-oikeudessa tarkoittaa, että sovellettavan lain tarkoitus rajoittaa sallittujen sisällöllisten toimintaperusteiden piiriä. Kun arvioidaan tarkoitussidonnaisuuden vaikutuksia, ensin täytyy selvittää, minkä tarkoituksien toteuttamiseksi lainsäädännöllä annettu päätösvalta tai muu toimivalta viranomaiselle on annettu. Tämän jälkeen tulee tutkia, onko viranomainen toiminut näiden kyseisten tosiasiallisten vai joidenkin kiellettyjen tarkoitusten toteuttamiseksi. (Kulla 2012, 99.) Yleensä vertailemalla lain tarkoitusta ja viranomaisen päätöksen tavoitteita oikeuskäytännössä on sovellettu tarkoitussidonnaisuuden periaatetta. (Mäenpää 2017, 157).

Tarkoitussidonnaisuuteen liittyy myös niin sanottu toimivallan väärinkäytön kieltö, jonka kohteena ovat viranomaisen toimintaan ja toimivaltaan sisältyvät elementit kuten esimerkiksi julkinen valta, viranomaisen päätösvalta ja harkintavalta sekä viranomaisen menettelylliset velvoitteet. Viranomaisaseman väärinkäyttäminen on myös tarkoitussidonnaisuuden periaatteen vastaista. Tällöin viranomainen käyttää esimerkiksi julkisen vallan yksinomaiseen käyttöoikeuteen perustuvaa erityisasemaansa esimerkiksi painostuskeinona. Rikoslain (39/1889) 40 luvun 7 pykälässä on erikseen säädetty rangaistavaksi virkarikoksena virka-aseman väärinkäyttö. (Mäenpää 2017, 156-158.)

3.5.3 Objektiviteettiperiaate

Objektiviteettiperiaatteen mukaisesti viranomaisen toimien tulee olla objektiivisesti perusteltavia ja puolueettomia (Mäenpää 2011, 74). Viranomaisen päätöksenteko ja toiminta eivät saa perustua epäasiallisiin tai muuten hallintotoiminnalle vieraisiin perusteisiin. Puolueettomuus edellyttää myös viranomaisen toiminnalta riippumattomuutta, jonka mukaisesti viranomaisen tulee toimia etenkin suhteessa epäasialliseen ulkopuoliseen vaikuttamiseen itsenäisesti. Yleisesti hallinnon lainalaisuutta ja päätöksenteon lakisidonnaisuutta edellyttävät perusvaatimukset tuettuna etenkin virkavastuulla ja hallintotoiminnan tuomioistuINVALVONNALLA tehostavat riippumattomuutta. Sitovaa hallinnollista ohjausta ei voida kohdistaa yksittäistapauksessa viranomaisen tai virkamiehen päätöksentekoon, eikä viranomainen voi jotain tahoja sitoutua etukäteen kohtelemaan suotuisasti. Erityisiä riippumattomuuden vaatimuksia voi kohdistua myös hallinnon rakenteeseen ja päätöksentekomenettelyyn. Kyseessä olevalla periaatteella pyritään turvaamaan luottamusta hallintotoiminnan tasapuolisuutta ja puolueettomuutta kohtaan. Hallintolain esteellisyyssäännösten mukaan, jos luottamus julkisyhteisön palveluksessa olevan puolueettomuuteen vaarantuu erityisestä syystä, on hän yleensä esteellinen ja hän ei saa lainkaan osallistua asian käsittelyyn. Viranomaisen velvollisuus

perustella päätöksensä tukee myös puolueettomuusperiaatetta, koska päätöksenteon ja harkintavallan perusteiden asianmukaisuutta voidaan arvioida perustelujen mukaan. (Mäenpää 2017, 159-161.)

Kaikkeen viranomaistoimintaan kirjallisista päätöksistä suullisiin käskyihin ja virkamiehen käyttäytymiseen kohdistuu lähtökohtaisesti puolueettomuusvaatimus, jonka kohteena on toiminnan sisältö ja toiminnassa noudatettava menettely. Etenkin silloin, kun laintulkinnassa ei noudateta vakiintuneita tulkintasääntöjä tai kun päätöstä ei perustella kunnolla, vaarantuu toiminnan sisällön objektiivisuus. Kun viranomaisen voi valita menettelytavan, puolueettomuusvaatimuksella on menettelyllistä merkitystä. (Kulla 2012, 103.)

3.5.4 Suhteellisuusperiaate

Suhteellisuusperiaatteen mukaan laissa määriteltyihin päämääriin nähden viranomaisen toimien tulee olla niihin oikein suhteutettuja (Mäenpää 2011, 74). Viranomaisen toiminnan tulee siis olla mitoitettu oikein. Konkreettista toimen suhteellisuutta arvioidaan kolmen peruselementin mukaisesti. Hallinnon kannalta toimen tulee olla ensinnäkin asianmukainen ja tehokas sekä sopiva suhteessa tavoiteltuun päämäärään tai tavoitteeseen. Toiseksi kyseessä olevaa toimea tulee arvioida sen tarpeellisuuden ja välttämättömyyden osalta erityisesti sen kohteen etujen sekä oikeuksien kannalta. Käytetyn toimen tulee olla tarpeellinen ja välttämätön myös lakiin perustuvan tavoitteen saamiseksi, eikä näin ollen pelkästään hallinnollisten tarpeiden arviointi ole riittävää. Kolmanneksi suhteellisuusperiaate edellyttää viranomaisten toimilta oikeussuhteisuutta. Toimenpiteen tavoitteiden saavuttamiseen mahdollisesti liittyvät rajoitukset tai negatiiviset vaikutukset eivät saa sisältää enempää yksityisen oikeuksien rajoituksia tai yksityiseen kohdistuvaa pakkoa kuin on välttämätöntä. Eli keinojen, joita viranomaisen käyttää, on oltava niiden tavoiteisiin nähden oikeassa suhteessa ja keinoista on valittava vähiten oikeuksia rajoittava tai niihin puuttuva. Myönnettävät edut tai oikeudet eivät kuitenkaan saa olla suhteettomia. (Mäenpää 2017, 161-162.)

Rajoittavissa ja kielteiseen ratkaisuun tai toimeen päättyvissä asioissa suhteellisuusperiaatteella on erityisen keskeinen merkitys. Poliisilain (872/2011) 1 luvun 3 pykälän mukaan *”poliisin toimenpiteiden on oltava puolustettavia suhteessa tehtävän tärkeyteen, vaarallisuuteen ja kiireellisyyteen, tavoiteltavaan päämäärään, toimenpiteen kohteena olevan henkilön käyttäytymiseen, ikään, terveyteen ja muihin vastaaviin häneen liittyviin seikkoihin sekä muihin tilanteen kokonaisarviointiin vaikuttaviin seikkoihin”*. Näin ollen poliisiin kohdistuu tärkeä ja soveltamisalaltaan laaja suhteellisuusperiaatteen mukainen rajoitus. Tämän lisäksi esimerkiksi perustuslakivaliokunta on perusoikeutena suojatun elinkeinovapauden vuoksi etenkin erilaisissa elinkeinotoimintaan liittyvissä lupien peruuttamisissa pitänyt oikeussuhtaisuuden kannalta välttämättömänä, että tällaiset hallintopäätökset on sidottu vakaviin ja olennaisiin rikkomuksiin ja laiminlyönteihin. Suhteellisuusperiaatetta sovelletaan usein Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä arvioitaessa viranomaisten toiminnan vaikutuksia ihmisoikeuksien

suojan kannalta. Suhteellisuusperiaatteella on siis viranomaisen toimivallan käyttöä kohtuullistava vaikutus. (Mäenpää 2017, 162-163).

Kohtuullisuutta voidaan yleensä pitää perusteena arvioitaessa viranomaisen toimien oikeasuhtaisuutta niin velvoitteiden asettamisessa kuin etujen myöntämisessä. Toimen ankaruus tulee olla kohtuullisessa suhteessa teon tai laiminlyönnin laatuun ja moitittavuuteen nähden, esimerkiksi kun käytetään hallinnollista pakkokeinoa tai kun tehdään rajoittavaa päätöstä. Tavoitteella, jota kyseessä olevalla keinolla pyritään saavuttamaan, on myös tässä olennainen merkitys. (Mäenpää 2017, 162.) Erityisen painokkaasti kohtuuteen pyrittäessä tulee ottaa huomioon käsiteltävän tapauksen ominaispiirteet tietyn osallistahan eduksi, ja tietyissä tapauksissa kohtuusperiaate saattaa soveltua sanktiokumulaation lieventämiseen. Jokaisessa tapauksessa erikseen mahdollisuus ja rajat kohtuullistamiselle on arvioitava lainsäädännön mukaisesti. (Kulla 2012, 105.)

Kohtuullisuus määrittelee myös viranomaisen harkintavallan käytön rajoja, koska suhteellisuusperiaatteen mukaisesti hallintopäätöksen tulee olla lain määrittelemissä rajoissa kohtuullinen. Hallintopäätöksen velvoitteiden ja rajoitusten lieventäminen taas on hallintopäätöksen kohtuullistamista, johon suhteellisuusperiaate tai kohtuullisuuden vaatimus eivät sellaisenaan perusta toimivaltaa vaan tähän edellytetään yleensä nimenomaista toimivaltasäännöstä. Hallintopäätöksen sisältämiä velvoitteita tai rajoituksia voidaan lieventää myös esimerkiksi silloin, kun viranomaisella on toimivalta muuttaa tekemänsä päätös asianosaisen eduksi. Näin lainsäädännön määrittelemien edellytysten rajoissa viranomainen voi myös jälkikäteen huomioida suhteellisuusperiaatteen vaatimukset. (Mäenpää 2017, 164-165.)

3.5.5 Luottamuksensuojaperiaate

Viranomaisen toimissa on otettava huomioon oikeusjärjestyksen perusteella suojattavat oikeudet odotukset sekä turvattava ne niin sanotun luottamuksensuojaperiaatteen mukaisesti. Hallintotoiminnassa oikeussubjektilla tulee olla oikeus luottaa perustelluin edellytyksin viranomaisen toimintaan. Yksityisen, joka toimii vilpittömässä mielessä, tulee voida luottaa siihen, että viranomaisen toiminta ei takautuvasti tai yllättäen muutu niiltä osilta, jotka vaikuttavat yksityisen oikeuteen tai etuun rajoittavasti tai negatiivisesti. Näin ollen luottamuksensuoja on myös oikeusvarmuuden takeena. (Mäenpää 2017, 166.)

Oikeutettujen odotusten kohteena olevia perusvelvollisuuksia, jotka kuuluvat viranomaisen velvollisuuksiin ovat muun muassa seuraavat:

- lain, yleisten oikeusperiaatteiden ja kansainvälisten sopimusten noudattamisvelvollisuus
- tekemiensä päätösten ja antamiensa lupauksien noudattamisvelvollisuus
- omaksuttujen tulkintalinjojen noudattamisvelvollisuus
- tuomioistuinten päätösten noudattamisvelvollisuus
- taannehtivien päätösten ja toimenpiteiden tekemisen kieltö.

Mikäli viranomainen laiminlyö velvollisuutensa noudattaa tekemiään päätöksiä sekä niihin mahdollisesti liittyviä sitoumuksia ja lupauksia, on tällainen päätös valituksen johdosta

kumottavissa luottamuksensuojaperiaatteen loukkauksen vuoksi. Tämän lisäksi hallintotuomioistuimen arvioidessa lainvoimaisella päätöksellä viranomaisen päätöksen lainvastaiseksi, tulee viranomaisen toiminnassa noudattaa tätä päätöstä. Näin ollen luottamuksensuojan piiri ylettyy myös viranomaisen toiminnasta tehtyihin tuomioistuimen päätöksiin. Hallintoviranomaisen velvollisuus noudattaa tuomioistuimen lainvoimaista päätöstä turvaa asianosaisen oikeuksia ja lainmukaisuuden toteutumista. (Mäenpää 2017, 167-168.)

Ilman lakiin perustuvaa toimivaltaa viranomainen ei voi toimenpiteillään puuttua voimassaoleviin oikeussuhteisiin tai muihin oikeutettuihin odotuksiin. Hallintopäätöksellä ei voi olla taannehtivia oikeusvaikutuksia, koska luottamuksen suojaamisen edellytyksenä on pidättäytyminen takautuvasta päätöksenteosta. Ilman nimenomaista lakiin perustuvaa toimivaltaa viranomainen ei voi muuttaa jälkikäteen aikaisemmin tehtyä päätöstä, jos se loukkaa asianosaisen oikeutettuja odotuksia. Edellä mainitusta huolimatta viranomainen voi perustellusta syystä muuttaa vakiintunutta ratkaisukäytäntöään ja myönnetty lupa tai etuus voidaan kuitenkin peruuttaa tai muuttaa päätöksen lainmukaisilla perusteilla. Luottamuksensuojan tavoitteena ei ole muodostaa saavutettuja oikeuksia eikä pysyttää kerran tehtyä hallintopäätöstä täysin muuttumattomaksi. (Mäenpää 2017, 169.)

Luottamusvaatimus edellyttää ensinnäkin, että henkilö voi perustellusti odottaa viranomaisen käyttäytyvän määrätyllä tavalla etenkin silloin, kun viranomaisen harkinta on oikeudellisesti sidottua. Mikäli kuitenkin oikeustilan muutos on ollut kohtuudella ennakoitavissa, luottamusvaatimus ei ole perusteltua. Toiseksi henkilön tulee olla ryhtynyt edellä mainitun perusteella toimiin tai jättänyt tekemättä jotain, jonka peruuttaminen ei enää ole mahdollista ilman haitallisia seurauksia. Kolmanneksi luottamuksen tulee olla suojaamisen arvoinen. Oikeusjärjestys ei suojaa lainvastaista toimintaa. Tämän jälkeen edellä mainittujen edellytysten täytyttyä viranomainen tai tuomioistuimen voi intressipunnilla tapauskohtaisesti arvioida, onko henkilön luottamusta aiheellista suojata. (Kulla 2012, 109-110.)

Käsitteet oikeusvarmuus ja oikeusvoima tukevat luottamuksensuojaperiaatetta. Oikeusvarmuuden edellytyksenä on muun muassa, että yksityiselle asetetut velvoitteet ovat selvästi, ennakoitavasti ja riittävän täsmällisesti määritelty. Luottamuksensuojan rajoittaessa viranomaisen ennakoimatonta toimintaa sisältäessään taannehtivan päätöksenteon kiellon sen voidaan osaltaan katsoa tukevan oikeusvarmuutta. Hallintopäätöksen pysyvyys ja sitovuus tarkoittavat taas oikeusvoimaa, ja oikeusvoimaista päätöstä ei enää voida muuttaa. Näin ollen oikeusvoimalla on myös luottamuksensuojaa vahvistava vaikutus. (Mäenpää 2017, 171.)

3.6 Viranomaisen toimintamuotoja hallintoasiassa

Viranomaisten erilaisia toimintamuotoja kutsutaan virkatoimiksi. Kaikki hallintoelinten toteuttamat toimet riippumatta siitä, sisältyykö niihin julkisen vallan käyttöä, tehdäänkö ne määrämuodossa ja mahdollisesti kirjallisena tai ovatko ne yksipuolisia, ovat virkatoimia. Virkatoimien tekeminen taas on virkatoimintaa. Perustuslain (731/1999) 118 pykälän 1

momentin mukaan virkamies vastaa virkatoimiensa lainmukaisuudesta, joten virkatoimi määrittää myös virkavastuun soveltamisalan. Viranomaisten ja niiden henkilöstön toiminta riippumatta sen sisällöstä, ulkoisista muodoista tai oikeusvaatimuksista on edellä mainitun lainalaisuutta korostavan vaatimuksen kohteena. Rikoslain (39/1889) 40 luvun 9 ja 10 pykälässä säädetään rangaistusvastuusta virkavelvollisuuksien rikkomisesta ja tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta. Näiden säännösten mukaisesti rangaistavaa on se, että henkilö rikkoo virkatoiminnassa noudatettavan säännöksiin ja määräyksiin perustuvan virkavelvollisuutensa. (Mäenpää 2017, 47-48.)

3.6.1 Hallintopäätös

Hallintopäätöksellä tarkoitetaan hallintoviranomaisen yksityistä asianosaista koskevassa hallintoasiassa tekemää kirjallista ratkaisua (Kulla 2012, 27). Valtiosäännön vallan kolmijaon mukaisesti Suomessa lainsäädännön toimeenpanosta huolehtivat hallintoviranomaiset ja tuomioistuimet. (Kulla 2012, 18). Aineelliset ja menettelylliset päätökset, hallinnon sisäiset ja ulkoiset päätökset sekä suoraan velvoittavat ja epäsuoraan velvoittavat päätökset ovat hallintopäätösten lajeja, kun taas hallintotuomioistuinten ja muiden hallintolainkäyttöviranomaisten tekemät päätökset ovat lainkäyttöpäätöksiä, vaikka niitä lainsäädännössä, valitusoikeutta säänneltäessä myös kutsutaan hallintopäätöksiksi (Kulla 2012, 27.)

Hallintopäätökset ovat yksittäistapauksellisia tai yleisiä, kirjallisia tai suullisia. Hallintopäätökset voivat sisältää kiellon tai rajoituksen taikka edun tai oikeuden myöntämisen. Hallintopäätöksillä on erilaisia oikeusvaikutuksia ja niiden pysyvyys myös vaihtelee. Ratkaisut, joissa päätetään jonkun edusta, oikeudesta tai velvollisuudesta, muodostavat hallintopäätösten ydinryhmän. Näissä päätöksissä viranomaisen päätös koskee välittömästi sen kohteena olevaa yksilöä tai muuta oikeussubjektia ja päätöksen tai sen välittömien oikeusvaikutusten kohde on asianosainen asian käsittelyssä. Hallintopäätös sisältää oikeudellisesti sitovan ratkaisun asianosaista koskevasta oikeudesta tai velvoitteesta. Edellä mainitun kaltaiset hallintopäätökset sisältävät yleensä hallinnollista sääntelyä ja niihin voidaan hakea myös muutosta. Hallintopäätöksen toimenpide, jolla asia on ratkaistu tai jätetty tutkimatta, on valituskelpoinen. (Mäenpää 2017, 48-49.)

3.6.2 Hallintolupa

Päätöstä, jolla viranomainen yksittäistapauksessa sallii muuten kielletyn tai julkisoikeudellisten rajoitusten alaisen toiminnan kutsutaan hallintoluvaksi. Luvalla on tavallisesti muitakin tehtäviä kuin pelkästään toiminnan salliminen. Usein lupa mahdollistaa myös toiminnan valvonnan ja ohjaavilla luvilla taas pyritään vaikuttamaan aktiivisesti jo etukäteen toiminnan määrään tai sisältöön. Nämä valvonnalliset ja ohjaavat tarkoitukset voivat toteutua samassakin luvassa, minkä lisäksi luvalla voi olla esimerkiksi terveyttä, ympäristöä tai henkilökohtaista koskemattomuutta suojaava tarkoitus. (Mäenpää 2017, 49 -50.)

Hallintolupa-käsitteen ymmärtämiseksi on tarkasteltava hallintolupajärjestelmän tarkoitusta, joka liittyy etupäässä hallinnon valvontatehtävään ja joka saattaa olla ohjaavaa, suojaavaa tai oikeuksia muotoavaa. Hallintolupajärjestelmä on olemassa erillisenä ja epäyhtenäisenä saattaen luvanvaraisiksi eräät toiminnot tai niiden harjoittamisen edellytykset. Hallinnollinen viranomaisena on tässä järjestelmässä luvan myöntäjänä ja kyseinen järjestelmä perustuu lakiin. Hallintolupiin liittyvä harkintavalta ja niiden myöntämisen edellytykset vaihtelevat suuresti. Tietyissä hallintolupa-asioissa, mikäli laissa asetetut ehdot täyttyvät, lupaviranomaisen on myönnettävä lupa, kun taas tietyissä asioissa lupaviranomaisella on laajaakin harkintavaltaa luvan myöntämisessä. Tämän lisäksi joihinkin lupiin ei voida liittää ehtoja, kun taas joihinkin voidaan. Lupien oikeusvaikutuksissa on myös vaihtelua. (Heuru 2003, 117-118.)

Lupasääntelyt voidaan niiden tarkoituksen mukaisesti jakaa muun muassa ryhmiin, jotka ovat valvonnalliset luvat, ohjaavat ja sääntelevät luvat, suojaavat luvat, oikeuksia perustavat ja muotoavat luvat sekä muut luvat. Erilaisia intressejä, jotka liittyvät usein joko julkiseen tai yleiseen etuun, suojataan myös lupasääntelyllä. Erityisesti julkisen edun toteuttamiseksi lupasääntely on kuitenkin keskeinen hallinnollinen muoto. Tällaisia julkiseen etuun liittyviä suojelukohteita lupasääntelyssä ovat esimerkiksi yleinen turvallisuus sekä yleinen järjestys. (Mäenpää 1992, 59-60.)

3.6.3 Hallinnolliset seuraamukset ja hallintosanktiot

Sen ketä hallintopäätös koskee tai hallintoluvan haltijan lainvastaisesta menettelystä tai lakisääteisten velvollisuuksien laiminlyönnestä seuraa hallinnollisia seuraamuksia tai hallinnollisia rangaistusseuraamuksia, jotka ovat perusteiltaan, menettelyvaatimuksiltaan ja oikeudellisilta vaikutuksiltaan olennaisesti erilaisia, minkä vuoksi ne on aiheellista pitää toisistaan erillään. Hallinnollisten seuraamusten perusteena on laissa tai hallintoluvassa määritellyn velvoitteen vastainen menettely ja ne ovat viranomaisen päättämiä negatiivisia ja rajoittavia toimia. Esimerkiksi hallintoluvan peruuttaminen on siis hallinnollinen seuraamus. Erilaiset hallintopakon muodot, joiden tarkoituksena on tehostaa velvoittavien hallintopäätösten noudattamista, kuuluvat myös hallintoseuraamuksiin. Uhkasakko ja teettämis- tai keskeyttämisuhka ovat esimerkkejä edellä mainituista täytäntöönpanon tehosteista. Erityissäännöksen perusteella hallintoviranomainen voi määrätä lainvastaisesta toiminnasta myös hallinnollisen sanktion eli rangaistusseuraamuksen. Sisällöltään tällainen hallinnollinen sanktio on usein erityinen seuraamusmaksu, kuten esimerkiksi joukkoliikenteen tarkastusmaksu tai pysäköintivirhemaksu. Luonteeltaan maksun-, veron- tai tullikorotus rinnastuvat myös sanktioluonteisiin maksuihin. (Mäenpää 2017, 74-75.)

Hallinnollinen seuraamus määrätään usein hallinnollisessa valvonnassa havaitusta lainvastaisesta menettelystä tai laiminlyönnistä. Negatiiviset seuraamukset lainvastaisesta toiminnasta kuten hallintoluvan tai ammatinharjoittamisoikeuden peruuttaminen, tuotteen myyntikielto tai virkamiehen irtisanominen ovat edellä mainitun kaltaisia valvonnallisia seuraamuksia. Valvontaviranomaisella on toimivalta antaa eräiden säänneltyjen elinkeinojen harjoittajille huomautus tai varoitus ja tällainen on myös hallinnollinen seuraamus. Samoin hallinnollisena seuraamuksena pidetään poliisin päättämää ajokieltoon

määräämistä ja sen sijasta annettavaa varoitusta. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisujen perusteella hallinnollisia seuraamuksia ovat myös virheellisesti myönnetyn etuuden tai tuen takaisinperintä (KHO 57/2015), taksinkuljettajan ajoluvan peruuttaminen (KHO 96/2014) ja aseluvan peruuttaminen (172/2013). (Mäenpää 2017, 75.)

Hallinnollisen seuraamuksen määräämisen edellytyksien ollessa olemassa viranomaisen päättää sen määräämisestä toimivaltaansa määrittelevän oikeussäännöksen perusteella ja se määrätään hallintolain mukaisessa menettelyssä. Erityisesti suhteellisuusperiaatetta tulee noudattaa hallinnollisen seuraamuksen määräämisessä, koska esimerkiksi hallintoluvan peruuttaminen edellyttää vakavia tai olennaisia rikkomuksia tai laiminlyöntejä sekä sitä, että luvanhaltijalle annetut huomautukset ja varoitukset eivät ole johtaneet hänen toiminnassaan esiintyneiden puutteiden korjaamiseen. Hallintopäätöksellä määrätään hallinnollinen seuraamus ja tämä päätös on valituskelpoinen. (Mäenpää 2017, 76.)

Viranomaisen voi lakiin perustuen määrätä hallinnollisessa menettelyssä luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön lainvastaisesta menettelystä hallinnollisen sanktion. Etenkin pyrittäessä poistamaan vähäisten rikkeiden tai laiminlyöntien rikosoikeudellista rangaistavuutta hallinnollisia sanktioita on otettu lisääntyvästi käyttöön. Prosessuaalisesti hallinnolliset sanktiot rinnastuvat rikosoikeudellisiin rangaistuksiin. Viranomaisen määrätessä tällaista sanktiota hallintomenettelyssä on näin ollen kiinnitettävä huomiota myös rikosprosessuaalisen oikeusturvan perusteisiin. Vaikka menettelyssä sovelletaan hallintolakia, tulee siinä soveltuvin osin ottaa analogisesti huomioon rikosoikeudelliset periaatteet kuten esimerkiksi syyttömyysolettama, kaksoisrangaistuksen kielto ja rikosoikeudellinen legaliteettiperiaate. Hallinnollinen sanktio määrätään myös hallintopäätöksellä ja siihen voi hakea muutosta valittamalla hallintotuomioistuimeen. (Mäenpää 2017, 76-77.)

3.7 Päätöksenteko hallintoasiassa

Hallinnollinen päätöksenteko voidaan nähdä prosessina, jossa se asian vireilletulosta etenee valmistelun kautta kohti päätöstä. Muodollisen sisältönsä oleellisimman osan päätös saa näin ymmärrettynä jo valmistelussa, jossa myös muodostuu usein päätöksen aineellinen sisältö. Päätöksenteko onkin näin ollen usein muodollisuus, koska muodollinen päätöksentekijä on valmistelun tuottamaan tietoon sidonnaisuussuhteessa. Päätösprosessiin sisältyvän valmistelun voidaan katsoa jakautuvan kahteen päävaiheeseen, jotka ovat formaalisen tiedon hankkiminen ja laillisuusharkinta sekä informaalisen tiedon hankkiminen ja tarkoituksenmukaisuusharkinta. Formaalisen tiedon hankkimiseen kuuluu kysymykseen tulevien oikeuslähteiden sekä asiaan vaikuttavien oikeudellisten ja muiden tosiasioiden selvittäminen. Informaalisen tiedon lähtökohtana voi olla mielipide, luulo, väärinkäsitys tai jokin vastaava tieto, joka on otettava huomioon tarkoituksenmukaisuusharkinnassa sekä intressivertailussa. Päätöksen yleisellä hyväksyttävyydellä ja informaalisen tiedon huomioon ottamisella on usein tietty yhteys. Kun päätös tehdään pelkän laillisuusharkinnan perusteella, ei informaalisen tiedon huomioon ottaminen tule tietenkään kysymykseen silloin. (Heuru 2003, 335.)

Hallinnollisessa päätöksenteossa asianmukaisen toimivallan määrittelemä normi on viranomaisen päätösvallan on perusta. Hallinnon lainalaisuusperiaate ohjaa yleisesti toimivallan määrittelyä ja käyttöä, jonka mukaisesti vain lainsäädännön perustalla ja puitteissa voidaan tehdä julkisen vallan käyttöä sisältäviä päätöksiä. Päätöksenteossa myös muut hallintotoimintaa yleisesti koskevat oikeudelliset velvoitteet, joita tässä opinnäytetyössä on käsitelty aikaisemmin, on otettava huomioon. Erilaiset soveltamismääräykset ja -ohjeet voivat myös ohjata hallinnollista päätöksentekoa. Tämän lisäksi muillakin kuin normatiivisilla tekijöillä on vaikutusta päätöksen lopputulokseen. Päätöksen kohteen eli asianosaisen kanta asiaan tulee selvittää ja myös muiden tahojen käsitykset ja vaatimukset voidaan tuoda esille. Viranomaisella on velvollisuus selvittää ratkaisuun vaikuttavat tosiseikat ja päätöksen tekijän harkintavallan laajuus voi vaihdella toimivaltasäännösten mukaisesti huomattavasti. (Mäenpää 2017, 304.)

3.7.1 Asianosaisen kuuleminen

Asianosaisen kuuleminen on perustuslain (731/1999) 21 pykälän mukaisesti hyvän hallinnon keskeinen tae. Menettelyllisesti se on oikeussuojan tae, joka korostaa ennakkollista oikeussuojaa. Kuuleminen on myös kiinteästi yhteydessä asianosaisjulkisuuteen. Viranomaiselta saatujen tietojen perusteella asianosainen voi kuulemisessaan asettaa kyseessä olevan toimenpiteen perusteet ja lainmukaisuuden kyseenalaiseksi. Viranomainen taas voi asianosaisen kuulemisessa hankkia selvitystä asiassa. Asianosaisella on usein tietoja asian käsittelyyn vaikuttavista tosiseikoista, jotka tulevat esille juuri kuulemisessa. Asianosainen voi myös kuulemisessa esittää niin sanottuja disponointitietoja, joilla hän voi vaikuttaa viranomaisen ratkaisun sisältöön. *Audiatur et altera pars* eli kuultakoon toistakin osapuolta, ilmaisee hyvin asianosaisen kuulemisen velvollisuuden sisällön ja se on myös julkisen vallan käyttöä rajoittava sääntö. (Kulla 2012, 239.)

Hallintolain (434/2003) 6 luvun 34 pykälän 1 momentin mukaan ”*asianosaiselle on ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta sekä antaa selityksensä sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun*”. Asianosaisen kuuleminen on oikeudellinen velvollisuus, joten viranomaisen on kuultava asianosaista ennen asian ratkaisemista. Kuulemisesta ei voida poiketa kuin lain osoittamissa tilanteissa. Hallintolain 3 luvun 11 pykälän mukaan ”*hallintoasiassa asianosainen on se, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta asia koskee*”. Ne kehen päätös kohdistuu ja ne henkilötahot, jotka ovat päätöksen oikeusvaikutusten piirissä ovat siis asianosaisia. (Kulla 2012, 242.)

Asianosaisella on oltava mahdollisuus lausua käsityksensä valmisteltavan toimenpiteen lainmukaisuudesta, eikä pelkästään kuuleminen hankitusta tosiasia-aineistosta ole yleensä riittävää. Tämän lisäksi asianomistajalle on sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka voivat vaikuttaa asian ratkaisuun, varattava tilaisuus antaa selityksensä. Selitys eli lausunto on asianosaisen kannanotto asiaan eli hänen tahdonilmaisunsa. Selitystään asianosainen voi tukea uusilla selvityksillä. On selvää, että viranomaisen vaatimuksesta, joka kohdistuu asianosaiseen, asianosaista on etukäteen kuultava. (Kulla 2012, 245.)

Hallinnollinen päätös muodostuu virheelliseksi, mikäli kuuleminen on laiminlyöty ja tällöin valitusviranomaisen kumoaa sen, mikäli asianosainen on valittanut päätöksestä. Ainoastaan silloin kun kuulematta jättäminen ei ole voinut vaikuttaa päätöksen sisältöön, päätöstä ei kumota. Kuulemisvelvollisuus ei kuitenkaan ole täysin ehdoton, koska siitä voidaan poiketa tietyissä hallintolaissa (434/2003) mainituissa tilanteissa esimerkiksi silloin kun kuuleminen on ilmeisen tarpeetonta. Hallintolain (434/2003) 6 luvun 34 pykälän 2 momentin mukaan ”asian saa ratkaista asianosaista kuulematta, jos 1) vaatimus jätetään tutkimatta tai hylätään heti perusteettomana; 2) asia koskee palvelussuhteeseen tai vapaaehtoiseen koulutukseen ottamista; 3) asia koskee hakijan ominaisuuksien arviointiin perustuvan edun myöntämistä; 4) kuuleminen saattaa vaarantaa päätöksen tarkoituksen toteutumisen tai kuulemisesta aiheutuva asian käsittelyn viivästyminen aiheuttaa huomattavaa haittaa ihmisten terveydelle, yleiselle turvallisuudelle taikka ympäristölle; tai 5) hyväksytään vaatimus, joka ei koske toista asianosaista tai kuuleminen on muusta syystä ilmeisen tarpeetonta”. Nämä säädetyt poikkeukset kuulemisvelvollisuudesta johtuvat oikeussuojan vähäisestä tarpeesta tietyissä tilanteissa ja hallinnon tehokkuutta painottavasta julkisen edun vaatimuksesta. Perustuslain (731/1999) 21 pykälän pääsääntö estää laajentamasta tulkinnalla poikkeusperusteita. Kussakin tilanteessa poikkeusperusteiden soveltuvuus erityissäännöksiin säänneltyyn kuulemiseen on arvioitava erikseen, minkä lisäksi erityislainsäädännössä poikkeukset on saatettu säätää tyhjentävästi. (Kulla 2012, 248-249.)

Viranomaisen on kuullessaan asianosaista annettava tälle tieto asiasta ja siihen liittyvistä selvityksistä ja vaatimuksista. Kuulemisen tulee olla sen laatuvaatimusten mukaan riittävän tehokasta ja kattavaa. Myös muusta kuin julkisesta asiakirjasta viranomaisen on annettava asianosaiselle tieto. Eräitä poikkeustilanteita lukuun ottamatta asianosaisjulkisuus ulottuu myös salassa pidettävään aineistoon. Viranomaisen on ilmoitettava asianosaiselle kuulemisen tarkoitus, sekä määräaika selvityksen antamiselle. Tarvittaessa viranomaisen tulee yksilöidä, mistä asiasta on kyse ja mistä seikoista selvitystä pyydetään. Kuulemisen kohteena olevat asiakirjat on toimitettava asianosaiselle joko alkuperäisinä tai jäljennöksinä tai varattava tilaisuus tutustua niihin muutoin. Yleensä asianosainen antaa selityksensä viranomaiselle kirjallisesti, mutta se voidaan myös antaa suullisesti. Määräaika selityksen antamiselle on oltava riittävä ja asianosaiselle tulee myös ilmoittaa, että määräajan noudattamatta jättäminen ei estä asian ratkaisemista. Asianosainen voi käyttää selvityksen antamisessa myös avustajaa tai asiamiestä. (Kulla 2012, 251-254.)

3.7.2 Päätöksen tekijän harkintavalta

Viranomaisen harkintavalta jakautuu kahteen sisällöltään toisistaan poikkeavaan lajiin, jotka ovat oikeusharkinta eli sidottu harkinta ja tarkoituksenmukaisuusharkinta eli vapaa harkinta. Laajuudeltaan ja sisällöltään ne poikkeavat toisistaan oleellisesti. Oikeusharkintaa kutsutaan myös laillisuusharkinnaksi, koska se on sidottu lain soveltamiseen. Päätöksenteossa oikeusharkinnalla voidaan katsoa ainakin periaatteessa päädyttävän yhteen ainoaan lainmukaiseen ratkaisuun, koska ratkaisun päätöksenteon sisällön osoittavat riittävän yksiselitteisesti siinä sovellettavat säännökset.

Tarkoituksenmukaisuusharkinta sallii useamman vaihtoehdon välisen valinnan, koska se on vapaampaa. Luonteenomaista vapaalle harkinnalle onkin mahdollisuus päätyä useampaan oikeaan ja lainmukaiseen ratkaisuun. (Mäenpää 2017, 282.)

Hallinnon lainalaisuusperiaatteen mukaisesti hallintoviranomaisten toiminnan tulee aina perustua lakiin. Suurelta osin viranomaisen toiminta ja päätöksentekovalta ovat sidottua hallintotoimintaa, jossa laki tai muu velvoittava säännös riittää osoittamaan, miten viranomaisen on meneteltävä kussakin esiintyvässä tietyt tuntomerkit täyttävässä tapauksessa sekä toimittava, päätettävä, tehtävä tai asia ratkaistava tiettyjen päämäärien toteuttamiseksi. Kokonaisuudessaan ja kaikilta osiltaan hallintoa ei voida järjestää sidotuksi, koska yhteiskunta muuttuu kaiken aikaa. Täydelliseen sääntelemiseen pyrkiminen ei sovi julkisen hallinnon luonteeseen. Hallintoviranomaisen saadessa yksittäistapauksissa erikseen, yleissäännöksen sitomatta, ratkaista, minkä tarkoituksien ja lähimpien päämäärien toteutumiseksi tulee antaa etusija ja mitä keinoja niiden saavuttamiseksi on käytössä, toteutuu yleisen edun kannalta paras tulos helpoimmin ja varmimmin. Hallinnon tehokkuus kärsii sen toiminnan nopeuden ja joustavuuden vähenemisestä silloin, kun lait ja niihin nojautuvat alemman asteiset säädökset laaditaan yksityiskohtaisemmin. Siksi oikeusvaltioissa hallintoviranomaisille on uskottu oikeusjärjestyksen asettamissa puitteissa valta käyttää vapaata harkintaa. (Merikoski, 1968, 1-2.)

Oikeudellisesti arvioiden viranomaisen harkintavalta ei kuitenkaan koskaan ole täysin vapaata sovellettavan normin väljyydestä huolimatta. Sisällöllisesti etenkin hallinnon oikeusperiaatteet rajoittavat harkintavaltaa ja myös vakiintunut oikeus- tai ratkaisukäytäntö määrittelee tosiasiallisesti harkintavallan rajoja. Tämän lisäksi ylemmän asteiset säännökset, kuten esimerkiksi perus- ja ihmisoikeusnormit on otettava huomioon sovellettaessa myös väljiä normeja. (Mäenpää 2017, 283.)

Muodollisesti viranomaisen harkintavalta on laajimmillaan toimivaltanormin ollessa niin väljä, että ratkaisun sisältö ja lopputulos sen mukaan riippuvat pääasiallisesti tai kokonaan viranomaisen harkinnasta. Esimerkkinä tällaisesta harkintavallasta voidaan pitää säännöksiä, jotka määrittelemättä myöntämisen edellytyksiä ilmoittavat ainoastaan luvan tai edun myöntämiseen toimivaltaisen viranomaisen. On kuitenkin huomioitava, kuten edellä on mainittu, että päätöksentekijä on kuitenkin sidottu muun muassa asian selvittämistä koskeviin menettelysäännöksiin ja hallinnon oikeusperiaatteisiin. Suppeimmillaan harkintavalta on, kun määräedellytysten täytyessä on aina tehtävä tietynsisältöinen päätös. Subjektiiivisten oikeuksien ja vastaavien ehdottomien velvollisuuksien toteuttaminen voidaan näin ollen luonnehtia oikeusharkinnaksi. Tästä huolimatta myös suppean harkintavallan käyttöön voi liittyä oikeudellista tulkintaa. (Mäenpää 2017, 286.)

Nykyään valtaosa toimivaltasäännöksistä, jotka sääntelevät harkintavaltaa, sisältävät enemmän tai vähemmän joustavia ja väljiä normeja määriteltyjä edellytyksiä. Viranomaisen harkintavalta on siis sidottu joko suhteellisen täsmällisiin ja tavoitteellisiin sekä yksityiskohtaisiin tai ylimalkaisiin säädöksiin. Harkintavallan määrittelylle näissä

tilanteissa on kuitenkin yhteistä se, että siinä on viranomaiselle jätetty mahdollisuus ja myös velvollisuus harkinnassaan huomioida erilaisia intressejä, näkökohtia, arvoja ja hallinnollisia tarkoituksenmukaisuusnäkökohtia. Joustavat oikeusnormit määrittelevät kuitenkin pääpiirteittäin, minkälaisia näkökohtia voidaan huomioida harkintavaltaa käytettäessä. (Mäenpää 2017, 287.) Merikosken kirjassa Vapaa harkinta hallinnossa todetaan, että joustava normi *”on oikeussääntö, joka ei ole tarkoitettu rakentumaan määräsäilyttävien käsitteiden ja selvien lähtökohtien pohjalle sillä tavoin kuin kiinteäsisältöiset eli ankarat oikeusnormit”*. (Merikoski 1968, 49.)

3.7.4 Päätöksen perusteleminen

Hallintopäätöksen perustelu muodostuu ratkaisun perusteena olevista tosiseikoista ja oikeussäännöksistä. Oikeus saada perusteltu päätös kuuluu hyvän hallinnon takeisiin ja perustelemisselvollisuus on myös EU:n oikeudessa keskeinen menettelyperiaate. Hallintopäätös on pääsääntöisesti hallintolain (434/2003) 7 luvun 45 pykälän mukaan perusteltava. Perustelemisselvollisuus kytkeytyy päätöksen hallintotoimintaa legitimoivaan funktioon ja päätöksen tiedonvälitystehtävään. Perustelu varmistaa, että ratkaisun lopputuloksesta ja sen perusteista asianosainen tai kuka tahansa saa tiedon. Perusteluista voidaan arvioida päätöksen oikeellisuutta ja mahdollista muutoksenhaun tarpeellisuutta. Perustelemisselvollisuudella pyritään myös siihen, että asiat ratkaistaan huolellisesti ja hyvin valmisteltuina. Lisäksi perusteleminen auttaa viranomaista oman toiminnan kontrolloinnissa. Huomion kiinnittäminen perusteluun pakottaa viranomaisen tosiasiatietojen tarkkaan arviointiin ja karsii päätöksestä epä johdonmukaisuuksia. Hallintolain (434/2003) 7 luvun 45 pykälän 1 momentin mukaan perusteluissa täytyy ilmoittaa, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava, mitä säännöksiä on sovellettu. Kyseessä olevilla seikoilla ja selvityksillä viitataan tosiasia-perusteluun eli päätöksen perusteena olevien tosiasiallisten syiden esittämiseen. Tosiseikat, jotka ovat siis päätöksen perusteena, on yksilöitävä. (Kulla 2012, 270-271.)

Hallintolain (434/2003) 7 luvun 45 pykälän 2 momentissa on lueteltu tilanteet, jolloin perustelu voidaan jättää esittämättä. Mikäli päätös merkitsee olennaista muutosta vakiintuneeseen käytäntöön, tulee kyseessä olevan lain kohdan 3 momentin mukaan perustelu poikkeamistilanteissa esittää. (Kulla 2012, 275.) Poikkeuksilla perusteluvälittämättä rajoitetaan hyvään hallintoon oleellisesti kuuluvaa oikeutta saada perusteltu päätös, joten niitä on sovellettava suppeasti. Ne eivät myöskään kiellä perustelemista vaan sallivat ainoastaan mahdollisuuden jättää esittämättä päätöksen perustelut. (Mäenpää 2011, 270.)

3.8 Hallintoluvan peruuttaminen

Hallintoluvan pysyvyys konkretisoituu hallintotoiminnassa normaalisti yksittäistapauksessa. Usein perusteisiin, joilla lupapäätös voidaan joiltain osin muuttaa tai peruuttaa, liittyy myös tulkinnallisesti vaikeimmat ja samalla yleisimmät kysymykset. Kutakin lupaa koskevassa säädöksessä on erikseen yleensä säännelty lupapäätöksen muuttamis- ja peruutusmahdollisuuksista. Hallintoviranomaisella ei ole mitään yleistä oikeusvoiman ulottuvuuden sääntelyä. Suurimmalta osalta kyseiset erityisperusteet ja

niiden soveltaminen ovat muotoutuneet oikeudellisessa tulkinnassa esitettyjen yleisten periaatteiden pohjalta hallinto- ja oikeuskäytännössä. (Mäenpää 1992, 267.)

Tietyn luvan peruuttamisesta ja sen perusteista säännöksiä tulee nimenomaisesti koskea juuri kysymyksessä olevaa lupatyyppiä sekä olla riittävän yksityiskohtaiset. Poikkeuksellisesti myönnettyyn lupaan voidaan puuttua myös lain oikeudenkäynnistä hallintoasiassa (808/2019) 13 luvussa säädelyin ylimääräisin muutoksenhakukeinoin. (Helminen, ym. 2012, 317.) Esimerkiksi säännökset ampuma-asetta koskevien lupien peruuttamisesta löytyvät ampuma-ase-laista (1/1998) ja järjestyksenvalvojan tai vartijan hyväksymisen peruuttamisesta taas laista yksityisistä turvallisuuspalveluista (1085/2015). Pääsääntöisesti hallintolain (434/2003) menettelysäännöksiä noudatetaan luvan peruuttamisessa. Ampuma-aselain (1/1998) 8 luvun 98 pykälässä säädetään kuitenkin poikkeuksellisesti, että *”tämän lain nojalla annetun luvan peruuttamista koskevassa tutkinnassa noudatetaan, mitä poliisilain 6 luvussa säädetään”*. Poliisilain (872/2011) 6 luvussa säädetään poliisitutkinnasta ja sen toimittamisesta. Samoin lain yksityisistä turvallisuuspalveluista (1085/2015) 9 luvun 98 pykälän mukaan *”tämän lain nojalla myönnetyn luvan ja hyväksymisen peruuttamista koskevassa asiassa voidaan tarvittaessa suorittaa poliisilain 6 luvussa säädetty poliisitutkinta”*. Tämä tarkoittaa sitä, että järjestyksenvalvojan tai vartijan hyväksymisen peruuttamisessa voidaan harkinnan mukaan tarvittaessa suorittaa poliisitutkinta. Lainsäätäjä on näin tehnyt mahdolliseksi poliisitutkinnan toimittamisen tapauksissa, joissa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä tai rikosten estämistä koskevat seikat tulisi huomioida vahvasti. Poliisitutkinta mahdollistaa asian aktiivisen ja tehokkaan selvittämisen. (Helminen, ym. 2012, 318.)

Yleisin positiivisessa oikeudessa säännelty peruutusperuste on luvansaajan virheellinen tai muuten moitittava menettely ja sitä voidaan myös pitää luvan peruuttamisen normaalimuotona. Luvan saajan toimiessa vastoin luvanvaraista toimintaa koskevia yleisiä normeja tai lupamääräyksiä ja -ehtoja lupa voidaan yleensä peruuttaa. Lupaehtojen vastainen tai muuten epäasianmukainen toiminta taikka muunlainen väärinkäytös on saatettu myös täsmällisemmin säännellä peruutusperusteiksi. Peruutusperusteet, jotka on säännelty suhteellisen täsmällisesti, eivät käytännössä ole erityisen ongelmallisia soveltaa. Tällöin peruutustoimivaltaa on tulkittu myös melko kirjaimellisesti siten, että vain normien vastainen toiminta, joka on nimenomaan toimivallan määrittelyssä mainittu, oikeuttaa puuttumaan lupaan. Etenkin silloin, kun peruutusperusteet sisältävät joustavia oikeusnormeja, saattavat ne osoittautua ongelmallisiksi. (Mäenpää 1992, 268.)

Saattaa olla myös, että lupasäädöksessä annettujen tai lupaehtoihin sisältyvien määräysten ja rajoitusten rikkominen on säädetty rangaistavaksi. Usein asianomaisessa lupamenettelyä sääntelevässä laissa on rangaistussäännös, joka koskee kyseistä rikkomustyyppistä menettelyä, esimerkiksi ampuma-aselain (1/1998) 9 luvun 103 pykälässä on rangaistussäännös ampuma-aserikkomuksesta. Myös menettämisseuraamus eli konfiskaatio voi tulla rangaistuksen ohella kyseeseen. Se voi kohdistua joko luvattomiin esineisiin tai tuotteisiin taikka laittomaan hyötyyn. Edellä mainituissa tapauksissa poliisin

on muun viranomaisen tai ulkopuolisen henkilön ilmoituksen johdosta tai oma-aloitteisesti tarvittaessa suoritettava esitutkinta. (Helminen, ym. 2012, 338.)

Sellaisia seikkoja, joilla on merkitystä mahdollisessa luvan peruuttamisessa tai muussa hallinnollisessa menettelyssä, saattaa nousta esiin lupamenettelyyn liittyvän rikkomuksen esitutkinnassa. Aineiston hankkiminen hallinnollisten seuraamusten määräämiseksi ei kuitenkaan ole esitutkinnan tarkoituksena, vaan esitutkinta ja hallinnollinen menettely ovat toisistaan erillisiä. Kyseeseen tulevien hallinnollisten seuraamusten määrääminen lupahallinnossa on hallintomenettelyä, johon sovelletaan hallintolain (434/2003) säännöksiä. Näin ollen hallintolain (434/2003) 6 luvun säännöksiä on sovellettava selvitysten hankkimiseen. (Helminen, ym. 2012, 338.)

3.9 Muutoksenhakuoikeus

Hallintoasian muutoksenhakukeinot jakaantuvat varsinaisiin ja ylimääräisiin muutoksenhakukeinoin. Varsinaiset muutoksenhakukeinot ovat niitä keinoja, jotka ovat säädettyinä muutoksenhakuajana käytettävissä. Säännönmukaisen muutoksenhakuajan kuluttua umpeen tulevat ainoastaan poikkeustapauksissa kyseeseen ylimääräiset muutoksenhakukeinot. Hallintovalitusjärjestelmä muodostuu säännönmukaisista hallinnollisista muutoksenhakukeinoista, joihin kuuluu muun muassa varsinainen hallintovalitus. (Heuru 2003, 424.)

Päätöksen aineellisen sisällön ollessa julkisoikeudellinen ja muutosvaatimuksen kohdistuessa siihen, haetaan siihen muutosta hallinnollisen muutoksenhakujärjestelmän mukaisesti. Kun lainkäytössä ei ole toisin säädetty, koskee hallintovalitus hallinnollisia asioita. Luonteeltaan yleinen hallintovalitus on reformatorinen, koska sen johdosta valituksenalaista päätöstä voidaan muuttaa. Valituksen kohteeksi on kelvallinen vain hallintoasian lopullinen päätös. Päätös, jolla tavoiteltavien oikeusvaikutusten syntyminen ei edellytä minkään viranomaisen jatkotoimia mahdollisia täytäntöönpanotoimia lukuun ottamatta, on lopullinen. Yleisen hallintovalituksen perusteena voi olla joko laillisuusperuste ja/tai tarkoituksenmukaisuusperuste. Valituksenalaista päätöstä väitetään laillisuusperusteessa lainvastaiseksi, mikä tällöin tarkoittaa oikeusjärjestyksen vastaisuutta. Tämä taas tarkoittaa sitä, että päätös on oikeusjärjestyksen vastainen joko aineelliselta tai muodolliselta sisällöltään. Vaatimuksen käsitettä käytetään muutoksenhakuperusteista, joiden esittämisestä ratkaistaan, otetaanko valitus tutkittavaksi. Nämä valituksen vaatimukset osoittavat sen, mihin tuomioistuimen on oikeussuojan takaamisen tarkoituksessa annettava auktoritatiivinen ratkaisu ja kysymyksessä olevan oikeusriidan alan. Valitusviranomaisen ei omasta aloitteestaan lähde tutkimaan asiaa esitettyjä vaatimuksia laajemmin käytännön sekä valitusviranomaiselta vaadittavan puolueettomuuden takia. (Heuru 2003, 424-429.)

Vain asianosainen voi tehdä yleisen hallintovalituksen. Hallintovalitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Muutoksenhakuajan kuluessa umpeen siten, ettei siitä ole säännönmukaisen muutoksenhakujärjestelmän mukaisesti haettu muutosta, saa päätös lainvoiman. Tällöin päätökseen ei enää voi hakea säännönmukaisin

muutoksenhakukeinoin muutosta. Pääsääntönä hallintovalituksen alaisissa asioissa on, että ennen kuin päätös, johon saa hakea muutosta valittamalla, on saanut lainvoiman, sitä ei saa panna täytäntöön. Merkittävä poikkeus pääsäännöstä on se, että lainvoimaa vailla oleva päätös voidaan kuitenkin panna täytäntöön, jos niin säädetään laissa tai asetuksessa tai jos päätös on sellainen luonteeltaan, että se on heti täytäntöön pantava, tai jos yleisen edun vuoksi päätöksen täytäntöönpanoa ei voida lykätä. Valitusluvallisessa asiassa valitus ei estä täytäntöönpanoa. (Heuru 2003, 429-433.)

4 LUPAHARKINTAAN LIITTYVÄ ERITYISLAINSÄÄDÄNTÖ

4.1 Ampuma-aselaki

Ampuma-aselain (1/1998) mukaan aseluvan antaa ja peruuttaa poliisilaitos ja ampuma-aselain noudattamista valvoo poliisi. Tämän lisäksi ampuma-aselaki säättää, että erityisen vaarallisen ampuma-aseen, joka määritellään ampuma-aselain (1/1998) 1 luvun 9 pykälässä, ja sen osan hankkimiseen tai valmistamiseen tai muuntamiseen yksityistä tarkoitusta varten luvan antaa ja peruuttaa kuitenkin Poliisihallitus tai sen määräämä poliisiyksikkö. Ampuma-aselain (1/1998) 2 luvun 18 pykälän mukaan muun muassa ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten hankkiminen ja hallussapito ovat luvanvaraista. Lupa edellä mainittuun toimintaan voidaan antaa, jos luvan antamiselle on hyväksyttävä peruste eikä ole syytä epäillä, että lupaa tai sen nojalla hankittuja tai hallussa pidettyjä esineitä käytetään väärin. Kyseisen lainkohdan hallituksen esityksen 183/1997 mukaan väärinkäytön vaara tulee arvioida niiden tietojen perusteella, jotka viranomaisella on hakijasta sekä hakemuksen kohteesta. Kyseisen esityksen mukaan ampuma-aselain (1/1998) ilmaisulla "lupa voidaan antaa" korostetaan sitä, että kenelläkään ei ole ehdotonta oikeutta ampuma-aseeseen, aseiden osiin, patruunoihin tai erityisen vaarallisiin ammuksiin liittyvän luvan saamiseen. (HE 183/1997, 77.)

4.1.1 Ampuma-aseluvan saajaa koskevasta yleisestä edellytyksestä

Ampuma-aselain (1/1998) 5 luvun 45 pykälän 1 momentin mukaan *"aselupa voidaan antaa sellaiselle 18 vuotta täyttäneelle henkilölle, jota terveydentilansa ja käyttäytymisensä perusteella on pidettävä sopivana pitämään hallussaan ampuma-aseita ja aseiden osia"*.

Tärkein edellytys ampuma-aseiden käyttöön liittyvän turvallisuuden säilymiselle on, ettei henkilölle, jota ei ole pidettävä aseiden hallussapitoon sopivana, luovuteta minkäänlaista ampuma-asetta. Yleinen järjestys ja turvallisuus edellyttävät, että vain henkilöt, jotka täyttävät ampuma-aseissa säädetyt vaatimukset, voivat pitää hallussaan ja käyttää ampuma-aseita. Ampuma-aseiden hankkimisluvan saamisen ehdottomana edellytyksenä on ampuma-aseissa säädetty vähimmäisikä eli 18 vuotta. Luvan saamisen esteenä ei

toisaalta myöskään ainakaan yksinään ole luvan hakijan korkea ikä, elleivät kyseisen luvan epäämistä aiheuta hänen terveydentilansa tai käyttäytymisensä. (HE 183/1997, 102.)

Luvan hakijan sopivuus arvioidaan hänen terveydentilansa ja käyttäytymisensä perusteella tehtävällä kokonaisarviolla. Luvan hakijan käyttäytymistä tulee arvioida hänen menneen ja nykyisenkin käyttäytymisensä perusteella. Kaikkia niitä keinoja, joita lupaviranomaisella on käytettävissään, tulee käyttää luvan hakijan aiemman käyttäytymisen arvioinnissa. Tässä arvioinnissa apuna on erilaiset poliisin rekisterit. Mikäli luvan hakijalta on aiemmin jo peruutettu ampuma-aselain mukaisesti ampuma-aselupia, on tätä pidettävä luvan hakijan sopivuutta alentavana tekijänä, jotka ovat olleet luvan peruuttamisen perusteina, voivat estää uuden ampuma-aseluvan saamisen pidempään kuin toiset. Aseiden käyttöön liittyvän turvallisuuden vuoksi väärän elämäntavan voidaan katsoa estävän uuden ampuma-aseluvan saamisen melkoisen pitkään. Tällöin puhutaan yleensä useista vuosista. (HE 183/1997, 103.)

Sellaisiin vammoihin ja sairauksiin, jotka saattavat heikentää luvan hakijan kykyä kantaa, kuljettaa ja säilyttää ampuma-asetta ja muita ampuma-aselain soveltamisalaan kuuluvia esineitä turvallisesti, tulee kiinnittää huomiota luvan hakijan terveydentilaa arvioitaessa. Ainakin luvan hakijan näköaistille ja kyvyille hallita omien raajojensa toimintaa edellä mainitun voidaan katsoa asettavan vaatimuksia. Ehdoton este ampuma-aseluvan saamiselle on sellainen mielisairaus tai muu mielenterveydellinen ongelma, johon liittyy vaara vahingoittaa itseään tai muita. Arvioitaessa luvan hakijan edellytyksiä luvan saamiseksi tämän iän ja terveydentilan kannalta tulee se tehdä objektiivisesti kiinnittäen huomiota tämän kykyyn selviytyä luvanhaltijan velvollisuuksista. (HE 183/1997, 103.)

Luvan hakijan kyky ja halu täyttää ampuma-aseissa asetetut velvollisuudet tulee pyrkiä selvittämään arvioitaessa luvan hakijan käyttäytymistä. Ainakin rikokset, joihin henkilö mahdollisesti on syylistynyt, tulee ottaa huomioon tässä harkinnassa. Myös luvan hakijan alkoholin tai muiden huumaavien aineiden väärinkäytöllä, väkivaltaisuudella sekä muulla vaarallisella ja epäsosiaalisella käyttäytymisellä on merkitystä luvan hakijan käyttäytymistä arvioitaessa. (HE 183/1997, 103.)

Henkilölle, joka ei täytä tässä kappaleessa mainittuja yleisiä edellytyksiä ampuma-aseluvan saamiselle, ei voida myöntää ampuma-aseen hankkimislupaa. Myöskään henkilöllä joka täyttää kyseiset sekä muut ampuma-aseissa säädetyt edellytykset ei ole kuitenkaan ehdotonta oikeutta saada ampuma-aseen hankkimislupaa, koska luvan myöntäminen riippuu aina viranomaisen harkinnasta. Viranomaisten hallintopäätösten on oltava yleisten hallinto-oikeudellisten periaatteiden mukaisia. Päätös lupa-asiassa voi olla kielteinen, vaikka luvan hakija siis täyttäisikin kaikki ampuma-aseissa säädetyt luvan saamisen edellytykset. Muun muassa luvan hakijan kanssa yhdessä asuva henkilö, jonka voitaisiin epäillä käyttävän väärin luvan hakijan asetta voisi olla syynä kielteiseen päätökseen. (HE 183/1997, 103.)

4.1.2 Ampuma-aseluvan peruuttamisen edellytyksistä

Ampuma-aselain (1/1998) mukaan aseluvan peruuttaminen tulee vireille, jos ampuma-aselain (1/1998) 67 pykälän 1 momentin 2 ja 3 kohdassa säädetty luvan peruuttamisen edellytykset täyttyvät tai on perusteltua syytä epäillä, että 67 pykälän 1 momentin 4–8 kohdassa ja 2 momentissa sekä 67 b pykälässä säädetty luvan peruuttamisen edellytykset täyttyisivät.

Ampuma-aselain (1/1998) 5 luvun 67 pykälässä säädetään ampuma-aselupien peruuttamisesta. Kyseisen lain kohdan 1 momentin 4, 5 ja 6 kohdan mukaan *”ampuma-aseen, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten hankkimiseen tai hallussapitoon oikeuttava lupa ja aseenkäsittelylupa on peruutettava, jos luvanhaltija on syyllistynyt törkeään väkivaltaista käyttäytymistä osoittavaan rikokseen, rikoslain 50 luvun 2 tai 4 a pykälässä tarkoitettuun rikokseen taikka muuhun rikokseen, joka osoittaa hänet sopimattomaksi hankkimaan tai pitämään hallussa ampuma-aseita, aseiden osia, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia; luvanhaltijaa on hänen terveydentilansa taikka omaa tai toisen turvallisuutta vaarantavan elämäntapansa tai käyttäytymisensä vuoksi pidettävä sopimattomana hankkimaan tai pitämään hallussa ampuma-aseita, aseiden osia, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia; taikka luvanhaltija on syyllistynyt törkeään ampuma-aserikokseen.”*

Euroopan Unionin jäsenvaltiot ovat velvollisia peruuttamaan ampuma-aseiden hankkimiseen tai hallussapitoon oikeuttavan luvan EU:n asedirektiivin mukaan, jos direktiivin 5 artiklassa säädetty luvan myöntämisen edellytykset eivät enää täyty. Luvan peruuttaminen on ennen tätä ollut harkinnanvaraista. Hyväksyttävä peruste on EU:n asedirektiivin 5 artiklan mukaan ampuma-aseluvan myöntämisen edellytyksenä ampuma-aseiden hankkimiselle ja hallussapidolle. Pääasiallisena edellytyksenä ovat 18 vuoden ikä ja se, että henkilö ei aiheuta vaaraa itselleen tai muille eikä yleiselle järjestykselle ja/tai yleiselle turvallisuudelle. Tällaisen vaaran olemassaoloon viittaa EU:n asedirektiivin mukaan se, että henkilö on tuomittu tahalliseksi väkivaltarikoksesta. (HE 179/2018 vp, 66-67.)

Ampuma-aselain (1/1998) 67 pykälän mukaisia ehdottomia ja harkinnanvaraisia luvan peruuttamisperusteita on EU:n asedirektiivimuutoksen myötä muutettu Suomessa muun muassa siten, että tapauksissa, joissa luvan myöntämisen edellytykset eivät täyty, peruuttaminen ei ole enää harkinnanvaraista. Ennen viimeistä ampuma-aselain muutosta, joka tuli Suomessa voimaan 15.7.2019, ampuma-aselain (1/1998) 67 pykälän mukaan ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten hankkimiseen tai hallussapitoon myönnettyä lupaa ei ollut välttämättä peruutettava, vaikka henkilö olisi syyllistynyt rikokseen, joka osoittaa hänet sopimattomaksi hallussa pitämään aseita tai luvanhaltijaa on hänen terveydentilansa taikka omaa tai toisen turvallisuutta vaarantavan elämäntapansa tai käyttäytymisensä vuoksi pidettävä sopimattomana hankkimaan tai hallussa pitämään ampuma-aseita, aseiden osia, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia, koska kyseiset peruuttamisperusteet olivat harkinnanvaraisia. Kuitenkin yleisenä edellytyksenä luvan myöntämiseksi oli myös tällöin ampuma-aselain (1/1998) 45 pykälän 1 momentin mukaan se, että henkilön tulee käyttäytymiseltään ja terveydentilaltaan olla sopiva ampuma-aseluvan haltijaksi. (HE 179/2018 vp, 67.)

Ampuma-aselain (1/1998) 67 pykälän 1 momentin 4 kohta koskee luvan peruuttamista tiettyihin törkeisiin rikoksiin syyllistymisen perusteella ja aikaisemmin se on kuulunut kyseisen pykälän toisen momentin mukaisiin harkinnanvaraisiin peruuttamisperusteisiin. Kyseisiä rikoksia ovat törkeät väkivaltaista käyttäytymistä osoittavat rikokset, törkeä huumausainerikos ja törkeä huumausainerikoksen edistäminen. Myös muu sellainen rikos, joka osoittaa luvanhaltijan sopimattomaksi hankkimaan tai pitämään hallussa ampuma-aseita, aseiden osia, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia, johtaa luvan tai lupien peruuttamiseen. Tällaisia edellä mainittuja muita rikoksia ovat esimerkiksi muu kuin törkeä väkivaltarikos, terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos tai sen valmistelu, törkeä metsästysrikos tai muu sellainen rikos, josta voidaan tuomita vankeusrangaistukseen, kuten talousrikos tai liikennesrikos. On täysin perusteltua, että syyllistyminen törkeää väkivaltaista käyttäytymistä osoittavaan rikokseen, kuten pahoinpitelyyn tai raiskaukseen johtaa ampuma-aseluvan peruuttamiseen. Kuten myös se, että peruuttamiseen johtaa myös muut rikokset, jotka lupaviranomainen katsoo osoittavan luvanhaltijan sopimattomuutta ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden tai erityisen vaarallisten ammusten hallussapitoon. Syyllistyminen tahalliseen väkivaltarikokseen on osoitus EU:n asedirektiivin mukaan siitä, että henkilö voi aiheuttaa vaaraa itselleen tai muille taikka yleiselle järjestykselle tai yleiselle turvallisuudelle. Luvanhaltijan tulee olla tuomittu edellä mainitun kaltaisesta törkeästä rikoksesta tai muusta rikoksesta, joka osoittaa hänet sopimattomaksi pitämään hallussa ampuma-aseita, aseiden osia, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia, mikäli hänen ampuma-aselupansa peruutetaan ampuma-aselain (1/1998) 67 pykälän 1 momentin 4 kohdan perusteella. Rikokseen syyllistyminen on osoitus myös siitä, ettei luvanhaltija täytä enää ampuma-aselain (1/1998) 45 pykälän mukaisia luvansaajaa koskevia edellytyksiä käyttäytymisensä vuoksi. (HE 179/2018 vp, 67-68.)

Ampuma-aselain (1/1998) 67 pykälän 1 momentin 5 kohdan mukaan ampuma-aselupa on peruutettava, mikäli luvanhaltijaa on hänen terveydentilansa taikka omaa tai toisen turvallisuutta vaarantavan elämäntapansa tai käyttäytymisensä vuoksi pidettävä sopimattomana hankkimaan tai pitämään hallussa ampuma-aseita, aseiden osia, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia. Käyttäytymisen ohella ampuma-aselain (1/1998) 45 §:n mukaan myös terveydentila on seikka, jonka perusteella aseluvansaajan soveltuvuusedellytyksiä ampuma-aseiden hallussapidolle tarkastellaan. Ampuma-aselupa tulee peruuttaa, mikäli kyseiset edellytykset puuttuvat. Mikä tahansa poliisin tietoon tullut luvanhaltijan terveydentilaa, elämäntapaa tai käyttäytymistä koskeva seikka ei johda luvan peruuttamiseen, vaan poliisin tulee arviossaan päätyä siihen, että terveydentilansa vuoksi luvanhaltija on sopimaton hankkimaan tai pitämään hallussaan ampuma-aseita. Tällainen terveydellinen syy voi olla esimerkiksi luvanhaltijalla todettu muistisairaus. (HE 179/2018 vp, 68.)

Luvanhaltijan syyllistyminen törkeään ampuma-aserikokseen on ampuma-aselain (1/1998) 67 pykälän 1 momentin 6 kohdan mukainen peruuttamisedellytys. Ilman harkintaa tapahtuva ampuma-aseluvan peruuttaminen henkilöltä, joka on tuomittu törkeästä ampuma-aserikoksesta, on perusteltua, koska törkeässä ampuma-aserikoksessa rikoksen

kohteena on erityisen vaarallinen ampuma-ase tai suuri määrä ampuma-aseita, tehokkaita ilma-aseita tai aseiden osia, tai rikoksella tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyötyä taikka rikos tehdään erityisen suunnitelmallisesti. Tämän lisäksi törkeään ampuma-aserikokseen syyllistymisestä tuomitaan vankeutta vähintään neljä kuukautta ja enintään neljä vuotta. (HE 179/2018 vp, 68.)

Ampuma-aselain (1/1998) 5 luvun 67 pykälän 2 momentissa säädetään ampuma-aseluvan harkinnanvaraisista peruuttamisperusteista. Kyseessä olevan lain kohdan mukaan ”*ampuma-aseen, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten hankkimiseen tai hallussapitoon oikeuttava lupa ja aseenkäsittelylupa voidaan peruuttaa, jos:*

- 1) *luvan haltija on syyllistynyt rikoslain 50 luvun 1, 2 a tai 4 §:ssä tarkoitettuun rikokseen taikka ampuma-aserikokseen, ampuma-aserikkomukseen tai muuhun ampuma-asetta käyttäen tehtyyn rangaistavaan tekoon;*
- 2) *luvan haltija on rikkonut lupaehtoja tai muuten osoittanut piittaamattomuutta ampuma-aseita, aseiden osia, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia koskevien säännösten noudattamisessa;*
- 3) *yhteisö tai säätiö taikka sen 45 b §:ssä tarkoitettu asevastaava on rikkonut tätä lakia, sen nojalla annettuja säännöksiä tai lupaehtoja taikka muuten osoittanut piittaamattomuutta ampuma-aseita, aseiden osia, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia koskevien säännösten noudattamisessa;*
- 4) *luvan haltija on muuten kuin tilapäisesti lopettanut ampuma-aseiden kantamisen taikka luvan myöntämisen perusteena olevan harrastuneisuuden;*
- 5) *ampuma-aseen, aseiden osien, patruunoiden tai erityisen vaarallisten ammusten hallussapito muutoin kuin tämän momentin 1–4 kohdassa tarkoitettulla tavalla erityisen painavasta syystä vaarantaa yleistä järjestystä tai turvallisuutta; taikka*
- 6) *ampuma-aseiden hallussapito ei enää ole työn vuoksi välttämätöntä”.*

Ampuma-aselain (1/1998) 67 pykälän 2 momentti koskee harkinnanvaraisia peruuttamisperusteita. Rikosperusteisista syistä luvan peruuttaminen on harkinnanvaraista ensinnäkin huumausainerikokseen, huumausaineiden käyttörikokseen, huumausainerikoksen valmisteluun ja huumausainerikoksen edistämiseen syyllistymisen perusteella. Lisäksi harkinnanvarainen peruuttaminen on mahdollista ampuma-aserikokseen tai ampuma-aserikkomukseen syyllistymisen perusteella taikka muun ampuma-asetta käyttäen tehdyn rangaistavan teon perusteella. Myös muut rikokset, jotka voivat osoittaa luvan haltijan sopimattomaksi hankkimaan tai pitämään hallussa ampuma-aseita ovat harkinnanvaraisia peruuttamisperusteita, mikäli kyseeseen tulee rikokseen tai rikoksiin syyllistymisen katsotaan osoittavan luvan haltijan sopimattomuutta. Luvan haltijan sopimattomuutta pitämään hallussaan ampuma-aseita tai aseiden osia voi osoittaa muun muassa toistuva rikoksiin syyllistyminen. (HE 179/2018 vp, 68-69.)

4.1.3 Ampuma-aseiden haltuunotto

Ampuma-aselain (1/1998) 8 luvun 91 pykälän 1 momentin mukaan ”*kun asealan elinkeinolupa tai yksityistä käyttöä varten annettu hallussapitoon oikeuttava lupa raukeaa*

tai se peruutetaan, poliisin on tehtävä päätös ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten ottamisesta poliisin haltuun, jollei niitä jo ole luovutettu asianmukaisen luvan haltijalle”.

Ampuma-aseen, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten hallussapitäjältä voidaan edellyttää yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisen kannalta luotettavuutta. Tämän luottamuksen jostain syystä päättyessä tulee nämä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden kannalta ongelmalliset välineet ottaa poliisin haltuun. Kun asealan elinkeinolupa tai yksityistä käyttöä varten annettu hallussapitoon oikeuttava lupa on rauennut tai tullut peruutetuksi, kyseisten esineiden haltuunoton suorittaminen, eli kyseisten esineiden pois ottaminen niiden haltijalta poliisin haltuun, on poliisin velvollisuus. (HE 183/1997, 134.)

Haltuunotto edellyttää poliisin nimenomaista päätöstä, koska se on kyseisten esineiden haltijan oikeusturvan toteutumisen kannalta välttämätöntä. Kyseinen päätös on valituskelpoinen, koska jokaisella on oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen ratkaistavaksi. Ampuma-aselain mukainen ampuma-aseiden haltuunotto on toissijainen ja näin ollen esimerkiksi pakkokeinolain rikosperusteinen takavarikko syrjäyttää sen. (HE 183/1997, 135.) Pakkokeinolain takavarikon kumoutuessa ampuma-aselain soveltamisalaan kuuluvan esineen, johon sen haltijalla ei ole voimassaolevaa hallussapitoon oikeuttavaa lupaa, osalta poliisi voi ottaa esineen haltuun ampuma-aselain (1/1998) 67 pykälän 3 momentin mukaisesti. Tätä haltuunottoa voidaan jatkaa siihen saakka, kunnes se voidaan luovuttaa kyseisen esineen hallussapitoon oikeutetulle. (HE 179/2018, 71-72.)

Ampuma-aselain (1/1998) 8 luvun 92 pykälän mukaan ”jos on perusteltu syy epäillä, että ampuma-asetta, aseiden osaa, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia käytetään väärin, taikka jos niitä koskevan luvan tai hyväksynnän peruuttaminen on pantu vireille, poliisin on viipymättä tehtävä päätös esineiden ja tämän lain nojalla annetun voimassa olevan luvan ja hyväksyntää osoittavan asiakirjan ottamisesta väliaikaisesti poliisin haltuun, jos lupaa tai hyväksyntää osoittava asiakirja ei ole sähköinen”.

”Poliisimiehen on otettava ampuma-ase, aseiden osa, patruunat ja erityisen vaaralliset ammuksien ja niitä koskevat tämän lain nojalla annetut voimassa olevat hyväksyntä ja lupaa osoittavat asiakirjat pois niiden haltijalta, jos niiden väärinkäytön vaara on ilmeinen. Poliisimiehen on viipymättä ilmoitettava pois ottamisesta sen paikan poliisilaitokselle, jonka toimialueella esineet on otettu pois niiden haltijalta, tai luvan haltijan kotikunnan poliisilaitokselle. Poliisin on 14 vuorokauden kuluessa esineiden ja tämän lain nojalla annettujen voimassa olevien hyväksyntöjen tai lupien osoittavien asiakirjojen pois ottamisesta ryhdyttävä toimenpiteisiin päätöksen tekemiseksi esineiden ottamisesta väliaikaisesti poliisin haltuun tai luovutettava pois otetut esineet sekä tämän lain nojalla annetut voimassa olevat hyväksyntöjen ja lupien osoittavat asiakirjat takaisin niiden haltijalle”.

Ampuma-asetlain (1/1998) 8 luvun 92 pykälän 1 momentin mukaan ampuma-aseen, aseosan, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten väliaikainen haltuunotto on mahdollista silloin kun edellä tarkoitettuja esineitä koskevan luvan peruuttaminen on pantu vireille tai on syytä epäillä, että edellä mainittuja esineitä käytetään väärin, mutta vielä ei ole ryhdytty luvan peruuttamiseen tai kyseistä lupaa ei voida peruuttaa, koska väärinkäyttöön syyllistyväksi epäilty ei ole luvanhaltija. (HE 183/1997, 135.)

Tilanteissa, joissa luvanhaltija on syyllistynyt rikokseen, rikkonut muuten ampuma-aseita koskevia säännöksiä tai lupaehtoja taikka muulla tavalla vaarantanut aseiden käyttöön liittyvää turvallisuutta, luvan peruuttaminen tulee yleensä kysymykseen ja näissä tilanteissa on heti peruuttamisperusteen tultua ilmi, myös tarpeen ottaa esine väliaikaisesti poliisin haltuun. (HE 183/1997, 135.)

Kyseessä olevan lainkohdan 2 momentin mukaan poliisiasetuksen 1 pykälässä määritellyllä poliisimiehellä on velvollisuus ottaa oma-aloitteisesti ampuma-ase, aseosa, patruunat ja erityisen vaaralliset ammuksot pois niiden haltijalta väärinkäytön vaaran ollessa ilmeinen. Uhkaavassa väärinkäyttötilanteessa nopea toiminta on ihmishenkien suojelemiseksi ja muiden vahinkojen välttämiseksi välttämätöntä. Yleisen elämäkokemuksen mukaan väärinkäytön mahdollisuus tulee selvästi olla olemassa kyseessä olevien edellytysten täyttymiseksi ja lisäedellytyksenä on myös se, että lupaviranomaisen päätöstä ei ole mahdollista vaikeuksitta tai ilman kohtuutonta viivytystä saada. (HE 183/1997, 136.)

Poliisimiehen on viipymättä ilmoitettava kyseisestä pois ottamisesta joko sille poliisilaitokselle, jonka toimialueella esineet on otettu pois niiden haltijalta, tai luvanhaltijan kotikunnan poliisilaitokselle. Poliisilaitoksella taas on velvollisuus puolestaan 14 vuorokauden kuluessa esineiden pois ottamisesta joko tehdä päätös kyseisten esineiden väliaikaista haltuunotosta tai luovuttaa kyseiset esineet takaisin niiden haltijalle. (HE 183/1997, 136.)

Ampuma-asetlain (1/1998) 8 luvun 95 pykälän mukaan ”*poliisin on viipymättä ilmoitettava haltuunotosta, väliaikaisesta haltuunotosta ja väliaikaisen haltuunoton voimassaoloajan jatkamisesta tehdystä päätöksestä luvanhaltijalle. Haltuunottoa ja väliaikaista haltuunottoa koskevassa ilmoituksessa on mainittava haltuunoton syy sekä väliaikaista haltuunottoa koskevassa ilmoituksessa myös sen vaikutus luvan voimassaoloon.*

Poliisin on laadittava haltuunotosta, väliaikaisesta haltuunotosta ja väliaikaisen haltuunoton jatkamisesta pöytäkirja tai tehtävä niistä merkintä muuhun asiakirjaan”.

Päätös haltuunotosta, väliaikaisesta haltuunotosta ja väliaikaisen haltuunoton voimassaoloajan jatkamisesta on perusteltava ja siitä on käytävä ilmi kyseisen toimenpiteen peruste selvästi, koska kansalaisten oikeusturva edellyttää sitä. Edellä mainituista päätöksistä on myös ilmoitettava luvanhaltijalle tai niille, joita päätös koskee. Koska väliaikainen haltuunotto vaikuttaa ampuma-asetlain (1/1998) 93 pykälän mukaan

myös luvan voimassaoloon, tulee erityisesti tästä seikasta myös ilmoittaa luvanhaltijalle. (HE 183/1997, 137-138.)

Koska ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten haltuunotolla puututaan Suomen perustuslaissa taattuun kansalaisten perusoikeuteen eli turvattuun omistusoikeuden suojaan, tulee haltuunoton, väliaikaisen haltuunoton ja väliaikaisen haltuunoton voimassaoloajan jatkamisen perusteiden olla jälkikäteen myös todettavissa. Näin ollen edellä mainituista toimenpiteistä tulee laatia pöytäkirja tai tehdä niistä merkintä muuhun asiakirjaan. (HE 183/1997, 138.)

4.1.4 Aseluvan haltijan huolellisuusvelvollisuudesta

Ampuma-aselain (1/1998) 10 luvun 105 pykälän 1 momentin mukaan ”*ampuma-aseen, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten haltija on velvollinen pitämään ampuma-aseesta, aseiden osista, patruunoista ja erityisen vaarallisista ammuksista sellaista huolta, ettei vaaraa niiden joutumisesta asiattomien haltuun ole*”.

Edellä mainittu lainkohta koskee kaikkia ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten luvallisia haltijoita ja siinä säädetään yleisestä huolellisuusvelvollisuudesta, jonka vastainen toiminta voi johtaa ampuma-aseluvan peruuttamiseen tai ampuma-aseiden ynnä muiden vastaavien esineiden ja lupien haltuun ottamiseen. (HE 183/1997, 148.)

4.2 Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista

Lain yksityisistä turvallisuuspalveluista (1085/2015) 3 luvun 25 pykälän 3 momentin mukaan ”*järjestyksenvalvojaksi saadaan asettaa vain henkilö, jolla on poliisin myöntämä voimassa oleva hyväksyminen järjestyksenvalvojaksi*” ja samaisen lain 2 luvun 10 pykälän 2 momentin mukaan ”*vartijaksi hyväksyy poliisilaitos ja saman lain 2 luvun 14 luvun 1 momentin mukaisesti poliisilaitos antaa vartijaksi hyväksytylle vartijakortin*”.

Lain yksityisistä turvallisuuspalveluista (1085/2015) 7 luvun 84 pykälän 2 momentin mukaan ”*poliisilaitokset vastaavat yksityisten turvallisuuspalveluiden sekä vartijoiden, voimankäyttökouluttajien, asekouluttajien, järjestyksenvalvojien, järjestyksenvalvojakoulutuksen järjestäjien, järjestyksenvalvojakouluttajien ja turvasuojaajien ja vastaavien hoitajien toiminnan valvonnasta toimialueellaan*”.

4.2.1 Vartijaksi ja järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen edellytykset

Lain yksityisistä turvallisuuspalveluista (1085/2015) 2 luvun 10 pykälän 1 momentin mukaan ”*vartijaksi voidaan hyväksyä se, joka:*

- 1) on täyttänyt 18 mutta ei 68 vuotta;*
- 2) on hyväksytysti suorittanut sisäministeriön asetuksella säädetyt vaatimukset täyttävän, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) mukaisen turvallisuusalan tai sitä vastaavan perustutkinnon osan, joka sisältää ainakin vartiointialaan,*

vartioimisliiketoimintaan, vartijan oikeuksiin ja velvollisuuksiin sekä vartijan tehtäviin liittyvät opetusaiheet sisältävän koulutuksen taikka turvallisuusalan tai sitä vastaavan ammattitutkinnon osat, jotka sisältävät edellä mainitut opetusaiheet sisältävän koulutuksen (vartijan peruskoulutus); sekä

3) tunnetaan rehelliseksi ja luotettavaksi ja on henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan sopiva vartijaksi”.

Vartijaksi hyväksymisen edellytykset liittyvät ikään, vaadittavaan koulutukseen sekä nuhteettomuuteen. Henkilö voidaan hyväksyä vartijaksi, jos kaikki edellä mainitut edellytykset täyttyvät. Kyseessä olevan lainkohdan 1 momentin 2 kohdassa on säädetty vartijan koulutukseen liittyvistä edellytyksistä. Vartija tulee kyseessä olevan lainkohdan 1 momentin 3 kohdan mukaan olla rehelliseksi ja luotettavaksi tunnettu, sekä henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan vartijaksi sopiva. Kyseisen säännöksen tulkinta on aikaisemmin vakiintuneen tulkintalinjan mukaista. Henkilöön kohdistuvan arvioinnin perustana on hänen aikaisempi ja nykyinen käyttäytyminen ja tässä arvioinnissa apuna ovat viranomaisen ylläpitämien rekistereiden tiedot. Erityisesti sellaisilla rekisteristä ilmenevillä, hakijan rehellisyyteen ja luotettavuuteen liittyvillä tiedoilla, jotka liittyvät hänen sopivuuteen nimenomaan vartijaksi on merkitystä arvioinnissa. (HE 22/2014, 36.)

Lain yksityisistä turvallisuuspalveluista (1085/2015) 3 luvun 35 pykälän 1 momentin mukaan ”*järjestyksenvalvojaksi voidaan hyväksyä se, joka:*

1) on täyttänyt 18 vuotta;

2) tunnetaan rehelliseksi ja luotettavaksi ja on henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan tehtävään sopiva;

3) on hyväksytysti suorittanut sisäministeriön asetuksella säädetty vaatimukset täyttävän koulutuksen, joka sisältää ainakin järjestyksenvalvojatoimintaan, järjestyksenvalvojan tehtäviin sekä järjestyksenvalvojan oikeuksiin ja velvollisuuksiin liittyvät opetusaiheet (järjestyksenvalvojan peruskoulutus); sekä

4) on hyväksytysti suorittanut aikaisintaan kuusi kuukautta ennen uuden hyväksymisen hakemista sisäministeriön asetuksella säädetty vaatimukset täyttävän kertauskoulutuksen (järjestyksenvalvojan kertauskoulutus), jos järjestyksenvalvojaksi hyväksymistä hakeva on jo aikaisemmin hyväksytty järjestyksenvalvojaksi 3 kohdan perusteella”.

Järjestyksenvalvojalta edellytetään täysi-ikäisyyttä ja hänen on oltava kuten vartijankin rehelliseksi ja luotettavaksi tunnettu sekä tehtävään henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan sopiva. Kuten vartijaksi hyväksymisen edellytyksissä niin myös järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen edellytysten tulkinta on aikaisemmin vakiintuneen tulkintalinjan mukaista. Ja aivan samoin kuin vartijan osalta myös järjestyksenvalvojaksi hakevaan henkilöön kohdistuvan arvioinnin perustana on hänen aikaisempi ja nykyinen käyttäytyminen ja tässä arvioinnissa apuna ovat viranomaisen ylläpitämien rekistereiden tiedot. Erityisesti sellaisilla rekisteristä ilmenevillä, hakijan rehellisyyteen ja luotettavuuteen liittyvillä tiedoilla, jotka liittyvät hänen sopivuuteen nimenomaan järjestyksenvalvojaksi on merkitystä arvioinnissa ja järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen vaatimukset vastaavat niitä, joita henkilökohtaisten ominaisuuksien osalta vartijaksi hyväksymiseen liitetään.

Lähtökohtaisesti järjestyksenvalvojan peruskoulutuksen suorittaminen on järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen edellytyksenä. (HE 22/2014, 55-56.)

4.2.2 Vartijaksi, järjestyksenvalvojaksi ja hyväksymisen peruuttaminen

Lain yksityisistä turvallisuuspalveluista (1085/2015) 7 luvun 91 pykälän mukaan ”*poliisilaitoksen on peruutettava vartijaksi, järjestyksenvalvojaksi tai turvasuojaajaksi hyväksyminen, jos vartija, järjestyksenvalvoja tai turvasuojaaja sitä pyytää.*

Poliisilaitos voi peruuttaa vartijaksi, järjestyksenvalvojaksi tai turvasuojaajaksi hyväksymisen kokonaan tai määrääjäksi, jos:

- 1) vartija ei enää täytä 10 §:n 1 momentin 3 kohdassa, järjestyksenvalvoja 35 §:n 1 momentin 2 kohdassa tai turvasuojaaja 61 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädettyjä edellytyksiä;*
- 2) vartija, järjestyksenvalvoja tai turvasuojaaja on lainvoimaisella tuomiolla tuomittu sellaisesta rikoksesta, joka osoittaa hänen olevan sopimaton tehtäväänsä, tai hän on tahallaan menetellyt vartijana, järjestyksenvalvojana tai turvasuojaajana olennaisesti virheellisesti; taikka*
- 3) vartija, järjestyksenvalvoja tai turvasuojaaja on olennaisesti rikkonut vartijaksi, järjestyksenvalvojaksi tai turvasuojaajaksi hyväksymiseen liitettyjä keskeisiä ehtoja tai rajoituksia.*

Poliisilaitos voi 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa hyväksymisen peruuttamisen sijasta antaa vartijalle, järjestyksenvalvojalle tai turvasuojaajalle varoituksen, jos hyväksymisen peruuttaminen olisi olosuhteisiin nähden kohtuutonta”.

Kyseessä olevan lainkohdan 2 momentissa säädetään vartijaksi, järjestyksenvalvojaksi tai turvasuojaajaksi hyväksymisen harkinnanvaraisesta peruuttamisesta ja sen 1 kohdan mukaan kyseinen hyväksyntä voidaan peruuttaa, silloin kun henkilö ei enää täytä vartijaksi, järjestyksenvalvojaksi tai turvasuojaajaksi hyväksymisen edellytyksenä olevia henkilökohtaisiin ominaisuuksiin liittyviä vaatimuksia. Nämä vaatimukset koskevat henkilön rehellisyyttä, luotettavuutta ja henkilökohtaisten ominaisuuksien sopivuutta kyseisiin tehtäviin. Edellytyksenä peruuttamiselle on edellä mainittuja ominaisuuksia koskevien olojen olennainen muuttuminen. (HE 22/2014. 87-88.)

Kyseisen momentin 2 kohdassa kyse taas on henkilön rikostuomion tai muun väärinkäytöksen johdosta suoritettavasta hyväksymisen harkinnanvaraisesta peruuttamisesta. Rikostuomion tulee olla lainvoimainen ja sen on osoitettava vartijan, järjestyksenvalvojan tai turvasuojaajan sopimattomuutta tehtäväänsä. Henkilön oikeusturvan vuoksi tuomion tulee olla lainvoimainen, vaikka muiden edellytysten täytyessä ilman lainvoimaakin oleva tuomio voi johtaa hyväksymisen väliaikaiseen peruuttamiseen. Lainvoimainen rikostuomio voi osoittaa toisaalta myös sitä, että henkilön rehellisyyteen ja luotettavuuteen liittyvät edellytykset eivät enää täyty, kuten kyseessä olevan momentin 1 kohdassa on tarkoitettu. (HE 22/2014, 88.)

Henkilön tahallinen ja olennainen virheellinen menettely vartijana, järjestyksenvalvojana tai turvasuojaajana on myös hyväksymisen harkinnanvarainen peruuttamisperuste. Vartijan tai järjestyksenvalvojan työtehtävien olennainen laiminlyönti ja esimerkiksi heidän voimankäyttövälineiden kantamista koskevien säännösten olennainen rikkominen voi johtaa hyväksymisen peruuttamiseen. Samoin keskeisten ehtojen tai rajoitusten, jotka liittyvät vartijaksi, järjestyksenvalvojaksi tai turvasuojaajaksi hyväksymiseen, olennainen rikkominen voi johtaa hyväksymisen harkinnanvaraiseen peruuttamiseen. (HE 22/2014, 88.)

Vartijan, järjestyksenvalvojan ja turvasuojaajan hyväksymisen peruuttamisen ollessa olosuhteisiin nähden kohtuutonta, poliisilaitos voi antaa vartijalle, järjestyksenvalvojalle tai turvasuojaajalle varoituksen. Tällöin arvioinnissa on muun muassa otettava huomioon kyseessä olevan rikkomuksen laatu ja vakavuus, henkilön mahdolliset aiemmat rikkomukset sekä varoitukset. (HE 22/2014, 88.)

4.2.3 Vartijaksi ja järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen väliaikainen peruuttaminen

Lain yksityisistä turvallisuuspalveluista (1085/2015) 7 luvun 95 pykälän mukaan ”*päällystään kuuluva poliisimies voi väliaikaisesti peruuttaa vartijaksi, järjestyksenvalvojaksi tai turvasuojaajaksi hyväksymisen, jos poliisin tietoon on tullut seikkoja, jotka todennäköisesti johtavat vartijaksi, järjestyksenvalvojaksi tai turvasuojaajaksi hyväksymisen peruuttamiseen.*

Jos vartijaksi, järjestyksenvalvojaksi tai turvasuojaajaksi hyväksymisen väliaikaiseen peruuttamiseen on edellytykset, poliisimies voi ottaa vartijakortin, järjestyksenvalvojakortin tai turvasuojaajakortin haltuunsa sen luovuttamiseksi päällystään kuuluvalla poliisimiehelle, jonka on 14 päivän kuluessa päätettävä, peruutetaanko vartijaksi, järjestyksenvalvojaksi tai turvasuojaajaksi hyväksyminen väliaikaisesti. Poliisimies voi ottaa vartijakortin, järjestyksenvalvojakortin tai turvasuojaajakortin haltuunsa myös silloin, kun vartijaksi, järjestyksenvalvojaksi tai turvasuojaajaksi hyväksyminen on peruutettu. Vartijakortin, järjestyksenvalvojakortin tai turvasuojaajakortin pois ottamiseksi voidaan tehdä henkilöntarkastus sen estämättä, mitä pakkokeinolain (806/2011) 8 luvun 31 §:ssä säädetään.

Vartijaksi, järjestyksenvalvojaksi tai turvasuojaajaksi hyväksymisen väliaikaisesta peruuttamisesta on ilmoitettava heti poliisilaitokselle. Päätös, jolla vartijaksi, järjestyksenvalvojaksi tai turvasuojaajaksi hyväksyminen on väliaikaisesti peruutettu, on voimassa enintään kolme kuukautta. Poliisilaitos voi jatkaa päätöksen voimassaoloaikaan enintään kuudella kuukaudella kerrallaan, jos vartijaa, järjestyksenvalvojaa tai turvasuojaajaa epäillään rikoksesta, joka todennäköisesti johtaa vartijaksi, järjestyksenvalvojaksi tai turvasuojaajaksi hyväksymisen peruuttamiseen”.

Vartijaksi tai järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen väliaikainen peruuttaminen edellyttää, että poliisin tietoon on tullut seikkoja, jotka todennäköisesti johtavat hyväksymisen

peruuttamiseen. Päälystään kuuluva poliisimies tekee aina päätöksen vartijan tai järjestyksenvalvojan hyväksymisen väliaikaisesta peruuttamisesta. Päätökseen voi hakea valittamalla muutosta normaaliin tapaan. (HE 22/2014, 89.)

Hyväksymisen väliaikaisen peruuttamisen tulee olla mahdollista sen varmistamiseksi, ettei esimerkiksi vakavista rikoksista tai väärinkäytöksistä epäilty henkilö tekojen tutkintaprosessin aikana voi jatkaa toimintaansa vartijana tai järjestyksenvalvojana. Vartijan tai järjestyksenvalvojan toimenpiteiden kohteina olevien henkilöiden muun muassa oikeusturva taataan väliaikaisella peruuttamisella. Useimmiten peruuttaminen liittyy rikosepäilyyn, jonka lainvoimainen tuomio osoittaisi henkilön olevan sopimaton tehtävänsä tai hänet todennäköisesti voitaisiin katsottavan olevan häneltä edellytettävän rehellisyyden, luotettavuuden tai henkilökohtaisten ominaisuuksien sopivuuden perusteella tehtävänsä sopimaton. (HE 22/2014, 89.)

Kyseessä olevan lainkohdan 2 momentin edellytysten täytyessä myös muulla kuin päälystään kuuluvalla poliisimiehellä on oikeus ottaa vartija- tai järjestyksenvalvojakortti viranomaisen haltuun. Päälystään kuuluvan poliisimiehen on 14 päivän kuluessa kyseisen kortin haltuun ottamisesta ratkaistava, peruutetaanko hyväksyminen väliaikaisesti. Asian lyhyt määräaika johtuu siitä, kyseisen kortin pois ottamisella puututaan henkilön perusoikeuksiin eli oikeuteen työhön. (HE 22/2014, 89.)

5 PERUSTUSLAIN MUKAINEN LAIN SOVELTAMINEN

Perusoikeuksilla on vaikutuksia myös lupahallintoasioihin. Lupa-asioiden sääntelyssä ja säännösten tulkinnassa on huomioitava muun muassa liikkumisvapautta, kokoontumis- ja mielenosoitusoikeutta sekä elinkeinovapautta koskevat perusoikeussäännökset. Lupahallintoa koskevan keskeisen sääntelyn on oltava lain tasoista, koska perustuslain (731/1999) säännökset edellyttävät sitä. Luvista voidaan säätää vain lailla olevan nimenomaisen ja riittävän täsmällisen valtuussäännöksen nojalla alemmanasteisin normein, esimerkiksi asetuksen säännöksin. (Helminen, ym. 2012, 309.)

5.1 Yhdenvertaisuus

Perustuslain (731/1999) 2 luvun 6 pykälän mukaan *”ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti. Sukupuolten tasa-arvoa edistetään yhteiskunnallisessa toiminnassa sekä työelämässä, erityisesti palkkauksesta ja muista palvelussuhteen ehdoista määrättäessä, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään”*.

Mielivallan kielto ja vaatimus samanlaisesta kohtelusta samanlaisissa tapauksissa sisältyy kyseessä olevaan yhdenvertaisuussäännökseen. Säännöstä voidaan kutsua myös yleiseksi

oikeudenmukaisuusperiaatteeksi ja se toteuttaa yleistä oikeudenmukaisuuden edistämistä yhteiskunnassa. Lain soveltamisen yhdenvertaisuus on perinteisesti tarkoittanut yhdenvertaisuutta lain edessä. Viranomaisten lainsoveltamisen tulee olla samanlaista, eikä siinä saa olla muita kuin laista ilmeneviä eroja. Lainsoveltajalle yhdenvertaisuusperiaate on rajoitusperiaate, joka rajoittaa tuomioistuinten ja muiden viranomaisten harkintavaltaa. (Hallberg, Karapuu, Ojanen, Scheinin, Tuori & Viljanen, 2011.)

5.2 Kokoontumis- ja yhdistymisvapaus

Perustuslain (731/1999) 2 luvun 13 pykälän mukaan *”jokaisella on oikeus lupaa hankkimatta järjestää kokouksia ja mielenosoituksia sekä osallistua niihin. Jokaisella on yhdistymisvapaus. Yhdistymisvapauteen sisältyy oikeus ilman lupaa perustaa yhdistys, kuulua tai olla kuulumatta yhdistykseen ja osallistua yhdistyksen toimintaan. Samoin on turvattu ammatillinen yhdistymisvapaus ja vapaus järjestäytyä muiden etujen valvomiseksi. Tarkempia säännöksiä kokoontumisvapauden ja yhdistymisvapauden käyttämisestä annetaan lailla”*.

Edellä mainitun lainkohdan 2 momentin mukaan yhdistymisvapaus kuuluu jokaiselle ja se sisältää oikeuden perustaa ilman lupaa yhdistys, oikeuden olla kuulumatta tai kuulua yhdistykseen ja oikeuden osallistua yhdistyksen toimintaan. (Saraviita, 2011, 213)

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 11 artiklan 2 kappaleen mukaan sopimuksessa turvattua yhdistymisvapauden käyttämistä voidaan rajoittaa muun ohella epäjärjestyksen tai rikollisuuden estämiseksi samoin kuin muiden henkilöiden vapauksien ja oikeuksien turvaamiseksi. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan 10/2000 pitänyt selvänä, ettei rikollisjärjestön toimintaan osallistumisessa yleensä ole kysymys perustuslain 13 pykälässä turvatun yhdistymisvapauden käyttämisestä. Säännöksen tarkoituksena on estää vakavaa rikollisuutta, mikä valiokunnan mukaan on olennaista. Edellä mainittu on valiokunnan mielestä hyväksyttävä rajoitusperuste, koska kyse on korkeintaan yhdistymisvapauden eräänlaisista reuna-alueista. (HE 263/2014, 43.)

5.3 Oikeus työhön ja elinkeinovapaus

Perustuslain (731/1999) 2 luvun 18 pykälän mukaan *”jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Julkisen vallan on huolehdittava työvoiman suojelusta. Julkisen vallan on edistettävä työllisyyttä ja pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön. Oikeudesta työllistävään koulutukseen säädetään lailla. Ketään ei saa ilman lakiin perustuvaa syytä erottaa työstä”*.

Oikeus hankkia toimeentulonsa valitsemallaan elinkeinolla ja työllä on perusoikeus, johon ei ole säädetty lakivarauksia tai -viittauksia. Tätä oikeutta voidaan siis rajoittaa vain perusoikeussäännösten tulkintakriteeristön mukaan yleisten rajoitusperiaatteiden mukaisesti koskematta perusoikeuden ydinalueeseen. Käytännössä erityyppisiä rajoituksia on kuitenkin runsaasti. (Saraviita 2011, 260.)

Perustuslain (731/1999) 2 luvun 18 pykälä vastaa aikaisemmin voimassa olleen hallitusmuodon 15 pykälää, jonka esitöissä HE 309/1993 todetaan, että kyseessä olevaa oikeutta rajoittavat luonnollisesti eräät tosiasialliset seikat. Tällaisia tosiasiallisia seikkoja ovat muun muassa työssä vaadittava koulutus, kokemus ja ammattitaito sekä julkisten virkojen kelpoisuusvaatimukset. Näiden tosiasiallisten rajoitusten lisäksi on olemassa runsaasti myös oikeudellisia rajoituksia. Kyseessä olevaan lainkohtaan sisältyvät sanat "lain mukaan" viittaavatkin mahdollisuuteen tämän säännöksessä turvatun oikeuden rajoittamiseen. (HE 309/1993, 67.)

6 JÄRJESTÄYTYNYT RIKOLLISUUS

EU:n neuvoston mukaan järjestäytyneisiin rikollisryhmiin kuuluvia henkilöitä epäillään vakavista rikoksista, ja väkivallan käyttö ja rahanpesu leimaavat niiden toimintaa. Järjestäytynyt rikollisryhmä koostuu useammasta kuin kahdesta henkilöstä, jotka tekevät pitkäaikaista yhteistyötä. Ryhmien tarkoituksena on tuottaa jäsenilleen voittoa tai valtaa rikollisen, mutta myös lailliselta näyttävän toiminnan kautta, ja ne voivat olla hierarkkisia tai verkostomaisia. Järjestäytyneet rikollisryhmät voivat toimia paikallisesti, kansallisesti tai rajat ylittäen. (Valtioneuvosto 2013, 4.)

Yleinen kansainvälistymiskehitys ja liikkuvuuden lisääntyminen 1980- ja 1990-lukujen vaihteesta lähtien on eri tavoin vaikuttanut myös Suomessa toimivaan rikollisuuteen. Rikollisten moottoripyöräjengien rantautuminen Suomeen ja jatkuva vahvistuminen on myös tässä merkittävä seikka. 2000-luvulla jengit ovat levittäytyneet maantieteellisesti koko Suomeen niin, että tällä hetkellä eri jengeillä on kaikilla suurimmilla paikkakunnilla alaosastot tai toimintaa. (Valtioneuvosto 2013, 5.)

Osa tunnuksellisista ryhmistä ovat niin sanottuja rikollisia moottoripyöräjengejä, jotka täyttävät järjestäytyneen rikollisuuden kriteerit. Näiden moottoripyöräjengien ulkoisena tunnuksena on usein ”1 %” -merkintä ja niitä kutsutaan myös rikollisiksi moottoripyöräjengeiksi, prosenttijengeiksi tai liivijengeiksi. Nämä ryhmittymät katsovat olevansa järjestäytyneen yhteiskunnan sääntöjen ulkopuolella. Kaikissa Itämeren alueen maissa tämän tyyppiset rikolliset moottoripyöräjengit ovat levinneet voimakkaasti. (Valtioneuvosto 2013, 5.)

Suomeen on tullut myös uusia ulkomaisia, kansainvälisesti toimivia järjestäytyneitä rikollisryhmiä Euroopan unionin laajentumisen ja siihen liittyvän vapaan liikkuvuuden myötä. 2000-luvun alusta lähtien useiden Itämeren maiden järjestäytyneitä rikollisryhmiä on tavattu yhä enenevässä määrin Suomessa, erityisesti epäiltyinä huumausaine-, omaisuus- ja talousrikollisuudesta. Mukanaan rikollisryhmittymät ovat tuoneet myös uusia tekotapoja ja toimintamalleja, jotka ovat aiemmin olleet Suomessa harvinaisia. (Valtioneuvosto 2013, 5.)

Huumausaine-, väkivalta-, omaisuus- ja talousrikollisuus ovat järjestäytyneiden rikollisryhmien päärikostoimialat. Painopiste on viime vuosina ollut selvästi siirtymässä

huumausainerikollisuudesta talousrikollisuuteen. Perintätoiminta, ravintola-ala ja rakennusala ovat rikollisryhmien uusia toimialoja. Niissä käsitellään käteistä rahaa, joten edellä mainitut liiketoiminta-alat ovat rikollisryhmittymien kiinnostuksen kohteina. Järjestäytyneen rikollisuuden ryhmittymät ovat kiinnostuneita myös yksityisestä turvallisuusalasta. Merkittävä uhka on edelleen myös ulkomaankaupan ja erityisesti kauttakulkuliikenteen talousrikollisuus. Talousrikoskytkentöjä oli noin neljänneksessä järjestäytyneeksi rikollisuudeksi määritellyistä jutuista Keskusrikospoliisin mukaan vuosina 2007 ja 2008. Jossakin vastuuasemassa yrityksissä olevia eri rikollisryhmien jäsenistä on 44 prosenttia. Pohjoismaissa järjestäytyneen rikollisuuden riskialoja Europolin uhka-arvioinnin 2011 mukaan ovat mm. kuljetus-, finanssi- ja kiinteistöala. (Valtioneuvosto 2013, 6.)

6.1 Kansainvälisiä määritelmiä järjestäytyneestä rikollisryhmästä

Rikollisryhmän ääri rajojen määrittelyyn voidaan katsoa perustuneen pitkälti kansainväliseen sääntelyyn, jossa Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimus (20/2004), EU -valtioiden vuoden 1998 yhteinen toiminta sekä järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa koskeva puitepäättös (2008/841/YOS EUVL L 300/42) ovat olleet tärkeässä asemassa. Kansallisille rikollisryhmän määritelmille ne asettavat pakolliset reunaehdot. Niiden määritelmiä rajoittavampia vaatimuksia järjestäytyneen rikollisryhmän määritelmälle ei kansallisessa laissa saa asettaa, mutta ne eivät estä väljempää määrittelyä tai ankarampia rangaistussäännöksiä. Käytännössä kuitenkin on huomioitava, että kansalliset määrittelytavat ovat erilaisia ja useissa valtioissa rikollisryhmän määrittely on jätetty oikeuskäytännön ja -tieteen tasolle huolimatta näistä yhteisesti eri valtioita sitovista reunaehdoista. (Palo 2010, 153.)

Kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen (20/2004) eli niin sanotun Palermon yleissopimuksen 2 artikkelin kohdissa a, b ja c määritellään järjestäytyneet rikollisryhmät, vakava rikos sekä rakenteeltaan jäsentynyt ryhmä seuraavasti:

”Järjestäytyneellä rikollisryhmällä tarkoitetaan sellaista kolmen tai useamman henkilön muodostamaa rakenteeltaan jäsentynyttä ryhmää, joka on ollut olemassa jonkin aikaa ja jonka tarkoituksena on tehdä yksi tai useampi vakava rikos tai tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistavaksi säädetty tekovälittömän tai välillisen taloudellisen tai muun aineellisen hyödyn saamiseksi”

”Vakavalla rikoksella tarkoitetaan käyttäytymistä, joka täyttää sellaisen rikoksen tunnusmerkistön, jonka enimmäisrangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta tai ankarampi rangaistus”

”Rakenteeltaan jäsentyneellä ryhmällä tarkoitetaan ryhmää, joka ei ole satunnaisesti muodostettu rikoksen välitöntä tekemistä varten, jonka jäsenillä ei välttämättä ole muodollisesti määriteltyjä tehtäviä, jonka jäsenyys ei ole jatkuvaa tai jolla ei ole pitkälle kehittyneitä sisäisiä rakennetta”.

Rikollisryhmällä tarkoitetaan EU:n yhteisen toiminnan 1 artiklan 1 kohdan mukaan järjestäytyntä, tietyn ajan kestävä, useamman kuin kahden henkilön muodostamaa yhteenliittymää, joka toimii yhteistuumin tehdäkseen sellaisia rikoksia, joista säädetty enimmäisrangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta. Rikosten tekeminen sinänsä tai keinona saada aineellista hyötyä ja vaikuttaa aiheettomasti viranomaisen toimintaan voi olla rikollisryhmän tavoitteena. Kyseessä olevan artiklan 2 kohdan mukaan Europol -yleissopimuksen 2 artiklassa sekä sen liitteessä mainitut rikokset ovat EU:n yhteisen toiminnan 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja rikoksia, jos niistä on säädetty vähintään neljän vuoden pituinen vankeusrangaistus. EU:n yhteinen toiminta on korvautunut järjestäytyneen rikollisuuden vastaisella puitepäätöksellä vuonna 2008. (Palo 2010, 154-155.)

Järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa koskevan puitepäätöksen (2008/841/YOS) 1 artiklan mukaan järjestäytyneeseen rikollisryhmään sisältyy kuusi elementtiä. Sen mukaisesti järjestäytyneen rikollisryhmä 1. on rakenteeltaan jäsentynyt yhteenliittymä, 2. joka on ollut olemassa jonkin aikaa ja 3. joka koostuu vähintään kolmesta henkilöstä, 4. jotka toimivat yhdessä tehdäkseen rikoksia, 5. joista säädetty vähintään neljän vuoden rangaistusmaksimi 6. ja tarkoituksena on suoran tai epäsuoran taloudellisen tai muun aineellisen hyödyn hankkiminen. Kyseisen puitepäätöksen 1 artiklan 2 kohdan mukaan rakenteellisella jäsenyysyydellä tarkoitetaan, että ryhmä ei saa olla muodostettu rikoksen välitöntä tekemistä varten satunnaisesti. Enintään tällaiset rikollisryhmiä koskevan sääntelyn soveltamisalaa rajoittavat kriteerit jäsenvaltiot voivat asettaa järjestäytyneelle rikollisryhmälle. Nimenomaisesti kyseessä olevassa puitepäätöksessä on todettu, että ryhmän jäsenten roolien ei tarvitse olla tarkalleen määriteltyjä, ryhmän rakenteen kehittynyt tai jäsenyyden jatkuvaa. Kansalliseen määritelmään kirjoitetun lain tai laintulkinnan tasolle tällaisia tai muitakaan määritelmän soveltamisalaa kaventavia kriteerejä ei tule lisätä. (Palo 2010, 155-156.)

EU:n neuvoston päätöksen 6204/2/97 ENFOPOL 35 REV 2 mukainen niin sanottu ENFOPOL -määritelmä, joka sisältää EU:n 11 -kohtaisen määritelmän on myös käytössä EU:ssa. Sen mukaisesti järjestäytyneen rikollisryhmän on täytettävä vähintään luettelon kohtien 1, 3, 5 ja 11 edellytykset, sekä kahden muun kohdan edellytykset. ENFOPOL -määritelmän 11 edellytystä ovat seuraavat:

1. Ryhmään kuuluu enemmän kuin kaksi henkilöä.
2. Kullakin ryhmän jäsenellä on ryhmässä oma, määrätty tehtävä.
3. Ryhmä toimii pitkän tai rajoittamattoman ajan.
4. Ryhmässä on sisäinen kuri ja kontrolli.
5. Ryhmää epäillään törkeistä rikoksista.
6. Ryhmä toimii kansainvälisellä tasolla.
7. Ryhmä käyttää väkivaltaa tai muita uhkailukeinoja.
8. Ryhmä käyttää peiteyhtiöitä.
9. Ryhmä harjoittaa rahanpesua.

10. Ryhmä pyrkii vaikuttamaan poliitikkoihin, julkiseen hallintoon tiedotusvälineisiin, oikeusviranomaisiin tai talouselämän edustajiin.
11. Ryhmän toiminnassa on taloudellinen hyödyn ja / tai vallan tavoittelu määrävänä tekijänä. (Palo 2010, 156.)

Alun perin ENFOPOL-määritelmä on ollut käytössä EU:n neuvoston työryhmissä ja sen tarkoituksena on ollut yhtenäistää lainvalvontaviranomaisten toimintatapoja, yhteisen rikollisuustilannekuvan muodostamista ja tilastointia. Lainvalvontaviranomaisen on mahdollista käyttää rikollisryhmän määritelmää, joka ei täysin vastaa mitään kansallista lain mukaista määritelmää, tehdessään rikostorjunnan alustavaa selvittely- ja määrittelytyötä sekä rikostorjuntatoimenpiteiden suuntaamista. Kulloinkin kyseessä olevan tunnusmerkistön tai muun säännöksen mukaisia rikollisryhmän kriteerejä on siirryttävä tarkastelemaan silloin, kun ryhdytään käyttämään poliisilain mukaisia tiedonhankintakeinoja taikka pakkokeinolain mukaisia pakkokeinoja tai arvioimaan henkilön rikosoikeudellista vastuuta tai rangaistuksen määrää. ENFOPOL-määritelmällä ei ole myöskään varsinaista tulkintavaikutusta, vaan tulkinta-apu tulee hakea ensisijaisesti lainsäädännön alaan kuuluvista sellaisista kansainvälisistä instrumenteista, joiden täytäntöön paneminen on ollut lainsäätäjän tarkoituksena. Sisällöltään ENFOPOL-määritelmä on rajoittavampi ja hyvin erilainen kuin kotimaiset rikollisryhmän määritelmät. Pääsääntöisesti Suomen kansainväliset velvoitteet ovat kotimaisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen sääntelyn taustalla ja näiden velvoitteiden tulisi toteutua myös oikeuskäytännössä. Näin ollen lainsäädäntövelvoitteita sisältäviä kansainvälisiä määritelmiä kuten YK:n Palermon sopimusta ja EU:n puitepäättöksen määritelmiä tulisi mieluiten hyödyntää tulkinta-apuna. Tästä huolimatta oikeuskäytännössä on kuitenkin toistuvasti viitattu juuri ENFOPOL-määritelmään kotimaisten määritelmien tulkinta-apuna. (Palo 2010, 158-159.)

Oikeuskäytännössä lainsoveltamisen epävarmuus ja sekava tilanne, joka liittyy useiden erilaisten määritelmien olemassaoloon, näyttäytyy siinä erilaisina kansainvälisiin määritelmiin viittaamisina. Vaikka tuomiossa ei edes pyrittäisi arvioimaan kyseisten kriteerien täyttymistä, kansainvälisiin määritelmiin ja niiden kriteereihin viitataan. Toisaalta kuitenkin oikeuskäytännön tasolla on perusteltua pyrkiä rikollisryhmän määritelmien mahdollisimman yhdenmukaiseen tulkintatapaan, vaikka tuomioissa tätä tavoitetta ei ole mainittu ainakaan nimellisesti. (Palo 2010, 161.)

6.2 Rikoslain määritelmä järjestäytyneestä rikollisuudesta

Rikoslain (39/1889) 6 luvun 5 pykälän 2 momentissa määritellään järjestäytynyt rikollisryhmä. Sen mukaan ”järjestäytyneellä rikollisryhmällä tarkoitetaan vähintään kolmen henkilön muodostamaa tietyn ajan koossa pysyvää rakenteeltaan jäsentynyttä yhteenliittymää, joka toimii yhteistuumin tehdäkseen rikoksia, joista säädetty enimmäisrangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta taikka 11 luvun 10 pykälässä tai 15 luvun 9 pykälässä tarkoitettuja rikoksia”. Rikoslain (39/1889) 11 luvun 10 pykälässä säädetään kiihottamisesta kansanryhmää vastaan ja 15 luvun 9 pykälässä taas oikeudenkäytössä kuultavan uhkaamisesta. Säännöksestä on erotettavissa viisi

rikollisryhmän kriteeriä, jotka ovat koko, kesto aika, järjestäytyneisyys, yhteistuumaisuus ja ryhmän suunnitteleminen rikosten vakavuus. Näiden kaikkien kriteereiden tulee täytyä samanaikaisesti. (Palo 2010, 162.)

Edellä mainitun säännöksen sanamuodosta ilmenee suoraan ryhmän kokoa koskeva ehdoton vaatimus eli ryhmän on kooltaan oltava vähintään kolme henkilöä. Vaikka kahden henkilön yhteinen toiminta muilta osin vaikuttaisi selkeästi säännöksessä tarkoitetulta toiminnalta, ei se voi täyttää rikoksen tunnusmerkistöä. Sanamuodoltaan kokoa koskeva vaatimus on selkeä, mutta käytännössä sen soveltaminen voi osoittautua ongelmalliseksi. Yhdistyneiden Kansakuntien järjestäytyneitä rikollisryhmiä koskevissa tutkimuksissa on tullut esille, että kyseisten ryhmien rakenteet ovat muuttumassa jäykistä hierarkkisista rakenteista kohti joustavia, muuttuvia ja vaikeasti havaittavia ydinrakenteita ja verkostoja. Tämän lisäksi järjestäytyneet rikollisryhmät hyödyntävät ulkopuolisia asiantuntijapalveluita taloudellisia voittojaan maksimoidakseen. Näiden asiantuntijatoimintojen osalta saattaa olla vaikeaa tulkita, onko se osa suurempaa rikollisryhmää vai pieni itsenäinen toiminto ja siten mikä on koko ryhmän koko. Järjestäytynyt rikollisuus on kuitenkin kollektiivista toimintaa, joten rikoslain (39/1889) vaadittu kolmen hengen minimijäsenmäärän vaatimus ei ole kohtuuton. Kyseessä oleva ryhmäkoon vaatimus on siis asianmukainen, mutta miten korkealle kynnyksen jäsenyyden toteutukseksi sitten asetetaan ja onko edellytyksenä lainsoveltamisessa aina se, että kaikkien jäsenten henkilöllisyys, henkilökohtainen suhde ja sitoutuminen rikollisryhmään kyetään varmistamaan. (Palo 2010, 163-166.)

Rikoslain (39/1889) kyseessä olevan määritelmän mukaan järjestäytyneen rikollisryhmän tulee olla tietyn ajan koossa pysyvä. Kyseessä olevan säännöksen ilmaisu on väljä ja se on tarkoituksenmukaista. Epävarmoissa tilanteissa kestoajan osalta muiden kriteerien täyttymisen ja kokonaisarvion painoarvo saa kasvaa. Arvioitaessa pysyvyysedellytyksen täyttymistä olennaista on sen tarkoitus eli satunnaisen yksittäisen suunnitelmallisenkin rikoksen tekemiseen tähtäävän yhteistyön erottaminen yhteistoiminnasta, joka on luonteeltaan pysyvää ja tarjoaa puitteet suunnitelmalliselle, systemaattiselle ja tehokkaalle yhteistyölle. Merkitystä on sillä, perustuuko ryhmän toimintatapa yksittäisen rikoksen tekemiseen tai tilapäisen yhteistyöhön vai pikemminkin pidempiaikaiseen yhteistyöhön. (Palo 2010, 166-167.)

Rakenteeltaan järjestäytyneen rikollisryhmän tulee olla jäsentynyt rikoslain (39/1889) 6 luvun 5 pykälän mukaan. Jonkinasteinen hierarkia on säännöksen esitöiden mukaan vähimmäisvaatimuksena järjestäytyneisyydelle. Tämän lisäksi sillä täytyy olla selvä johto ja johdolla käskyvalta sen hierarkiassa alempiin henkilöihin. Työnjako kuuluu myös hallituksen esityksen mukaan järjestäytyneisyyteen. Välttämättä nämä edellä mainitut piirteet eivät lain esitöiden mukaan näy pienimmissä ryhmissä kovin selkeinä. Olennaista perustuslakivaliokunnan mukaan on kuitenkin, että organisaatiota ja toimintatapoja koskevat järjestäytymiseen viittaavat piirteet ovat tavalla tai toisella havaittavissa. Säännöksen soveltamiselle vaikeuksia saattavat tuottaa uudentyyppiset dynaamiset ja verkostomaiset ryhmärakenteet. Säännöstekstin mukaan järjestäytyneen rikollisryhmän tulee olla rakenteeltaan jäsentynyt ja vasta säännöksen perusteluissa todetaan, että

vähimmäisvaatimuksena on jonkinasteinen hierarkia. Näin ollen hierarkian laatua koskeva vaatimus on perusteltua asettaa varsin alhaalle. Se, että ryhmällä on jokin johtohenkilö tai muu päätöksentekorakenne, josta voidaan päätellä järjestäytymistä muutoin kuin yksittäisen rikoksen tekemistä varten, voidaan pitää riittävänä. Järjestäytyneestä rikollisryhmästä indisiona saattaa olla ryhmän hierarkkinen rakenne, mutta sen puuttuminen ei voi kuitenkaan muodostua esteeksi sille, että ryhmää ei pidettäisi rikoslain (39/1889) 6 luvun 5 pykälän mukaisena rikollisryhmänä. Tavoitteenomaisesti voidaan ajatella, että ryhmällä tulee olla jonkinlainen rakenne, joka mahdollistaa tehokkaan päätösten tekemisen myös tilanteissa, joissa kaikki yksittäiset jäsenet eivät ole yksimielisiä ja rakenne palvelee pidempiaikaista systemaattista rikollista yhteistyötä. Tämä vaatimus erottaa rikollisryhmän tavallisesta kertaluonteisesta yhteistyöstä, jossa kukin osallistuja tekee itsenäisen harkinnan tapauskohtaisesti osallistumisestaan suunnitteilla olevaan rikokseen. Yhteenliittymän järjestäytyneisyyttä voidaan arvioida myös tarkastelemalla, ilmaiseeko ryhmä tarkoituksistaan tai toimintatavoistaan jotain käyttämillään ulkoisilla tunnuksilla. Jonkintasoista olettaa ryhmän rakenteellisesta jäsenyntyneisyydestä ilmentävät ryhmään kuulumista tai jäsenten asemaa ryhmässä ilmaisevat ulkoiset tunnukset ja symbolit, jotka viittaavat rikollisiin tarkoitukseen. Kuitenkin ulkoisten tunnusten puuttumisesta ei voida päätellä, etteikö ryhmä voisi olla järjestäytynyt. (Palo 2010, 167-171.)

Yhteistuumaisuuden vaatimus rajaa rikollisryhmän määritelmää ja osallistumiskriminalisoinnin laajuutta. Täysin toistensa tekemisistä tietämätön muodostelma ei voi olla rikollisryhmä. Yhteistuumaisuusvaatimukseen liittyvä todistelu voi olla korkeintaan välillistä, joten sen todistettavuus on melko ongelmallista. Yhteistuumaisuuden vaatimus tässä yhteydessä tulee ymmärtää melko yleiseksi vaatimukseksi siitä, että yleisellä tasolla ryhmän yhteisenä tarkoituksena on tehdä yhdessä vakavia rikoksia. Näin ollen yleisesti vakavien rikosten tekemistarkoitus liittyy yhteistuumaisuusvaatimukseen ja se korostaa rikollisen toimintakokonaisuuden yhteisyyttä sekä siihen sitoutuneisuuden ja sitä koskevan tietoisuuden merkitystä. Rikollista toimintakokonaisuutta koskevan suunnitelman tulee olla yhteinen ja pelkkä tietoisuus toisen tekemistä rikoksista ei ole riittävää. Koko ryhmän harjoittamaan rikolliseen toimintaan ja sen yksityiskohtiin yhteistuumaisuuden ei myöskään voida olettaa ulottuvan. (Palo 2010, 172-173.)

Se, että ryhmän tavoitteena on tehdä yksi tai useampi rikos, josta on säädetty enimmäisrangaistukseksi vähintään neljä vuotta vankeutta taikka kyseessä on kiihottaminen kansanryhmää vastaan tai oikeudenkäytössä kuultavan uhkaamisesta, on yksi rikollisryhmän kriteereistä. Uhan ryhmän puitteissa tehtävistä rikoksista tulee olla todellinen ja rikoksen tekemistavoitteen realistinen. Rikoksen tekemisestä tulee olla konkreettisia suunnitelmia rikosten kohteista, tekotavasta tai tekoajasta ja riittävää ei ole pelkkien ajatusten esittäminen tai sopiminen rikosten tekemisestä. Rikos tai sen rangaistava yritys tulee tehdä, jotta osallistumisrikoksesta voidaan tuomita rangaistukseen. Mikä tahansa riittävän vakava rikos tai rikokset riittävät täyttämään osallistumisrikokseen liittyvän objektiivisen tunnusmerkistön järjestäytyneen rikollisryhmän osalta. Rikollisorganisaatiot erotetaan muista laillisista organisaatioista nimenomaisesti rikosten

tekemistä koskevalla tarkoituksella. Lailliset organisaatiot yleensä täyttävät helposti muut rikollisryhmän määritelmän kriteerit. Myös laillisen tarkoituksen omaavan organisaation osana saattaa kuitenkin toimia rikollisorganisaatio. Tällöin on pyrittävä erottamaan, mikä osa organisaatiosta on laillista ja mitä osaa on pidettävä rikollisryhmänä. (Palo 2010, 173-175.)

6.3 Rangaistuksen koventamisperusteeseen liittyvä määritelmä

Rikoslain (39/1889) 6 luvun 5 pykälässä säädetään rikoksen rangaistuksen koventamisperusteista. Kyseessä olevan lainkohdan 1 momentin 2 kohdan mukaan rangaistuksen koventamisperusteita on rikoksen tekeminen osana järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa.

Hallituksen esityksen (263/2014) mukaan rikoksen rangaistuksen tulee olla oikeudenmukaisessa suhteessa rikoksen vahingollisuuteen ja vaarallisuuteen, teon vaikuttamiin sekä rikoksesta ilmenevään muuhun tekijän syyllisyyteen rikoslain 6 luvun 4 pykälän rangaistuksen mittaamisen yleisperiaatetta koskevan säännöksen mukaisesti. Tällä tarkoitetaan rikosoikeudellista suhteellisuusperiaatetta. Suhteellisuusperiaatteen mukaisesti rangaistuksen tulee olla oikeudenmukainen sekä itsessään että suhteessa siihen, minkä katsotaan olevan oikeudenmukainen rangaistus muun tyyppisistä rikoksista. Rangaistuksen tulee mahtua suhteellisuusperiaatteen mahdollistamiin rajoihin. Moitittavuus pohjautuu rikosoikeudessa konkreettisiin rikoksiin tekorikosoikeuden lähtökohdan mukaisesti, eikä tekijään liittyviin piirteisiin. (HE 263/2014 vp, 19.)

Järjestäytyneellä rikollisryhmällä rikosten tekemiseen liittyvä potentiaali on suuri ja pitkäaikainen, mikä on keskeistä järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyvässä erityisessä moitittavuudessa. Tällaiseen ryhmään juuri ryhmän jäsenet tuovat erilaisia rikosten tekemistä edistäviä resursseja. Rikosten tekeminen on normaalia helpompaa usean henkilön voimin. Myös rikosten tekemiseen tarvittavaa erityisosaamista saattaa löytyä tällaisen ryhmän jäseniltä. Rikollisryhmässä kyetään yleensä tekemään myös enemmän ja vakavampia rikoksia kuin mitä yksittäinen henkilö pystyisi. Ryhmädynamiikka, joka liittyy tällaiseen yhteenliittymään, lisää myös järjestäytyneen rikollisryhmän rikosentekopotentiaalia. Rikoksen tekemiseen osallistuvan ryhmän jäsenen henkilökohtainen vastuunotto yksittäisestä rikoksesta voi heikentyä ryhmässä tehtyjen rikosten myötä. Ryhmäpaineen vuoksi rikosten tekemisestä perääntyminen voi olla vaikeaa ryhmän jäsenelle ja myös kurinpidollisin keinoin ja rangaistuksin tätä saatetaan ryhmässä tehostaa. Rikollinen yhteenliittymä voi olla keskeinen viiteryhmä yksittäiselle ryhmän jäsenelle. Rikosten tekeminen voi tuoda arvonantoa, kuten myös tällaisen liittymän jäsenyys. Ryhmästä eroaminen sekä rikosten tekemisestä kieltäytyminen saattavat olla ankarasti sanktioituja, ja ryhmästä eron pyrkivälle ryhmän jäsenyydestä voi seurata suuriakin ongelmia. Myös suurempi potentiaali rikosten jälkien hävittämiseen voi liittyä järjestäytyneen rikollisryhmän suureen rikosentekopotentiaaliin. Rikokset voidaan pyrkiä toteuttamaan siten, että rikosoikeudelliset vastuurakenteet eivät kohtaa rikosten tekemistä tällä tavoin. Myös yksittäisen rikoksen selvittämisen vaikeuttamiseen ryhmällä voi olla tavallista paremmat mahdollisuudet. Muun muassa yhteenliittymän rikosentekoa

palveleva rakenne ja rikosten suunnitelmallisuus voivat vaikuttaa tähän. Kyseisten rikosten selvittäminen voi olla vaikeaa, koska asianomistajat ja todistajat saattavat pelätä rikosten tekijöitä, jolloin henkilötodistelulla ei välttämättä ole samaa merkitystä kuin muissa rikosasioissa. (HE 263/2014 vp, 19-20.)

Rangaistuksen määräämisessä kyseisestä rikoksesta on myös arvioitava sitä, mikä merkitys tietyn yksittäisen rikoksen liitynnällä järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan on. Rikosoikeudellisen suhteellisuusperiaatteen mukaisesti kysymys on siitä, mikä merkitys rikoksen tekemisellä osana järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa on kyseessä olevassa säännöksessä tarkoitettujen kriteerien näkökulmasta, jotka koskevat oikeudenmukaista rangaistusta. Rikoksen tekemisen osana järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa tulisi lisätä rikoksen vahingollisuutta tai vaarallisuutta taikka tekijän rikoksesta ilmenevää syyllisyyttä, jotta tavallista ankarampi rangaistus olisi tällä perusteella perusteltu. Tämän liitynnän järjestäytyneeseen rikollisryhmään vuoksi rikoksella voi olla myös tavallista vakavampi ilmenemismuoto. Esimerkiksi järjestäytyneen rikollisryhmän tunnuksia on voitu käyttää rikoksessa. Tämä voi merkitä sitä, että tekijä hyödyntää tätä tietoisesti rikoksessa ja rikos näyttäytyy näin tavallista vaarallisempänä. Lähtökohtaisesti rikoksen konkreettisen ilmenemismuodon perusteella arvioidaan rikoksen rangaistusarvoa ja tässä arvioissa tulee huomioida, mikä merkitys rikoksen rangaistusarvoa määrittävien tekijöiden kannalta on esimerkiksi tällaisella rikollisryhmän tunnusten hyödyntämisellä. (HE 263/2014 vp, 20.)

Silloin, kun rikoksessa ei ole mainituin tavoin näkyvästi hyödynnetty sitä, että tekijä liittyy järjestäytyneeseen rikollisryhmään, saattaa periaatteessa olla vaikeampaa perustella järjestäytyneen rikollisryhmän osana tehdyn rikoksen suurempaa rangaistusarvoa. Tällöin ankarampaa rangaistusta voidaan perustella sillä, että rikos on järjestäytyneen rikollisryhmän toiminnan ”tuote”, mikä lisää järjestäytyneen rikollisryhmän toiminnassa tehdyn rikoksen vaarallisuutta ja vahingollisuutta. Rikoksen tekeminen osana järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa ilmentää päättäväisempää asettumista oikeusjärjestyksen suojaamia oikeushyviä ja tuota suojaa toteuttavaa oikeusjärjestystä vastaan, mikä tulee ottaa syyllisyyttä harkittaessa huomioon. Tällaisen rikoksen tavallista suurempaa rangaistusarvoa tulee kyetä joka tapauksessa perustella konkreettisilla rikokseen liittyvillä perusteilla, vaikka ne liittyisivät vain rikollisryhmän rikosentekopotentiaaliin, eikä tekijärikosoikeudelle tunnusomaisella jonkinlaisella elämäntapasyyllisyydellä. (HE 263/2014, 20.)

Koventamisperuste soveltuu luontevimmin määritelmäsäännöksen sisältö huomioiden sellaisiin edellä mainitut edellytykset toteuttaviin rikoksiin, joista on säädetty vähintään neljän vuoden enimmäisrangaistusuhka taikka kiihottamisiin kansanryhmää vastaan ja oikeudenkäytössä kuultavan uhkaamisiin. Yksinomaan tällaisiin rikoksiin koventamisperusteen soveltamista ei kuitenkaan ole yleisesti rajoitettu. Sitä voidaan soveltaa myös muihin rikoksiin, jotka toteuttavat edellä mainitut edellytykset ja ovat selvästi edistäneet rikollisryhmän yhteistä toimintatavoitetta. (HE 263/2014, 30.)

Lähtökohtaisesti toisessa asiassa annetun aikaisemman rikostuomion johtopäätöksellä, joka koskee yhteenliittymän luonnetta, ei ole sellaista positiivista oikeusvoimavaikutusta, että kyseisen ryhmän luonnetta koskeva arviointi, joka sisältyy aikaisempaan tuomioon, olisi asetettava pohjaksi uudessa asiassa annettavalle ratkaisulle. Todistusvaikutus arvioitaessa määritelmän sovellettavuutta uudessa asiassa voi kuitenkin aikaisemmalla tuomiolla olla. Ryhmän luonnetta uudessa asiassa arvioitaessa voidaan kuitenkin aikaisemmasta tuomiosta ilmeneviä seikkoja muiden ohella käyttää arviointiperusteina. (HE 263/2014, 32.)

6.4 Järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistuminen

Rikoslain (39/1889) 17 luvun 1a pykälän mukaan ”se, joka 1) perustamalla tai organisoimalla järjestäytyneen rikollisryhmän taikka värväämällä tai yrittämällä värvätä henkilöitä sitä varten, 2) varustamalla tai yrittämällä varustaa järjestäytyntä rikollisryhmää räjähteillä, aseilla, ampumatarvikkeilla tai niiden valmistamiseen tarkoitetuilla aineilla tai tarvikkeilla taikka muilla vaarallisilla esineillä tai aineilla, 3) järjestämällä, yrittämällä järjestää tai antamalla järjestäytyneelle rikollisryhmälle koulutusta rikollista toimintaa varten, 4) hankkimalla, yrittämällä hankkia tai luovuttamalla järjestäytyneelle rikollisryhmälle toimitiloja tai muita sen rikollista toimintaa varten tarvitsemia tiloja taikka kulkuvälineitä tai muita ryhmän rikollisen toiminnan kannalta erittäin tärkeitä välineitä, 5) suoraan tai välillisesti antamalla tai keräämällä varoja järjestäytyneen rikollisryhmän rikollisen toiminnan rahoittamiseksi, 6) hoitamalla järjestäytyneen rikollisryhmän tärkeitä taloudellisia asioita tai antamalla ryhmän rikollisen toiminnan kannalta erittäin tärkeitä taloudellisia tai oikeudellisia neuvoja tai 7) järjestäytyneen rikollisryhmän rikollisten tavoitteiden saavuttamista muulla vakavuudeltaan näihin verrattavalla olennaisella tavalla aktiivisesti edistämällä osallistuu rikoslain (39/1889) 6 luvun 5 pykälän 2 momentissa tarkoitetun järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan, jossa tavoitteena on tehdä yksi tai useampi lainkohdassa mainittu rikos, ja jos tällainen rikos tai sen rangaistava yritys tehdään, on tuomittava järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi”.

Hallituksen esityksessä 263/2014 todetaan kyseisen lainkohdan perusteluissa, että ryhmän syntymisen ja jatkotoiminnan kannalta perustaminen ja organisoiminen ovat erityisen olennaisia toimintatapoja. Organisoiminen voi tapahtua ryhmän perustamisvaiheessa tai olla muuta aktiivista toimintaa, joka on ryhmän olemassaolon kannalta tärkeää. Kaikissa tekotapatunnusmerkeissä on kysymys aktiivisilla teoilla rikollisryhmän toimintaan osallistumisesta. Myös olematta itse ryhmän varsinaisia jäseniä ryhmän perustaja ja organisoija voivat syyllistyä säännöksen tarkoittamaan toimintaan. Kuitenkaan säännöksen perusteella pelkkä jäseneksi liittyminen ei ole rangaistavaa. (HE 263/2014, 33.)

Edellä mainitun hallituksen esityksen mukaan varustaminen taas voi olla muun muassa aseiden tai muiden lainkohdassa tarkoitettujen esineiden tai aineiden hankkimista sekä niiden vastikkeellista tai vastikkeetonta ryhmän käyttöön luovuttamista. Oleellista on, että kyseiset aseet, esineet tai aineet tulevat nimenomaan ryhmän käyttöön. Niiden luovuttaminen ryhmän jäsenelle ilman yhteyttä ryhmän toimintaan ei ole kuitenkaan

rikollisryhmän toimintaan osallistumista. Myöskään yksittäisen aseiden tai ampumatarvikkeen hankkiminen tai luovuttaminen ryhmälle ei myöskään täytä teon tunnusmerkistöä vaan säännöksessä edellytetään, että aseita tai muita kohdassa tarkoitettuja esineitä tai aineita tulee olla enemmän. (HE 263/2014, 33.)

Lainkohdassa tarkoitettua koulutusta ei hallituksen esityksen 263/2014 mukaan ole rajattu mihinkään tietyn tyyppiseen koulutukseen vaan oleellista on, että se tapahtuu ryhmän rikollista toimintaa varten. Ampuma-aseiden tai räjähteiden käyttöön perehdyttäminen tai muu kouluttaminen rikosten tekemiseen voisi olla tyypillisesti tällaista koulutusta. Esimerkiksi järjestöjen tai ampumaratayrittäjän luvallisesti ampumaradalla antama normaali koulutus aseiden käyttöön ei ole lainkohdassa tarkoitettua koulutusta, ellei kyseessä ole koulutuksen antamisesta poikkeuksellisesti nimenomaan rikollista toimintaa varten. (HE 263/2014, 33-34.)

Kyseessä olevan lainkohdan 4 kohdassa määriteltyjen välineiden tulee olla ryhmän rikollisen toiminnan kannalta erittäin tärkeitä hallituksen esityksen 263/2014 mukaan ja se koskee myös kohdassa mainittuja kulkuvälineitä. Toimi- ja muita tiloja tulee nimenomaan tarvita ryhmän rikollista toimintaa varten. Esityksen mukaan osaltaan myös siitä, minkälaiset rikokset ovat järjestäytyneen rikollisryhmän toiminnan tavoitteena riippuu se, mitkä tällaisia kyseessä olevassa lainkohdassa tarkoitettuja erittäin tärkeitä välineitä ovat. Hankkimisen yritys rinnastetaan hankkimiseen ja tekotapana voi olla myös luovuttaminen. Hyvässä uskossa toiminutta vuokranantajaa tai autokauppiasta ei voida rangaista ryhmän toimintaan osallistumisesta, koska rikokseen sisältyvä tahallisuusvaatimus takaa sen. (HE 263/2014, 34.)

Hallituksen esityksen 263/2014 mukaan rangaistavuus edellyttää rahoittajalta sellaista tarkoitusta suoraan tai välillisesti tapahtuvassa varojen antamisessa tai keräämisessä, että kyseiset varat käytetään tai tullaan käyttämään kokonaan tai osittain ryhmän rikollisessa toiminnassa. Kaikenlaista omaisuutta, jolla on taloudellista arvoa, tarkoitetaan varoilla ja se voi olla aineellista tai aineetonta taikka irtainta tai kiinteää. Henkilön omien rahojen lahjoittaminen ryhmän käytössä olevalle tilille on varojen antamista ja esimerkiksi rahankeräyksen järjestäminen voi olla varojen keräämistä ryhmälle. Kun taas esimerkiksi ryhmän vähäarvoisten kannatustuotteiden hankkiminen yksittäisten henkilöiden taholta tapahtuvana ei ole lainkohdan mukaisesti rangaistavaa. (HE 263/2014, 34.)

Kyseessä olevan hallituksen esityksen mukaan ryhmän tärkeiden taloudellisten asioiden hoitaminen on esimerkiksi huolehtimista ryhmän rikolliseen toimintaan liittyvästä maksu- ja rahaliikenteestä. Kyseessä täytyy olla nimenomaan tärkeät taloudelliset asiat. Järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisena ei esityksen mukaan voida pitää ylipäättään kyseisen ryhmän jäsenen avustamista oikeudenkäynnissä, tavanomaisten oikeudellisten neuvojen antamista tai muuta tavanomaista oikeudellista avustamista. (HE 263/2014, 34-35.)

Järjestäytyneen rikollisryhmän rikollisten tavoitteiden saavuttamista muulla vakavuudeltaan näihin verrattavalla olennaisella tavalla aktiivisesti edistämällä osallistuu järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan hallituksen esityksen 263/2014 mukaan

esimerkiksi henkilön vartioidessa rikollisryhmän tiloja ja näin osallistuen ryhmän sellaiseen toimintaan, jonka tavoitteena on kyseessä olevassa säännöksessä tarkoitettujen rikosten tekeminen. Kyseessä olevan rikoksen tunnusmerkistöä ei kuitenkaan täyty pelkkä ryhmän kokouksiin osallistuminen. Osallistumisen tulee olla olennaista sekä aktiivista ja sen tulee kohdistua nimenomaan ryhmän rikolliseen toimintaan. Minkä lisäksi kyseinen toiminta on rangaistavaa vain tahallisenä. (HE 263/2014, 35.)

Järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistuminen on lähtökohtaisesti aina etäämmällä itse rikoksesta kuin avunanto. Osallistumisrikoksessa rangaistavuus ulottuu menettelyyn, joka ei vielä ole avunantona rangaistavaa. Osallistumisessa ei ole kysymys osallisuudesta yksittäisen rikoksen toteuttamiseen vaan osallistumisesta toimintaan, jonka tavoitteena on rikoksen tekeminen. Rikoksena järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistuminen edellyttää tahallisuutta. Henkilön tulee näin ollen olla selvillä siitä, että hänen osallistuminen merkitsee osallistumista juuri sellaiseen toimintaan, jossa tavoitteena on tehdä nyt kyseessä olevassa säännöksessä tarkoitettu rikos tai rikoksia, tavoitteen kannalta osallistumisensa merkityksestä ja siitä, että toiminta on järjestäytyneen rikollisryhmän määritelmän täyttämää toimintaa. (HE 263/2014, 36-37.)

7 OIKEUSKÄYTÄNTÖ AMPUMA-ASELUVAT

7.1 Helsingin HaO 2011:1252

Helsingin hallinto-oikeuden vuonna 2011 lokakuussa annetussa ratkaisussa poliisilaitos on ampuma-aselain (1/1998) 67 pykälän 2 momentin 4 kohdan perusteella peruuttanut henkilön aseluvat. Henkilö on ollut rikoksesta epäiltynä alkoholirikokseen, jossa moottoripyöräjengin kerhotiloissa oli myyty luvatta alkoholia, tupakkaa ja nuuskaa. Tämän lisäksi henkilö oli Keskusrikospoliisin tietojen mukaan jäsen moottoripyöräjengissä, joka oli Keskusrikospoliisin luokittelun mukaan rikollinen moottoripyöräjengi.

7.1.1 Valituksessa esitetyt vaatimukset ja perusteet

Valituksessa vaaditaan, että poliisilaitoksen päätös on kumottava.

Valittaja kiistää syyllistyneensä päätöksessä mainittuun alkoholirikokseen, minkä lisäksi valittajaa ei ole hänen mukaansa kuultu asian johdosta.

Valittaja kiistää kuuluvansa mihinkään rikolliseen moottoripyöräjengiin tai muuhunkaan jengiin. Hänen mukaansa Keskusrikospoliisin tietoja siitä, että valittaja kuuluisi rikolliseen moottoripyöräjengiin ei ole esitetty hänelle mitenkään, joten hän ei ole myöskään näin voinut lausua asiasta mitään. Perustelujen mukaan kokoontumis- ja yhdistymisvapaus taas on Suomen perustuslaissa sen sijaan mainittu jokaiselle kuuluvina perusoikeuksina.

Valituksessa esitettyjen perusteiden mukaan valittajan harrastaa ammuntaa ja ampuma-aselupa on hänelle tarpeellinen. Valittajan mukaan hän täyttää edelleen ampuma-aselain 45 pykälässä mainitut edellytykset. Ampuma-aselain (1/1998) 67 pykälän mukaiset ampuma-

aseluvan peruuttamisen edellytykset eivät hänen mielestään täyty ja näillä perusteilla poliisi on menetellyt asiassa virheellisesti.

Valituksen kyseessä olevassa ampuma-aselupapäätöksessä ei ole valittajan mukaan lainkaan kuvattu tai kerrottu, sitä miten tiedoksi väitetty olisi Keskusrikospoliisista saatu ja keneltä sekä missä muodossa. Oikeusturvan kannalta valittaja katsoo menettelytavan olevan puutteellinen.

7.1.2 Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut

Hallinto-oikeus hylkää valituksen.

Hallinto-oikeuden perusteluissa todetaan, että valittaja on poliisin tutkintailmoituksen mukaan yhdessä muiden tutkintailmoituksessa mainittujen moottoripyöräjengiin kuuluvien henkilöiden ohella epäilty olevan osallisena luvattomassa alkoholin, tupakan ja nuuskan myynissä, jonka esitutkinta on lopetettu kustannusperusteella Helsingin syyttäjänviraston päätöksellä.

Keskusrikospoliisin lausunnon mukaan valittaja on Keskusrikospoliisin tietojen mukaan jäsen kansainvälisen rikollisryhmän Suomen alajaostossa, joka Keskusrikospoliisissa on luokiteltu järjestäytyneeksi rikollisryhmäksi. Tämän lisäksi valittaja on lausunnon mukaan osallistunut juhliin, joihin on osallistunut muiden järjestäytyneiden rikollisryhmien jäseniä ja henkilöitä, jotka ovat syyllistyneet vakaviin rikoksiin, muun muassa törkeisiin huumausainerikoksiin. Lausunnon mukaan ainoastaan jengien lähipiiriin kuuluvat henkilöt voivat osallistua kyseisiin juhliin.

Hallinto-oikeuden mukaan asiassa ei ole syytä epäillä poliisilaitoksen päätöksen perusteluihin ja Keskusrikospoliisin lausuntoon kirjattujen tietojen luotettavuutta. Hallinto-oikeus katsoo, että kuuluminen puheena olevaan ryhmään on omiaan johtamaan tilanteisiin, joihin saattaa liittyä vakava ampuma-aseiden väärinkäytön ja niiden vääriin käsiin joutumisen vaara. Asiaa kokonaisuutena arvioitaessa valittajan menettely on hallinto-oikeuden mielestä osoittanut, että häntä on hänen elämäntapansa ja lähipiirin perusteella pidettävä ampuma-aseilaisa tarkoitettuun tavoin sopimattomana pitämään hallussa ampuma-aseita.

Hallinto-oikeus katsoo myös, että asiakirjojen perusteella valittajaa on kuultu asiassa pyytämällä häneltä kirjallinen selitys tapahtuneesta, ampuma-asekisteristä saatujen tietojen oikeellisuudesta, ampuma-aseluvan tarpeellisuudesta sekä sen peruuttamismahdollisuudesta ja hänen ampuma-aselain (1/1998) 45 pykälän mukaisesta soveltuvuudestaan pitää hallussaan ampuma-aseita. Hallinto-oikeus katsoo, että asiassa ei ole tapahtunut sen käsittelemiseen vaikuttavaa menettelyvirhettä.

7.1.4 KHO 2011:3481

Valittaja on pyytänyt lupaa valittaa hallinto-oikeuden päätöksestä ja vaatinut, että korkein hallinto-oikeus palauttaa asian hallinto-oikeuteen suulliseen käsittelyyn tai suullinen käsittely tulee järjestää korkeimmassa oikeudessa ja hallinto-oikeuden ja poliisilaitoksen päätökset on muutettava siten, että valittajan ase, patruunat ja hallussapitolupa määrätään palautettavaksi. Valittaja on uudistanut asiassa aiemmin esittämänsä. Korkein hallinto-oikeus on myöntänyt valitusluvan ja tutkinut asian.

Korkein hallinto-oikeus antanut ratkaisunsa asiassa joulukuussa 2012. Korkein hallinto-oikeus hylkää vaatimuksen suullisen käsittelyn toimittamisesta ja valituksen. Hallinto-oikeuden lopputulosta ei muuteta. Valittajan vaatimus oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta myös hylätään.

Korkeimman hallinto-oikeuden mukaan, kun asiassa otetaan huomioon valittajan peruste, jolla hän on pyytänyt suullisen käsittelyn toimittamista, selvitys, jota hän on ilmoittanut siinä esittävänsä, sekä asiakirjoista saatava selvitys, suullisen käsittelyn toimittaminen ei ole tarpeen asian selvittämiseksi.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisun perustelujen mukaan valittajan ampuma-aseiden hallussapitoon oikeuttavia lupia ei ole peruutettu ampuma-aselain (1/1998) 67 pykälän 2 momentin 1 kohdan perusteella, että hän olisi syylistynyt rikokseen. Asiassa ei näin ollen ole merkitystä sillä seikalla, että valittajaa ei ole syytetty tai tuomittu rikoksesta.

Ratkaisun perustelujen mukaan asiassa saadun selvityksen perusteella poliisilaitos on voinut katsoa, että kyseessä oleva moottoripyöräkerho kuuluu rikolliseksi luokiteltuun järjestöön. Valittajan on havaittu käyttäneen kyseisen moottoripyöräkerhon tunnusliivejä, mitä valittaja ei ole kiistänyt. Poliisilaitos on voinut katsoa valittajan oman käyttäytymisen perusteella sekä ottaen huomioon kyseisten kerhojen toimintaan liittyvät poliisin tiedossa olevat säännöt, että valittaja on moottoripyöräkerhon jäsen tai muutoin osallistuu sen toimintaan kiinteästi.

Korkeimman hallinto-oikeuden mukaan ottaen huomioon kyseessä olevaan moottoripyöräkerhoon liittyvistä seikoista saatu selvitys, osoittaa kyseisen kerhon jäsenyys tai sen toimintaan osallistuminen sellaista ampuma-aselain (1/1998) 67 pykälän 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettua elämäntapaa tai käyttäytymistä, jonka takia valittajaa on pidettävä sopimattomana hankkimaan tai pitämään hallussaan ampuma-aseita. Korkeimman hallinto-oikeuden mukaan toiminta rekisteröimättömien yhdistysten muodossa kuuluu myös yhdistymisvapauden piiriin, mutta järjestäytyneeseen rikollisryhmään kuulumisessa ei ole kysymys perustuslain 13 pykälässä turvattun yhdistymisvapauden käyttämisestä. Poliisilaitoksen päätöstä ei myöskään voida asiassa esitetyillä perusteilla pitää perustuslain 6 pykälän vastaisena.

Ennen poliisilaitoksen päätöksen tekemistä valittajaa on kuultu hallinto-oikeuden päätöksessä mainitulla tavalla ja valittaja on antanut kirjallisen vastauksen selityspyyntöön, joten asiassa ei ole tapahtunut käsittelemiseen vaikuttavaa menettelyvirhettä.

Edellä mainitun vuoksi ja huomioon otettaessa korkeimmassa hallinto-oikeudessa esitetyt vaatimukset sekä asiassa saatu selvitys, hallinto-oikeuden päätöksen muuttamiseen ei ole perusteita.

7.2 Helsingin HaO 2012:0070

Helsingin hallinto-oikeuden vuonna 2012 tammikuussa antamassa ratkaisussa poliisilaitos on ampuma-aselain (1/1998) 67 pykälän 2 momentin 4 kohdan perusteella peruuttanut henkilön ampuma-aseluvat, koska henkilön on epäilty syyllistyneen huumausainerikokseen. Keskusrikospoliisin tietojen mukaan henkilö on kuulunut moottoripyöräjengiin, joka Keskusrikospoliisissa on luokiteltu rikolliseksi moottoripyöräjengiksi. Henkilö ei enää asian ratkaisun aikoihin ole kuulunut kyseiseen jengiin, mutta hänellä on jatkuvasti yhteyksiä sellaisiin henkilöihin, joiden taustasta löytyy huumausaine- ja kiristysrikoksia. Tämän vuoksi poliisilaitoksen päätöksen mukaan henkilö ei täytä ampuma-aselain (1/1998) 45 pykälän mukaisia edellytyksiä sopivasta elämäntavasta.

7.2.1 Valituksessa esitetyt vaatimukset ja perusteet

Valituksessa vaaditaan, että poliisilaitoksen päätös on kumottava.

Valittajan mukaan väitettyyn huumausainerikosepäilyyn ei ole ollut aihetta, eikä valittajaa ole kuulusteltu huumausainerikosepäilystä.

Valittajan mielestä poliisi on kehitellyt päätökseen lisäperusteen, koska tietää toimivansa lainvastaisesti, johon valittajaa ei myöskään ole edes kuultu. Valittajan mielestä tältä osin poliisi rikkoo ilmiselvästi hallinnon lainalaisuuteen kuuluvaa kuulemisperiaatetta.

Valittajan mukaan hän ei kuulu mihinkään rikolliseksi luokiteltavaan jengiin, eikä hän ole syyllistynyt muutoksenhaun kohteena olevassa päätöksessä väitettyihin huumausaine- tai kiristysrikoksiin.

Valittajan mukaan asiassa ei ole olemassa mitään sellaista selvitystä, joka osoittaa, että valittaja vaarantaisi ampuma-aselain tarkoittamalla tavalla oman tai toisten turvallisuuden, minkä vuoksi häntä voitaisiin pitää sopimattoman pitämään hallussaan ampuma-aseita tai muita sellaisia. Valittaja on myös toiminut moitteettomasti järjestyksenvalvojan tehtävissä siihen asti, kunnes poliisi on näillä keksimillään perusteilla sen evännyt.

7.2.2 Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut

Hallinto-oikeus on hylännyt valituksen.

Hallinto-oikeuden perustelujen mukaan asiakirjojen mukaan poliisilaitos on kuullut valittajaa asiassa. Valittaja on antanut kirjallisen vastauksen asiassa poliisilaitokselle, mutta tässä vaiheessa häntä ei ole kuultu hänen kuulumisestaan moottoripyöräjengiin tai yhteyksistään sellaisiin henkilöihin, joilla on taustallaan huumausaine- ja kiristysrikoksia. Hallinto-oikeuden mukaan, koska valittajalla on kuitenkin ollut mahdollisuus lausua myös tästä asiasta hallinto-oikeudelle, ei asiassa ole tapahtunut sellaista kuulemispuutetta, jonka vuoksi olisi kumottava valituksenalainen päätös. Poliisin rikosilmoituksen mukaan valittajan on kahden muun henkilön kanssa, joista yhdellä oli ollut vaatteissaan rikollisjärjestöiksi epäiltyjen jengien tunnuksia, epäilty syyllistyneen huumausainerikokseen.

Edellä mainitun lisäksi poliisi on perustellut valituksenalaista päätöstä Keskusrikospoliisin tiedoilla, joiden mukaan valittaja on kuulunut moottoripyöräjengiin, jonka Keskusrikospoliisi on luokitellut rikolliseksi moottoripyöräjengiksi. Valittaja ei enää kuulu kyseiseen jengiin, mutta hänellä on jatkuvasti yhteyksiä henkilöihin, joilla on taustallaan muun muassa huumausaine- ja kiristysrikoksia, jolloin ei täyty ampuma-aseain 45 pykälän edellytykset sopivasta elämäntavasta. Hallinto-oikeudelle on toimitettu Keskusrikospoliisin saman sisältöinen lausunto.

Hallinto-oikeuden mukaan asiassa ei ole syytä epäillä poliisilaitoksen päätökseen perustelujen ja Keskusrikospoliisin lausunnon tietojen luotettavuutta. Valittajan aiempi kuuluminen rikolliseen moottoripyöräjengiin ja yhteydenpito sellaisiin henkilöihin joilla on taustallaan muun muassa huumausaine- ja kiristysrikoksia, on hallinto-oikeuden mukaan omiaan johtamaan tilanteisiin, joihin saattaa liittyä vakava ampuma-aseiden väärinkäytön ja niiden vääriin käsiin joutumisen vaara. Tämän lisäksi valittaja on poliisin toimesta nähty liikkuvan henkilön kanssa, jolla on ollut vaatteissaan rikollisjärjestöiksi epäiltyjen jengien tunnuksia. Tätä valittaja ei myöskään ole kiistänyt. Kokonaisuutena arvioitaessa hallinto-oikeus katsoo valittajan menettelyn osoittaneen, että häntä on hänen elämäntapansa ja lähipiirinsä perusteella pidettävä sopimattomana pitämään hallussaan ampuma-aseita. Poliisilaitoksella on näin ollen ollut perusteet peruuttaa valittajan ampuma-aseluvat.

7.3 Helsingin HaO 2012:0071

Helsingin hallinto-oikeuden vuonna 2012 tammikuussa antamassa ratkaisussa poliisilaitos on ampuma-aseain (1/1998) 67 pykälän 2 momentin 4 kohdan perusteella peruuttanut henkilön ampuma-aseluvat, koska päätöksen perustelujen mukaan on ollut syytä olettaa, että henkilö vaarantaa tietyn moottoripyöräkerhon juhlien yleistä järjestystä ja turvallisuutta.

7.3.1 Valituksessa esitetyt vaatimukset ja perusteet

Valituksessa vaaditaan, että poliisilaitoksen päätös on kumottava.

Valittajan mukaan poliisilaitoksen päätökselle ei ole mitään tosiasiallisia perusteita. Valittajan mukaan päätöksessä ei ole huomioita lainkaan hänen kertomaansa.

Valituksen mukaan valittaja on ollut luvallisesti autossa rauhallisena, selvänä ja matkalla iltaa viettämään kaupunkiin, kun poliisi on pysäyttänyt kyseisen auton. Poliisi on havainnut valittajalla mukana olleen veitsen, jota hän oli viemässä kaverilleen ja ottanut sen poliisiin haltuun. Edellä mainitun tapahtuman johdosta poliisi on peruuttanut valittajan mukaan hänen ampuma-aselupansa.

7.3.2 Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut

Hallinto-oikeus on kumonnut valituksenalaisen päätöksen.

Poliisilaitoksen päätöksen perusteluissa todetaan, että valittaja on ollut osallisena poliisin tutkintailmoituksessa muussa tutkinnassa ja poliisilakiperusteisessa kiinniotossa. Edellä mainitun ilmoituksen mukaan henkilöautosta, jossa valittaja on ollut matkustajana, valittajan hallusta on poliisin haltuun otettu taisteluveitsi. Valittaja on kiistänyt olleensa menossa tietyn moottoripyöräjengin juhliin, mutta tutkintailmoituksen mukaan poliisilla on tapahtumahetkellä ollut syytä olettaa, että valittaja vaarantaa kyseessä olevien juhlien yleistä järjestystä.

Keskusrikospoliisin asiassa antaman lausunnon mukaan valittajalla on heidän tietojen mukaan yhteyksiä henkilöihin, jotka kuuluvat Keskusrikospoliisin järjestäytyneiksi rikollisryhmiksi luokittelemiin ryhmiin.

Keskusrikospoliisin lausunnossa mainituilla seikoilla ei ole perusteltu valittajan ampuma-aselupien peruuttamista valituksenalaisessa päätöksessä, joten hallinto-oikeus on tutkinut vain, onko poliisilaitos voinut peruuttaa valittajan ampuma-aseluvat valituksenalaisessa päätöksessä esitettyjen seikkojen nojalla. Hallinto-oikeuden ratkaisun perusteluissa todetaan, että asiassa saadun selvityksen mukaan valittaja on pitänyt yksityiskäytössä olevassa kulkuneuvossa matkustaessaan hallussaan taisteluveistä. Kyseisen tapahtuman perusteella asiassa ei kuitenkaan ilmene, että valittaja olisi käyttäytymisellään tai elämäntavallaan vaarantanut omaa tai toisen turvallisuutta. Näin ollen hallinto-oikeus katsoo, että poliisilaitos ei olisi peruuttamispäätöksessään esitetyillä perusteilla voinut peruuttaa valittajan ampuma-aselupia ja ottaa hänen ampuma-aseitaan poliisilaitoksen haltuun. Hallinto-oikeuden mukaan poliisilaitoksen päätös on näin ollen virheellinen ja se on kumottava.

7.4 Helsingin HaO 2013:0390

Helsingin hallinto-oikeuden vuonna 2013 maaliskuussa antamassa ratkaisussa poliisilaitos on peruuttanut valittajan ampuma-aseluvat ampuma-aselain (1/1998) 67 pykälän 2 momentin ja 4 kohdan perusteella. Keskusrikospoliisin tietojen mukaan valittaja on jäsen Keskusrikospoliisin järjestäytyneeksi rikollisjärjestöksi luokittelemassa järjestössä. Valittajaa on epäilty osallisuudesta luvattomaan alkoholin, tupakan ja nuuskan myyntiin.

7.4.1 Valituksessa esitetyt vaatimukset ja perusteet

Valituksessa vaaditaan, että poliisilaitoksen päätös on kumottava.

Valittaja kiistää kuuluvansa mihinkään rikolliseen ryhmään ja kyseessä olevia Keskusrikospoliisin tietoja ei ole esitetty valittajalle, jolloin hän ei ole voinut lausua niistä mitään. Valittaja vaatii, että väite kuulumisesta rikollisjärjestöön todennetaan. Valittaja haluaa tietää, mihin nimenomaiseen lainkohtaan tai lainvoimaiseen tuomioon väite hänen kuulumisestaan rikollisjärjestöön perustuu. Viranomaisen väittäessä jonkun ryhmän tai kerhon olevan rikollisjärjestö, tulisi tämän väitteen valituksen mukaan perustua tuomioistuimessa tuomiolla todettuun seikkaan. Ampuma-aseilaisa tai muussakaan laissa ei ole määritelmää tai mainintaa päätöksen perusteeksi otetusta kuulumisesta mihinkään ryhmään. Valituksessa todetaan vielä, että Suomen perustuslaissa on säädetty jokaiselle kuuluvista perusoikeuksista, joihin kuuluu kokoontumis- ja yhdistymisvapaus.

Valituksen mukaan moottoripyöräkerhoa, johon valittaja kuuluu, ei ole missään todettu rikolliseksi järjestöksi. Valittaja kiistää myös syyllistyneensä poliisin päätöksessä mainittuun alkoholirikokseen. Ampuma-aselupa on valittajalle tarpeellinen ja tärkeä.

Valituksen mukaan valittaja täyttää ampuma-aselain (1/1998) 45 pykälässä mainitut edellytykset ampuma-aseluvan haltijalle. Näin ollen ampuma-aseluvan peruuttamisen edellytykset eivät täyty valittajan kohdalla.

Valittajan mukaan poliisin tekemät päätökset on perustuttava lakiin. Poliisin päätöksessä ei ole kuvattu tai kerrottu sitä, miten tiedoksi väitetty olisi Keskusrikospoliisista saatu ja keneltä ja missä muodossa. Oikeusturvan kannalta menettelytapa on puutteellinen.

7.4.2 Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut

Hallinto-oikeus hylkää valituksen.

Hallinto-oikeus on ratkaisussaan viitannut hallituksen esityksessä 183/1997 ampuma-aselain (1/1998) 67 pykälän 2 momentin yksityiskohtaisiin perusteluihin.

Keskusrikospoliisin lausunnon mukaan valittaja on Keskusrikospoliisin tietojen mukaan jäsen kansainvälisen rikollisryhmän Suomen alaosastossa, jonka Keskusrikospoliisi on luokitellut järjestäytyneeksi rikollisryhmäksi. Lisäksi lausunnon mukaan valittaja on osallistunut juhliin, joihin on osallistunut muiden järjestäytyneiden rikollisryhmien jäseniä ja henkilöitä, jotka ovat syyllistyneet vakaviin rikoksiin, muun muassa törkeisiin huumausainerikoksiin. Kyseisiin juhliin voivat osallistua vain jengien lähipiiriin kuuluvat henkilöt.

Valittajan ampuma-aseiden hallussapitoon oikeuttavia lupia ei ole peruutettu ampuma-aselain (1/1998) 67 pykälän 2 momentin 1 kohdan nojalla sen vuoksi, että valittaja olisi

syyllystynyt rikokseen, vaan syynä kyseiseen toimenpiteeseen on ollut jäsenyys järjestäytyneessä rikollisryhmässä. Poliisilaitoksen päätöksen tai Keskusrikospoliisin lausunnon perusteluihin kirjattujen tietojen luotettavuutta ei ole hallinto-oikeuden mukaan syytä epäillä. Poliisilaitoksen asiassa saadun selvityksen perusteella se on voinut katsoa valittajan kuuluvan moottoripyöräkerhoon, joka kuuluu rikolliseen järjestöön. Näin ollen poliisilaitos on voinut katsoa valittajan oman käyttäytymisen ja kertoman perusteella sekä ottaen huomioon kerhojen toimintaan liittyvät poliisin tiedossa olevat säännöt, että valittaja on moottoripyöräkerhon jäsen tai muutoin osallistuu sen toimintaan kiinteästi.

Kun otetaan huomioon kyseessä olevaan moottoripyöräkerhoon liittyvistä seikoista saatu selvitys, kerhon jäsenyys tai sen toimintaan osallistuminen osoittaa sellaista ampumasekelain (1/1998) 67 pykälän 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettua elämäntapaa tai käyttäytymistä, jonka vuoksi valittajaa on pidettävä sopimattoman hankkimaan tai pitämään hallussa ampumaseita. Yhdistymisvapauden piiriin kuuluu myös toiminta rekisteröimättömien yhdistysten muodossa. Järjestäytyneeseen rikollisryhmään kuulumisessa ei kuitenkaan ole kysymys perustuslain (731/1999) 13 pykälässä turvatun yhdistymisvapauden käyttämisestä.

7.5 Helsingin HaO 2016:1163

Helsingin hallinto-oikeuden vuonna 2016 marraskuussa antamassa ratkaisussa poliisilaitos on peruuttanut valittajan aseluvan ampumasekelain (1/1998) 67 pykälän 2 momentin 4 kohdan perusteella, koska valittaja kuuluu moottoripyöräkerhoon, jonka säännöt, toimintatavat sekä kerhon toimintaan liittyvät rikokset ilmentävät kerhon jäsenten omaa ja toisten turvallisuutta vaarantavaa elämäntapaa tai käyttäytymistä. Kyseinen tieto perustuu Keskusrikospoliisin antamaan lausuntoon sekä hovioikeuden antamaan tuomioon. Kyseiseen moottoripyöräkerhoon kuuluminen on omiaan johtamaan tilanteisiin, joihin liittyy vakava ampumaseiden väärinkäytön ja niiden vääriin käsiin joutumisen vaara.

7.5.1 Valituksessa esitetyt vaatimukset ja perusteet

Valituksessa vaaditaan, että poliisilaitoksen päätös on kumottava.

Valituksen mukaan valittaja ei kuulu kyseessä olevaan moottoripyöräkerhoon, mistä hän on ilmoittanut kirjallisesti poliisille jo ennen valituksenalaista päätöstä.

Valittajan mukaan valituksenalaisessa päätöksessä ei ole huomioitu hänen poliisille toimittamaansa lausumaa. Samoin valittajan mukaan häntä ei ole kuultu Keskusrikospoliisin asiassa antamasta lausunnosta ennen valituksenalaista päätöstä. Valituksen mukaan valituksenalainen päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä eikä se ole perustunut tosiasioihin. Näin ollen kysymys on ollut viranomaisen virheestä.

7.5.2 Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut

Hallinto-oikeus hylkää valituksen.

Väitetyn kuulemisvirheen osalta hallinto-oikeus toteaa, että valittajaa on kuultu poliisilaitoksen päätöspäivänä puhelimitse ampuma-aseluvan peruuttamisasiassa ja hallinto-oikeus on toimittanut Keskusrikospoliisin antaman lausunnon valittajalle tiedoksi.

Hallinto-oikeuden mukaan valittajalla on ollut mahdollisuus lausua Keskusrikospoliisin lausunnosta hallinto-oikeudelle antamissaan selvityksissä. Hallinto-oikeus katsoo, ettei asiassa ole tapahtunut menettelyvirhettä.

Hallinto-oikeus on ratkaisussaan viitannut ampuma-aselakia (1/1998) koskevaan hallituksen esityksen 183/1997 67 pykälän 2 momenttia koskeviin yksityiskohtaisiin perusteluihin, ampuma-aselain (1/1998) 29 pykälän 3 momentin 4 kohdan perusteluihin sekä ampuma-aselain (1/1998) 18 pykälän 2 momentin perusteluihin.

Keskusrikospoliisin asiassa antaman lausunnon mukaan valittaja on kuulunut 90-luvulta alkaen moottoripyöräjengiin, joka Keskusrikospoliisissa luokitellaan rikolliseksi moottoripyöräjengiksi. Asiassa on esitetty myös käräjäoikeuden tuomio ja hovioikeuden tuomio asiakokonaisuudesta, jossa valittaja on ollut syytettynä järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisesta ja ampuma-aserikoksesta. Valittaja on kiistänyt syytteet. Valittajaan kohdistuneet syytteet on hylätty käräjäoikeudessa, eikä hovioikeus ole muuttanut käräjäoikeuden tuomiota. Kyseisestä asiakokonaisuudesta on kuitenkin annettu tuomioita useille muille henkilöille muun muassa ampuma-aserikoksista, väkivaltarikoksista ja huumausainerikoksista.

Asiassa on selvitetty, että valittaja on kuulunut moottoripyöräkerhoon, eikä hän tätä kiistä.

Hallinto-oikeuden mukaan valittaja on kuulunut rikollisjengiksi luokiteltavaan moottoripyöräjengiin. Tämä kuuluminen kyseiseen ryhmään on omiaan johtamaan tilanteisiin, joihin saattaa liittyä ampuma-aseiden väärin käsiin joutumisen sekä vakava niiden väärinkäytön vaara. Valittajan pitkäaikaisella kuulumisella nyt kyseessä olevaan ryhmään ainakin vuoteen 2013 saakka on edelleen merkitystä arvioitaessa hänen sopivuuttaan ampuma-aseiden hallussapitoon. Kenelläkään ei ole ehdotonta oikeutta ampuma-aseluvan saamiseen ampuma-aselakia koskevan hallituksen esityksen mukaan.

Hallinto-oikeuden mielestä poliisilaitos on valittajan käyttäytymisen ja elämäntavan perusteella voinut peruuttaa valittajan ampuma-aseluvan ampuma-aselain (1/1998) 67 pykälän 2 momentin 4 kohdan perusteella ja näin ollen poliisilaitos on toiminut harkintavaltansa rajoissa.

7.6 Hämeenlinnan HaO 2017:0304

Hämeenlinnan hallinto-oikeuden vuonna 2017 heinäkuussa antamassa ratkaisussa poliisilaitos oli peruuttanut valittajan aseenkäsittelyluvan ampuma-aselain (1/1998) 29 pykälän 3 momentin 4 kohdan perusteella. Poliisilaitoksen päätöksen mukaan luvanhaltijaa

oli hänen elämäntapansa ja käyttäytymisensä takia pidettävä sopimattomana pitämään hallussaan aseita, aseiden osia tai erityisen vaarallisia ammuksia.

Poliisilaitoksen päätöksen liitteenä olleen keskusrikospoliisin lausunnon mukaan valittajan aviopuoliso oli jäsen moottoripyöräkerhossa, jonka keskusrikospoliisi on luokitellut rikolliseksi moottoripyöräjengiksi. Päätöksen mukaan se, että valittajan lähipiiriin kuuluu rikosten tekemistä varten järjestäytyneen ryhmän jäsen, aiheuttaa huomattavan riskin siitä, että ampuma-ase tai -tarvike päätyy esimerkiksi rikoksen tai painostuksen kautta väärin käsiin. Painostuksen syntymiseen on olemassa kohonnut riski samassa taloudessa asuvien, erityisesti aviopuolisoiden kesken. Sille, että luvanhaltija katsotaan olevan sopimaton ampuma-aselain mukaisen luvan haltijaksi ei edellytä sitä, että luvanhaltija itse kuuluisi rikollista toimintaa varten järjestäytyneeseen organisaatioon.

Päätöksen mukaan valittajalla on aseenkäsittelyluvan haltijana luvallisesti pääsy erittäin vaarallisiksi luokiteltaviin ampumatarvikkeisiin työpaikkansa kautta.

Poliisilaitoksen päätöksen mukaan valittajalta saadun selvityksen mukaan hänen aviopuolisonsa kuuluu kyseessä olevaan moottoripyöräkerhoon. Valittaja on myöntänyt, että hän on liikkunut kyseisen moottoripyöräkerhon kerhotilojen ulkopuolella ja saattanut vieraila sen lähistöllä. Valittaja on myös yrittäjyyden kautta työnantaja aviopuolisolleen ja heillä on taloudellinen yhteys kyseisen yrityksen kautta. Valittajalla on pääsy muun muassa sotilastarvikkeisiin. Luvan peruuttamisen ei voida katsoa olevan olosuhteisiin nähden kohtuutonta.

7.6.1 Valituksessa esitetyt vaatimukset ja perusteet

Valituksen mukaan poliisilaitoksen päätös aseenkäsittelyluvan peruuttamisesta pitää kumota.

Valittajan mukaan poliisilaitos on perusteettomasti peruuttanut aseenkäsittelyluvan ja päätöksessä on virheellisesti arvioitu ampuma-aselain (1/1998) 29 pykälän 3 momentin 4 kohtaa ja katsottu väärin perustein, että valittaja on turvallisuutta vaarantavan elämäntapansa tai käyttäytymisensä vuoksi sopimaton luvanhaltija.

Valituksen perusteluiden mukaan valittajalle on myönnetty aseenkäsittelylupa, jotta hän pystyy käsittelemään ja valmistamaan työpaikallaan tehtaana tuotantolinjalla yhtiön tuotetta, joka määritellään ampuma-aseeksi.

Valituksen mukaan valittaja ei omista tai pidä hallussaan ampuma-aseita, eikä ole niiden kanssa tekemisissä muutoin kuin työpaikallaan työnantajan määräämässä paikassa. Valittajalla ei ole rikollista taustaa, eikä hänen terveydentilassaan tai elämäntavassaan ole mitään sellaista, jonka vuoksi häntä voitaisiin pitää sopimattomana käsittelemään ampuma-aseita.

Valittajan mielestä keskusrikospoliisi ei ole viranomainen, jonka kannanotolle tulisi sellaisenaan antaa ratkaisevaa merkitystä minkään ryhmittymän luokittelemisesta rikolliseksi. Valittaja tai hänen aviopuolisonsa eivät ole osallistuneet mihinkään sellaiseen toimintaan, jota voidaan pitää järjestäytyneen rikollisryhmän toimintana. Valittajalla tai hänen aviopuolisollaan ei ole rikosrekisterimerkintöjä. Valituksen mukaan ei myöskään ole perusteltua epäillä valittajaa painostettavan toimimaan kyseisen moottoripyöräkerhon etujen mukaisesti ja pelkkä epäily siitä ei ole riittävää täyttämään ampuma-aselain sopimattomuuskriteeriä. Valituksen mukaan avioliitto ei aiheuta tässä tapauksessa tosiasiallista riskiä aseturvallisuudelle ja perusteita aseenkäsittelyluvan peruuttamiselle ei ole. Peruuttaminen olisi kohtuutonta, koska se estäisi valittajaa tekemästä ansiotyötä, josta hän on saanut pääasiallisen elantonsa jo kymmenen vuoden ajan.

7.6.2 Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut

Hallinto-oikeus hylkää valituksen.

Valituksenalainen päätös perustuu valittajan elämäntapaa ja käyttäytymistä koskevien seikkojen kokonaisarviointiin ja poliisilaitoksen tekemään johtopäätökseen siitä, että valittajaa on pidettävä elämäntapansa ja käyttäytymisensä vuoksi ampuma-aselain (1/1998) 29 pykälän 3 momentin 4 kohdassa tarkoitettulla tavalla sopimattomana käsittelemään ampuma-aseita, aseiden osia, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia.

Asiassa annetun selvityksen perusteella on riidatonta, että valittajan aviopuoliso kuuluu keskusrikospoliisin rikolliseksi moottoripyöräjengiksi luokittelemaan moottoripyöräkerhoon ja että hän toimii myös edustajana yrityksessä, jonka toimitusjohtaja valittaja on. Tämän lisäksi riidatonta on, että valittaja on liikkunut kyseessä olevan moottoripyöräkerhon kerhotilojen ulkopuolella ja ollut vieraana kerhotiloissa järjestetyissä juhlissa. Valittajan aviomies on tuomittu rikoksista ja on ollut epäiltynä/syytettynä väkivalta- ja ampuma-aserikoksista.

Ratkaisun perustelujen mukaan, jotta kyseinen lupa voidaan peruuttaa luvanhaltijan käyttäytymisen tai elämäntavan perusteella, tulee niiden olla luonteeltaan luvanhaltijan omaa tai toisen henkilön turvallisuutta vaarantavia. Poliisin käyttäessä harkintavaltaansa luvan peruuttamisessa vaaratilanteiden ennalta ehkäisemisen tarkoituksessa, ei turvallisuuden vaarantumisen välttämättä tarvitse ilmetä konkreettisenä tekona taikka vaaratilanteena. Valittajan väkivaltaisesta tai vaaralliseksi tulkittavasta käyttäytymisestä ei ole asiassa esitetty, joten asiassa arvioitavaksi tulee, onko valittajaa hänen elämäntapansa vuoksi pidettävä sopimattomana käsittelemään ampuma-aseita laissa tarkoitettulla tavalla.

Valittajan aviopuolison tutkittaviin väkivaltarikoksiin liittyviin tapahtumiin on ollut osallisena muitakin saman kyseessä olevan moottoripyöräkerhon jäseniä. Tämän lisäksi valittajan puoliso osallistuu myös valittajan liiketoimintaan. Näiden ja jo edellisissä kappaleissa mainituin liitännöin kyseessä olevaan moottoripyöräkerhoon valittajan yhteyttä kyseiseen kerhoon ei voida pitää pelkästään välillisenä ja ainoastaan avioliittoon perustuvana. Ottaen huomioon kaikki asiassa esitetty poliisilaitos on voinut pitää valittajan

elämäntapaa siinä määrin ongelmallisena, että siihen liittyy ampuma-aseen väärinkäytön vaara ja näin ollen valittajan elämäntapa osoittaa, että hän on ampuma-aseilla tarkoitettulla tavalla pidettävä sopimattomana käsittelemään ampuma-aseita, aseiden osia, patruunoita ja erityisen vaarallisia ammuksia.

Perustuslain (731/1999) 18 pykälässä säädetään oikeudesta työhön. Hallituksen esityksen 309/1993 mukaan mainittua oikeutta rajoittavat luonnollisesti eräät tosiseikat, minkä lisäksi siinä on todettu, että on olemassa voimassa runsaasti oikeudellisia rajoituksia. Myös säännöksessä oleva sanamuoto ”lain mukaan” viittaa mahdollisuuteen rajoittaa edellä mainitun säännöksen turvattua oikeutta lailla. Ampuma-aseilla säädettyjä käsittelyluvan edellytyksiä on pidettävä perustuslain (731/1999) 18 pykälän esitöissä tarkoitettuina säännöksessä turvattua oikeutta koskevin oikeudellisin rajoituksina. Valittajan luvan peruuttamista ei ole pidettävä olosuhteisiin nähden kohtuuttomana tai asian lopputulosta suhteellisuusperiaatteen vastaisena. Valituksenalaista päätöstä ei ole syytä muuttaa.

7.7 Itä-Suomen HaO 2019:0786

Itä-Suomen hallinto-oikeuden vuonna 2019 elokuussa antamassa ratkaisussa poliisilaitos oli peruuttanut valittajan ampuma-aseiden hallussapitoluvat ampuma-aselain (1/1998) 67 pykälän 4 kohdan perusteella.

Poliisilaitoksen päätöksen mukaan valittajan jäsenyys moottoripyöräkerhossa, jonka keskusrikospoliisi on luokitellut järjestäytyneeksi rikollisryhmäksi ja sen toimintaan osallistuminen osoittaa sellaista ampuma-aselain (1/1998) 67 pykälän 4 kohdassa tarkoitettua elämäntapaa tai käyttäytymistä, jonka vuoksi valittajaa on pidettävä sopimattoman hankkimaan tai pitämään hallussa ampuma-aseita.

Poliisilaitoksen päätöksessä todetaan, että valittajan kuuluminen kyseessä olevaan rikolliseen moottoripyöräkerhoon on riidatonta, joka perustuu poliisilaitoksen asiasta hankkimaan selvitykseen, keskusrikospoliisin lausuntoon asiasta sekä valittajan asiassa antamaan omaan lausumaan. Poliisilaitos on päätöksessään tuonut esille Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksiä, joissa on katsottu, että jäsenyys edellä mainittuihin rikollisiin ryhmiin osoittaa henkilön olevan sopimaton pitämään hallussaan ampuma-aseita tai toimimaan järjestyksenvalvojana.

7.7.1 Valituksessa esitetyt vaatimukset ja perusteet

Valituksessa vaaditaan, että poliisilaitoksen päätös tulee kumota.

Valittaja kiistää kuuluvansa mihinkään rikolliseen moottoripyöräjengiin tai mihinkään muuhunkaan jengiin. Asiassa kyseessä oleva moottoripyöräkerho ei ole rikollinen moottoripyöräjengi. Päätöksen perusteena olleita keskusrikospoliisin tietoja ei ole esitetty valittajalle millään lailla, joten valittaja ei ole niistä voinut lausua mitään.

Valituksen mukaan Suomen perustuslaissa (731/1999) on säädetty jokaiselle kuuluvista perusoikeuksista, joista yksi on kokoontumis- ja yhdistymisvapaus, mutta valituksen

mukaan laissa ei ole määritelmää tai mainintaa rikollisesta moottoripyöräjengistä. Valittaja täyttää mielestään ampuma-aselain (1/1998) 45 pykälässä mainitut edellytykset. Valituksen mukaan ampuma-aselain (1/1998) 67 pykälän 2 momentin 4 kohdan edellytykset luvan peruuttamiselle eivät valittajan osalta täyty ja poliisilaitos on menetellyt asiassa virheellisesti.

7.7.2 Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut

Hallinto-oikeus on ratkaisussaan kumonnut poliisilaitoksen päätöksen ja palautti asian poliisilaitokselle uudelleen käsiteltäväksi.

Hallinto-oikeus toteaa ratkaisussaan, että huomioon ottaen hallinto-oikeuden asiassa antama ratkaisu suullisen käsittelyn toimittaminen on hallintolainkäyttölain 38 pykälän 1 momentissa tarkoitetulla tavalla ilmeisen tarpeetonta.

Ratkaisussaan hallinto-oikeus toteaa, että poliisilaitos on antanut valituksen johdosta lausunnon, jonka liitteenä on toimitettu muun muassa keskusrikospoliisin lausunto asiassa valittajan jäsenyydestä rikollisessa moottoripyöräjengissä. Hallinto-oikeus on varannut valittajalle tilaisuuden vastineen antamiseen lausunnosta ja tilaisuuden tutustua lausunnon liitteinä toimitettuihin oikeudenkäyntiasiakirjoihin hallinto-oikeudessa. Ottaen huomioon asiassa annetun ratkaisun hallinto-oikeus katsoo, että sillä on käytettävissään asian käsittelyn kannalta merkitykselliset asiakirjat eikä selvityksen hankkimiseen ole aihetta enemmälti.

Hallinto-oikeuden ratkaisun perustelujen mukaan poliisilaitos on pyytänyt asian käsittelyn yhteydessä keskusrikospoliisilta lausunnon valittajan jäsenyydestä moottoripyöräkerhossa. Keskusrikospoliisi on antanut asiassa lausunnon ja poliisilaitos on varannut valittajalle tilaisuuden lausua ja tulla kuulluksi asiassa ennen ampuma-aseiden hallussapitolupien peruuttamista. Valittajalle toimitetussa lausuntopyynnössä on todettu, että keskusrikospoliisin lausunnon mukaan valittaja kuuluu kyseessä olevaan kansainväliseksi luokiteltuun rikolliseen moottoripyöräjengiin, mutta lausuntopyynnöstä ei ilmene, että poliisilaitos olisi lähettänyt keskusrikospoliisin antamaa lausuntoa valittajalle tiedoksi, eikä lausuntopyynnöstä ilmene, että valittajalle olisi varattu muutoin mahdollisuutta tutustua kyseiseen lausuntoon. Näin ollen valittajaa ei ole kuultu asiassa keskusrikospoliisin lausunnosta hallintolain (434/2003) 34 pykälän 1 momentin ja 36 pykälän edellyttämällä tavalla.

Edellä mainitun lisäksi hallinto-oikeuden ratkaisussa mainitaan, että poliisilaitoksen päätöksestä tai keskusrikospoliisin lausunnosta ei ilmene millaisiin havaintoihin valittajan kuuluminen kyseessä olevaan rikolliseen moottoripyöräjengiin perustuu ja poliisilaitoksen päätöksessä on lisäksi viitattu yleisellä tasolla hovioikeuden tuomioihin, joissa tietyn moottoripyöräjengin on todettu olevan vakavien rikosten tekemistä varten järjestäytyneet ryhmä ja korkeimman hallinto-oikeuden päätöksiin, joissa kuuluminen kyseisiin ryhmiin osoittaa henkilön sopimattomaksi pitämään hallussaan ampuma-aseita. Hallinto-oikeus toteaa, että poliisilaitoksen päätöksessä ei ole tarkemmin kuvattu nyt kyseessä olevan

moottoripyöräkerhon, johon valittajan kerrotaan kuuluvan, toimintaa tai asemaa suhteessa päätöksessään esille ottamien hovioikeuden tuomioissa tai korkeimman hallinto-oikeuden päätöksissä esille tuomiin kansainvälisiin rikollisiin moottoripyöräjengeihin. Poliisilaitoksen päätöksessä ei myöskään ole tarkemmin kuvattu niitä perusteita, joiden johdosta moottoripyöräkerhon, johon valittaja kuuluu, jäsenen katsotaan olevan sopimaton ampuma-aseiden haltijaksi.

Hallinto-oikeus katsoo, että poliisilaitoksen päätöstä ei ole perusteltu hallintolain (434/2003) 45 pykälän 1 momentin edellyttämällä tavalla, koska päätöksen perusteluista ei käy ilmi, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun. Näin ollen poliisilaitoksen päätös on kumottava tapahtuneiden menettelyvirheiden takia ja palautettava poliisilaitokselle uudelleen käsiteltäväksi.

7.8 Turun HaO 2011:0509

Turun hallinto-oikeuden vuonna 2011 elokuussa antamassa ratkaisussa poliisilaitos oli peruuttanut valittajan ampuma-aseen hallussapitoon oikeuttavat luvat ampuma-aselain (1/1998) 67 pykälän 2 momentin 4 kohdan perusteella, koska valittajaa oli omaa tai toisen turvallisuutta vaarantavan elämäntapansa ja käyttäytymisensä vuoksi pidettävä sopimattomana pitämään hallussaan ampuma-aseita.

7.8.1 Valituksessa esitetyt vaatimukset ja perusteet

Valituksen mukaan poliisilaitoksen päätös on kumottava.

Valittaja kertoo valituksessaan, että hän on joskus ollut tekemisissä tietyn moottoripyöräjengin jäsenten kanssa, mutta varsinaisena jäsenenä hän ei ole kyseisessä ryhmässä ollut, eikä enää ole tekemisissä kyseisen jengin jäsenten kanssa, eikä muiden moottoripyöräkerhojen jäsenten. Valituksen mukaan asiassa tulee ottaa huomioon myös se, että nyt kyseessä oleva moottoripyöräjengi on todettu vasta Turun hovioikeuden toukokuussa antamassa tuomiossa järjestäytyneen siten, että se täyttää vaatimukset vakavien rikosten tekemistä varten järjestäytyneestä ryhmästä. Valittaja ei ole ollut kyseisen ryhmän toiminnassa mukana enää edellä mainitun päätöksen antamisen jälkeen.

Valituksen mukaan pelkkä rikoksiin syyllistyneiden ihmisten tunteminen ei voi olla peruste aseluvan peruuttamiselle, mikäli aseluvan haltija ei muulla tavoin ole osoittautunut sopimattomaksi käsittelemään aseita. Valittajalla ei ole päihdeongelmaa, eikä häntä ole tuomittu väkivaltarikoksista tai muistakaan sellaisista teoista, jotka mahdollisesti osoittaisivat hän olevan sopimaton käsittelemään ampuma-aseita.

7.8.2 Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut

Hallinto-oikeus hylkää valituksen.

Keskusrikospoliisin antaman lausunnon mukaan valittaja on heidän tietojensa mukaan kunniajäsen kyseissä moottoripyöräjengissä, jonka keskusrikospoliisi on luokitellut rikolliseksi moottoripyöräjengiksi. Kyseinen moottoripyöräjengi on Turun hovioikeuden antaman tuomion mukaan katsottava järjestäytyneen siten, että se täyttää vaatimukset vakavien rikosten tekemistä varten järjestäytyneestä ryhmästä. Lausunnon mukaan valittaja on usein tavattu seurueista, joiden jäsenillä on taustallaan muun muassa huumausaine- ja kiristysrikoksia. Tämän lisäksi valittaja on vierailut tilaisuuksissa, joissa on läsnä ollut myös muiden rikolliseksi luokiteltujen kerhojen jäseniä.

Hallinto-oikeus toteaa ratkaisunsa perusteluissa, että valittaja on ilmoittanut olleensa lokamarraskuuhun 2008 asti kyseessä olevan moottoripyöräkerhon ”kunniahenkilö”. Poliisin tietojenkin mukaan valittaja on pyytänyt eroa kyseisestä ryhmästä, mutta tämän jälkeen keskusrikospoliisin mukaan valittajasta on tehty havaintoja toisen moottoripyöräjengin kerhotiloissa ja kyseiseen jengiin kuuluvien henkilöiden seurassa. Ottaen huomioon keskusrikospoliisin tekemät havainnot valittajasta ja se, että hänen irtautumisesta yhdestä moottoripyöräjengistä on kulunut vain vähän aikaa, poliisilaitos on voinut pitää päätöksensä tekohetkellä valittajaa sopimattomana pitämään hallussa tai hankkimaan ampuma-aseita ja aseiden osia.

7.9 Turun HaO 2019:0277

Turun hallinto-oikeuden vuonna 2019 lokakuussa antamassa ratkaisussa poliisilaitos oli ottanut valittajan ampuma-aseet ja ampuma-aseluvat väliaikaisesti poliisin haltuun ampuma-aselain (1/1998) 92 pykälän perusteella.

7.9.1 Valituksessa esitetyt vaatimukset ja perusteet

Valituksen mukaan poliisilaitoksen päätös on kumottava.

Valituksen mukaan haltuunotolle ei ole perusteita, koska valittaja ei ole käyttäytynyt millään lailla ampuma-aseluvan haltijalle sopimattomasti. Moottoripyöräkerho, josta tässä valituksessa on kyse, ei valituksen mukaan ole riidattomasti rikollista toimintaa varten järjestäytynyt ryhmä. Valittaja ei ole mainitun ryhmän jäsen ja pelkän keskusrikospoliisin luokittelun perusteella asiassa ei ole perusteita valittajan aselupien peruuttamiselle, eikä näin ollen myöskään aseiden väliaikaiselle haltuunotolle.

7.9.2 Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut

Hallinto-oikeus hylkää valituksen.

Hallinto-oikeuden ratkaisun perusteluissa mainitaan, että keskusrikospoliisin asiassa antaman lausunnon perusteella on syntynyt syy epäillä, että valittaja ei ole käyttäytymisensä perusteella sopiva ampuma-aseiden hallussapitoon. Kyseisen lausunnon mukaan valittaja on jäsen moottoripyöräkerhossa, joka on keskusrikospoliisin rikolliseksi moottoripyöräjengiksi luokitteleman moottoripyöräjengin alajengi. Kyseessä oleva

rikolliseksi moottoripyöräjengiksi luokiteltu moottoripyöräkerho on useissa lainvoimaisissa tuomioissa todettu vakavien rikosten tekemistä varten järjestäytyneeksi ryhmäksi. Tämän lisäksi poliisi on Tampereella suoritetun kotietsinnän yhteydessä löytänyt listan, johon valittajan nimi, syntymäaika ja puhelinnumero olivat merkittynä kyseessä olevan moottoripyöräkerhon alle, jonka jäsenyyden valittaja on kiistänyt.

Hallinto-oikeuden ratkaisun perustelujen mukaan kyseessä olevan moottoripyöräkerhon jäsenyys tai sen toimintaan osallistuminen saattaa osoittaa sellaista ampuma-aselain (1/1998) 67 pykälän 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettua elämäntapaa tai käyttäytymistä, jonka vuoksi luvanhaltijaa voidaan pitää sopimattomana hankkimaan tai pitämään hallussa ampuma-aseita. Ratkaisun perusteluiden mukaan asiassa on siten ollut ampuma-aselain (1/1998) 66 a pykälässä tarkoitettu tavoin perusteltua syytä epäillä, että ampuma-aselain (1/1998) 67 pykälän 2 momentin mukaiset luvan peruuttamisen edellytykset täyttyisivät ja näin ollen valittajan ampuma-aselain hallussapitoon oikeuttavien lupien mahdollista peruuttamista koskeva asia on tullut vireille. Poliisilaitoksen on tässä tilanteessa tehtävä ampuma-aselain perusteella päätös valittajan ampuma-aseiden ja hallussapitoon oikeuttavien lupien ottamisesta väliaikaisesti poliisin haltuun. Poliisilaitoksen päätöksen muuttamiseen ei näin ollen ole syytä ja väliaikaista haltuunottoa koskevalla päätöksellä ei ole ratkaistu sitä, peruutetaanko valittajan ampuma-aseiden hallussapitoon oikeuttavat luvat.

7.10 Turun HaO 2020:0011

Turun hallinto-oikeuden vuonna 2020 helmikuussa antamassa ratkaisussa poliisilaitos oli peruuttanut valittajan ampuma-aseiden hallussapitoon oikeuttavat luvat ampuma-aselain (1/1998) 67 pykälän 2 momentin 4 kohdan perusteella.

7.10.1 Valituksessa esitetyt vaatimukset ja perusteet

Valituksen mukaan poliisilaitoksen päätös on kumottava.

Valittaja ei ole kyseisen päätöksessä mainitun moottoripyöräkerhon jäsen ja poliisin kotietsinnällä löydettyä listaa, johon valittaja on merkittynä kyseisen moottoripyöräkerhon alle, ei voida pitää näyttönä valittajan kuulumisesta kyseiseen ryhmään. Valittaja ei valituksen mukaan ole käyttäytynyt väkivaltaisesti, vaarallisesti tai uhkaavasti eikä valittajalla ole ainuttakaan tuomiota mistään rikoksesta. Valittaja on säilyttänyt ampuma-aseita oheistarvikkeineen huolellisesti ja oikein ilman vaaraa niiden joutumisesta väriin käsiin. Valittajan elämäntavassa tai käyttäytymisessä ei ole muutoinkaan moitittavaa. Pelkkä oletus rikolliseksi luokitellun moottoripyöräjengin alajengiin kuulumisesta ei voi olla riittävä osoitus sopimattomuudesta pitää hallussa ampuma-aseita.

Valituksen mukaan myöskään valittajan ystäväpiiri ei voi yksistään olla peruste lupien peruuttamiselle. Valituksen mukaan hallituksen esityksen perustelut ja oikeuskäytäntö tukevat sitä tulkintaa, että pelkkä kyseiseen ryhmään kuuluminen ei automaattisesti voi ilmentää sopimattomuutta ampuma-aselain tarkoittamalla tavalla.

Tämän lisäksi poliisilaitoksen päätös on ristiriidassa perustuslain kanssa ja rikkoo yksilön perusoikeutta, kun otetaan huomioon perustuslain (731/1999) 13 pykälässä turvattu kokoontumis- ja yhdistymisvapaus, jonka mukaan jokaisella on oikeus kuulua tai olla kuulumatta yhdistykseen. Päätös on myös kohtuuton.

7.10.2 Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut

Hallinto-oikeus hylkää valituksen.

Hallinto-oikeuden ratkaisun perusteluiden mukaan keskusrikospoliisin asiassa antaman lausunnon mukaan valittaja on jäsen moottoripyöräkerhossa, joka on keskusrikospoliisin rikolliseksi moottoripyöräjengiksi luokitteleman moottoripyöräjengin alajengi. Kyseessä oleva rikolliseksi moottoripyöräjengiksi luokiteltu moottoripyöräkerho on useissa lainvoimaisissa tuomioissa todettu vakavien rikosten tekemistä varten järjestäytyneeksi ryhmäksi. Tämän lisäksi poliisi on Tampereella suoritetun kotietsinnän yhteydessä löytänyt listan, johon valittajan nimi, syntymäaika ja puhelinnumero olivat merkittynä kyseessä olevan moottoripyöräkerhon alle, jonka jäsenyyden valittaja on kiistänyt. Kyseiseen ryhmään kuulumisen on omiaan poliisin näkemyksen mukaan johtamaan tilanteisiin, joihin saattaa liittyä vakava ampuma-aseiden väärinkäytön ja niiden väärin käsiin joutumisen vaara ja näin ollen poliisin mukaan valittajaa ei voida enää pitää elämäntapansa ja lähipiirinsä perusteella sopivana henkilönä pitämään hallussaan ampuma-aseita.

Poliisi on valituksenalaisen päätöksen jälkeen saanut julkisesta lähteestä haltuunsa kuvamateriaalia, jossa valittaja esiintyy päätöksessä kyseessä olevan moottoripyöräkerhon tunnusvaatetuksessa muiden kyseisen kerhon sekä rikolliseksi moottoripyöräjengiksi luokitellun moottoripyöräjengin jäsenten seurassa. Poliisin mukaan jengitunnuksia vaatteissaan käyttävät vain henkilöt, jotka ovat kyseisen jengin jäseniä tai muuten osallistuvat jengin toimintaan. Tämän lisäksi julkisesti jengitunnuksilla ilmaistaan kannatusta kyseiselle jengille ja kyseisiä tunnuksia ei voi käyttää ilman jengien hyväksyntää ja ne osoittavat virallista asemaa kyseisissä jengeissä. Ratkaisun perusteluissa mainitaan myös, että valituksessa valittaja on ensin kiistänyt olevansa kyseisen kerhon jäsen, mutta lisäselvityksessään asiassa valittaja on kertonut, ettei hän enää ole kyseisen ryhmän jäsen.

Hallinto-oikeuden ratkaisun perustelujen mukaan asiassa saadun selvityksen perusteella ei ole syytä epäillä poliisilaitoksen päätöksen perusteluiden tai keskusrikospoliisin lausuntoon kirjattujen tietojen luotettavuutta. Keskusrikospoliisin lausunnon, kotietsinnällä löydetyn yhteystietolistan sekä julkisesta lähteestä löydetyn kuvamateriaalin perusteella on todettavissa, että valittaja on kyseessä olevan moottoripyöräkerhon jäsen tai muutoin osallistuu kiinteästi sen toimintaan. Kyseessä oleva moottoripyöräkerho, johon valittaja kuuluu, on keskusrikospoliisin lausunnon mukaan rikolliseksi moottoripyöräjengiksi luokiteltavan moottoripyöräjengin alajengi. Tämä yhteys on todettavissa myös valittajan ja rikolliseksi luokitellun moottoripyöräjengin välillä ja se on pääteltävissä myös kyseisen rikolliseksi luokitellun moottoripyöräjengin sivuilla julkaistusta valokuvasta, jossa valittaja on, ja takavarikon yhteydessä löytyneestä yhteystietolistasta, jossa valittajan tiedot. Nyt

kyseessä oleva rikollinen moottoripyöräjengi on useissa lainvoimaisissa tuomioissa todettu vakavien rikosten tekemistä varten järjestäytyneeksi ryhmäksi ja tällaisessa tilanteessa, että valittaja kuuluu kyseisen jengin alajengiin tai osallistuu muutoin sen toimintaan kiinteästi, on omiaan johtamaan tilanteisiin, joihin saattaa liittyä vakava ampuma-aseiden väärinkäytön ja niiden vääriin käsiin joutumisen vaara. Asiaa kokonaisuutena arvioiden hallinto-oikeus katsoo, että valittajan menettely osoittaa, että häntä on hänen elämäntapansa ja lähipiirinsä perusteella pidettävä ampuma-aseilaisa tarkoitettu tavoin sopimattomana pitämään hallussa ampuma-aseita.

Nyt käsillä olevassa tilanteessa perustuslain (731/1999) 13 pykälän turvaamasta yhdistymisvapaudesta ei seuraa, että lupia ei voitaisi peruuttaa ampuma-aselain (1/1998) 67 pykälän 2 momentin perusteella. Lupien peruuttaminen ei ole ampuma-aseilaisa tarkoitettulla tavalla olosuhteisiin nähden kohtuutonta ja poliisilaitoksen päätöksen muuttamiseen ei ole syytä.

7.11 Vaasan HaO 2017:0194

Vaasan hallinto-oikeuden vuonna 2017 kesäkuussa antamassa ratkaisussa poliisilaitos oli peruuttanut valittajan ampuma-aseiden hallussapitoluvat ampuma-aselain (1/1998) 67 pykälän 2 momentin 4 kohdan perusteella.

Poliisilaitoksen päätöksen mukaan valittaja kuuluu moottoripyöräkerhoon, joka on keskusrikospoliisin rikolliseksi moottoripyöräjengiksi luokitellun moottoripyöräjengin alajengi.

Valittajan osallistuminen rikolliseksi luokitellun moottoripyöräkerhon toimintaan heikentää valittajan luotettavuutta toimia ampuma-aseluvan haltijana, minkä perusteella poliisilaitos katsoo, että osallistumalla kyseiseen toimintaan, on olemassa riski ampuma-aseiden väärinkäytölle ja tätä kautta myös yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle. Poliisilaitoksella on meneillään myös esitutkinta, jossa kyseessä olevan rikolliseksi moottoripyöräjengiksi luokitellun jengin alajengiin kuuluneen henkilön luvallinen käsiase on löytynyt kotietsinnän yhteydessä kyseisen rikolliseksi luokitellun moottoripyöräjengin kerhotiloista. Valittajan perustama kyseessä oleva moottoripyöräkerho on myös kyseisen edellä mainitun jengin alajengi ja näin ollen poliisilaitos katsoo, että on olemassa konkreettinen vaara, että kyseisen rikollisen moottoripyöräjengin muidenkin alajengien jäsenien ampuma-aseita voi päätyä rikollisjengiksi luokitellun moottoripyöräjengin haltuun. Poliisilaitos katsoo, että edellä mainitut seikat osoittavat ampuma-aselain (1/1998) 67 pykälän 2 momentissa 4 kohdassa tarkoitettua elämäntapaa tai käyttäytymistä, jonka vuoksi valittajaa on pidettävä sopimattomana hankkimaan tai pitämään hallussa ampuma-aseita. Päätös ei ole olosuhteisiin nähden kohtuuton.

7.11.1 Valituksessa esitetyt vaatimukset ja perusteet

Valituksen mukaan poliisilaitoksen päätös on kumottava.

Valittajan mukaan moottoripyöräkerho, jonka jäsen hän on, ei ole kyseisen rikolliseksi luokitellut moottoripyöräjengin alajengi, eikä millään lailla liity kyseiseen organisaatioon. Keskusrikospoliisin lausunnossa kyseessä olevan moottoripyöräjengin toiminnan rikollista luonnetta perustellaan Turun hovioikeuden ratkaisulla vuodelta 2009, mutta siinä ei mainita mitään korkeimman oikeuden 2013 antamasta päinvastaisesta ratkaisusta. Näin ollen poliisilaitoksen päätöksessä siteerattu keskusrikospoliisin lausunto on valittajan mukaan tarkoituksenhakuinen ja vihjaileva väitteenä perustelemattomuudessaan eikä päätöstä tule perustaa siihen. Päätökseen ei myöskään ole liitetty lausunnon tausta-aineistoa, joka onkin velvoitettava esittämään hallinto-oikeudessa ja tarvittaessa järjestettävä suullinen todistajan kuulustelu lausunnon laatijalle todistusteemana, mitä tausta-aineistossa mainitaan valittajan toiminnasta ja mitä tuo aineisto on.

Valittajan mukaan kyseessä oleva moottoripyöräkerho, johon hän kuuluu, on avoin ja rehti kerho. Kerhossa ei ole pakkoa tai kuria ja sen jäsenellä on lisäksi vapaus valita kantaako ajoliivissään friendship -merkkiä vai ei.

Valituksessa tuodaan myös esille, että valittajaa ei ole rangaistu rikoksesta eikä hän ole ollut rikoksesta epäiltynä koskaan. Valittaja on viettänyt täysin nuhteetonta elämää eikä hänen elämäntavoissaan tai toiminnassaan ole sellaisia laissa mainittuja seikkoja, joiden perusteella hänen ampuma-aselupansa tulisi peruuttaa.

7.11.2 Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut

Hallinto-oikeus kumoo poliisilaitoksen päätöksen.

Hallinto-oikeuden ratkaisun perusteluissa todetaan, että asiassa ei ole väitetty, että valittaja itse olisi syylistynyt tai että häntä tai muuta valittajan moottoripyöräkerhon jäsentä olisi epäilty ampuma-aselain (1/1998) 67 pykälän 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettusta rikoksesta, jonka perusteella tai johon liittyen ampuma-aselupa voitaisiin peruuttaa mainitun 4 kohdan perusteella. Asiassa ei myöskään ole esitetty selvitystä siitä, että valittajan moottoripyöräkerho olisi sellainen moottoripyöräkerho, joka ilman yhteyttä kyseessä olevaan rikolliseen moottoripyöräjengiin, voitaisiin luokitella kuuluvaksi järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Keskusrikospoliisin lausunnon mukaan kyseinen moottoripyöräkerho voidaan kuitenkin katsoa kuuluvan osaksi kyseessä olevaa rikollista moottoripyöräjengiä. Asian käsittelyssä Keskusrikospoliisin edustaja on kuitenkin todennut, että valittajan moottoripyöräkerho on kyseessä olevan rikollisen moottoripyöräjengin organisaation ulkolaidalla, eikä ole tiedossa, että kyseisen valittajan moottoripyöräkerhon ja rikollisen moottoripyöräjengin yhteistyöhön liittyisi varsinaista rikollista toimintaa. Samoin samaisen edustajan mukaan rikollisen moottoripyöräjengin jäsenillä ei ole suoranaista käskyvaltaa valittajan moottoripyöräkerhon jäseniin. Ampuma-aselain (1/1998) 67 pykälän 2 momentin 4 kohdassa säädettyjen edellytysten täyttymisen edellytyksenä ei ole, että moottoripyöräkerho, johon valittaja kuuluu, on luokiteltavissa nimenomaan järjestäytyneeksi rikollisryhmäksi, mutta seikalla on kuitenkin merkitystä luvan peruuttamisen edellytysten täyttymistä arvioitaessa.

Ampuma-aselain (1/1998) esitöiden mukaan lain keskeinen tavoite on ampuma-aseiden käyttöön liittyvän turvallisuuden parantaminen sekä yksilöön kohdistuvan väkivallanteon ja tapaturman vaaran vähentäminen. Esitöissä ilmenevällä tavalla laissa on jätetty suhteellisen laaja harkintavalta taholle, joka harkitsee luvan peruuttamisen edellytysten täyttymistä.

Valittajan nimeämänä todistajana asiassa on ollut rikolliseen moottoripyöräjengiin kuuluva henkilö, joka on kertonut itse olleensa kiinniotettuna yhteensä yli kymmenen vuotta ja asian suullisessa käsittelyssä kyseinen todistaja on kertonut hänen ja valittajan läheisestä ystävyysuhteesta. Valittajaa ei saadun selvityksen perusteella ole siis tuomittu mistään pienistä rikoksista, jolloin kysymys ei hallinto-oikeuden mukaan ole sellaisesta tilanteesta, jossa pienen rikoksiin syyllistyminen yhdistettynä rikolliseen ystäväpiiriin voisi ampuma-aselain esitöissä tarkoitetulla tavalla johtaa luvan peruuttamiseen. Myöskään valittajan ja todistajan läheisen suhteen ei voida katsoa muodostavan ampuma-aselain perusteluissa tarkoitettua luvan myöntämisen esteenä olevaa, ja siten myös luvan peruuttamisen mahdollistavaa, yhdessä asumiseen rinnastettavalla tavalla läheistä suhdetta. Asiassa ei ole esitetty selvitystä suunnitelluista rikoksista tai rikollisen toiminnan valmistelusta. Hallinto-oikeuden käsityksen mukaan kyseessä olevan rikollisen moottoripyöräjengin ja valittajan moottoripyöräkerhon toiminta on liittynyt lähinnä tapahtumien järjestämiseen ja moottoripyöräilyyn. Asiassa esille tulleita valittajan henkilöön ja pukeutumiseen liittyviä seikkoja ei voi pitää osoituksena hänen aikeistaan suorittaa omaa tai toisten turvallisuutta vaarantavia tekoja, eikä hänen ystäväpiirinsä rikolliseen taustaan liittyviä seikkoja voida pitää sellaisina ampuma-aselain (1/1998) 67 pykälän 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettuina omaa tai toisen turvallisuutta vaarantavan elämäntavan tai käyttäytymisen osoituksina, että valittajan ampuma-aseen hallussapitolupansa olisi voitu peruuttaa poliisilaitoksen päätöksessä mainituilla perusteilla. Näin ollen poliisilaitoksen päätös on kumottava.

7.12 Vaasan HaO 2017:0196

Vaasan hallinto-oikeuden vuonna 2017 kesäkuussa antamassa ratkaisussa poliisilaitos oli peruuttanut valittajan ampuma-aseiden hallussapitoluvat ampuma-aselain (1/1998) 67 pykälän 4 kohdan perusteella.

Poliisilaitoksen päätöksen mukaan valittaja kuuluu moottoripyöräkerhoon, joka on keskusrikospoliisin rikolliseksi moottoripyöräjengiksi luokitellun moottoripyöräjengin alajengi.

Kyseessä oleva rikollinen moottoripyöräjengi alajengeineen on järjestö, joka täyttää sekä Euroopan unionin neuvoston puitepäätöksen määritelmän rikollisjärjestöstä, että kansallisen lainsäädännön kriteerit. Poliisilaitos katsoo, että valittaja on moottoripyöräkerhon jäsen, joka julkisesti muun muassa liivimerkinnöin kannattaa rikolliseksi luokiteltua moottoripyöräkerhoa ja osallistuminen kyseisen rikollisen moottoripyöräjengin toimintaan heikentää valittajan luotettavuutta toimia ampuma-aseluvan haltijana. Näin ollen osallistuminen kyseisen rikollisjärjestön toimintaan lisää

riskiä ampuma-aseiden väärinkäytölle ja tätä kautta vaarantaa myös yleistä järjestystä ja turvallisuutta ja valittaja voidaan katsoa olevan soveltumaton ampuma-aseluvan haltijaksi.

Tehty päätös ei ole olosuhteisiin nähden kohtuuton.

7.12.1 Valituksessa esitetyt vaatimukset ja perusteet

Valituksen mukaan poliisilaitoksen päätös on kumottava.

Valituksen mukaan valittaja on esittänyt, että hän ei ole kuulunut kahteen kuukauteen kyseessä olevaan moottoripyöräkerhoon ja häntä ei ole lainkaan kuultu tässä asiassa. Kyseessä oleva ampuma-aselupa ja ampuma-ase on hankittu ainoastaan metsästysharrastusta varten, jota valittaja on harrastanut yli 20 vuotta.

7.12.2 Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut

Hallinto-oikeus kumoo poliisilaitoksen päätöksen.

Valittaja on ollut jäsen moottoripyöräkerhossa ja käyttänyt liiviä, jossa on merkintä, joka voidaan tulkita ystävyydeksi tiettyä rikollista moottoripyöräjengiä kohtaan. Keskusrikospoliisin lausunnon mukaan kyseistä merkkiä ei voi käyttää ilman kyseisen rikollisen moottoripyöräjengin hyväksyntää ja se osoittaa virallista asemaa kyseisessä rikollisorganisaatiossa. Kyseessä olevan rikollisen moottoripyöräjengin jäsen on poliisikuulustelussa kertonut, että moottoripyöräkerho, jossa valittaja on ollut jäsen, on itsenäinen kerho. Samoin hän on todennut, että kyseisillä kerhoilla ei ole velvoitteita keskenään.

Asiassa ei ole väitetty, että valittaja olisi itse syylistynyt tai että häntä tai muuta moottoripyöräkerhon, johon valittaja kuului, jäsentä olisi epäilty ampuma-aselain 67 pykälän 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettua rikoksesta, jonka perusteella tai johon liittyen lupa voitaisiin peruuttaa mainitun momentin 4 kohdan perusteella. Asiassa ei ole myöskään esitetty selvitystä siitä, että valittajan moottoripyöräkerho olisi sellainen moottoripyöräkerho, joka ilman yhteyttä kyseessä olevaan rikolliseen moottoripyöräjengiin, voitaisiin luokitella kuuluvaksi järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Keskusrikospoliisin lausunnon mukaan kyseinen moottoripyöräkerho voidaan kuitenkin katsoa kuuluvan osaksi kyseessä olevaa rikollista moottoripyöräjengiä. Keskusrikospoliisin edustaja on todennut, että valittajan moottoripyöräkerho on kyseessä olevan rikollisen moottoripyöräjengin organisaation ulkolaidalla, eikä ole tiedossa, että kyseisen valittajan moottoripyöräkerhon ja rikollisen moottoripyöräjengin yhteistyöhön liittyisi varsinaista rikollista toimintaa. Samoin samaisen edustajan mukaan rikollisen moottoripyöräjengin jäsenillä ei ole suoranaista käskyvaltaa valittajan moottoripyöräkerhon jäseniin. Ampuma-aselain (1/1998) 67 pykälän 2 momentin 4 kohdassa säädettyjen edellytysten täyttyminen ei sinänsä edellytä, että moottoripyöräkerho, johon valittaja kuuluu, on luokiteltavissa niemenomaan järjestäytyneeksi rikollisryhmäksi. Seikalla on kuitenkin merkitystä arvioitaessa luvan peruuttamisen edellytysten täyttymistä.

Ampuma-aselain (1/1998) esitöiden mukaan lain keskeinen tavoite on ampuma-aseiden käyttöön liittyvän turvallisuuden parantaminen sekä yksilöön kohdistuvan väkivallanteon ja tapaturman vaaran vähentäminen. Esitöissä ilmenevällä tavalla laissa on jätetty suhteellisen laaja harkintavalta taholle, joka harkitsee luvan peruuttamisen edellytysten täyttymistä.

Valittaja on todennut eronneensa kyseessä olevasta moottoripyöräkerhosta, jonka jälkeen hän ei ole ollut tiiviisti yhteydessä kerhon jäseniin. Asian suullisessa käsittelyssä on käynyt ilmi, että nyt kyseessä olevan rikolliseksi luokitellun moottoripyöräkerhon jäseniä on tuomittu rikoksista. Näin ollen edellä mainittu huomioiden ja se seikka, että valittajaa ei saadun selvityksen mukaan ole tuomittu niin sanotuista pienistä rikoksista, asiassa ei ole kysymys sellaisesta tilanteesta, jossa pieniinkin rikoksiin syyllistyminen yhdistettynä rikolliseen ystäväpiiriin voisi ampuma-aselain esitöissä tarkoitetulla tavalla johtaa luvan peruuttamiseen. Valittajan ja asiassa todistajana kuullun tai muiden rikolliseksi luokitellun moottoripyöräjengin jäsenten läheisen suhteen ei myöskään voida katsoa muodostavan ampuma-aselain perusteluissa tarkoitettua luvan myöntämisen esteenä olevaa ja siten myös luvan peruuttamisen mahdollistavaa lähtökohtaisesti mahdollistavaa yhdessä asumiseen rinnastettavalla tavalla läheistä suhdetta. Asiassa ei ole myöskään esitetty selvitystä suunnitelluista rikoksista tai rikollisen toiminnan valmisteluista ja keskusrikospoliisin edustaja onkin suullisessa käsittelyssä todennut, ettei tiedossa ole, että rikolliseksi moottoripyöräjengiksi luokitellun moottoripyöräjengin ja valittajan moottoripyöräkerhon yhteistyöhön liittyisi varsinaista rikollista toimintaa. Valittajaa ei myöskään ole väitetty olevan kyseessä olevan rikolliseksi luokitellun moottoripyöräjengin jäsen tai suoranaisesti osallistuneen sen toimintaan. Hallinto-oikeuden asiassa saaman käsityksen mukaan kyseessä olevan kerhon ja jengin yhteiseen toimintaan, joka saadun selvityksen mukaan liittyy tapahtumien järjestämiseen ja moottoripyöräilyyn, osallistumista ei voida pitää korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa 3398/2012 tarkoitettuun moottoripyöräkerhoon rinnastettavissa olevan rikolliseksi luokitellun moottoripyöräjengin jäsenyyteen rinnastettavana toimintaan osallistumisena. Asiassa esille tulleiden valittajan henkilöön ja pukeutumiseen liittyviä seikkoja ei voida pitää osoituksena valittajan aikeista suorittaa omaa tai toisten turvallisuutta vaarantavia tekoja, eikä hänen ystäväpiirinsä rikolliseen taustaan liittyviä seikkoja voida pitää sellaisina ampuma-aselain (1/1998) 67 pykälän 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettuina omaa tai toisen turvallisuutta vaarantavan elämäntavan tai käyttäytymisen osoituksina, että hänen ampuma-aseen hallussapitolupansa ja rinnakkaisluvut olisi voitu peruuttaa poliisilaitoksen päätöksessä mainituilla perusteilla. Näin ollen kyseinen päätös on kumottava.

7.13 Vaasan HaO 2018:0025

Vaasan hallinto-oikeuden vuonna 2018 helmikuussa antamassa ratkaisussa poliisilaitos oli hylännyt valittajan ampuma-aseen hankkimis- ja hallussapitolupaa koskevan hakemuksen ampuma-aselain (1/1998) 45 pykälän 1 momentin perusteella.

Poliisilaitoksen päätöksen mukaan poliisin tietojärjestelmissä olevien merkintöjen perusteella hakija ei täytä ampuma-aseissa säädettyjä vaatimuksia käyttäytymisen

suhteen. Kyseisistä tiedoista ilmenee, että hakija on tuomittu vuonna 2013 Vaasan hovioikeudessa kahdesta pahoinpitelystä ehdollisiin vankeusrangaistuksiin. Minkä lisäksi poliisilaitos on peruuttanut hakijan rinnakkaisluvan päätöksellään, jonka perusteena ovat olleet käräjäoikeuden hakijalle antama tuomio rattijuopumusrikoksesta sekä hakijan epäilty avunanto törkeään kiristykseen, jonka syytteen käräjäoikeus on myöhemmin antamallaan tuomiolla hylännyt.

Edellä mainitun lisäksi poliisilaitos on antanut kielteisen päätöksen hakijan edelliselle aselupahakemuksille, joiden perusteina ovat olleet edellä mainitut, sopimatonta käyttäytymistä osoittavat merkinnät ja asiat.

Poliisin tietojen ja havaintojen perusteella hakijalla on ollut yhteyksiä rikollisjärjestöksi luokiteltuun moottoripyöräjengiin ja jengin toimintaan läheisesti liittyviin henkilöihin. Poliisipartio oli muun muassa havainnut, että luvanhakijan auto on ollut kyseisen rikolliseksi luokitellun moottoripyöräjengin kerhotilojen edustalla. Tämän lisäksi poliisin tarkkailutietojen ja havaintojen perusteella luvanhakija on vierailut syksyllä 2012 kyseisen rikollisen moottoripyöräjengin kerholla Seinäjoella ja ollut yleisötilaisuudessa kyseisen moottoripyöräjengin jäsenten ja kannattajien seurassa. Luvanhakijalla on itsellään ollut päällään kyseessä olevan rikollisen moottoripyöräkerhon alajengin paita, joka muun muassa liivimerkinnöillään on osoittanut kannattavansa kyseistä rikollista moottoripyöräjengiä.

Käyttäytymisen osalta luvanhakija ei annettujen tuomioiden perusteella täytä luvan myöntämisen edellytyksiä, minkä lisäksi luvanhakijalla on ollut yhteyksiä järjestäytyneeseen rikollisryhmään läheisesti liittyviin henkilöihin. Viimeisin tällainen havainto on tehty noin kuukausi sen jälkeen, kun luvanhakija on jättänyt nyt käsiteltävänä olevan hakemuksen vireille. Asiassa on perusteltua syytä epäillä, että hakijalle myönnettävä ampuma-ase voisi päättyä asiattomien haltuun.

7.13.1 Valituksessa esitetyt vaatimukset ja perusteet

Hakija on valituksessaan vaatinut, että poliisilaitoksen päätös kumotaan.

Valittaja on perustellut vaatimustaan siten, että poliisin päätös asiassa on perustunut vanhoihin taustatietoihin, jotka eivät enää ole relevantteja tehtäessä uutta aseiden hankkimis- ja hallussapitolupaa. Valituksen mukaan valittaja elää nykyisin täysin normaalia yrittäjän ja perheenisän elämää. Valituksen mukaan valittaja on sovittanut aiemmat rikkeensä ja ei ole vuosikausiin pitänyt yhteyttä entiseen elämäänsä. Luvan myöntämättä jättäminen nuoruuden hairahduksen vuoksi on valittajan mukaan kohtuutonta.

7.13.2 Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut

Hallinto-oikeus hylkää valituksen.

Kenelläkään ei ole ehdotonta oikeutta hankkimisluvan saamiseen ampuma-aselain (1/1998) perustelujen mukaisesti, vaan luvan antaminen riippuisi viranomaisen harkinnasta. Luvan hakijaa koskevan kokonaisarvioinnin perusteella tehdään harkinta siitä, täyttyvätkö ampuma-aselain (1/1998) 45 pykälän 1 momentissa tarkoitetut hankkimisluvan saajaa koskevat edellytykset.

Hakija on syyllistynyt kahteen pahoinpitelyyn, joista hänet on tuomittu kolmen kuukauden pituisiin ehdollisiin vankeusrangaistuksiin. Mainitut teot ja tuomitut rangaistukset osoittavat hakijassa sellaista käyttäytymistä, jonka perusteella poliisilaitos on ampuma-aselain säännösten perusteella lain perustelut huomioon ottaen voinut hylätä hakijan hakemuksen sen vuoksi, että hänen ei voida katsoa täyttävän ampuma-aselain (1/1998) hankkimisluvan saajaa koskevia ampuma-aselain (1/1998) 45 pykälän 1 momentissa asetettuja edellytyksiä. Poliisilaitoksen päätöstä ei kumota tai muuteta.

8 OIKEUSKÄYTÄNTÖ TURVA-ALAN LUVAT

8.1 Helsingin HaO 2011:1474

Helsingin hallinto-oikeuden vuonna 2011 joulukuussa annetussa ratkaisussa poliisilaitos on järjestyksenvalvojista annetun lain (533/1999) 20 pykälän 2 momentin nojalla peruuttanut henkilön hyväksymisen järjestyksenvalvojaksi, koska hänen ei katsottu olevan enää sopiva järjestyksenvalvojaksi. Henkilö on ollut epäiltynä alkoholirikoksesta, jossa moottoripyöräjengin kerhotilassa on myyty luvatta alkoholia, tupakkaa ja nuuskaa. Tämän lisäksi henkilö oli Keskusrikospoliisin tietojen mukaan jäsen kyseisessä moottoripyöräjengissä, joka Keskusrikospoliisin mukaan on luokiteltava rikolliseksi moottoripyöräjengiksi.

8.1.1 Valituksessa esitetyt vaatimukset ja perusteet

Valituksessa vaaditaan, että poliisilaitoksen päätös on kumottava.

Valittaja kiistää syyllistyneensä hyväksymisen peruuttamispäätöksessä mainittuun alkoholirikokseen tai muuhunkaan rikokseen, minkä lisäksi valittajaa ei ole hänen mukaansa kuultu asian johdosta.

Valittaja kiistää kuuluvansa mihinkään rikolliseen moottoripyöräjengiin tai muuhunkaan jengiin. Hänen mukaansa Keskusrikospoliisin tietoja siitä, että valittaja kuuluisi rikolliseen moottoripyöräjengiin ei ole esitetty hänelle mitenkään, joten hän ei ole myöskään näin voinut lausua asiasta mitään.

Valittajan mukaan hän on ammatiltaan järjestyksenvalvoja ja hän saa tästä toimesta suurimman osan elannostaan, minkä johdosta järjestyksenvalvojankortti on valittajalle tärkeä. Hänen ammattitaitoaan tai pätevyyttään ei ole kukaan kyseenalaistanut ja ottaen huomioon valittajalle päätöksen aiheuttamat ja aiheutuvat taloudelliset vaikeudet, on kyseessä oleva päätös täysin kohtuuton.

Valittajan mielestä järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen peruuttamisedellytykset eivät täyty hänen kohdallaan, koska hänen aiemmassa tai viimeaikaisessa käyttäytymisessään ei ole mitään seikkoja, minkä perusteella häntä ei voitaisi pitää soveltuvana järjestyksenvalvojan tehtäviin.

Valituksen mukaan viranomaisen on velvollinen perustamaan tekemänsä päätökset lakiin ja nyt kyseessä olevassa järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen peruuttamispäätöksessä ei ole valittajan mukaan lainkaan kuvattu tai kerrottu, sitä miten tiedoksi väitetty olisi Keskusrikospoliisista saatu ja keneltä sekä missä muodossa. Oikeusturvan kannalta valittaja katsoo menettelytavan olevan puutteellinen.

8.1.2 Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut

Hallinto-oikeus hylkää valituksen.

Hallinto-oikeus toteaa perusteluissaan, että poliisin tutkintailmoituksen mukaan poliisi on tehnyt kotietsinnän moottoripyöräjengin kerhotilaan, jossa tutkitusta alkoholirikoksesta Helsingin syyttäjänvirasto on tehnyt kustannusperusteella esitutkinnan lopetuspäätöksen.

Keskusrikospoliisin lausunnon mukaan valittaja on Keskusrikospoliisin tietojen mukaan jäsen kansainvälisen rikollisryhmän Suomen alajaostossa, joka Keskusrikospoliisissa on luokiteltu järjestäytyneeksi rikollisryhmäksi. Tämän lisäksi valittaja on lausunnon mukaan osallistunut juhliin, joihin on osallistunut muiden järjestäytyneiden rikollisryhmien jäseniä ja henkilöitä, jotka ovat syyllistyneet vakaviin rikoksiin, muun muassa törkeisiin huumausainerikoksiin. Lausunnon mukaan ainoastaan jengien lähipiiriin kuuluvat henkilöt voivat osallistua kyseisiin juhliin.

Hallinto-oikeuden mukaan ei ole syytä epäillä poliisilaitoksen päätöksen ja Keskusrikospoliisin lausunnon tietojen luotettavuutta. Näin ollen hallinto-oikeus katsookin, että mainittu rikosepäily ja kuuluminen puheena olevaan ryhmään osoittaa, ettei valittaja enää täytä järjestyksenvalvojaksi annetun lain (533/1999) vaatimuksia rehellisyyden, luotettavuuden tai henkilökohtaisten ominaisuuksien osalta. Järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen peruuttamista ei tässä tapauksessa saadun selvityksen pohjalta ole pidettävä kohtuuttomana.

Hallinto-oikeus katsoo myös, että asiakirjojen perusteella valittajaa on kuultu asiassa suullisesti järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen peruuttamisesta. Tämän lisäksi valittaja on saanut poliisilaitoksen lausunnot asiassa tiedoksi ja hänellä on ollut mahdollisuus lausua mielipiteensä niiden johdosta.

8.1.4 KHO 2012:65

Valittaja pyytänyt lupaa valittaa hallinto-oikeuden päätöksestä ja vaatinut, että korkein hallinto-oikeus palauttaa asian hallinto-oikeuteen suulliseen käsittelyyn tai suullinen käsittely tulee järjestää korkeimmassa oikeudessa ja hallinto-oikeuden ja poliisilaitoksen päätökset on muutettava siten, että valittajan oikeus toimia järjestyksenvalvojana

palautetaan ja hänen oikeudenkäyntikulunsa tulee korvata. Valittaja on uudistanut asiassa aiemmin esittämänsä ja esittänyt lisäselvitystä asiassa. Korkein hallinto-oikeus on myöntänyt valitusluvan ja tutkinut asian.

Korkein hallinto-oikeus on antanut ratkaisunsa asiassa lokakuussa 2012. Korkein hallinto-oikeus hylkää vaatimuksen suullisen käsittelyn toimittamisesta sekä valituksen. Valittajan vaatimus oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta myös hylätään.

Korkeimman hallinto-oikeuden mukaan suullisen käsittelyn toimittaminen ei ole tarpeen asian selvittämiseksi, ottaen huomioon valittajan peruste, jolla hän on pyytänyt suullisen käsittelyn toimittamista, selvitys, jota hän on ilmoittanut siinä esittävänsä, sekä asiakirjoista saatava selvitys.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisun mukaan poliisilaitos on peruuttanut valittajan järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen järjestyksenvalvojista annetun lain (533/1999) 20 pykälän 2 momentin 1 kohdan perusteella ja asiassa ei näin ole kyse lain 20 pykälän 2 momentin 2 ja 3 kohdassa säädetyistä rikostuomioon tai hyväksymisen ehtojen tai rajoitusten rikkomiseen liittyvistä perusteista.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisun perustelujen mukaan poliisilaitoksen on arvioitava soveltaessaan järjestyksenvalvojista annettua lakia henkilön luotettavuutta ja hänen henkilökohtaisia ominaisuuksia toimia järjestyksenvalvojana. Poliisilaitos voi ottaa tässä arviossa huomioon henkilöön liittyvät taustatiedot ja hänen kuulumisensa eri yhteisöihin. Saadun selvityksen perusteella poliisilaitos on voinut katsoa, että kyseessä oleva moottoripyöräkerho kuuluu rikolliseksi luokiteltuun järjestöön. Valittajan on havaittu käyttäneen kyseisen moottoripyöräkerhon tunnusliivejä, jota valittaja ei ole kiistänyt. Poliisilaitos on voinut katsoa valittajan oman käyttäytymisen perusteella sekä ottaen huomioon kyseisten kerhojen toimintaan liittyvät poliisin tiedossa olevat säännöt, että valittaja on moottoripyöräkerhon jäsen tai muutoin osallistuu sen toimintaan kiinteästi.

Yleisön ja poliisin kannalta osallistuminen kyseisen moottoripyöräkerhon toimintaan vaarantaa valittajan luotettavuutta toimia järjestyksenvalvojana. Myös hänen henkilökohtaisten ominaisuuksiensa arvioinnissa merkityksellisten elämäntavan ja asenteiden perusteella moottoripyöräkerhon toimintaan osallistuminen on vaarantanut hänen mahdollisuutensa toimina laissa edellytetyllä tavalla järjestyksenvalvojana. Järjestyksenvalvojista annetun lain (533/1999) 20 pykälän 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuna olennaisena olojen muutoksena on pidettävä valittajan moottoripyöräkerhon toimintaan osallistumista hänen järjestyksenvalvojaksi hyväksymisensä jälkeen.

Edellä mainituin perustein korkein hallinto-oikeus katsoo, että poliisilaitoksella on ollut, kun otetaan huomioon järjestyksenvalvojan tehtävät ja niiden erityinen luonne, tapauskohtaisen harkinnan perusteella laissa edellytetty syy peruuttaa valittajan järjestyksenvalvojaksi hyväksyminen, eikä päätöstä voida valituksessa esitetyillä perusteilla pitää hallintolain (434/2003) 6 pykälän hallinnon oikeusperiaatteiden eikä myöskään perustuslain (731/1999) 18 pykälän vastaisena.

8.2 Helsingin HaO 2011:1475

Helsingin hallinto-oikeuden vuonna 2011 joulukuussa annetussa ratkaisussa poliisilaitos on järjestyksenvalvojista annetun lain (533/1999) 20 pykälän 2 momentin nojalla peruuttanut henkilön hyväksymisen järjestyksenvalvojaksi, koska hänen ei katsottu olevan enää sopiva järjestyksenvalvojaksi. Henkilö on ollut rikoksesta epäiltynä alkoholirikokseen, jossa moottoripyöräjengin kerhotilassa on myyty luvatta alkoholia, tupakkaa ja nuuskaa. Tämän lisäksi henkilö oli Keskusrikospoliisin tietojen mukaan jäsen kyseisessä moottoripyöräjengissä, joka Keskusrikospoliisin mukaan on luokiteltava rikolliseksi moottoripyöräjengiksi.

8.2.1 Valituksessa esitetyt vaatimukset ja perusteet

Valituksessa vaaditaan, että poliisilaitoksen päätös on kumottava.

Valittaja kiistää syyllistyneensä hyväksymisen peruuttamispäätöksessä mainittuun alkoholirikokseen tai muuhunkaan rikokseen, minkä lisäksi valittajaa ei ole hänen mukaansa kuultu asian johdosta.

Valittaja kiistää kuuluvansa mihinkään rikolliseen moottoripyöräjengiin tai muuhunkaan jengiin. Hänen mukaansa Keskusrikospoliisin tietoja ei ole esitetty hänelle, joten hän ei ole myöskään näin voinut lausua asiasta mitään.

Valittajan mukaan hän on ammatiltaan järjestyksenvalvoja ja hän saa tästä toimesta suurimman osan elannostaan, minkä johdosta järjestyksenvalvojankortti on valittajalle tärkeä. Valittajan mukaan kukaan ei ole kyseenalaistanut hänen ammattitaitoaan tai pätevyyttään ja näin ollen poliisin päätös asiassa on täysin kohtuuton.

Valittajan mielestä järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen peruuttamisedellytykset eivät täyty hänen kohdallaan, koska hänen aiemmassa tai viimeaikaisessa käyttäytymisessä ei ole mitään seikkoja, minkä perusteella häntä ei voitaisi pitää soveltuvana järjestyksenvalvojan tehtäviin.

Valituksen mukaan viranomaisen on velvollinen perustamaan tekemänsä päätökset lakiin ja nyt kyseessä olevassa järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen peruuttamispäätöksessä ei ole valittajan mukaan lainkaan kuvattu tai kerrottu, sitä miten tiedoksi väitetty olisi Keskusrikospoliisista saatu ja keneltä sekä missä muodossa. Oikeusturvan kannalta valittaja katsoo menettelytavan olevan puutteellinen.

8.2.2 Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut

Hallinto-oikeus hylkää valituksen.

Hallinto-oikeus toteaa perusteluissaan, että poliisin tutkintailmoituksen mukaan poliisi on tehnyt kotietsinnän moottoripyöräjengien kerhotilaan, jossa tutkitusta alkoholirikoksesta Helsingin syyttäjänvirasto on tehnyt kustannusperusteella esitutinnan lopetuspäätöksen.

Keskusrikospoliisin lausunnon mukaan valittaja on Keskusrikospoliisin tietojen mukaan jäsen kansainvälisen rikollisryhmän Suomen alajaostossa, joka Keskusrikospoliisissa on luokiteltu järjestäytyneeksi rikollisryhmäksi. Tämän lisäksi valittaja on lausunnon mukaan osallistunut juhliin, joihin on osallistunut muiden järjestäytyneiden rikollisryhmien jäseniä ja henkilöitä, jotka ovat syyllistyneet vakaviin rikoksiin, muun muassa törkeisiin huumausainerikoksiin. Lausunnon mukaan ainoastaan jengien lähipiiriin kuuluvat henkilöt voivat osallistua kyseisiin juhliin.

Hallinto-oikeuden mukaan ei ole syytä epäillä poliisilaitoksen päätöksen ja Keskusrikospoliisin lausunnon tietojen luotettavuutta. Näin ollen hallinto-oikeus katsookin, että mainittu rikosepäily ja kuuluminen puheena olevaan ryhmään osoittaa, ettei valittaja enää täytä järjestyksenvalvojaksi annetun lain (533/1999) vaatimuksia rehellisyyden, luotettavuuden tai henkilökohtaisten ominaisuuksien osalta. Järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen peruuttamista ei tässä tapauksessa saadun selvityksen pohjalta ole pidettävä kohtuuttomana.

Hallinto-oikeus katsoo myös, että asiakirjojen perusteella valittajaa on kuultu asiassa suullisesti järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen peruuttamisesta. Tämän lisäksi valittaja on saanut poliisilaitoksen lausunnot asiassa tiedoksi ja hänellä on ollut mahdollisuus lausua mielipiteensä niiden johdosta.

8.2.4 KHO 2012:64

Valittaja pyytänyt lupaa valittaa hallinto-oikeuden päätöksestä ja vaatinut, että korkein hallinto-oikeus palauttaa asian hallinto-oikeuteen suulliseen käsittelyyn tai suullinen käsittely tulee järjestää korkeimmassa oikeudessa ja hallinto-oikeuden ja poliisilaitoksen päätökset on muutettava siten, että valittajan oikeus toimia järjestyksenvalvojana palautetaan ja hänen oikeudenkäyntikulunsa tulee korvata. Valittaja on uudistanut asiassa aiemmin esittämänsä ja esittänyt lisäselvitystä asiassa. Korkein hallinto-oikeus on myöntänyt valitusluvan ja tutkinut asian.

Korkein hallinto-oikeus on antanut asiassa ratkaisun lokakuussa 2012. Ratkaisussaan korkein hallinto-oikeus hylkää vaatimuksen suullisen käsittelyn toimittamisesta ja valituksen. Valittajan vaatimus oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta myös hylätään.

Korkeimman hallinto-oikeuden mukaan suullisen käsittelyn toimittaminen ei ole tarpeen asian selvittämiseksi, ottaen huomioon valittajan peruste, jolla hän on pyytänyt suullisen käsittelyn toimittamista, selvitys, jota hän on ilmoittanut siinä esittävänsä, sekä asiakirjoista saatava selvitys.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisun mukaan poliisilaitos on peruuttanut valittajan järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen järjestyksenvalvojista annetun lain (533/1999) 20 pykälän 2 momentin 1 kohdan perusteella ja asiassa ei näin ole kyse lain 20 pykälän 2 momentin 2 ja 3 kohdassa säädetyistä rikostuomioon tai hyväksymisen ehtojen tai rajoitusten rikkomiseen liittyvistä perusteista.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisun perustelujen mukaan poliisilaitoksen on arvioitava soveltaessaan järjestyksenvalvojista annettua lakia henkilön luotettavuutta ja hänen henkilökohtaisia ominaisuuksiaan toimia järjestyksenvalvojana. Poliisilaitos voi ottaa tässä arviossa huomioon henkilöön liittyvät taustatiedot ja hänen kuulumisensa eri yhteisöihin. Saadun selvityksen perusteella poliisilaitos on voinut katsoa, että kyseessä oleva moottoripyöräkerho kuuluu rikolliseksi luokiteltuun järjestöön. Valittajan on havaittu käyttäneen kyseisen moottoripyöräkerhon tunnusliivejä, jota valittaja ei ole kiistänyt. Poliisilaitos on voinut katsoa valittajan oman käyttäytymisen perusteella sekä ottaen huomioon kyseisten kerhojen toimintaan liittyvät poliisin tiedossa olevat säännöt, että valittaja on moottoripyöräkerhon jäsen tai muutoin osallistuu sen toimintaan kiinteästi.

Yleisön ja poliisin kannalta osallistuminen kyseisen moottoripyöräkerhon toimintaan vaarantaa valittajan luotettavuutta toimia järjestyksenvalvojana. Myös hänen henkilökohtaisten ominaisuuksiensa arvioinnissa merkityksellisten elämäntavan ja asenteiden perusteella moottoripyöräkerhon toimintaan osallistuminen on vaarantanut hänen mahdollisuutensa toimina laissa edellytetyllä tavalla järjestyksenvalvojana. Järjestyksenvalvojista annetun lain (533/1999) 20 pykälän 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuna olennaisena olojen muutoksena on pidettävä valittajan moottoripyöräkerhon toimintaan osallistumista hänen järjestyksenvalvojaksi hyväksymisensä jälkeen.

Edellä mainituin perustein korkein hallinto-oikeus katsoo, että poliisilaitoksella on ollut, kun otetaan huomioon järjestyksenvalvojan tehtävät ja niiden erityinen luonne, tapauskohtaisen harkinnan perusteella laissa edellytetty syy peruuttaa valittajan järjestyksenvalvojaksi hyväksyminen, eikä päätöstä voida valituksessa esitetyillä perusteilla pitää hallintolain (434/2003) 6 pykälän hallinnon oikeusperiaatteiden eikä myöskään perustuslain (731/1999) 18 pykälän vastaisena.

8.3 Helsingin HaO 2012:0734

Helsingin hallinto-oikeuden vuonna 2012 kesäkuussa antamassa ratkaisussa poliisilaitos on peruuttanut henkilön hyväksymisen järjestyksenvalvojista annetun lain (533/1999) 20 pykälän 2 momentin perusteella. Henkilö on jäsen Keskusrikospoliisin rikolliseksi luokittelemassa moottoripyöräjengissä, minkä vuoksi häntä ei voida pitää enää sopivana järjestyksenvalvojaksi.

8.3.1 Valituksessa esitetyt vaatimukset ja perusteet

Valituksen mukaan poliisilaitoksen päätös on kumottava.

Valittajan myöntää olevansa kyseisen moottoripyöräkerhon jäsen, mutta kyseinen kerho ei ole rikollisjärjestö. Valittaja on toiminut jo pitkään järjestyksenvalvojana, eikä hänellä ole muuta ammattikoulutusta. Järjestyksenvalvojana hänen työtään tai ammattitaitoaan ei ole millään lailla kyseenalaistettu, eikä hän ole vapaa-aikanaan syyllistynyt mihinkään moitittavaan. Valittajan mukaan järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen peruuttamisen perusteeksi ei ole esitetty sellaisia seikkoja, joita järjestyksenvalvojista annetun lain (533/1999) 21 pykälässä edellytetään. Valittaja ei ole saanut nähtäväksi Keskusrikospoliisin lausuntoa tässä asiassa.

Poliisilaitoksen päätös ei valittajan mukaan perustu lakiin ja mikään yksittäinen toimeenpanoviranomainen ei voi ohittaa perustuslain määrittelemää yhdistymisvapauden periaatetta.

8.3.2 Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut

Hallinto-oikeus hylkää valituksen.

Hallinto-oikeuden ratkaisun perustelujen mukaan valittajasta tehdyn poliisin tutkintailmoituksen mukaan valittajalla on eräässä tilanteessa ollut päällään kyseessä olevan moottoripyöräkerhon tunnusliivi, joka Keskusrikospoliisin asiassa antaman lausunnon mukaan on rikolliseksi luokiteltava moottoripyöräjengi ja jonka jäsen valittaja Keskusrikospoliisin mukaan on. Valittaja ei ole kiistänyt tätä jäsenyyttä.

Hallinto-oikeus viittaa ratkaisussaan hallituksen esityksen 265/2004 järjestyksenvalvojista annetun lain (533/1999) 12 pykälän yksityiskohtaisiin perusteluihin ja toteaa, että vaikka valittajaa ei itseään olekaan tuomittu rikoksista, kuuluu hän kuitenkin vakavien rikosten tekemistä varten järjestäytyneeseen ryhmään ja käyttää tämän ryhmän tunnusmerkkeinä pidettäviä liivejä. Näin ollen valittajan olojen olennaisen muutoksen johdosta poliisilaitos on voinut katsoa, ettei valittaja henkilökohtaisten ominaisuuksien osalta enää täytä järjestyksenvalvojaksi hyväksymien edellytyksiä ja poliisilaitos on voinut peruuttaa valittajan järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen, jota ei voida pitää olosuhteisiin nähden kohtuuttomana.

8.3.4 KHO 2013: 2231

Valittaja pyytänyt lupaa valittaa hallinto-oikeuden päätöksestä ja vaatinut, että korkein hallinto-oikeus palauttaa asian hallinto-oikeuteen suulliseen käsittelyyn tai suullinen käsittely tulee järjestää korkeimmassa oikeudessa ja hallinto-oikeuden ja poliisilaitoksen päätökset on muutettava siten, että valittajan oikeus toimia järjestyksenvalvojana palautetaan ja hänen oikeudenkäyntikulunsa tulee korvata. Valittaja on uudistanut asiassa aiemmin esittämänsä ja esittänyt lisäselvitystä asiassa. Korkein hallinto-oikeus on myöntänyt valitusluvan ja tutkinut asian.

Korkein hallinto-oikeus on antanut asiassa ratkaisun heinäkuussa 2013. Ratkaisussaan korkein hallinto-oikeus hylkää vaatimuksen suullisen käsittelyn toimittamisesta ja valituksen. Valittajan vaatimus oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta myös hylätään.

Korkeimman hallinto-oikeuden mukaan suullisen käsittelyn toimittaminen ei ole tarpeen asian selvittämiseksi, ottaen huomioon valittajan peruste, jolla hän on pyytänyt suullisen käsittelyn toimittamista, selvitys, jota hän on ilmoittanut siinä esittävänsä, sekä asiakirjoista saatava selvitys.

Korkeimman hallinto-oikeuden mukaan poliisilaitos on peruuttanut valittajan järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen järjestyksenvalvojista annetun lain (533/1999) 20 pykälän 2 momentin 1 kohdan perusteella ja näin ollen asiassa ei ole kysymys rikostuomioon tai hyväksymisen ehtojen tai rajoitusten rikkomiseen liittyvistä perusteista.

Järjestyksenvalvojan tehtävään sopivuuden arvioinnissa on järjestyksenvalvojista annetun lain (533/1999) 12 pykälän mukaisia perusteita arvioitava ottaen huomioon laista ilmenevät tehtävän hoitamiseen liittyvät periaatteet, järjestyksenvalvojan tehtävän erityisluonne ja toimivaltuudet.

Asiassa saadun selvityksen perusteella poliisilaitos on voinut katsoa kyseessä olevan moottoripyöräkerhon kuuluvan rikolliseen moottoripyöräjärjestykseen. Valittajan on havaittu käyttäneen kyseisen moottoripyöräkerhon tunnusliivejä, jota valittaja ei myöskään ole kiistänyt. Näin ollen poliisilaitos on voinut katsoa valittajan oman käyttäytymisen perusteella sekä ottaen huomioon kerhojen toimintaan liittyvät poliisin tiedossa olevat säännöt, että valittaja on moottoripyöräkerhon jäsen tai muutoin osallistuu sen toimintaan kiinteästi.

Valittajan luotettavuutta toimia järjestyksenvalvojana vaarantaa yleisön ja poliisin kannalta osallistuminen moottoripyöräkerhon toimintaan. Myös valittajan henkilökohtaisten ominaisuuksien arvioinnissa merkityksellisten elämäntavan ja asenteiden perusteella moottoripyöräkerhon toimintaan osallistuminen on vaarantanut hänen mahdollisuutensa toimia laissa edellytetyllä tavalla järjestyksenvalvojana. Selvitystä moottoripyöräkerhon toimintaan osallistumisesta järjestyksenvalvojan hyväksymisen jälkeen on pidettävä myös olennaisena olojen muutoksena, joista on säädetty järjestyksenvalvojista annetun lain (533/1999) 20 pykälän 2 momentin 1 kohdassa.

Edellä mainituin perustein korkein hallinto-oikeus katsoo, että poliisilaitoksella on ollut, kun otetaan huomioon järjestyksenvalvojan tehtävät ja niiden erityinen luonne, tapauskohtaisen harkinnan perusteella laissa edellytetty syy peruuttaa valittajan järjestyksenvalvojaksi hyväksyminen, eikä päätöstä voida pitää hallintolain (434/2003) 6 pykälän hallinnon oikeusperiaatteiden tai perustuslain (731/1999) 18 pykälän vastaisena. Hallinto-oikeuden päätöksen lopputuloksen muuttamiseen ei ole perusteita.

8.4 Helsingin HaO 2012:1339

Helsingin hallinto-oikeuden vuonna 2012 lokakuussa antamassa ratkaisussa poliisilaitos on peruuttanut henkilön hyväksymisen järjestyksenvalvojaksi järjestyksenvalvojista annetun lain (533/1999) 20 pykälän 2 momentin perusteella. Henkilö on ollut epäiltynä järjestyksenvalvontarikkomuksesta, huumausainerikoksesta sekä rikosentekijän suojelusta. Poliisilaitoksen mukaan henkilöä ei voitu pitää enää sopivana järjestyksenvalvojan tehtävään.

8.4.1 Valituksessa esitetyt vaatimukset ja perusteet

Valituksessa vaaditaan, että poliisilaitoksen päätös kumotaan.

Valituksen mukaan rikosentekijän suojelemista koskevassa asiassa valittaja on jätetty syyttämättä ja huumausainerikoksen esitutkinta on kesken ja valituksen mukaan se tulee päättymään syyttämättä jättämispäätökseen. Valittaja kiistää järjestyksenvalvontarikkomuksen ja hänen mielestään hän ei ole järjestyksenvalvojana syylistynyt mihinkään.

8.4.2 Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut

Hallinto-oikeus kumoaa poliisilaitoksen päätöksen.

Valittajan hyväksyminen järjestyksenvalvojaksi on peruutettu poliisilaitoksen toimesta, koska valittajaa ei voitu päätöksessä ilmenevien rikosepäilyjen vuoksi pitää enää sopivana järjestyksenvalvojan tehtävään.

Päätöksen mukaan valittajaa epäiltiin järjestyksenvalvontarikkomuksesta ravintolan edessä tapahtuneen tapahtuman vuoksi, jossa poliisipartio oli saanut tehtävän kyseiseen paikkaan, koska siellä ilmoituksen mukaan useampi mieshenkilö oli tapellut keskenään ja yksi heistä oli ladannut paikalla aseiden. Ilmoituksen mukaan tappeluun osallistuneet olivat moottoripyöräjengiläisiä. Poliisin tutkintailmoituksen mukaan ravintolan järjestyksenvalvojat, joista toinen oli valittaja, olivat seisseet koko tapahtuman ajan alusta loppuun aivan osallisten vieressä, eivätkä olleet puuttuneet tilanteeseen millään lailla.

Edellä mainitun lisäksi poliisilaitoksen päätöksessä oli kerrottu, että valittajaa on epäilty huumausainerikoksesta. Tämän lisäksi valittajaa on päätöksen mukaan epäilty rikosentekijän suojelemisesta vuonna 2006.

Tässä valituksenalaisessa poliisilaitoksen päätöksessä ilmenevän järjestyksenvalvojan hyväksynnän peruuttamisen perusteena olevat rikokset eivät hallinto-oikeuden mukaan edellä sanotun mukaisesti ole johtaneet jatkotoimenpiteisiin, eikä valittajaa enää epäillä kyseisistä rikoksista eikä häntä ole siis niistä tuomittu. Hallinto-oikeuden mukaan poliisilaitos ei voi kyseisillä perusteilla peruuttaa valittajan hyväksymistä järjestyksenvalvojaksi.

Poliisilaitos on liittänyt asiassa antamaansa lausuntoon Keskusrikospoliisin lausunnon, jonka mukaan Keskusrikospoliisin tietojen mukaan valittajalla on kiinteät yhteydet kansainvälisen rikollisryhmän Suomen alaosaan, joka on Keskusrikospoliisissa luokiteltu järjestäytyneeksi rikollisryhmäksi. Poliisilaitos on myös vedonnut asiassa tähän lausuntoon, mutta poliisilaitos ei ole peruuttanut valittajan järjestyksenvalvojaksi hyväksymistä tällä perusteella, joten näin ollen Hallinto-oikeus ei ole voinut ottaa huomioon poliisilaitoksen lausunnossaan esittämää uutta perustetta.

8.4.4 KHO 2012:3132

Valittaja on pyytänyt lupaa valittaa hallinto-oikeuden päätöksestä ja vaatinut, että hallinto-oikeuden päätöksestä poistetaan määräys poliisilaitokselle palauttamisesta ja että Suomen valtio / poliisilaitos veloitetaan korvaamaan valittajan oikeudenkäyntikulut asiassa. Valittajan mukaan hallinto-oikeuden päätöksellä on kumottu hyväksymisen peruuttaminen, eikä asiaa siten enää olisi tullut palauttaa poliisilaitokselle. Korkein hallinto-oikeus on myöntänyt valitusluvan ja tutkinut asian.

Korkein hallinto-oikeus on antanut asiassa ratkaisun heinäkuussa 2013. Ratkaisussaan korkein hallinto-oikeus kumoaa hallinto-oikeuden päätöksen siltä osin kuin asia on palautettu poliisilaitokselle valittajan järjestyksenvalvojaksi hyväksymistä varten ja muualta osin valitus hylätään ja hallinto-oikeuden päätöstä ei muuteta. Valittajan vaatimus hänen oikeudenkäyntikulujensa korvaamisesta hylätään.

Korkeimman hallinto-oikeuden mukaan hallinto-oikeus on kumonnut poliisilaitoksen päätöksen, koska poliisilaitoksen päätöksen järjestyksenvalvojan hyväksynnän peruuttamisen perusteena olleet rikosepäilyt eivät ole johtaneet jatkotoimenpiteisiin, eikä valittajaa enää epäilty eikä tuomittu päätöksessä mainituista rikoksista. Hallinto-oikeus on katsonut, ettei poliisilaitos ole voinut peruuttaa päätöksessään mainitsemillaan perusteilla valittajan hyväksymistä järjestyksenvalvojaksi. Näin ollen järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen peruuttaminen on kumottu ja valittajan voimassa oleva järjestyksenvalvojakortti on palautettava valittajalle, koska valittajan järjestyksenvalvojaksi hyväksyminen ei ole tarpeen.

8.5 Helsingin HaO 2014:0170

Helsingin hallinto-oikeuden vuonna 2014 helmikuussa antamassa ratkaisussa poliisilaitos on hylännyt valittajan hakemuksen vartijaksi hyväksymisestä yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (282/2002) 24 pykälän 1 momentin 3 kohdan perusteella. Poliisilaitoksen päätöksen mukaan valittaja ei ole elämäntapansa ja asenteidensa myötä laissa tarkoitettu tavoin luotettavuudeltaan henkilö, joka täyttäisi vartijaksi hyväksymisen edellytykset, mitä osoittaa valittajan oma mielenkiinto ja käyttäytyminen, hänen vierailunsa järjestäytyneen rikollisryhmän ja se kannattajaryhmän juhlissa sekä valittajan edellä mainittujen ryhmien jäsenistä koostuva tuttavapiiri ja hänen oma avoimuutensa ryhmien henkilöitä kohtaan.

8.5.1 Valituksessa esitetyt vaatimukset ja perusteet

Valituksessa vaaditaan, että poliisilaitoksen päätös on kumottava.

Valituksen mukaan valittaja on työskennellyt vartijana pitkään ja hän on hakenut vartijaksi hyväksymistä, koska hänen viiden vuoden vartijakorttinsa oli umpeutumassa. Poliisin päätöksen myötä valittaja on menettänyt ansaintamahdollisuuden. Valittajalla ei ole enää mahdollisuutta jatkaa ammatinharjoittamistaan.

Valituksen mukaan valittajalla ei ole minkäänlaisia yhteyksiä rikollisjärjestöihin, eikä hänellä myöskään ole minkäänlaista osallisuutta tai myötävaikuttavaa roolia kyseisissä järjestöissä. Valittaja myöntää kerran käyneensä tuttavansa kutsumana moottoripyöräkerhon kerhotiloissa järjestetyissä juhlissa. Valittaja ei ole itse tuntenut eikä tunne edelleenkään ketään kerhon jäsentä. Valittaja myöntää vieneensä kaksi kertaa henkilöitä kahden moottoripyöräkerhon tiloihin, mutta ei käyneensä näillä kerroilla kerhotiloissa sisällä. Valittaja on avoimesti ja rehellisesti myöntänyt nämä edellä mainitut vierailut. Valituksen mukaan viimeksi mainittu vierailu on tapahtunut sellaisen moottoripyöräkerhon pihalle, joka ei valittajan käsityksen mukaan ole poliisin tulkinnan mukainen niin sanottu prosenttijengi tai rikollisjärjestöksi luokiteltava kerho. Valittajan näkemyksen mukaan myöskään se kerho, johon valittaja ystävänsä vei, ei ole koskaan ollut mikään rikollisjärjestöksi luokiteltava kerho.

Valittaja itse ei ole koskaan kuulunut yhteenkään moottoripyöräkerhoon, niiden kannattajakerhoihin tai muihinkaan kerhoja lähellä oleviin ryhmittymiin. Valittaja kiistää tuntevansa sellaisia henkilöitä, jotka kuuluisivat rikolliseen moottoripyöräkerhoon, mutta hän tuntee henkilöitä, jotka taas tuntevat edellä mainittuja henkilöitä, jotka kuuluvat rikolliseen moottoripyöräkerhoon. Valittajan mukaan tällainen tuttavuus ei merkitse sitä, että valittajan tuntisi rikollisjärjestöjen jäseniä tai, että hän suhtautuisi hyväksyvästi rikollisjärjestöjen toimintaan.

Valittajaa ei ole tuomittu mistään rikoksista.

Valituksen mukaan valittajalle kuuluvaa perustuslaillista oikeutta hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä ja ammatilla ei voida loukata. Yksikään seikka ei puolla luvan epäämistä tai peruuttamista arvioitaessa valittajan rehellisyyttä, luotettavuutta, elämäntapoja ja asenteita. Luvan epääminen on lakiin perustumatonta ja täydellisen kohtuutonta valituksen mukaan ja asiaa harkittaessa tulee ottaa huomioon suhteellisuusperiaate ja kohtuusnäkökohdat.

8.5.2 Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut

Hallinto-oikeus kumoo poliisilaitoksen päätöksen.

Hallinto-oikeus viittaa päätöksessään hallituksen esitykseen 69/2001.

Valittaja on työskennellyt vartijana moitteettomasti pitkään ja valittajasta on tehty myös turvallisuusselvitys. Mitään moitteita tai huomauttamista valittajan työskentelystä ei todistusten mukaan ole koskaan ollut.

Asiassa saadun selvityksen mukaan valittaja ei ole syyllistynyt mihinkään rikolliseen toimintaan eikä esitetyn selvityksen perusteella hänen ole katsottava osallistuneen tai myötävaikuttaneen rikollisryhmän toimintaan. Valittaja on kertonut, että hän ei kuulu mihinkään kerhoihin, eikä hänellä ole minkäänlaista mielenkiintoakaan liittyä sellaisiin. Valittaja on myöntänyt käyneensä kerran tuttavansa kutsumana moottoripyöräkerhon kerhotiloissa juhlissa ja vieneensä tai hakeneensa tuttavansa kahden muun moottoripyöräkerhon tilaisuudesta.

Hallinto-oikeiden mukaan poliisilaitos ei yksinomaan päätöksessä esitetyillä perusteilla voi katsoa, että valittaja elämäntapansa ja asenteidensa myötä ei ole laissa tarkoitettu tavoin luetettavuudeltaan henkilö, joka täyttäisi vartijaksi hyväksymisen edellytykset. Poliisilaitoksen päätös on näin ollen kumottava.

8.6 Hämeenlinnan HaO 2013:0057

Hämeenlinnan hallinto-oikeuden vuonna 2013 helmikuussa antamassa ratkaisussa poliisilaitos oli hylännyt valittajan hakemuksen järjestyksenvalvojaksi järjestyksenvalvojista annetun lain (533/1999) 12 pykälän perusteella.

Keskusrikospoliisin antaman lausunnon ja tietojen mukaan valittaja oli moottoripyöräkerhon jäsen, joka keskusrikospoliisin luokittelun mukaan on rikollinen moottoripyöräjengi. Turun hovioikeus on 29.5.2009 antamassaan tuomiossaan todennut kyseisen moottoripyöräkerhon olevan järjestäytynyt siten, että se täyttää vakavien rikosten tekemistä varten järjestäytyneen ryhmän määritelmän. Poliisilaitoksen päätöksen mukaan valittaja on myös tuomittu lainvoimaisella tuomiolla tavanomaisesta alkoholipitoisen aineen välittämisestä ehdolliseen vankeusrangaistukseen, minkä johdosta valittajan hyväksyntä järjestyksenvalvojaksi oli peruutettu kokonaan. Valittaja on kuitenkin hyväksytty myöhemmin uudelleen määrääjäksi järjestyksenvalvojaksi. Tämän peruuttamisen ja määräaikaisen hyväksynnän aikana tapahtunut rikolliseksi luokiteltuun ryhmään osallistumien on osaltaan ilmentänyt valittajan suhtautumista, halua ja asennoitumista säännösten noudattamiseen. Eikä valittajaa näin ollen kyseiseen ryhmään kuulumisen perusteella voida pitää rehelliseksi ja luotettavaksi tunnettuna ja henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan järjestyksenvalvojaksi sopivana henkilönä.

8.6.1 Valituksessa esitetyt vaatimukset ja perusteet

Valituksen mukaan poliisilaitoksen päätös on kumottava.

Valituksen mukaan valittajaa on kohdeltu epäoikeudenmukaisesti ja epätasa-arvoisesti, koska muun muassa yksi muu kyseisen moottoripyöräkerhon jäsen on saanut uusittua järjestyksenvalvojakorttinsa jäsenyydestään huolimatta. Esteenä järjestyksenvalvojaksi

hyväksymiselle ei voi enää olla valittajan syyllistyminen poliisilaitoksen päätöksessä mainittuun rikokseen, koska valittajalle on jo kerran tuomion jälkeen myönnetty määräaikainen järjestyksenvalvojakortti. Valituksen mukaan valittajalla ei ole aikaisempaa rikostaustaa. Valittaja on toiminut vuodesta 1989 alkaen erilaisissa turva-alan tehtävissä, eikä kenelläkään ole ollut huomautettavaa hänen työtehtäviensä hoitamisesta. Valittaja ei valituksen mukaan ole ollut kyseessä olevan moottoripyöräkerhon jäsen, vaikka on ollut mukana kyseisessä porukassa. Kyseessä on moottoripyöräharrastus. Järjestyksenvalvojana toimiminen on valittajan elinkeino, eikä hänellä ole muuta työtä. Valituksen mukaan valittaja on rehellinen ja luotettava henkilö.

8.6.2 Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut

Hallinto-oikeus hylkää valituksen.

Hallinto-oikeuden ratkaisun perusteluissa mainitaan, että valittaja myöntää kuuluneensa valituksenalaisen päätöksen tekohetkellä moottoripyöräkerhoon, jonka keskusrikospoliisi on lausuntonsa mukaan luokitellut rikolliseksi moottoripyöräkerhoksi. Valittaja on myös myöntänyt olleensa kerhon tapahtumissa mukana 6-7 kertaa sekä osallistuneensa sen toimintaan noin vuoden ajan. Tämän lisäksi valittaja on omistanut kerhon tunnusliivit, joiden käyttöön kerholla on omat säännöt. Poliisin valvontatietojen mukaan valittaja on osallistunut kerhon toimintaan toistuvasti ja liikkunut seurueissa, joihin kuuluneet ovat käyttäneet mainittuja tunnusliivejä.

Huomioon ottaen järjestyksenvalvojista annetun lain (533/1999) säännökset ja lain 12 pykälän esityöt järjestyksenvalvojaksi hyväksyttävältä voidaan edellyttää suhteellisen nuhteetonta elämäntapaa. Kyseessä olevan järjestäytyneeksi rikollisryhmäksi katsotun moottoripyöräkerhon toimintaan osallistuminen osoittaa sellaista elämäntapaa tai käyttäytymistä, jonka vuoksi valittajaa on voitu pitää poliisilaitoksen päätöksessä sopimattoman järjestyksenvalvojan tehtävään. Merkitystä ei ole sillä, että valittaja on selvityksensä mukaan ollut pois kerhon toiminnasta kohta noin kuukauden, valituksenalaisen päätöksen lainmukaisuutta arvioitaessa, eikä myöskään sillä, että joku muu nyt kysymyksessä olevan moottoripyöräkerhon toiminnassa mukana oleva henkilö on mahdollisesti saanut toimia järjestyksenvalvojana. Kysymyksessä oleva sopivuus ratkaistaan aina tapauskohtaisesti, joten edellä mainituilla seikoilla ei ole tätä asiaa ratkaistaessa myöskään merkitystä. Näin ollen valituksenalaista päätöstä ei ole syytä muuttaa.

8.7 Hämeenlinnan HaO 2013:0058

Hämeenlinnan hallinto-oikeuden vuonna 2013 helmikuussa antamassa ratkaisussa poliisilaitos oli peruuttanut valittajan järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen järjestyksenvalvojista annetun lain (533/1999) 20 pykälän perusteella ja vartijaksi hyväksymisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (282/2002) 48 pykälän perusteella.

Keskusrikospoliisin lausunnon mukaan valittaja oli jäsen moottoripyöräjengissä, jonka keskusrikospoliisi on luokitellut rikolliseksi moottoripyöräjengiksi. Turun hovioikeuden tuomiossa on todettu, että kyseinen moottoripyöräkerho on järjestäytynyt siten, että se täyttää vakavien rikosten tekemistä varten järjestäytyneen ryhmän määritelmän.

8.7.1 Valituksessa esitetyt vaatimukset ja perusteet

Valituksen mukaan poliisilaitoksen päätökset on kumottava.

Valituksen mukaan valittaja on eronnut kyseessä olevasta moottoripyöräkerhosta ja hän ei ole valituksenalaisen päätöksen tekohetkellä ole ollut kerhon jäsen. Valittaja ei ole myöskään kyseisen kerhon toimintaan osallistuessaan syyllistynyt mihinkään rikoksiin, eikä sellaista ole hänelle edes kerhossa ehdotettu.

Valituksen mukaan valittajaa ei ole koskaan tuomittu rikoksesta pois lukien yli 15 vuotta sitten saatuja ylinopeussakkoja. Valittajan taloudellinen tilanne on tiukka ja hän on tehnyt järjestyksenvalvojan töitä noin seitsemän vuoden ajan selviytyen niistä hyvin.

Valituksen mukaan valittajaa on kohdeltu epätasa-arvoisesti, koska hänen tietojensa mukaan muualla Suomessa kyseisen moottoripyöräkerhon jäsenet ovat saaneet pitää järjestyksenvalvojakorttinsa jäsenyydestä huolimatta.

8.7.2 Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut

Hallinto-oikeus hylkää valituksen.

Hallinto-oikeuden ratkaisun perusteluissa mainitaan, että valittaja on myöntänyt lähteneensä kyseessä olevan moottoripyöräkerhon toimintaan mukaan syksyllä 2011. Poliisin valvontatietojen mukaan hän on osallistunut kerhon toimintaan ja poliisilaitokselle antamassaan selvityksessä valittaja on todennut ilmoittaneensa Helsinkiin ja Jyväskylään eroavansa kerhosta ja aikovansa luovuttaa kerhon tunnusmerkit pois. Hallinto-oikeudelle antamassaan selvityksessä valittaja on ilmoittanut, ettei hän ole 1.8.2012 jälkeen ollut enää missään tekemisissä kyseessä olevan tai minkään muunkaan moottoripyöräkerhon kanssa.

Huomioon ottaen järjestyksenvalvojista annetun lain (533/1999) ja yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (282/2002) säännökset ja niiden esityöt järjestyksenvalvojaksi ja vartijaksi hyväksyttävältä voidaan edellyttää suhteellisen nuhteetonta elämäntapaa. Kyseessä olevan järjestäytyneeksi rikollisryhmäksi luokitellun moottoripyöräkerhon toimintaan osallistuminen osoittaa sellaista elämäntapaa tai käyttäytymistä, jonka vuoksi poliisilaitos on voinut pitää valittajaa sopimattomana järjestyksenvalvojan ja vartijan tehtäviin. Seikalla, että valittaja on selvityksensä mukaan eronnut kerhon toiminnasta ei ole hänen henkilökohtaisia ominaisuuksiaan ja sitä kautta valituksenalaisen päätöksen lainmukaisuutta arvioitaessa ratkaisevaa merkitystä. Sillä, että joku muu nyt kysymyksessä olevan moottoripyöräkerhon toiminnassa mukana oleva henkilö on mahdollisesti saanut toimia järjestyksenvalvojana, ei myöskään ole asiaa

ratkaistaessa merkitystä, koska kysymyksessä oleva sopivuus ratkaistaan aina tapauskohtaisesti. Näin ollen valituksenalaisia päätöksiä ei ole syytä muuttaa ja valitus hylätään.

8.7.4 KHO 2013:729

Valittaja pyytänyt lupaa valittaa hallinto-oikeuden päätöksestä ja vaatinut, että hallinto-oikeuden ja poliisilaitoksen päätökset kumotaan ja hänen oikeus toimia järjestyksenvalvojana ja vartijana palautetaan. Korkein hallinto-oikeus on myöntänyt valitusluvan ja tutkinut asian.

Korkein hallinto-oikeus on antanut asiassa ratkaisun joulukuussa 2013. Ratkaisussaan korkein hallinto-oikeus hylkää valituksen ja hallinto-oikeuden päätöstä ei muuteta.

Hallinto-oikeuden päätöksen muuttamiseen ei ole perusteita, kun otetaan huomioon hallinto-oikeuden päätöksen perustelut ja perusteluissa mainitut oikeusohjeet sekä korkeimmassa hallinto-oikeudessa esitetyt vaatimukset ja asiassa saatu selvitys.

Poliisilaitos arvioi valittajan ilmoituksen eroamisestaan kyseisestä moottoripyöräkerhon jäsenyydestä merkitystä, jos valittaja hakee uudestaan järjestyksenvalvojaksi hyväksymistä.

8.8 Hämeenlinnan HaO 2019:0568

Hämeenlinnan hallinto-oikeuden vuonna 2019 kesäkuussa antamassa ratkaisussa poliisilaitos oli peruuttanut valittajan järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (1085/2015) 91 pykälän 2 momentin 1 kohdan perusteella, koska poliisin valvontatietojen mukaan valittaja on pidemmän aikaa liikkunut ja viettänyt aikaa tiiviisti järjestäytyneeseen rikollisryhmään luokitellun jengin jäsenten kanssa.

8.8.1 Valituksessa esitetyt vaatimukset ja perusteet

Valituksen mukaan poliisilaitoksen päätös järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen peruuttamisesta tulee kumota.

Valituksen mukaan poliisilaitoksen päätös on lain vastainen ja siinä on sovellettu yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (1085/2015) 35 pykälää ja 91 pykälää virheellisesti. Valituksen mukaan valittaja täyttää edellä mainitun lain 35 pykälän 2 momentin 2 kohdan edellytykset ja hänestä ei ole viranomaisen rekisterissä sellaisia tietoja, joista voisi päätellä, ettei hän ole rehelliseksi ja luotettavaksi tunnettu ja ettei hän henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan olisi kyseessä olevaan tehtävään sopiva. Valittajaa ei ole tuomittu rikoksesta rangaistukseen, hän ei ole rikkonut voimankäyttövälineiden kantamista koskevia säännöksiä eikä hän ole laiminlyönyt työtehtäviään. Valittaja katsoo, että poliisilaitos on peruuttanut hänen hyväksymisensä ainoastaan sillä perusteella, että hän

tuntee muutamia kyseiseen ryhmään kuuluvia henkilöitä ja tapaa satunnaisesti vapaa-ajallaan heitä. Järjestyksenvalvojan hyväksymisen peruuttaminen ja sitä myötä ammatin menettäminen on valituksen mukaan olosuhteisiin nähden kohtuutonta.

8.8.2 Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut

Hallinto-oikeus hylkää valituksen.

Hallinto-oikeuden johtopäätösten mukaan järjestyksenvalvojalta voidaan edellyttää suhteellisen nuhteetonta käyttäytymistä ja elämäntapaa ja kyseiset tehtävät edellyttävät niihin hyväksyttävältä henkilöltä henkilökohtaisista ominaisuuksista riippuvaa sopivuutta juuri kyseiseen tehtävään. Poliisilaitoksella on harkintavaltaa tällaisten henkilön ominaisuuksien arvioinnissa.

Ratkaisun perusteluissa tuodaan esille, että poliisiasiain tietojärjestelmän mukaan valittaja on pidemmän aikaa, toistuvasti ja tiiviistikin tavannut ja ollut tekemisissä useampien kyseisen ryhmän, joka keskusrikospoliisin lausunnon mukaa luokitellaan järjestäytyneeksi rikollisryhmäksi, jäsenten kanssa, sekä ollut heidän kerhotoiloissaan, jonne ei ole avointa pääsyä. Valittaja ei ole näitä tapaamisia sinänsä kiistänyt, eikä tapaamisia heidän kanssaan voida pitää satunnaisina. Valittajan kuvatonlainen tiivis yhteydenpito ja näkyvästi liikkuminen kyseisten henkilöiden kanssa on ollut omiaan kyseenalaistamaan valittajan luotettavuuden ja hänen elämäntapansa ja asenteidensa yhteensopivuuden järjestyksenvalvojan tehtävään liitettävien vaatimusten kanssa. Myös rikosten torjunta ja järjestyksen ylläpito kuuluvat järjestyksenvalvojan tehtäviin ja näiden voidaan katsoa olevan kyseisen rikollisjärjestön toiminnan kanssa hyvin ristiriitaisia tavoitteita. Myös yleisen luottamuksen valittajan puolueettomuuteen ja tasapuolisuuteen ja siten hänen sopivuuteen järjestyksenvalvojaksi voidaan katsoa vaarantuneen valittajan yhteydenpidon myötä rikollisjärjestön jäseniin. Valittajan on myös täytynyt käsittää pitkän työhistoriansa myötä, että tiivis yhteydenpito rikollisjärjestön jäseniin vaikuttaa hänen omien asenteidensa ja sopivuutensa arviointiin.

Ratkaisun perusteluissa mainitaan myös, että perustuslain (731/1999) 18 pykälässä säädetään oikeudesta työhön ja sen 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Hallituksen esityksen 309/1993 mukaan mainittua oikeutta rajoittavat luonnollisesti eräät tosiseikat, minkä lisäksi siinä on todettu, että on olemassa voimassa runsaasti oikeudellisia rajoituksia. Myös säännöksessä oleva sanamuoto ”lain mukaan” viittaakin mahdollisuuden rajoittaa edellä mainitun säännöksen turvattua oikeutta lailla. Yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa (1085/2015) säädettyjä järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen edellytyksiä on pidettävä edellä perustuslain (731/1999) 18 pykälän esitöissä tarkoitettuina säännöksessä turvattua oikeutta koskevinä oikeudellisina rajoituksina. Poliisi ei ole ylittänyt harkintavaltaansa päätöksessään, eikä valittajan järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen peruuttamista ole pidettävä olosuhteisiin nähden kohtuuttomana. Valituksen alaista päätöstä ei ole syytä muuttaa ja näin asian päättyessä ei ole myöskään kohtuutonta, että valittaja saa pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan.

8.9 Itä-Suomen HaO 2019:0933

Itä-Suomen hallinto-oikeuden vuonna 2019 lokakuussa antamassa ratkaisussa poliisilaitos oli peruuttanut valittajan järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (1085/2015) 91 pykälän 2 kohdan perusteella.

Poliisilaitoksen päätöksen mukaan valittajan jäsenyys Keskusrikospoliisin järjestäytyneeksi luokittelemassa moottoripyöräkerhossa ja sen toimintaan osallistuminen osoittaa sellaista elämäntapaa ja käyttäytymistä, jonka vuoksi valittajaa ei voida enää pitää rehellisenä ja luotettavana eikä henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan sopivana toimimaan järjestyksenvalvojana.

Poliisilaitoksen päätöksessä todetaan, että valittajan kuuluminen kyseessä olevaan rikolliseen moottoripyöräkerhoon on riidatonta, joka perustuu poliisilaitoksen asiasta hankkimaan selvitykseen, keskusrikospoliisin lausuntoon asiasta sekä valittajan asiassa antamaan omaan lausumaan. Useissa lainvoimaisissa tuomioissa kyseessä oleva moottoripyöräkerho on luokiteltu kansainväliseksi rikolliseksi moottoripyöräjengiksi. Poliisilaitos oli päätöksessään viitannut myös hovioikeuksien ja Korkeimman Hallinto-oikeuden päätöksiin.

8.9.1 Valituksessa esitetyt vaatimukset ja perusteet

Valituksessa vaaditaan, että poliisilaitoksen päätös tulee ensisijaisesti kumota.

Valituksen mukaan valittaja ei kuulu mihinkään rikolliseen moottoripyöräjengiin ja poliisilaitoksen päätöksessä mainittu moottoripyöräkerho ei ole rikollinen moottoripyöräjengi. Poliisilaitoksen päätöksessä mainittua keskusrikospoliisin lausuntoa ei ole esitetty valittajalle, joten valittaja ei ole voinut lausua asiasta mitään. Samoin päätöksessä ei ole kuvattu tai kerrottu, miten tiedoksi väitetty olisi keskusrikospoliisilta saatu ja keneltä ja missä muodossa.

Valituksen mukaan Suomen perustuslaissa on säädetty jokaiselle kuuluvista perusoikeuksista, joista yksi on kokoontumis- ja yhdistymisvapaus, mutta valituksen mukaan laissa ei ole määritelmää tai mainintaa rikollisesta moottoripyöräjengistä.

Valittaja täyttää valituksen mukaan kaikki yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain määrittämät edellytykset. Valittajan aiemmassa tai viimeaikaisessa käyttäytymisessä ei ole mitään seikkoja, joiden perusteella voitaisiin katsoa, ettei hän olisi soveltuva toimimaan järjestyksenvalvojana.

8.9.2 Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut

Hallinto-oikeus on ratkaisussaan kumonnut poliisilaitoksen päätöksen.

Hallinto-oikeus toteaa, että poliisilaitos on antanut valituksen johdosta lausunnon, jonka liitteenä on toimitettu muun muassa kyseessä oleva Keskusrikospoliisin lausunto. Hallinto-oikeus on varannut valittajalle tilaisuuden vastineen antamiseen lausunnosta ja tilaisuuden tutustua lausunnon liitteinä toimitettuihin oikeudenkäyntiasiakirjoihin hallinto-oikeudessa.

Hallinto-oikeuden ratkaisun perustelujen mukaan poliisilaitoksen valittajalle toimitetussa lausuntopyynnössä on todettu, että keskusrikospoliisin lausunnon mukaan valittaja kuuluu kyseessä olevaan kansainväliseksi luokiteltuun rikolliseen moottoripyöräjengiin, mutta lausuntopyynnöstä ei ilmene, että poliisilaitos olisi lähettänyt keskusrikospoliisin antamaa lausuntoa valittajalle tiedoksi, eikä lausuntopyynnöstä ilmene, että valittajalle olisi varattu muutoin mahdollisuutta tutustua kyseiseen lausuntoon. Näin ollen valittajaa ei ole kuultu asiassa keskusrikospoliisin lausunnosta hallintolain (434/2003) 34 pykälän 1 momentin ja 36 pykälän edellyttämällä tavalla.

Edellä mainitun lisäksi hallinto-oikeuden ratkaisussa mainitaan, että poliisilaitoksen päätöksestä tai Keskusrikospoliisin lausunnosta ei ilmene millaisiin havaintoihin valittajan kuuluminen kyseessä olevaan rikolliseen moottoripyöräjengiin perustuu. Hallinto-oikeus toteaa, että poliisilaitoksen päätöksessä ei ole tarkemmin kuvattu nyt kyseessä olevan moottoripyöräkerhon, johon valittajan kerrotaan kuuluvan, toimintaa tai asemaa suhteessa päätöksessään esille ottamien hovioikeuden tuomioissa tai korkeimman hallinto-oikeuden päätöksissä esille tuomiin kansainvälisiin rikollisiin moottoripyöräjengeihin. Poliisilaitoksen päätöksessä ei myöskään ole tarkemmin kuvattu niitä perusteita, joiden johdosta moottoripyöräkerhon, johon valittajan kuuluu, jäsenen ei katsota täyttävän yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (1085/2015) 35 pykälän 1 momentin 2 kohdassa säädettyjä edellytyksiä.

Hallinto-oikeus katsoo, että poliisilaitoksen päätöstä ei ole perusteltu hallintolain (434/2003) 45 pykälän 1 momentin edellyttämällä tavalla, koska päätöksen perusteluista ei käy ilmi, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun. Näin ollen poliisilaitoksen päätös on kumottava tapahtuneiden menettelyvirheiden takia ja palautettava poliisilaitokselle uudelleen käsiteltäväksi.

8.10 Turun HaO 2019:0101

Turun hallinto-oikeuden vuonna 2019 huhtikuussa antamassa ratkaisussa poliisilaitos oli peruuttanut valittajan järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (1085/2015) 91 pykälän 2 momentin 1 kohdan perusteella. Poliisilaitoksen päätöksen mukaan valittaja kuului keskusrikospoliisin rikolliseksi moottoripyöräjengiksi luokitelemallaan ryhmän alajengiin.

8.10.1 Valituksessa esitetyt vaatimukset ja perusteet

Valituksen mukaan poliisilaitoksen päätös on kumottava, koska valittajalle ei ole varattu tilaisuutta tulla kuulluksi asiassa. Tämän lisäksi valittaja on kyseisen alajengiksi väitetyn moottoripyöräkerhon jäsen, mutta ei rikollinen. Valituksen mukaan poliisin päätös perustuu ampuma-aserikokseen, josta valittaja oli tuomittu 2017. Valittajalla on valituksen

mukaan vakituinen työsuhde, joka mahdollisen järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen peruuttamisen myötä saattaa loppua, kuten myös valittajan hyväksytyt velkajärjestely katkeaisi.

8.10.2 Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut

Hallinto-oikeus hylkää valituksen.

Asiassa saadun selvityksen mukaan, valittajalle on kirjeitse lähetetty tavallinen kuulemiskirje järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen peruuttamista koskevassa asiassa. Kysymyksessä ei ole ollut velvoittavan päätöksen tiedoksianto eikä saantitodistuksen käyttö ole ollut muutenkaan tarpeen, joten asiassa on voitu käyttää tavallista tiedoksiantoa. Näin ollen kuulemismenettely ei ole ollut lainvastaista.

Keskusrikospoliisin asiassa antamassa lausunnossa todetaan, että valittaja on heidän tietojensa mukaan jäsen moottoripyöräkerhossa, joka on rikolliseksi luokitellun moottoripyöräjengin alajengi. Kyseessä oleva rikolliseksi moottoripyöräjengiksi luokiteltu moottoripyöräkerho on useissa lainvoimaisissa tuomioissa todettu vakavien rikosten tekemistä varten järjestäytyneeksi ryhmäksi. Valittajalle on vuonna 2018 annettu järjestyksenvalvojan hyväksymisen peruuttamisen sijaan varoitus ampuma-aserikokseen syylistymisestä.

Hallinto-oikeuden mukaan valittajaa ei ole tuomittu moottoripyöräkerhon toiminnassa tehdyistä rikoksista, eikä hänen toiminnassaan järjestyksenvalvojana ole ollut huomautettavaa. Valittaja ei kuitenkaan täytä laissa tarkoitettua tavoin luotettavuudeltaan ja henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen edellytyksiä, josta osoituksena on hänen jäsenyys rikosten tekemiseen järjestäytyneessä ryhmässä. Valittajalle on myös jo aikaisemmin annettu varoitus järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen peruuttamisen sijaan. Kyseessä oleva hyväksymisen peruuttaminen tarkoittaa pääsääntöisesti ammatin harjoittamisen estymistä, joten pelkästään sillä perusteella peruuttamista ei voida pitää kohtuuttomana. Etenkin kun asiassa erityisesti huomioon otetaan hyväksymisen perusteena olevien seikkojen vakavuus ja hyväksymisen peruuttamista ei muistakaan valittajan esittämistä syistä voida pitää kohtuuttomana. Poliisilaitoksen päätöstä ei ole syytä muuttaa.

8.11 Vaasan HaO 2017:0195

Vaasan hallinto-oikeuden vuonna 2017 kesäkuussa antamassa ratkaisussa poliisilaitos oli peruuttanut valittajan järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen järjestyksenvalvojista annetun lain (533/1999) 20 pykälän perusteella.

Poliisilaitoksen päätöksen mukaan valittaja kuuluu moottoripyöräkerhoon, joka on keskusrikospoliisin rikolliseksi moottoripyöräjengiksi luokitellun moottoripyöräjengin alajengi. Keskusrikospoliisin lausunnon mukaan valittaja on kyseisen moottoripyöräkerhon jäsen, joka on julkisesti muun muassa liivimerkinnoissaan ilmaissut kannattavansa

keskusrikospoliisissa rikolliseksi luokiteltua moottoripyöräjengiä. Merkkiä ei voi käyttää ilman kyseisen rikollisen moottoripyöräjengin hyväksyntää ja se osoittaa ”virallista” asemaa kyseessä olevassa rikollisorganisaatiossa.

8.11.1 Valituksessa esitetyt vaatimukset ja perusteet

Valituksen mukaan poliisilaitoksen päätös tulee kumota.

Valittajan mukaan moottoripyöräkerho, jonka jäsen hän on, ei ole kyseisen rikolliseksi luokitellut moottoripyöräjengin alajengi, eikä millään lailla liity kyseiseen organisaatioon. Väite kerhon alisteisesta suhteesta on perustelematon, eivätkä kerhot ole myöskään järjestöjäseniä. Keskusrikospoliisin lausunnossa kyseessä olevan moottoripyöräjengin toiminnan rikollista luonnetta perustellaan Turun hovioikeuden ratkaisulla vuodelta 2009, mutta siinä ei mainita mitään korkeimman oikeuden 2013 antamasta päinvastaisesta ratkaisusta. Päätökseen ei myöskään ole liitetty lausunnon tausta-aineistoa, joka onkin velvoitettava esittämään hallinto-oikeudessa ja tarvittaessa järjestettävä suullinen todistajan kuulustelu lausunnon laatijalle todistusteemana, mitä tausta-aineistossa mainitaan valittajan toiminnasta ja mitä tuo aineisto on.

Valittajan mukaan kyseessä oleva moottoripyöräkerho, johon hän kuuluu, on avoin ja rehti kerho. Kerhossa ei ole pakkoa tai kuria ja sen jäsenellä on lisäksi vapaus valita kantaako ajoliivissään friendship -merkkiä vai ei.

Valituksessa tuodaan myös esille, että valittajaa ei ole rangaistu rikoksesta eikä hän ole ollut rikoksesta epäiltynä koskaan. Valittaja on viettänyt täysin nuhteetonta elämää eikä hänen elämäntavoissaan tai toiminnassaan ole sellaisia laissa mainittuja seikkoja, joiden perusteella hänen järjestyksenvalvojalupansa voitaisiin peruuttaa.

8.11.2 Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut

Hallinto-oikeus kumoo poliisilaitoksen päätöksen.

Hallinto-oikeuden ratkaisun perusteluissa todetaan, että asiassa ei ole väitetty, että valittaja olisi syyllistynyt sellaiseen rikokseen, jonka johdosta hänen järjestyksenvalvojaksi hyväksymisensä olisi voitu peruuttaa järjestyksenvalvojista annetun lain (533/1999) 20 pykälän 2 momentin 2 kohdan perusteella. Perusteluiden mukaan kyse ei myöskään ole tilanteesta, jossa valittaja olisi mainitun momentin 3 kohdassa tarkoitettulla tavalla olennaisesti rikkonut järjestyksenvalvojaksi hyväksymiseen liitettyjä ehtoja tai rajoituksia.

Asiassa ei ole esitetty selvitystä siitä, että valittajan moottoripyöräkerho olisi sellainen moottoripyöräkerho, joka ilman yhteyttä kyseessä olevaan rikolliseen moottoripyöräjengiin, voitaisiin luokitella kuuluvaksi järjestäytyneeseen rikollisuuteen.

Asiassa ei ole väitetty, että valittaja itse olisi syyllistynyt tai että häntä olisi epäilty jostain rikoksesta, joka antaisi aiheutta arvioida hänen rehellisyyttään ja luotettavuuttaan tai

henkilökohtaisia ominaisuuksiaan poiketen siitä, mitä lupaa myönnettäessä on tehty. Myöskään valittajan moottoripyöräkerhon nykyisiä jäseniä ei saatujen tietojen mukaan ole tuomittu rikoksista, jotka yksin voisivat johtaa järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen peruuttamiseen. Valittajaa ei saadun selvityksen perusteella ole siis tuomittu mistään pienistä rikoksista, eikä hänen ystävänsä tai ystäviensä syyllistymistä rikoksiin voida pitää järjestyksenvalvojista annetussa laissa tarkoitettuna henkilökohtaisena ominaisuutena. Rikollinen ystäväpiiri ja siihen hakeutuminen voisivat sinänsä osoittaa rehellisyyden ja luotettavuuden alentumista, mikäli valittaja itse olisi syyllistynyt pieniinkin omaisuus- tai henkeen ja terveyteen kohdistuviin rikoksiin. Nyt tällaisesta ei ole esitetty selvitystä.

Hallinto-oikeus toteaa, että kyky toimia puolueettomasti kuuluu järjestyksenvalvojan tehtävän luonteeseen riippumatta järjestyksenvalvojan ystäväpiirin rikostaustasta. Nyt kyseessä olevassa asiassa ei ole esitetty selvitystä tai konkreettista tapahtumainkulkuun perustuvaa väitettä siitä, että valittaja olisi järjestyksenvalvojana toimiessaan osoittanut kyvyttömyyttä tai haluttomuutta järjestyksenvalvojalle kuuluvien tehtävien asianmukaiseen ja puolueettomaan suorittamiseen siten, että luottamuksen häneen voitaisiin katsoa tuosta syystä alentuneen.

Hallinto-oikeus katsoo, että edellä mainituista syistä asiassa esille tulleita valittajan henkilöön ja hänen ystäväpiiriinsä liittyviä seikkoja ei voida pitää järjestyksenvalvojista annetun lain (533/1999) 20 pykälän 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuina olojen olennaisena muutoksena, joiden vuoksi valittaja ei enää rehellisyydeltään, luotettavuudeltaan ja henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan täyttäisi järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen edellytyksiä. Näin ollen poliisilaitoksen päätös on kumottava.

8.11.4 KHO 2017:3379

Poliisilaitos on pyytänyt lupaa valittaa hallinto-oikeuden päätöksestä ja vaatinut, että hallinto-oikeuden päätös kumotaan ja poliisilaitoksen päätös saatetaan voimaan. Korkein hallinto-oikeus on myöntänyt valitusluvan ja tutkinut asian.

Korkein hallinto-oikeus on antanut asiassa ratkaisun marraskuussa 2017, jossa se hylkää poliisilaitoksen valituksen. Hallinto-oikeuden päätöksen lopputulosta ei muuteta.

Korkeimman hallinto-oikeuden mukaan poliisilaitos on peruuttanut nyt kyseessä olevan henkilön hyväksymisen järjestyksenvalvojaksi hänen kuulumisensa kyseessä olevaan moottoripyöräkerhoon perusteella. Korkeimman hallinto-oikeuden mukaan asiakirjoista saatavan selvityksen perusteella nyt kyseessä oleva henkilö on saanut ensimmäisen järjestyksenvalvojakorttinsa vuonna 2001 ja poliisilaitoksen nyt 2015 peruuttama järjestyksenvalvojakortti on myönnetty vuonna 2012. Nyt kyseessä oleva henkilö, on perustanut kyseessä olevan moottoripyöräkerhon vuonna 2011 ja pelkää kyseiseen moottoripyöräkerhoon kuulumisen vuoksi kyseisen henkilön käyttäytymisessä ei siten ole tapahtunut sellaista järjestyksenvalvojista annetun lain (533/1999) 20 pykälän 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettua olojen olennaista muutosta, jonka vuoksi henkilö ei enää täytä

luotettavuudeltaan järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen edellytyksiä. Näin ollen, kun asiassa otetaan huomioon hallinto-oikeuden päätöksen perustelut ja siinä mainitut oikeusohjeet sekä korkeimmassa hallinto-oikeudessa esitetyt vaatimukset ja asiassa saatu selvitys, hallinto-oikeuden päätöksen lopputuloksen muuttamiseen ei ole perusteita. Lisäksi korkein hallinto-oikeus toteaa, että nyt kyseessä olevan henkilön järjestyksenvalvojakortin voimassaoloaika on päättynyt ja mikäli henkilö hakee järjestyksenvalvojaksi hyväksymistä, yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (1085/2015) 35 pykälässä järjestyksenvalvojaksi hyväksymiselle säädettyjen edellytysten täyttyminen on arvioitava uudelleen nykytilanteen ja siitä saatava selvityksen perusteella.

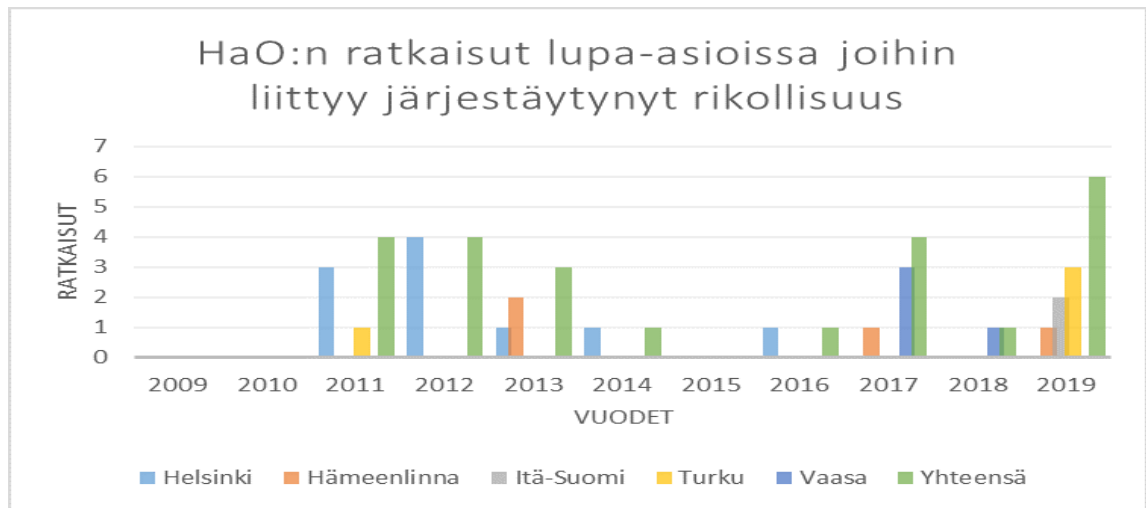
9 TULOKSET

9.1 Opinnäytetyössä esitelty oikeuskäytäntö

Vuosien 2009 - 2019 välisenä aikana Suomen viidessä hallinto-oikeudessa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa ratkaisuja, joihin liittyi poliisien myöntämien lupien peruuttaminen tai lupahakemukseen kielteinen päätös, sillä perusteella, että henkilö kuuluu tai hänen lähipiiriinsä kuuluu henkilöitä, jotka kuuluvat järjestäytyneeseen rikollisryhmään, löytyi yhteensä 31 kappaletta. Näistä 24 kappaletta oli hallinto-oikeuksien ja seitsemän kappaletta korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuja. Mielenkiintoista tässä oli se, että kyseiseltä ajanjaksolta Pohjois-Suomen hallinto-oikeus ilmoitti, että heillä ei ole kyseisenlaisia ratkaisuja.

Hallinto-oikeuksittain ratkaisut jakautuivat siten, että Helsingin hallinto-oikeuden ratkaisuja aiheesta löytyi eniten eli kymmenen kappaletta. Hämeenlinnan, Turun ja Vaasan hallinto-oikeuksista jokaisesta niistä kyseisiä ratkaisuja löytyi neljä kappaletta ja Itä-Suomen hallinto-oikeudesta yhteensä kaksi ratkaisua. Prosentteittain ratkaisut jakautuivat siis seuraavasti: Helsingin hallinto-oikeus 42 prosenttia, Hämeenlinna 17 prosenttia, Turku 17 prosenttia, Vaasa 17 prosenttia ja Itä-Suomi 8 prosenttia.

Ajallisesti hallinto-oikeuden ratkaisuja löytyi vuosilta 2011 - 2014, sekä vuosilta 2016 - 2019.

Taulukko 6: HaO:n ratkaisut lupa-asioissa joihin liittyy järjestäytynyt rikollisuus

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisut olivat vuosilta 2012, 2013 ja 2017. Vuonna 2012 ja 2013 ratkaisuja oli molempina vuosina kolme kappaletta ja vuonna 2017 yksi kappale.

9.2 Oikeuskäytännön vertailua

Hallinto-oikeuksien ratkaisuista ampuma-aselupiin liittyviä ratkaisuja oli yhteensä 13 kappaletta, joista aseluvan peruuttamisia oli yhteensä 12 kappaletta ja aselupahakemuksen hylkäämisiä 1 kappale. Aseluvan peruuttamista koskevista ratkaisuista yksi oli aseenkäsittelyluvan peruuttamista koskeva ratkaisu.

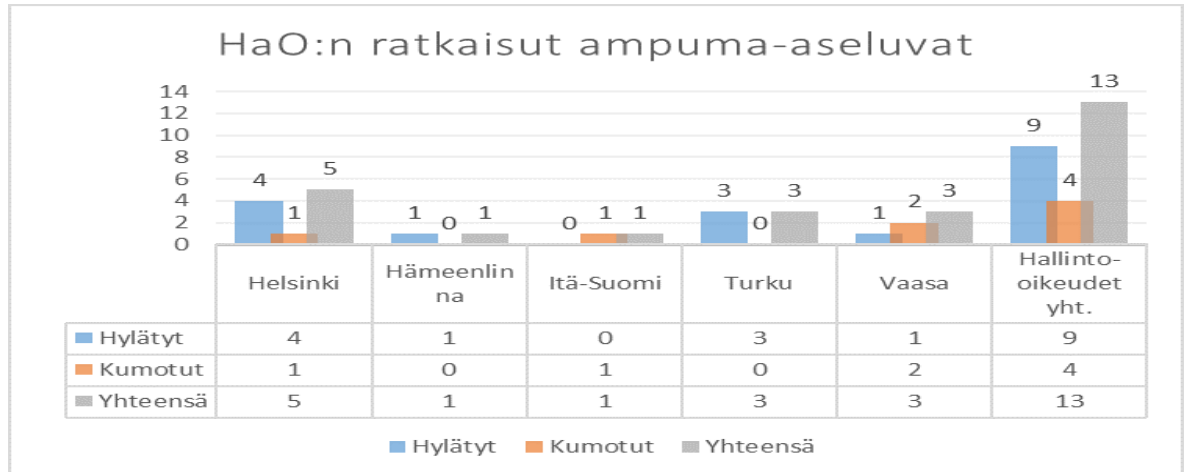
Hallinto-oikeuksien ratkaisuista yksityisen turvallisuusalan lupia koskevia ratkaisuja oli yhteensä 11 kappaletta, joista 8 kappaletta koski järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen peruuttamista, 1 kappale vartijaksi hyväksymisen peruuttamista, 1 kappale järjestyksenvalvojaksi ja vartijaksi hyväksymisen peruuttamista ja 1 kappale hakemuksen järjestyksenvalvojaksi hyväksymiseksi hylkäämistä.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuista ampuma-aselupia koskevia ratkaisuja oli 1 kappale ja kaikki muut 7 ratkaisua koskivat yksityisen turva-alan lupia.

9.3 Yleisiä huomioita oikeuskäytännöstä

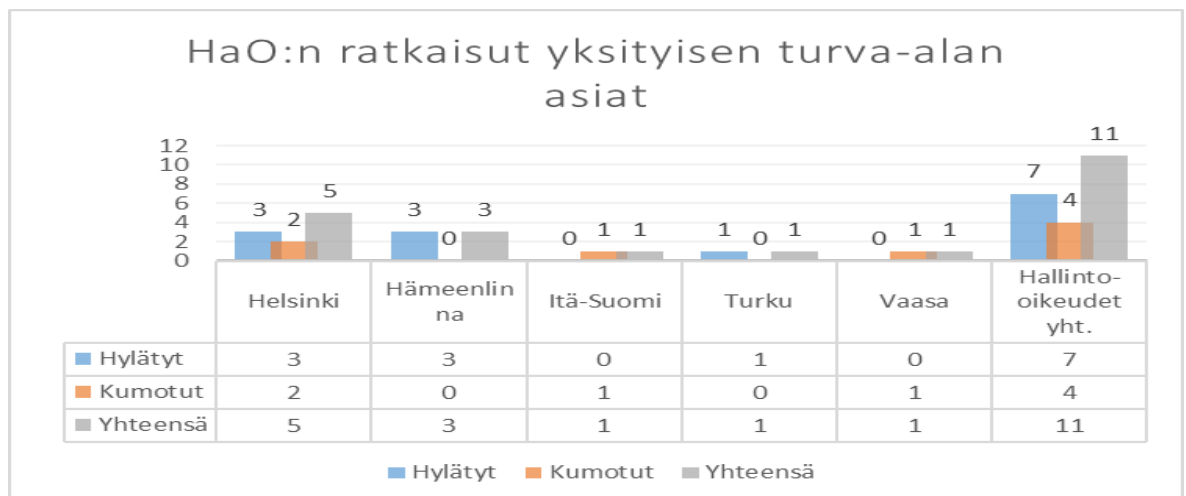
Ampuma-aseasioissa hallinto-oikeuksien ratkaisuissa valituksista 9 kappaletta (69%) hylättiin ja 4:ssä valituksessa (31%) poliisilaitosten päätökset kumottiin. Yksityisen turvallisuusalan asioissa hallinto-oikeudet olivat hylänneet 7 kappaletta (64%) valituksista ja kumonnet poliisilaitoksen päätökset 4:ssä ratkaisussa (36%).

Ampuma-aseasioissa Helsingin hallinto-oikeus on ratkaisuissaan hylännyt 80 prosenttia kyseessä olevista valituksista ja kumonnut poliisilaitoksen päätökset 20 prosentissa valituksista. Vaasan hallinto-oikeus on ratkaisuissaan hylännyt 33 prosenttia kyseessä olevista valituksista ja kumonnut poliisilaitoksen päätökset 67 prosentissa valituksista. Hämeenlinnan ja Turun hallinto-oikeus on hylännyt kaikki sen käsittelemät valitukset ja Itä-Suomen hallinto-oikeus taas kumonnut poliisilaitosten päätökset kaikissa sen käsittelemissä valituksissa.

Taulukko 7: HaO:n ratkaisut ampuma-aseasioissa

Yksityisen turvallisuusalan asioissa Helsingin hallinto-oikeus on ratkaisuihissaan hylännyt 60 prosenttia kyseessä olevista valituksista ja kumonnut poliisilaitoksen päätökset 40 prosentissa valituksista. Hämeenlinnan ja Turun hallinto-oikeus on hylännyt kaikki sen käsittelemät valitukset ja Itä-Suomen sekä Vaasan hallinto-oikeudet taas kumonnet kaikki poliisilaitosten päätöksistä niiden käsittelemissä valituksissa.

Taulukko 8: HaO:n ratkaisut yksityisen turvallisuusalan asioissa

Hallinto-oikeuksien ratkaisuihista korkeimmissa hallinto-oikeudessa käsiteltyjä valituksia oli kyseisenä ajanjaksona 7 kappaletta eli 29 prosenttia hallinto-oikeuksien ratkaisuihista käsiteltiin korkeimmissa hallinto-oikeudessa. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuihista ampuma-aseasioita koski 1 (14%) ratkaisu ja loput 6 (86%) ratkaisua koski yksityisen turvallisuusalan lupia. Korkein hallinto-oikeus on 6:ssa ratkaisuihissaan hylännyt valitukset ja todennut, että hallinto-oikeuksien päätöksiä ei ole syytä muuttaa. Yhdessä korkeimman hallinto-oikeuden päätöksessä korkein hallinto-oikeus on kumonnut hallinto-oikeuden päätöksen siltä osin kuin asia on palautettu poliisilaitokselle valittajan järjestyksenvalvojaksi hyväksymistä varten, mutta muulta osin valitus on hylätty ja hallinto-oikeuden päätöstä ei muuteta.

9.4 Oikeuskäytännössä sovelletut säännökset ampuma-aseasioissa

9.4.1 Ampuma-aselaki

Oikeuskäytännöstä ampuma-aseasioiden osalta käy ilmi, että 10:ssä hallinto-oikeuden ratkaisussa poliisilaitoksen päätöksessä on sovellettu ampuma-aselain (1/1998) 67 pykälän 2 momentin 4 kohtaa. Tällöin kyseessä on ollut ampuma-aseluvan peruuttaminen, koska henkilöä on pidettävä elämäntapansa tai käyttäytymisensä perusteella sopimattomana pitämään hallussaan ampuma-aseita. Vaasan hallinto-oikeuden ratkaisussa 2018:0025 poliisilaitos oli soveltanut ampuma-aselain (1/1998) 45 pykälän 1 momenttia hylätessään hakijan aselupahakemuksen, koska hakijan käyttäytymistä oli pidetty sopimattoman ampuma-aseluvan haltijalle. Hämeenlinnan hallinto-oikeuden ratkaisussa 2017:0304 poliisilaitos oli päätöksessään soveltanut ampuma-aselain (1/1998) 29 pykälän 3 momentin 4 kohtaa peruuttaessaan henkilön aseenkäsittelyluvan, koska henkilön katsottiin olevan elämäntapansa ja käyttäytymisensä vuoksi sopimaton pitämään hallussaan ampuma-aseita. Turun hallinto-oikeuden ratkaisussa 2019:01744 poliisilaitos oli soveltanut ampuma-aselain (1/1998) 92 pykälää ottaessaan väliaikaisesti poliisin haltuun henkilön ampuma-aseet, koska kyseisten aselupien peruuttaminen oli pantu vireille.

Myös 10:ssä hallinto-oikeuden ratkaisussa on sovellettu ampuma-aselain (1/1998) 67 pykälän 2 momentin 4 kohtaa. Vaasan hallinto-oikeuden ratkaisussa 2018:0025, jossa poliisilaitos oli hylännyt hakijan aselupahakemuksen tämän elämäntavan ja käyttäytymisen perusteella, hallinto-oikeus oli soveltanut ratkaisussaan ampuma-aselain (1/1998) 45 pykälän 1 momenttia. Hämeenlinnan hallinto-oikeuden ratkaisussa 2017:0304, jossa henkilön aseenkäsittelylupa oli peruutettu, hallinto-oikeus sovelsi ampuma-aselain (1/1998) 29 pykälän 3 momentin 4 kohtaa. Turun hallinto-oikeuden ratkaisussa 2019:01744, jossa henkilö valitti aseidensa ja aselupiensa väliaikaisesta haltuunotosta, hallinto-oikeus sovelsi ratkaisussaan myös ampuma-aselain (1/1998) 67 pykälän 2 momentin 4 kohtaa. Itä-Suomen hallinto-oikeuden ratkaisussa 2019:0786 poliisilaitos oli peruuttanut henkilön ampuma-aseluvat ampuma-aselain (1/1998) 67 pykälän 2 momentin 4 kohdan perusteella, mutta hallinto-oikeus ei ole ratkaisussaan soveltanut ampuma-aselain säädöksiä, koska ratkaisun mukaan poliisilaitoksen päätöstä ei ole perusteltu hallintolain (434/2003) 45 pykälän 1 momentin edellyttämällä tavalla. Näin ollen hallinto-oikeus on kumonnut poliisilaitoksen päätöksen ja palautti asian uudelleen käsiteltäväksi poliisilaitokselle.

Ampuma-aseasioiden osalta tutkimusajanjaksolta löytyi ainoastaan yksi korkeimman hallinto-oikeuden, jossa Helsingin hallinto-oikeuden ratkaisusta 2011:1252 oli valitettu korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Ratkaisussaan korkein hallinto-oikeus sovelsi ampuma-aselain (1/1998) 67 pykälän 2 momentin 4 kohtaa. Korkeimman hallinto-oikeuden mukaan kyseisen rikolliseksi luokitellun kerhon jäsenyys ja sen toimintaan osallistuminen osoittaa sellaista ampuma-aselain (1/1998) 67 pykälän 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettua elämäntapaa tai käyttäytymistä, jonka vuoksi henkilöä on pidettävä sopimattomana hankkimaan tai pitämään hallussa ampuma-aseita.

Kyseessä olevien hallinto-oikeuksien ratkaisujen perusteella ampuma-aseasioissa peruutettaessa henkilön ampuma-aselupia kuuluminen järjestäytyneeseen rikollisryhmään perusteella tärkeimmäksi sovellettavaksi oikeusohjeeksi nousee ampuma-aselain (1/1998) 67 pykälän 2 momentin 4 kohta. Tässä opinnäytetyössä tarkasteltavissa ratkaisuissa on sovellettu aikaisempia ampuma-aselain säännöksiä. Uudet ampuma-aselain säännökset ovat tulleet voimaan 15.7.2019 ja kyseisessä laissa kyseessä oleva ampuma-aselainkohta on ampuma-aselain (1/1998) 67 pykälän 1 momentin 5 kohta. Nykyisen lainsäädännön mukaan ampuma-aseluvat on tällaisessa tapauksessa peruutettava, eli poliisin harkintavalta asiassa on poistunut. Aikaisemmin kyseinen lainkohta on ollut vanhan ampuma-aselainsäädännön mukaisesti harkinnanvarainen peruutusperuste. Tällä muutoksella ei ole merkitystä tähän opinnäytetyöhön, koska opinnäytetyön tutkimuskysymykset eivät koske kyseistä seikkaa vaan keskittyvät lainkohdan määrittelemiin edellytyksiin ja sen soveltamiseen, jotka eivät ole muuttuneet ampuma-aselain muuttuessa.

Turun hallinto-oikeuden ratkaisun 2020:0011, Helsingin hallinto-oikeuden ratkaisujen 2016:1163 ja 2011:1252 mukaan henkilön kuuluminen järjestäytyneeksi rikollisryhmäksi luokiteltuun ryhmään on omiaan johtamaan tilanteisiin, joihin saattaa liittyä vakava ampuma-aseiden väärinkäytön ja niiden vääriin käsiin joutumisen vaara, ja näin ollen henkilöä on voitu pitää käyttäytymisen ja elämäntavan perusteella ampuma-aselain (1/1998) 67 pykälän 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettu tavoin sopimattomana pitämään hallussaan ampuma-aseita.

Helsingin hallinto-oikeuden ratkaisuissa 2013:0390 ja 2012:0070, sekä Turun hallinto-oikeuden ratkaisussa 2019:0277 todetaan vain, että järjestäytyneeksi rikollisryhmäksi luokitellun kerhon jäsenyys tai sen toimintaan osallistuminen osoittaa sellaista ampuma-aselain (1/1998) 67 pykälän 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettua elämäntapaa tai käyttäytymistä, jonka vuoksi henkilöä on pidettävä sopimattomana hankkimaan tai pitämään hallussaan ampuma-aseita.

Vaasan hallinto-oikeuden ratkaisussa 2018:0025 aseluvan hakija on syyllistynyt rikoksiin, joiden perusteella hallinto-oikeus on katsonut, että poliisilaitos on voinut hylätä henkilön aselupahakemuksen sen vuoksi, ettei hakija tätä ampuma-aselain (1/1998) 45 pykälän 1 momentin edellytyksiä. Ratkaisussa ei ole otettu kantaa henkilön elämäntapaan tai käyttäytymiseen, vaikka hänellä on ollut yhteyksiä rikolliseksi luokiteltuun järjestöön.

9.4.2 Suomen perustuslaki

Helsingin hallinto-oikeuden ratkaisussa 2013:0390 ja Turun hallinto-oikeuden ratkaisussa 2020:0011 hallinto-oikeudet ovat soveltaneet Suomen perustuslain (731/1999) 13 pykälän 2 momenttia. Hämeenlinnan hallinto-oikeus on ratkaisussaan 2017:0304 soveltanut Suomen perustuslain (731/1999) 18 pykälää.

Korkein hallinto-oikeus on ratkaisussaan 2012:3481 soveltanut myös Suomen perustuslain (731/1999) 6 pykälän 1 momenttia ja 13 pykälää.

Helsingin hallinto-oikeus on todennut nyt kyseessä olevassa ratkaisussaan, että yhdistymisvapauden piiriin kuuluu myös toiminta rekisteröimättömien yhdistysten muodossa, mutta järjestäytyneeseen rikollisryhmään kuulumisessa ei kuitenkaan ole kysymys perustuslain (731/1999) 13 pykälässä turvattun yhdistymisvapauden käyttämisestä. Turun hallinto-oikeus taas toteaa ratkaisussaan, että perustuslain (731/1999) 13 pykälän turvaamasta yhdistymisvapaudesta ei seuraa nyt käsillä olevassa tilanteessa se, ettei lupia voitaisi peruuttaa. Hämeenlinnan hallinto-oikeiden ratkaisussa 2017:0304 todetaan, että oikeudesta työhön säädetään perustuslain (731/1999) 18 pykälässä ja pykälä vastaa aikaisemmin voimassa olleen hallitusmuodon 15 pykälää, jonka esitöissä (HE 309/1993) ilmenee, että mainittua oikeutta rajoittavat luonnollisesti eräät tosiasialliset seikat, joiden lisäksi pykälän perusteluissa on todettu olevan runsaasti oikeudellisia rajoituksia. Säännöksen sanamuotoon sisältyvät sanat ”lain mukaan” viittaavatkin mahdollisuuteen rajoittaa säännöksessä turvattua oikeutta lailla.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa 2012:3481 taas on todettu, että yhdistymisvapauden piiriin kuuluu myös toiminta rekisteröimättömien yhdistysten muodossa, mutta järjestäytyneeseen rikollisryhmään kuulumisessa ei ole kysymys perustuslain (731/1999) 13 pykälässä turvattun yhdistymisvapauden käyttämisestä. Poliisilaitoksen päätöstä ei voida valituksessa esitetyillä perusteilla pitää myöskään perustuslain (731/1999) 6 pykälän vastaisena (yhdenvertaisuus lain edessä).

9.5 Oikeuskäytännössä sovelletut säännökset yksityisen turvallisuusalan asioissa

9.5.1 Laki järjestyksenvalvojista

Laki järjestyksenvalvojista (533/1999) on ollut voimassa 31.12.2016 saakka. Sen 12 pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan ”*järjestyksenvalvojaksi voidaan hyväksyä se, joka tunnetaan rehelliseksi ja luotettavaksi ja on henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan tehtävään sopiva*”. Kyseinen lainkohta on aivan saman sisältöinen kuin nyt voimassa olevan lain yksityisistä turvallisuuspalveluista (1085/2015) 3 luvun 35 pykälän 1 momentin 2 kohta, jonka mukaan ”*järjestyksenvalvojaksi voidaan hyväksyä se, joka tunnetaan rehelliseksi ja luotettavaksi ja on henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan tehtävään sopiva*”.

Lain järjestyksenvalvojista (533/1999) 20 pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan ”*järjestyksenvalvojaksi hyväksyminen tulee peruuttaa kokonaan tai määräajaksi, jos järjestyksenvalvoja ei enää olojen olennaisen muutoksen vuoksi täytä rehellisyydeltään, luotettavuudeltaan tai henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan järjestyksenvalvojaksi hyväksyminen edellytyksiä*”. Kyseinen lainkohta on saman sisältöinen kuin voimassa olevan lain yksityisistä turvallisuuspalveluista (1085/2015) 7 luvun 91 pykälän 2 momentin 1 kohta, jonka mukaan ”*poliisilaitos voi peruuttaa vartijaksi, järjestyksenvalvojaksi tai turvasuojaajaksi hyväksymisen kokonaan tai määräajaksi, jos järjestyksenvalvoja ei enää täytä 35 pykälän 1 momentin 2 kohdassa säädettyjä edellytyksiä*”.

Tämän opinnäytetyön hallinto-oikeuden ratkaisujen mukaan poliisilaitokset olivat kuudessa päätöksessään soveltaneen järjestyksenvalvojista annetun lain (533/1999) 20

pykälän 2 momentin 1 kohtaa. Kyseiset päätökset koskivat järjestyksenvalvojaksi hyväksymien peruuttamista. Yhdessä poliisilaitoksen päätöksessä poliisilaitos oli soveltanut järjestyksenvalvojista annetun lain (533/1999) 12 pykälän 1 momentin 2 kohtaa ja kyseinen päätös oli koskenut hakemuksen järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen hylkäämistä. Hallinto-oikeuden ratkaisuissa seitsemässä oli sovellettu joko järjestyksenvalvojista annetun lain (533/1999) 12 pykälän 1 momentin 2 kohtaa tai järjestyksenvalvojista annetun lain (533/1999) 20 pykälän 2 momentin 1 kohtaa tai molempia. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuissa 2012:65, 2012:64 ja 2013:2231 oli sovellettu molempia edellä mainittuja lainkohtia.

9.5.2 Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista

Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista (282/2002) on kumottu lailla yksityisistä turvallisuuspalveluista (1085/2015) 21.8.2015 ja se on astunut voimaan 1.1.2017.

Lain yksityisistä turvallisuuspalveluista (282/2002) 2 luvun 24 pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan *”vartijaksi voidaan hyväksyä se, joka tunnetaan rehelliseksi ja luotettavaksi jo on henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan sopiva vartijaksi”*. Kyseinen lainkohta on aivan saman sisältöinen kuin nyt voimassa olevan lain yksityisistä turvallisuuspalveluista (1085/2015) 2 luvun 10 pykälän 1 momentin 3 kohta, jonka mukaan *”vartijaksi voidaan hyväksyä se, joka tunnetaan rehelliseksi ja luotettavaksi ja on henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan sopiva vartijaksi”*.

Lain yksityisistä turvallisuuspalveluista (282/2002) 4 luvun 48 pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan *”vartijaksi hyväksyminen voidaan peruuttaa kokonaan tai määräajaksi, jos vartija ei enää olojen olennaisten muutosten vuoksi täytä 24 pykälän 1 momentin 3 kohdassa säädettyjä edellytyksiä”*. Kyseinen lainkohta on aivan saman sisältöinen kuin nyt voimassa olevan lain yksityisistä turvallisuuspalveluista (1085/2015) 7 luvun 91 pykälän 2 momentin 1 kohta, jonka mukaan *”poliisilaitos voi peruuttaa vartijaksi tai järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen kokonaan tai määräajaksi, jos vartija ei enää täytä 10 pykälän 1 momentin 3 kohdassa ja järjestyksenvalvoja 35 pykälän 1 momentin 2 kohdassa säädettyjä edellytyksiä”*.

Tämän opinnäytetyön hallinto-oikeuden ratkaisujen mukaan poliisilaitos oli yhdessä päätöksessä soveltanut ei enää voimassa olevan lain yksityisistä turvallisuuspalveluista (282/2002) 48 pykälän 2 momentin 1 kohtaa, joka koski henkilön vartijaksi hyväksymisen peruuttamista. Yhdessä poliisilaitoksen päätöksessä poliisilaitos oli soveltanut ei enää voimassa olevan lain yksityisistä turvallisuuspalveluista (282/2002) 24 pykälän 1 momentin 3 kohtaa, joka taas koski hakemuksen vartijaksi hyväksymisen hylkäämistä. Kahdessa poliisilaitoksen päätöksessä oli sovellettu voimassa olevan lain yksityisistä turvallisuuspalveluista (1085/2015) 91 pykälän 2 momentin 1 kohtaa. Päätökset koskivat järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen peruuttamista. Hallinto-oikeuden ratkaisuissa kahdessa oli sovellettu ei enää voimassa olevan yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (282/2002) 2 luvun 24 pykälän 1 momentin 3 kohtaa ja 4 luvun 48 pykälän 2 momentin 1 kohtaa. Kahdessa hallinto-oikeuden ratkaisussa taas oli sovellettu voimassa olevan yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (1085/2015) 7 luvun 91 pykälän 2 momentin 1 kohtaa.

9.5.3 Suomen perustuslaki

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuissa 2012:64, 2012:65 ja 2013:2231 soveltanut Suomen perustuslain (731/1999) 18 pykälää. Kyseisessä perustuslain kohdassa säädetään oikeudesta työhön ja elinkeinovapaudesta. Ratkaisuissaan korkein hallinto-oikeus toteaa, että päätöstä ei voida valituksissa esitetyillä perusteilla pitää perustuslain (731/1999) 18 pykälän vastaisena.

9.6 Hallituksen esityöt oikeuskäytännössä ampuma-aseasioissa

Kuudessa hallinto-oikeuden ratkaisussa oli sovellettu oikeusohjeiden lisäksi ampuma-aseasioissa hallituksen esitystä 183/1997. Yhdessä hallinto-oikeuden ratkaisussa oli edellä mainitun hallituksen esityksen 183/1997 lisäksi sovellettu hallituksen esitystä 309/1993 ja 72/2002. Hallinto-oikeuden ratkaisuissa hallituksen esityksestä tuotiin esille seuraavia seikkoja:

HE 309/1993

- Perustuslain 18 pykälässä säädettyä oikeutta työhön rajoittavat eräät tosiasialliset seikat, joiden lisäksi on voimassa runsaasti oikeudellisia rajoituksia.

HE 183/1997

- Lupaviranomaiselle on jätettävä peruuttamisen edellytysten täyttymisessä riittävästi harkinnanvaraa.

- Väärinkäyttöksiin mahtuu moitittavuudeltaan hyvinkin erilaisia tekoja ja laiminlyöntejä.

- Kynnys luvan peruuttamiselle olisi pääsääntöisesti hieman korkeampi kuin luvan antamatta jättämiselle.

- Jotta lupa voidaan peruuttaa luvanhaltijan elämäntavan tai käyttäytymisen perusteella, tulee luvanhaltijan elämäntavan tai käyttäytymisen olla joko luvanhaltijan omaa tai toisten henkilöiden turvallisuutta vaarantavaa.

- Turvallisuuden vaarantumisen ei välttämättä tarvitse liittyä ampuma-aseisiin, vaan myös ilman ampuma-asetta tapahtunut väkivaltainen, vaarallinen tai uhkaava käyttäytyminen voi olla perusteena luvan peruuttamiselle.

- Mikäli luvanhaltijan elämäntapaa voidaan pitää siinä määrin ongelmallisena, että siihen liittyy ampuma-aseen väärinkäytön vaara, tulee lupa peruuttaa.

- Luvanhaltijan käyttäytymisen tulee aina osoittaa, että luvanhaltijaa on pidettävä sopimattomana käsittelemään ampuma-aseita.

- Luvan peruuttamisen edellytysten täyttyminen on harkittava erikseen kussakin tapauksessa esiin tulleiden seikkojen ja olosuhteiden perusteella.

- Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että luvan antamiselle on hyväksyttävä peruste, eikä ole syytä epäillä lupaa tai esinettä käytettävän väärin.

- Kenelläkään ei ole ehdotonta oikeutta ampuma-aseen tai muun vastaavaan liittyvän luvan saamiseen.

Korkein hallinto-oikeus on myös ratkaisussaan 2011:3481 viitannut kyseiseen hallituksen esitykseen 183/1997.

HE 72/2002

- Suhteellisuusperiaatteessa keskeistä on, että viranomaisen toimien on oltava oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden ja se edellyttääkin, että viranomainen mitoittaa toimintansa alimmalle sellaiselle tasolle, jolla saadaan aikaan tarvittava vaikutus.
- Suhteellisuusperiaatteella on tärkeä merkitys sellaisissa tapauksissa, joissa viranomainen joutuu harkitsemaan hallinnon asiakkaan kannalta epäedullisia oikeudellisia seuraamuksia.

9.7 Hallituksen esityöt oikeuskäytännössä yksityisen turvallisuusalan asioissa

Hallinto-oikeudet sovelsivat oikeusohjeiden lisäksi kolmessa ratkaisussa yksityisten turvallisuusalan asioissa hallituksen esitystä 265/2004, yhdessä hallituksen esitystä 265/2004 sekä 69/2001, yhdessä hallituksen esitystä 69/2001 ja yhdessä hallituksen esityksiä 265/2004 ja 22/2014. Hallinto-oikeuden ratkaisuissa hallituksen esityksistä tuotiin esille seuraavia seikkoja:

HE 69/2001

- Vartijaksi hyväksymisen peruuttaminen on harkinnanvaraista silloin, kun vartijaksi hyväksyty ei enää olojen olennaisten muutosten vuoksi täytä rehellisyyteen, luotettavuuteen sekä henkilökohtaisiin ominaisuuksiin liittyviä hyväksymisedellytyksiä.
- Olojen muutoksen tulee olla olennaisia ja niiden tulee osoittaa, ettei henkilö enää rehellisyytensä, luotettavuutensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa puolesta ole sopiva toimimaan vartijana.
- Rehellisyyden ja luotettavuuden arvioinnissa käytännössä on kiinnitettävä huomiota erityisesti sellaisiin todettuihin ja epäiltyihin rikoksiin ja väärinkäytöksiin, jotka osoittavat hakijan olevan sopimaton toimimaan vartijana.
- Henkilökohtaisten ominaisuuksien arvioinnissa huomiota tulee kiinnittää myös hakijan kykyyn ja haluun täyttää säädöksissä vartijalle asetetut velvollisuudet, jolloin hakijan elämäntapaan ja asenteisiin liittyvät seikat nousevat keskeisiksi.

HE 265/2004

- Järjestyksenvalvojaksi voidaan hyväksyä henkilö, joka tunnetaan rehelliseksi ja luotettavaksi ja jota on pidettävä henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan tehtävään sopivana. Järjestyksenvalvojaksi hyväksyminen edellyttää kaikkien hyväksymisedellytysten täyttymistä.
- Hakijan rehellisyyttä ja luotettavuutta on arvioitava niin aikaisemman kuin nykyisen käyttäytymisen perusteella.

- Rehellisyyden ja luotettavuuden arvioinnissa huomiota on kiinnitettävä erityisesti sellaisiin todettuihin ja epäiltyihin rikoksiin ja väärinkäytöksiin, joiden voidaan katsoa osoittavan hakijan olevan sopimaton toimimaan järjestyksenvalvojana.
- Henkilökohtaisten ominaisuuksien arvioinnissa tulee kiinnittää huomiota hakijan kykyyn ja haluun täyttää järjestyksenvalvojalle säädöksissä asetetut velvollisuudet, jolloin hakijan elämäntapaan ja asenteisiin liittyvät seikat nousevat keskeisiksi.
- Hakijan luotettavuuden ja rehellisyyden arvioinnissa huomioon otettavia seikkoja ei voida säätää tyhjentävästi, jonka johdosta toiminnassa on kysymys aina yleisiin hallinto-oikeudellisiin periaatteisiin perustuvasta harkinnasta, joten laissa säädetyt edellytykset täyttävälläkään hakijalla ei olisi siten ehdotonta oikeutta tulla hyväksytyksi järjestyksenvalvojaksi.
- Järjestyksenvalvojaksi hyväksyttävältä voidaan edellyttää suhteellisen nuhteetonta elämäntapaa.

HE 22/2014

- Järjestyksenvalvojan on oltava tunnettu rehelliseksi ja luotettavaksi ja oltava henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan tehtävään sopiva vakiintuneen tulkintalinjan mukaisesti.
- Edellä mainittujen edellytysten arvioinnissa on merkitystä erityisesti hakijan rehellisyyteen ja luotettavuuteen liittyvillä tiedoilla, jotka liittyvät hakijan sopivuuteen nimenomaan järjestyksenvalvojaksi.
- Hakijan luotettavuuden ja rehellisyyden arvioinnissa huomioon otettavia seikkoja ei voida säätää tyhjentävästi, jonka johdosta toiminnassa on kysymys aina yleisiin hallinto-oikeudellisiin periaatteisiin perustuvasta tapauskohtaisesta kokonaisharkinnasta.
- Henkilökohtaisten ominaisuuksien arvioinnissa huomiota tulee myös kiinnittää hakijan kykyyn ja haluun täyttää säädöksissä järjestyksenvalvojalle asetetut velvollisuudet, jolloin hakijan elämäntapaan ja asenteisiin liittyvät seikat nousevat keskeisiksi.
- Kun on kyse henkilön rehellisyyttä, luotettavuutta ja henkilökohtaisten ominaisuuksien sopivuutta koskevista vaatimuksista, tulee peruuttamisen edellytyksenä olla kyseisiä ominaisuuksia koskeva olojen olennainen muuttuminen.

9.8 Valittajia koskevat huomiot

9.8.1 Ampuma-aseasiat

Tämän opinnäytetyön aineistosta 13 hallinto-oikeuden ratkaisua koski ampuma-aseasioita. Tarkasteltaessa ratkaisuissa valittajan esittämiä vaatimuksia, niistä yhteisesti esille nousi seuraavia seikkoja:

- Valittaja ei omasta mielestään kuulu rikolliseen järjestöön 10 valituksessa.
- Valittaja ei omasta mielestään ole syyllistynyt rikoksiin tai ratkaisussa esitettyyn rikokseen 7 valituksessa.
- Ratkaisussa kyseessä oleva järjestö ei ole rikollinen valittajan mielestä 5 valituksessa.

- Valittajan mukaan Keskusrikospoliisin lausuntoa kyseisestä järjestöstä ei ole esitetty valittajalle 3 valituksessa.
- Valittajan mukaan poliisilaitoksen päätös on perustuslain vastainen 5 valituksessa.
- Valittaja pitää itseään nuhteettomana / kunnon kansalaisena 7 valituksessa.
- Valittajalla on omasta mielestään hyväksyttävä käyttötarkoitus ampuma-aseelle 8 valituksessa.

Seuraavassa hallinto-oikeuden ratkaisuihin valittajan vaatimuksista esille nostettuja huomioita:

- *”Päätöksessä ei ole lainkaan kuvattu tai kerrottu sitä, miten tiedoksi väitetty olisi Keskusrikospoliisista saatu ja keneltä sekä missä muodossa. Menettelytapa on jo sinänsä puutteellinen oikeusturvan kannalta. Menettely on lain vastainen, koska hallintolain 36 pykälän mukaan asianosaiselle on toimitettava kuulemisen kohteena olevat asiakirjat taikka varattava muutoin tilaisuus tutustua niihin.”*
- *”Mikäli joku viranomainen väittää jonkun ryhmän tai kerhon olevan rikollisjärjestö, tulisi tällaisen väitteen perustua tuomioistuimessa tuomiolla todettuun seikkaan.”*
- *” X ei ole järjestäytynyt rikollisryhmä eikä keskusrikospoliisi ole viranomainen, jonka kannanotolle minkään ryhmittymän luokittelemista rikolliseksi tulisi sellaisenaan antaa ratkaisevaa merkitystä.”*
- *”Ampuma-aseissa tai missään muussakaan laissa ei ole määritelmää tai mainintaa päätöksen perusteeksi otetusta kuulumisesta mihinkään ryhmään. Suomen perustuslaissa sen sijaan on jokaiselle kuuluvina perusoikeuksina mainittu kokoontumis- ja yhdistymisvapaus.”*
- *”Valittaja kiistää kuuluvansa mihinkään rikolliseen moottoripyöräjengiin tai mihinkään muuhunkaan jengiin. Poliisilaitoksen päätöksessä mainittu moottoripyöräkerho ei ole rikollinen moottoripyöräjengi, eikä sitä ole sellaiseksi todettu.”*
- *”Pelkkää oletusta rikolliseksi luokitellun moottoripyöräjengin alajengiin kuulumisesta ei voida pitää riittävänä osoituksena sopimattomuudesta pitää ampuma-aseita hallussa.”*
- *”Ystäväpiiri ei voi yksinään olla peruste luvan peruuttamiselle.”*
- *”Pelkkä rikoksiin syyllistyneiden ihmisten tunteminen ei voi olla peruste aseluvan peruuttamiselle, jos aseluvan haltija ei muulla tavoin osoittaudu sopimattomaksi käsittelemään ampuma-aseita.”*
- *”Asiassa tulee ottaa huomioon myös se, että A on 1990 -luvulla työskennellyt ampuma-aseiden parissa ja turva-alalla sekä että hän on ollut mukana reserviläistoiminnassa ja suorittanut practical -ammunnan peruskurssin ja metsästystutkinnon.”*

- ”Ampuma-aselupa on A:lle tarpeellinen. Hän harrastaa silhuettiammuntaa ja tarkkuusammuntaa ja pitää harrastustaan tärkeänä.”

9.8.2 Yksityisen turvallisuusalan asiat

Tämän opinnäytetyön aineistosta 11 hallinto-oikeuden ratkaisua koski yksityisen turvallisuusalan asioita. Tarkasteltaessa ratkaisuissa valittajan esittämiä vaatimuksia, niistä yhteisesti esille nousi seuraavia seikkoja:

- Valittaja ei omasta mielestään kuulu rikolliseen järjestöön 5 valituksessa.
- Valittaja ei omasta mielestään ole syyllistynyt rikoksiin tai ratkaisussa esitettyyn rikokseen 8 valituksessa.
- Ratkaisussa kyseessä oleva järjestö ei ole rikollinen valittajan mielestä 4 valituksessa.
- Valittajan mukaan Keskusrikospoliisin lausuntoa kyseisestä järjestöstä ei ole esitetty valittajalle 4 valituksessa.
- Valittajan mukaan poliisilaitoksen päätös on perustuslain vastainen 2 valituksessa.
- Valittaja pitää itseään nuhteettomana / kunnan kansalaisena 4 valituksessa.
- Valittajan mielestä hänen työnteemisessä ei moitteita 7 valituksessa.
- Valittajan mielestä päätös kohtuuton 3 valituksessa.
- Valittajan mielestä häntä kohdeltu epätasa-arvoisesti 2 valituksessa.
- Valittajan mukaan varoitus riittävä seuraamus 1 valituksessa.

Seuraavassa hallinto-oikeuden ratkaisuissa valittajan vaatimuksista esille nostettuja huomioita:

- ” A:ta on kohdeltu epätasa-arvoisesti, sillä hänen tietojensa mukaan muualla Suomessa X -moottoripyöräkerhossa jäsenenä olevat henkilöt ovat saaneet pitää järjestyksenvalvojakorttinsa jäsenyydestä huolimatta.”
- ”X -kerhon luokittelu keskusrikospoliisissa rikolliseksi, on toimeenpanovaltaa harjoittavan viranomaisen oman toisen osaston mielipide asiasta. Mitään perusteluja, joihin voisi ottaa kantaa ei ole esitetty. Myöskään mitään dokumenttia Keskusrikospoliisin väitetyistä mielipiteistä ei ole esitetty.”
- ”Poliisilaitoksen päätöksessä mainittu moottoripyöräkerho ei ole rikollinen moottoripyöräjengi, eikä sitä ole sellaiseksi todettu.”
- ”Päätöksessä mainittuja keskusrikospoliisin tietoja ei ole esitetty valittajalle millään tavalla, eikä kyseessä olevista tiedoista näin ollen ole voitu lausua mitään.”
- ”Päätöksessä mainittuja syitä toimenpiteeseen ei ole lainkaan kuvattu tai kerrottu sitä, miten tiedoksi väitetty olisi keskusrikospoliisista saata, keneltä ja missä muodossa. Menettelytapa on sinänsä puutteellinen oikeusturvan kannalta.”

- ”Yksittäinen toimeenpanoviranomainen ei voi ohittaa perustuslain määrittelemää yhdistymisvapauden periaatetta.”
- ”Laissa ei ole määritelmää tai mainintaa rikollisesta moottoripyöräjengistä. Suomen perustuslaissa sen sijaan on jokaiselle kuuluvina perusoikeuksina mainittu kokoontumis- ja yhdistymisvapaus.”
- ”A on X-moottoripyöräkerhon jäsen, mutta ei rikollinen.”
- ”A on tunnollinen ja perheellinen työssäkäyvä ihminen ja on juuri muuttanut vaimonsa kanssa uuteen velkaiseen taloon. Uran, ammatin, elinkeinon ja toimeentulon menettäminen olisi A:lle ja hänen perheelleen katastrofi. Luvan epääminen olisikin paitsi lakiin perustumatonta, myös joka tapauksessa täydellisen kohtuutonta.”
- ”Poliisilla tai muilla viranomaisilla ei ole ollut huomautettavaa yli 20 vuoden aikana, kun A on toiminut järjestyksenvalvojana hyvässä yhteistyössä viranomaisen kanssa.”
- ” A tuntee muutamia X-järjestöön kuuluvia henkilöitä ja tapaa heitä satunnaisesti vapaa-ajallaan. A ei jaa X-järjestön arvomaailmaa eikä selvityksessä mainittujen henkilöiden ja A:n 1990-luvulla alkaneen tuttavuuden taustalla ole näiden henkilöiden mahdolliset yhteydet kyseiseen järjestöön.”

9.9 Havaintoja päätösten perusteluista

Tutkimuksen kohteena olevan oikeuskäytännön perusteella poliisilaitosten päätösten perusteina oli käytetty keskusrikospoliisin lausuntoa henkilön kuulumisesta rikolliseksi luokiteltuun ryhmään tai järjestöön ja poliisin tekemiä havaintoja henkilön yhteydestä kyseessä olevaan ryhmään. Keskusrikospoliisin lausunnolla päätöksissä pyrittiin näyttämään toteen, että kyseessä on järjestäytyneeksi rikolliseksi luokiteltu ryhmä tai järjestö, sekä henkilön jäsenyys kyseisessä ryhmässä. Poliisin havaintotietoja taas olivat esimerkiksi poliisin valvontatiedot, yleisistä lähteistä saatavat tiedot tai rikoksesta epäillyn tai muussa vastaavassa asemassa oleminen teossa, johon liittyy jollain lailla järjestäytynyt rikollisuus tai kyseessä oleva rikolliseksi luokiteltu ryhmä. Näillä havaintotiedoilla päätöksissä pyrittiin liittämään kyseessä oleva henkilö kyseessä olevan rikolliseksi luokitellun ryhmän toimintaan tai osoittamaan yhteys tällaisten ryhmien jäseniin. Päätösten mukaan tällainen yhteys rikolliseen ryhmään voi muodostua muun muassa ystävä- tai tuttavapiirin kautta tai kyseisten ryhmien jäsenten tapaamisten kautta, jotka eivät ole yksittäisiä.

Tämän tutkimuksen oikeuskäytännön perusteella poliisilaitosten päätöksistä yhteensä 18 päätöstä oli perusteltu siten, että niiden perusteina oli keskusrikospoliisin lausunto asiasta sekä havaintotietoja. Neljä päätöstä oli perusteltu ainoastaan keskusrikospoliisin lausunnolla asiasta ja kaksi pelkästään poliisin havaintotiedoilla.

Päätöksissä 18:sta henkilön, jota päätös koski, todettiin keskusrikospoliisin lausunnon mukaan olevan jäsen rikolliseksi luokitellussa ryhmässä ja kuudessa päätöksessä henkilöllä oli yhteyksiä ryhmään, joka luokiteltiin keskusrikospoliisin mukaan rikolliseksi ryhmäksi.

Valituksista poliisilaitoksen päätöksistä, joiden perusteluina oli ollut keskusrikospoliisin lausunto sekä poliisin havaintotiedot, hallinto-oikeudet hylkäsivät 13 valitusta ja kumosivat poliisilaitoksen päätöksen viidessä ratkaisussaan. Kahdessa kyseisistä kumotuista päätöksistä kyse oli siitä, että niissä kyseessä olleen moottoripyöräkerhon ei katsottu suoranaisesti olevan rikolliseksi luokiteltu ryhmä, eikä ratkaisussa katsottu, että valituksessa esiintyvällä rikollisella moottoripyöräkerholla olisi ollut suoraa käskyvaltaa tähän ei rikolliseksi luokiteltuun kerhoon. Tämän lisäksi valittajaa ei oltu tuomittu mistään rikoksesta, eikä hänen ystävänsä tai ystäviensä syyllistymistä rikoksiin voitu pitää järjestyksenvalvojista annetussa laissa tarkoitettuna henkilökohtaisena ominaisuutena. Päätöksen mukaan rikollinen ystäväpiiri ja siihen hakeutuminen voisivat sinänsä osoittaa rehellisyyden ja luotettavuuden alentumista, mikäli valittaja itse olisi syyllistynyt pieniinkään omaisuus- tai henkeen ja terveyteen kohdistuviin rikoksiin. Kyseiset kaksi ratkaisua liittyivät saman valittajan ampuma-aseasiaan ja turvallisuusalan asiaan. Kahdessa muussa hallinto-oikeuden kumotussa päätöksessä taas todetaan, että koska poliisilaitoksen päätöksen perusteluista ei käy ilmi, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun, ei päätöstä ole perusteltu hallintolain (434/2003) 45 pykälän 1 momentin edellyttämällä tavalla. Kyseiset kaksi ratkaisua liittyivät saman valittajan ampuma-aseasiaan ja turvallisuusalan asiaan.

Hallinto-oikeuden ratkaisuista, joiden kohteena olleiden poliisilaitosten päätöksien perusteina olivat olleet keskusrikospoliisin lausunto ja poliisin havaintotiedot, viidestä oli valitettu edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen ja näistä neljän valituksen kohdalta korkein hallinto-oikeus oli hylännyt valitukset. Yhdestä näistä viidestä hallinto-oikeuden ratkaisusta, josta oli valitettu korkeimpaan hallinto-oikeuteen, hallinto-oikeus oli kumonnut poliisilaitoksen päätöksen, jolloin poliisilaitos oli valittanut asiasta korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Korkein hallinto-oikeus hylkäsi poliisilaitoksen valituksen, eikä muuttanut hallinto-oikeuden päätöstä.

10 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa käsittelen opinnäytetyön tuloksia suhteessa tutkimuskysymyksiini, jotka on esitetty luvussa 1.1.

10.1 Oikeudelliset vaatimukset luvan peruuttamiselle

Tässä opinnäytetyössä käytetyssä oikeuskäytännössä poliisin tekemästä aseluvan tai turvallisuusalan luvan peruuttamisesta tai niiden hakemusten hylkäämisistä, joiden perusteena on ollut kuuluminen järjestäytyneeseen rikollisryhmään, on haettu muutosta hallinto-oikeudesta yhteensä 24 valituksessa ja näistä hallinto-oikeuden ratkaisuista 7:stä on vielä haettu muutosta korkeimmasta hallinto-oikeudesta. Hallinto-oikeudet ovat

hylänneet valituksen 16 tapauksessa ja kumonnet poliisilaitoksen päätöksen 8 tapauksessa. Hallinto-oikeuksien ratkaisusta korkein hallinto-oikeus on kumonnut ainoastaan yhden hallinto-oikeuden ratkaisun ja siinäkin ainoastaan siltä osin kuin asia on palautettu poliisilaitokselle valittajan järjestyksenvalvojaksi hyväksymistä varten. Hallinto-oikeuksien hylkäämisprosentti kyseisissä valituksissa on siis tämän opinnäytetyön aineiston osalta ollut noin 67 prosenttia ja korkeimman hallinto-oikeuden hylkäämisprosentti taas on ollut noin 86 prosenttia.

Kaikissa ampuma-aseluvan peruuttamisissa poliisilaitokset ovat soveltaneet silloin voimassa olevan ampuma-aselain (1/1998) 67 pykälän 2 momentin 4 kohtaa eli lupien peruuttamista henkilön käyttäytymisen perusteella. Yhden ampuma-aselupahakemuksen poliisilaitos on hylännyt silloisen voimassa olleen ampuma-aselain 45 pykälän 1 momentin perusteella eli myös henkilön käyttäytymisen perusteella. Myös yhden henkilön aseenkäsittelyluvan poliisilaitos on peruuttanut silloin voimassa olleen ampuma-aselain (1/1998) 29 pykälän 3 momentin 4 kohdan perusteella eli henkilön käyttäytymisen.

Kaksi ampuma-aseasioihin liittyvää poliisilaitosten päätöstä hallinto-oikeudet olivat kumonnet sillä perusteella, että henkilöiden pukeutumiseen liittyviä seikkoja ei voitu pitää osoituksena henkilöiden aikeista suorittaa omaa tai toisen turvallisuutta vaarantavia tekoja, eikä heidän ystäväpiirinsä rikolliseen taustaan liittyviä seikkoja voitu pitää sellaisina ampuma-aselain (1/1998) 67 pykälän 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettuina omaa tai toisen turvallisuutta vaarantavan elämäntavan tai käyttäytymisen osoituksina, että heidän ampuma-aselupansa olisi voitu peruuttaa poliisilaitoksen päätöksen perusteilla.

Ennen 31.12.2016 annetuissa poliisilaitosten järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen peruuttamisissa poliisilaitokset ovat soveltaneet päätöksissään järjestyksenvalvojista annetun lain (533/1999) 20 pykälää ja sen 2 momenttia. Kyseessä olevan päivämäärän jälkeen annetuissa päätöksissä järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen peruuttamisesta on sovellettu yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (1085/2015) 91 pykälän 2 momentin 1 kohtaa. Ennen 31.12.2016 annetuissa poliisilaitosten järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen hylkäämisissä on sovellettu järjestyksenvalvojista annetun lain (533/1999) 12 pykälää ja vartijaksi hyväksymisen hylkäämisissä yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (282/2002) 24 pykälän 1 momentin 3 kohtaa. Kaikkien edellä mainittujen lainkohtien perusteena on, että henkilöä ei enää tunneta rehelliseksi ja luotettavaksi eikä hän enää ole henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan kyseiseen tehtävään sopiva.

Hallinto-oikeus on kumonnut poliisilaitoksen päätöksen peruuttaa henkilön järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen sillä perusteella, että henkilöön ja hänen ystäväpiiriinsä liittyviä seikkoja ei voitu pitää järjestyksenvalvojista annetun lain (533/1999) 20 pykälän 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuna olojen olennaisena muutoksena, joiden perusteella henkilö ei enää rehellisyydeltään, luotettavuudeltaan ja henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan täyttäisi järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen edellytyksiä. Hallinto-oikeus on myös kumonnut erään poliisilaitoksen päätöksen vartijaksi hyväksymisen peruuttamisesta, koska henkilö ei kuulunut mihinkään rikolliseksi luokiteltavaan moottoripyöräjengiin, mutta oli muutaman kerran vierailut rikolliseksi

luokiteltavan moottoripyöräjengin tiloissa. Näin ollen hallinto-oikeus katsoi, että poliisilaitos ei ole voinut näillä perusteilla katsoa, ettei henkilö olisi elämäntapansa ja asenteidensa myötä laissa tarkoitettuin tavoin luotettavuudeltaan henkilö, joka täyttäisi vartijaksi hyväksymisen edellytykset.

Poliisilaitosten päätöksissä on tämän opinnäytetyön aineiston pohjalta sovellettu pääosin oikeita lainkohtia ja niiden oikeudelliset vaatimukset luvan peruuttamiselle tai luvan myöntämättä jättämiselle ovat myös olleet pääosin oikein.

10.2 Peruuttamispäätösten perusteleminen

Hallinto-oikeuksien ja korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuihin voidaan päätellä, että päätöksen perusteluissa, jossa henkilön ampuma-aseluvat tai turvallisuusalan luvat peruutetaan tai niitä ei myönnetä, tulisi käydä ilmi henkilön kuuluminen sellaiseen ryhmään, joka on luokiteltu järjestäytyneeksi rikollisryhmäksi, sekä tätä ryhmään kuulumista tukevia havaintoja. Tämä toteutuukin suurimmassa osassa tutkimuksessa käsitellyistä tapauksista. Pääosin poliisilaitosten päätösten perusteluihin oli liitetty keskusrikospoliisin lausunto siitä, että päätöksen kohteena oleva henkilö kuului organisaatioon tai kerhoon, joka oli heidän luokittelunsa mukaan järjestäytynyt rikollisryhmä. Muutamassa poliisilaitoksen päätöksessä oli myös lausunnon lisäksi tuotu esille se, että esimerkiksi kyseessä olevan ryhmän jäseniä oli tuomittu järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisesta tai kyseinen ryhmä oli lainvoimaisissa tuomioissa todettu vakavien rikosten tekemistä varten järjestäytyneeksi ryhmäksi. Havaintoina henkilön kuulumisesta kyseiseen ryhmään poliisilaitoksen päätöksissä esitettiin muun muassa henkilöiden liikkumista tai toimimista kyseisiin ryhmiin kuuluvien henkilöiden kanssa, päätöksen kohteena olevan henkilön pukeutumisesta kyseessä olevan ryhmän tunnuksiin sekä päätöksen kohteena olevan henkilön vierailuista kyseisen ryhmän kerhotiloihin. Pääosin, mikäli poliisilaitokset päätöksiensä perusteluissa toivat kyseiset asiat selkeästi esille, katsoivat hallinto-oikeudet ja korkein hallinto-oikeus, että henkilö kuului järjestäytyneeseen rikollisryhmään.

Yhdessä ampuma-aseluvan peruuttamisessa ja yhdessä järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen peruuttamisessa hallinto-oikeus kumosi poliisilaitoksen päätöksen sillä perusteella, että koska poliisilaitoksen päätöksen perusteluissa ei käynyt ilmi, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun, ei päätöstä ole perusteltu hallintolain 45 pykälän 1 momentin edellyttämällä tavalla ja näin ollen päätös kumottiin menettelyvirheiden johdosta. Kyseisessä tapauksessa poliisilaitoksen päätöksen perusteluissa tai keskusrikospoliisin lausunnosta ei ilmennyt millaisiin havaintoihin henkilön kuuluminen kyseessä olleeseen moottoripyöräkerhoon perustui. Samoin kyseisissä hallinto-oikeuden päätöksissä todettiin, että poliisilaitoksen päätöksessä ei ollut tarkemmin kuvattu kyseisen moottoripyöräkerhon toimintaa tai asemaa suhteessa kyseessä olevan kerhon niin sanottuun kattojärjestöön tai yläorganisaatioon, minkä lisäksi päätöksessä ei ollut tarkemmin kuvattu niitä perusteita, joiden johdosta kyseessä olevaan moottoripyöräkerhoon kuuluvan henkilö ei katsota täyttävän yksityisistä

turvallisuuspalveluista annetun lain (1085/2015) 35 pykälän 1 momentin 2 kohdassa säädettyjä edellytyksiä.

Hallinto-oikeus oli myös kumonnut yhden poliisilaitoksen päätöksen, koska ratkaisussa valituksenalaista päätöstä ei oltu hallinto-oikeuden mukaan perusteltu Keskusrikospoliisin lausunnossa mainituilla seikoilla, joten hallinto-oikeus oli tutkinut vain, onko poliisilaitos voinut peruuttaa henkilön ampuma-aseluvut valituksenalaisessa päätöksessä esitettyjen seikkojen perusteella ja asiassa ei ilmennyt, että henkilö olisi käyttäytymisellään tai elämäntavallaan vaarantanut omaa tai toisen turvallisuutta. Tämän lisäksi yksi poliisilaitoksen päätös oli kumottu sillä perusteella, että poliisilaitos ei ollut peruuttanut henkilön järjestyksenvalvojaksi hyväksymistä sillä perusteella, että henkilö kuuluu järjestäytyneeseen rikollisryhmään, josta poliisilaitos oli liittänyt keskusrikospoliisin lausunnon vasta hallinto-oikeudelle antamaansa lausuntoon ja vedonnut vasta silloin siihen, jolloin hallinto-oikeus ei ollut voinut ottaa sitä enää huomioon ratkaisussaan.

Pääosin hallinto-oikeudet katsoivat, että poliisilaitoksen päätösten perusteluita ja Keskusrikospoliisin lausuntoon kirjattujen tietojen luotettavuutta ei ollut syytä epäillä. Hallinto-oikeuksien katsoessa, että henkilö kuuluu kyseessä olevaan järjestäytyneeseen rikollisryhmään, katsottiin sen olevan omiaan johtamaan ampuma-aseasioissa tilanteisiin, joihin saattaa liittyä vakava ampuma-aseiden väärinkäytön ja niiden vääriin käsiin joutumisen vaara ja henkilön menettelyn osoittaneen, että häntä on hänen elämäntapansa ja lähipiirinsä perusteella pidettävä ampuma-aseilla tarkoitettuihin tavoin sopimattomana pitämään hallussa ampuma-aseita. Turvallisuusalan lupa-asioissa taas hallinto-oikeuden katsoessa, että henkilön kuulumisen järjestäytyneeseen rikollisryhmään osoittaa se, että henkilö ei rehellisyyden, luotettavuuden tai henkilökohtaisten ominaisuuksien puolesta ole kyseiseen tehtävään sopiva. Useissa poliisilaitosten päätöksissä ja hallinto-oikeuksien ratkaisuisissa otettiin myös kantaa siihen, että kyseisten lupien peruuttaminen ei ollut kohtuutonta.

10.3 Näyttö kuulumisesta järjestäytyneeseen rikollisryhmään

Opinnäytetyössä käytetyn oikeuskäytännön mukaan näyttö henkilön kuulumisesta johonkin tiettyyn järjestäytyneeseen rikollisryhmään koostui jo edellisessä kappaleessakin mainituista keskusrikospoliisin lausunnosta sekä poliisin päätöksessään esille tuomista poliisin tekemistä havainnoista muun muassa henkilön pukeutumisesta, lähipiiristä, tuttavista, vierailuista kyseisten ryhmien kerhotiloihin sekä henkilön sellaisista epäillyistä rikoksista, jotka liittyivät jollain lailla kyseiseen ryhmään tai sen jäseniin. Keskusrikospoliisin lausunnon lisäksi kyseessä olleen ryhmän luokittelemista järjestäytyneeksi rikollisryhmäksi tuotiin poliisilaitoksen päätöksen perusteluissa esille myös kyseisen ryhmän jäsenten tuomioilla järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisesta tai tuomioilla, joissa kyseinen ryhmä oli todettu vakavien rikosten tekemistä varten järjestäytyneeksi ryhmäksi.

10.4 Oikeuskäytännön yhtenäisyys

Tämän opinnäytetyön aineistona on ollut vuosilta 2009 - 2019 Suomen kuudesta hallinto-oikeudesta viiden hallinto-oikeuden sekä korkeimman hallinto-oikeudet ratkaisut asioista, joissa poliisin myöntämät luvat on peruutettu tai yritetty peruuttaa henkilön kuulumisella järjestäytyneeseen rikollisryhmään perusteella. Kyseisen kriteerin täyttämiä ratkaisuja löytyi yhteensä 31 kappaletta ja ne jakautuivat maantieteellisesti myös sen mukaisesti missä kyseisenlaisia ryhmiä muun muassa keskusrikospoliisin mukaan on enemmän. Oikeuskäytäntö oli aineiston pohjalta melko yhtenäistä, mikä tuli ilmi muun muassa poliisilaitosten päätösten perustelujen ja hallinto-oikeuksien ratkaisujen samankaltaisuudella. Poliisilaitosten päätöksissä ja hallinto-oikeuksien ratkaisuisa yhdenvertaisuuden sekä luottamuksen suojan periaatteet korostuivat. Yhdenvertaisuuden periaatteen mukaisesti viranomaisen on tulkitessaan ja soveltaessaan normia kohdeltava samanlaisia tapauksia samalla tavalla ja toisistaan erilaisissa tapauksissa huomioon ottaa sen sijaan niiden eroavuudet. Päätöksenteon tulee kuitenkin olla johdonmukaista, koska samanlaisissa asioissa tulisi noudattaa johdonmukaista ratkaisulinjaa ja samanlaista menettelyä yhdenvertaisuusperiaatteen mukaisesti. (Mäenpää 2017, 148, 153.) Luottamuksensuojanvaatimus taas edellyttää viranomaiselta ensinnäkin, että henkilö voi perustellusti odottaa viranomaisen käyttäytyvän määrättyllä tavalla etenkin silloin, kun viranomaisen harkinta on oikeudellisesti sidottua. (Kulla 2012, 109.)

Hallinto-oikeuksien ratkaisuiden ja poliisilaitosten päätösten oikeudelliset vaatimukset ja perustelut olivat pääosin samassa linjassa. Tätä päätelmää tukee vielä mielestäni se seikka, että korkein hallinto-oikeus ei kumonnut kuin yhden hallinto-oikeuden ratkaisun kyseessä olevalta ajanjaksolta. Näin ollen myös hallinto-oikeuksien ja korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisut ovat olleet saman linjan mukaisia toistensa kanssa. Oikeuskäytännön voidaankin näin ollen sanoa, peruutettaessa henkilön poliisiin myöntämiä lupia kuulumisella järjestäytyneeseen rikollisryhmään perusteella, olleen yhtenäistä tarkastelujaksolla.

11 POHDINTA

11.1 Tutkimuksen luotettavuudesta

Järjestelmällisyys ja perusteellisuus, jotka ovat osa hyvää tieteellistä käytäntöä, ovat myös lainopillisen tutkimuksen luotettavuuden kannalta tärkeitä. Tutkimuksen luotettavuutta esimerkiksi vähentää satunnaisesti valittu tutkimusaineiston hyödyntäminen, koska se lisää virhepäätelmien mahdollisuutta. Luotettavassa lainopillisessa tutkimuksessa kaikki relevantti oikeuslähdeaineisto tulee ottaa huomioon, eikä tutkimusaineistoa saa valita niin, että siihen valitaan vain omia johtopäätelmiä tukevaa aineistoa. Tutkimuksessa samaa termiä on samoissa yhteyksissä käytettävä samassa merkityksessä, jolloin rationaalinen harkinta voi johtaa luotettavaan tulokseen. Luotettavassa tutkimuksessa tutkijan epätodeksi tai pätemättömäksi tietämään perusteeseen ei saa vedota, joten rehellisyyden periaatetta on noudatettava. Tutkimuksen objektiivisuus on myös tärkeää ja luotettavassa tutkimuksessa on tuotava esiin niin tutkijan omia väitteitä tukevia näkökohtia, mutta myös niitä seikkoja,

jotka eivät niitä tue. Myös kriittisyys lähteitä ja vakiintuneita käsityksiä kohtaan on suotavaa. (Miettinen 2016, 113-114.)

Opinnäytetyön tutkimusaineistoon sisältyy viiden eri hallinto-oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisut vuosilta 2009 - 2019, jotka liittyvät poliisin myöntämien lupien peruuttamiseen kuulumisen järjestäytyneeseen rikollisryhmään perusteella. Aineisto sisältää ratkaisuja, jotka on tehty kyseisten lupien väliaikaisesta peruuttamisesta, varsinaisesta peruuttamisesta sekä lupahakemusten epäämisistä kyseisellä perusteella. Näihin kaikkiin edellä mainittuihin liittyy poliisin päätösharkinta, sekä samojen lain säännösten soveltaminen. Hallinto-oikeuksilta ja korkeimmalta hallinto-oikeudelta saadusta tutkimusaineistosta ei tässä tutkimuksessa ole rajattu ulos mitään aineistoa vaan koko saatu aineisto on ollut rationaalisen harkinnan kohteena. Tutkimuksessa koko aineisto on käyty läpi järjestelmällisesti ja perusteellisesti eikä näin satunnaisesti valittua tutkimusaineistoa ole hyödynnetty ja kaikki relevantti oikeuslähdeaineisto on otettu huomioon, eikä tutkimusaineistoa ole valittu tutkijan omien johtopäätelmien tukemiseksi.

Tutkimuksessa tutkimusaineisto jaettiin kahteen pääryhmään, joista toinen oli ampuma-aseasiat ja toinen yksityisen turvallisuusalan asiat. Tämän jälkeen aineistoa alettiin aiheryhmittäin systemaattisesti ja perusteellisesti tarkastelemaan. Aineistoa on tarkasteltu niin tilastollisten arvojen perusteella kuin asiasisällöllisesti lainopillisin keinoin. Aineiston tarkastelussa tehdyistä havainnoista, päätelmistä ja tulkinnoista yhdessä muista oikeuslähteistä saatujen tietojen pohjalta tutkimuksessa on lopulta päädytty kerrottuihin tuloksiin.

11.2 Jatkotutkimuksen tarve

Poliisin järjestelmistä ei tällä hetkellä ole saatavissa suoraan tietoja lupapäätöksistä, joissa esimerkiksi henkilön luvat on peruutettu kuulumisen järjestäytyneeseen rikollisryhmään perusteella, koska kyseisissä järjestelmissä ei ole mahdollisuutta hakea vapaasti tietoja esimerkiksi hakusanalla järjestäytynyt rikollisuus, vaan päätöksiä voi hakea esimerkiksi peruutusperusteen lainkohdalla. Nyt kyseessä olevan lupien peruutusperusteen lainkohta käsittää paljon muutakin, koska kun esimerkiksi lupa perutaan kuulumisen järjestäytyneeseen rikollisryhmään perusteella, lainkohtana on tällä hetkellä esimerkiksi ampuma-aselain 67 1/5, joka sisältää kaikki sellaiset päätökset, jossa henkilön kyseiset luvat on peruttu henkilön terveydentilan ja käyttäytymisen tai elämäntapansa vuoksi. Tämän ja voimassa olevan lainsäädännön, joka säätelee muun muassa henkilörekisterien ylläpitämistä, vuoksi poliisin tekemistä peruutuspäätöksistä, joiden perusteena on ollut kuulumisen järjestäytyneeseen rikollisryhmään, todellista lukumäärää ei ole saatavilla. Mikäli tämä jossain vaiheessa mahdollistuisi, aiheesta olisi tarvetta tehdä jatkotutkimus, jossa tarkasteltaisiin mahdollisimman laajasti poliisin tekemiä päätöksiä, joissa peruutusperusteena on ollut kuulumisen järjestäytyneeseen rikollisryhmään. Kuinka paljon kyseisiä päätöksiä Suomessa todellisuudessa tehdään, miten päätökset on perusteltu ja millainen on poliisin päätösten yhtenäisyys?

11.3 Oma kehittyminen

Tämän opinnäytetyön tekeminen on ollut osittain hyvin pitkäjänteistä ja systemaattista. Olen oppinut sen myötä lainopillisen tutkimuksen tekemisestä, poliisin hallinnollisesta päätöksenteosta ja päätösten oikeudellisesta arvioinnista paljon. Tämän opinnäytetyön tekeminen on kehittänyt minun ammatillista osaamistani ja siitä on varmasti hyötyä minulle tulevaisuudessa.

Prosessina tämän opinnäytetyön tekeminen on ollut aallokkoista ja välillä jopa melko raskasta. Olen laatinut tätä opinnäytetyötä erilaisissa jaksoissa, välillä sen tekeminen on ollut pitkääkin tauolla, johtuen muun muassa omasta työtilanteestani. Tutkimusaineiston kerääminen kesti myös melko pitkään, koska jouduin hakemaan aineistolle tutkimuslupaa erikseen melkein kaikista hallinto-oikeuksista. Tutkimuslupien saamisessa kesti myös oman aikansa. Laajan tutkimusaineiston läpi käyminen oli myös oma melko pitkäkestoinen prosessinsa, johon kuului muun muassa niiden auki kirjoittaminen, tiivistäminen ja oleellisen huomioiminen.

Oppimiskokemuksena tämän opinnäytetyön tekeminen lähdekirjallisuuden tutustumisineen ja niiden analysointineen sekä tutkimusaineiston käsittelyineen, analysointineen ja johtopäätösten tekemisineen on ollut hienoa ja mielenkiintoista. Toivon, että tästä opinnäytetyöstä on hyötyä myös henkilöille, jotka työskentelevät niin poliisin lupa-asioiden kuin hallinnollisen rikostorjunnan parissa sekä kaikille poliisissa työskenteleville, koska hallinnollinen rikostorjunta läpi leikkaa kaikkia poliisin sektoreita, eikä se ole vain yhden sektorin, yksikön tai yksilön tehtävä. Tiedon siirtyminen ja sen käyttäminen on hallinnollisen rikostorjunnan onnistumisen kannalta erittäin tärkeää.

LÄHTEET

Kirjallisuuslähteet

Hallberg, Pekka, Karapuu, Heikki, Ojanen, Tuomas, Scheinin, Martin, Tuori Kaarlo. & Viljanen Veli-Pekka 2011: Perusoikeudet. Alma Talent Oy (E -kirja)

Helminen, Klaus, Kuusimäki, Matti & Rantaeskola, Satu 2012: Poliisilaki. Alma Talent Oy.

Heuru, Kauko 2003: Hyvä hallinto. Helsinki: Edita Prima Oy.

Husa, Jaakko, Mutanen Anu & Pohjolainen Teuvo 2008: Kirjoitetaan juridiikkaa. Helsinki: Talentum.

Kulla, Heikki 2012: Hallintomenettelyn perusteet. Helsinki: Talentum.

Merikoski, V. 1968: Vapaa harkinta hallinnossa. Toinen muuttamaton uusintapainos. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.

Miettinen Tarmo 2016: Oikeustieteellinen opinnäyte. Artikkeleita oikeustieteellisten opinnäytteiden vaatimuksista, metodista ja arvostelusta. Helsinki, Edita Publishing Oy.

Mäenpää, Olli 2011: Hallintolaki ja hyvän hallinnon takeet. 4. uudistettu painos. Porvoo: Bookwell.

Mäenpää, Olli 1992: Hallintolupa. 2. uudistettu painos. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.

Mäenpää, Olli 2017: Yleinen hallinto-oikeus. Helsinki: Alma Talent.

Palo, Sanna 2010: Järjestäytyneet rikollisryhmät ja rikosvastuu. Helsinki: Yliopistopaino.

Paso, Mirjami, Saukko, Petri, Tarukannel, Veijo & Tolvanen, Matti 2015: Hallintolainkäyttö. Helsinki: Talentum.

Pellonpää, Matti, Gullans Monica, Pölönen Pasi & Tapanila, Antti 2018: Euroopan ihmisoikeussopimus. 6. uudistettu painos. Helsinki: Alma Talent.

Saraviita, Ilkka 2011: Perustuslaki. Alma Talent Oy. (E-kirja)

Savona Ernesto U. & Riccardi Michele (Eds.). 2015: From illegal markets to legitimate businesses: the portfolio of organised crime in Europe. Final Report of Project OCP – Organised Crime Portfolio. Trento: Transcrime – Università degli Studi di Trento.

Sisäministeriö 2017: Poliisin lupahallintostrategia 2017-2021. Sisäministeriön julkaisu 1/2017.

Valtioneuvosto 2013: Valtioneuvoston periaatepäätös järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan strategiasta.

Virallislähteet

HE 309/1993 vp

Hallituksen esitys Eduskunnalle perustuslakien perusoikeussäännösten muuttamisesta.

HE 183/1997 vp

Hallituksen esitys Eduskunnalle ampuma-aselainsäädännön ja laiksi poliisilain 23 pykälän sekä laiksi poliisin henkilökäytöstä annetun lain 19 ja 20 pykälän muuttamisesta.

HE 69/2001 vp

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi yksityisistä turvallisuuspalveluista sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

HE 72/2002 vp

Hallituksen esitys Eduskunnalle hallintolaiksi ja laiksi hallintolainkäyttölain muuttamisesta.

HE 265/2004 vp

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi järjestyksenvalvojista annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

HE 22/2014 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yksityisistä turvallisuuspalveluista sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

HE 263/2014 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle rikoslain järjestäytyneitä rikollisryhmiä koskevien säännösten yhtenäistämiseksi.

HE 179/2018 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ampuma-aselain, vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain sekä asevelvollisuuslain 97 pykälän muuttamisesta.

Oikeustapaukset

Helsingin HaO 2011: 1252
 Helsingin HaO 2011: 1474
 Helsingin HaO 2011: 1475
 Helsingin HaO 2012: 0070
 Helsingin HaO 2012: 0071
 Helsingin HaO 2012: 0734
 Helsingin HaO 2012: 1339
 Helsingin HaO 2013: 0390
 Helsingin HaO 2014: 0170
 Helsingin HaO 2016: 1163
 Hämeenlinnan HaO 2013: 0057
 Hämeenlinnan HaO 2013: 0058
 Hämeenlinnan HaO 2017: 0304
 Hämeenlinnan HaO 2019: 0568
 Itä-Suomen HaO 2019: 0786
 Itä-Suomen HaO 2019: 0933
 Turun HaO 2011: 0509
 Turun HaO 2019: 0101
 Turun HaO 2019: 0277
 Turun HaO 2020: 0011
 Vaasan HaO 2017: 0194
 Vaasan HaO 2017: 0195
 Vaasan HaO 2017: 0196
 Vaasan HaO 2018: 0025

KHO 2012: 64
 KHO 2012: 65
 KHO 2012: 3132
 KHO 2013: 729
 KHO 2013: 2231
 KHO 2013: 3481
 KHO 2017: 3379

Lyhenteet

AAseL	ampuma-aselaki 1/1998
HaO	hallinto-oikeus
HE	hallituksen esitys
KHO	korkein hallinto-oikeus